

Міністерство охорони здоров'я України
Буковинський державний медичний університет
Наукова бібліотека

Засновники кафедр – корифеї науки Буковинського державного медичного університету

Біобібліографічний покажчик

Укладачі:
Єнькова Л.Д., Жук Н.Р., Задерей С.І., Третяк В.Ю.,
Цимбал В.І.

ВІД УКЛАДАЧІВ

Ми Вас згадали і поклонились низько,
Ваш подвиг – лікарське життя!
У Вас народження і смерть завжди так близько,
Але так фахово пророчили Ви майбуття!

У багатьох країнах світу підготовці та випуску біографічних та біобіографічних покажчиків і словників приділяється велика увага. Це цілком закономірно, адже саме такі видання – важлива складова національної науки і культури, істотно доповнюють наукові праці про становлення і розвиток перспективних напрямів розвитку медичної науки. Загалом біобіографічний покажчик – це покажчик, в якому відомості біографічного характеру про осіб супроводжуються переліком виданих ним праць, а також джерел, що висвітлюють їхню діяльність.

Обсяг та характер бібліографії, співвідношення між біографічними і бібліографічними матеріалами – суттєвий момент для оцінки наукового рівня таких біобіографічних покажчиків.

Бібліотека вже має досвід створення біобіографічного покажчика. У 2010 році створено покажчик «Українські лікарі – уродженці Буковини (XIX ст.– перша половина XX ст.)», що можна вважати першою спробою біобіографічних даних особистостей, які відігравали значну роль у розвитку медицини на Буковині, ще до створення вищого медичного закладу в краї.

Даний біобіографічний покажчик «Корифеї науки – засновники кафедр БДМУ» є продовженням пошуку непересічних особистостей, які знаходилися біля витоків створення наукових шкіл та перспективних напрямів розвитку медичної науки на Буковині вже після створення у Чернівцях медичного інституту.

Біографії особистостей, що включені до цього покажчика, становлять важливий цінний матеріал, який допомагає зрозуміти конкретний період розвитку медицини та охорони здоров'я краю.

При підготовці покажчика використано: каталоги і картотеки наукової бібліотеки БДМУ, електронний ресурс, сімейні архіви особистостей, періодичні видання.

До покажчика увійшли відомості про 32 корифеїв медицини, які були засновниками кафедр, створили свої школи і мали своїх учнів – послідовників. Всі вони – гордість не тільки краю, але й усієї країни.

Щоб показати умови формування світогляду, людських якостей, професійної спрямованості особи, інколи, як цікавий факт, ми подавали відомості про її родинні зв'язки і соціально-культурне оточення.

Враховуючи зростаючий інтерес до наочної інформації, особливого значення упорядники надавали фотоілюстративному матеріалу.

Характер видання надав можливість укладачам не дотримуватись у деяких випадках повного опису праць у бібліографічній частині біографічного нариса, подаючи праці переважно як ілюстрацію професійної діяльності персони. У разі відсутності часто навіть основних елементів опису праці (місце, видавництво, рік видання) за наявності лише назви, укладачі все ж не вилучали працю з переліку джерел. Більш повна характеристика праць ученого подається для підкреслення вагомості і фундаментальності чи іншої роботи.

Біобібліографічний показник складається з біографічних відомостей про особу, переліку її основних праць, джерел, які висвітлюють наукову діяльність особи, іменного показника, списку використаних джерел.

Ознайомившись з показником, студенти і науковці матимуть змогу побути віч-на-віч зі своїми вчителями, учителями вчителів та їхніми попередниками. Вони зможуть порівняти свої наукові здобутки з досягненнями своїх попередників, що сприятиме підвищенню рейтингу наукових здобутків університету в майбутньому.

Наш показник, як і будь-яке дослідження, не завершений остаточно, а скоріше відкриває нові перспективи і напрями подальших біобібліографічних пошуків.

Всі критичні зауваження і побажання будуть прийняті з вдячністю.

ПАМ'ЯТАЄМО НАШИХ ВЧИТЕЛІВ!

Вчитель. Його роль у житті кожної людини важко переоцінити. Дійсно, вдумайтесь: в кожному вагомий період життя поруч з нами завжди є людина, яка готова дати суттєву пораду і спрямувати в необхідний напрямок. Ми можемо запевняти себе та інших в особистій самостійності, в виключній життєвій мудрості. Але така людина, явно чи скритно, завжди з нами. Хоча б допоки ми готові вчитися.

Вчитель у житті людини відіграє 4 основних функції: визнання, заохочення, співдія, розширення наших можливостей.

Завдяки життєвому досвіду тільки Вчитель серед інших талантів знайде індивідуальну «родзинку», щоб в подальшому розвивати та удосконалювати її. Вчитель підтримує внутрішні сили, здатні підняти людину, коли та вже готова опустити руки. На шляху до успіху Вчитель завжди поруч. Підбадьорюючи нас, він «піднімає нашу стелю»: крок за кроком допомагає досягати мети, яка здавалася нам недосяжною. Вчителем є фахівець у школі чи в університеті. Ним може бути колега по роботі чи рідна людина, якій ми довіряємо і яка любить нас та бажає допомогти.

Можна ще продовжувати перераховувати та вивчати функції Вчителя, розмірковувати про відмінності його від наставника, але інколи людина так і не зустріне свого Вчителя, і тоді ним стає саме життя. І залишається покладатися тільки на свою інтуїцію. А навчання проходить болісно та радикально. Але я хочу продовжити своє розмірковування лише на прикладі певних Особистостей – корифеях науки БДМУ.

Одноїменну сторінку з нагоди 70-річчя Буковинського державного медичного університету відкрито на сайті бібліотеки у вересні 2012 року. На січень 2015 р. представлено інформацію про 42 видатні особистості, які в свої часи працювали в Чернівецькому медичному інституті.

Восени 1944 року закінчилися бойові дії на території Буковини. Наркомат охорони здоров'я у серпні 1944 року звернувся до Ради Народних Комісарів УРСР із проханням поновити діяльність 2-го Київського медінституту з передислокацією його в місто Чернівці, яке майже не зазнало руйнувань під час бойових дій і мало всі необхідні умови для розміщення в ньому та забезпечення повноцінної діяльності вищого медичного навчального закладу.

Архівні документи свідчать, що не просто було в умовах ведення війни поновлювати діяльність інституту.

Але з цим складним завданням з честю справилися і зробили вагомий внесок у справу підготовки медичних кадрів та розвиток медичної науки на Буковині видатні науковці, зав. кафедрами, професори:

– Савенко Сергій Миколайович, який у квітні 1945 р. був призначений завідуючим кафедрою нервових хвороб і працював тут до 1973 р. З 1973-1976 рр. він – науковий консультант цієї кафедри.

Під керівництвом доктора медичних наук, професора С. М. Савенко виконано і захищено 4 докторських та 26 кандидатських дисертацій.

Савенко С. М. був талановитим неврологом та вченим, наукові інтереси якого охоплювали майже всі розділи неврології. Сергій Миколайович є засновником кафедри і вона зараз носить його ім'я.

– Туркевич Микола Гервасійович з 1956 по 1970 рр. працював зав. кафедрою анатомії людини. Ним була створена перша на Буковині школа анатомів-ембріологів. Під його керівництвом було захищено 2 докторських та 8 кандидатських дисертацій.

– Новіков Микола Павлович, засновник кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії, працював завідуючим з 1946 по 1960 рр. Під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій.

– Теодор Людвіг Борисович очолював кафедру акушерства та гінекології з 1948 р. по 1963 р., був одним із засновників цієї кафедри та керівником 1 докторанта та 13 кандидатів медичних наук.

– Шінкерман Наум Мойсейович – засновник кафедри патологічної анатомії, працював завідуючим з 1945 по 1969 рр. Був першим на Буковині організатором прозекторської роботи у всіх її напрямках. Під керівництвом професора Шінкермана Наума Мойсейовича були підготовлені і захищені 6 докторських та 8 кандидатських дисертацій.

– Закривидорога Степан Петрович, засновник кафедри фармакології, очолював її з 1946 по 1967 рр. Під керівництвом професора Закривидороги С. П. підготовлено та захищено 3 докторських та 8 кандидатських дисертацій.

– Калина Георгій Платонович очолював кафедру мікробіології, вірусології та імунології з 1947 по 1955 рр. та підготував 8 кандидатів наук, які стали відомими вченими на теренах бывшего Радянського Союзу.

– Щупак Натан Борисович очолював кафедру факультетської терапії з 1949 по 1966 рр. Ним проведена велика робота з організації навчальної роботи, під його керівництвом захищено 2 докторські та 14 кандидатських дисертацій.

З 1994 р. в Буковинському державному медичному університеті засновано щорічну студентську стипендію ім. проф. Щупака Н. Б.

– Радзіховський Борис Леонідович з 1945 по 1964 рр. працював зав. кафедрою очних хвороб, був засновником та організатором цієї кафедри. Ним була проведена величезна робота з організації офтальмологічної служби та зниження очної захворюваності на Буковині. Під керівництвом проф. Радзіховського Б. Л. захищено 1 докторська та 9 кандидатських дисертацій.

Саме ця когорта науковців під керівництвом директорів Д.С. Ловлі (1945-1951) і М.Б. Маньковського (1951-1954) започаткувала діяльність медінституту в перші десять років після переїзду його в Чернівці.

Ловля Дмитро Сергійович – директор Чернівецького медичного інституту 1945-1955 рр. був талановитим організатором, керівником великого вузівського колективу, уважним до його потреб і запитів, сердечним і чуйним по відношенню до кожного співробітника.

Він мав винятковий талант дослухатися до кожного: чи до професора, чи до студента-вчорашнього солдата. Поза увагою не залишалися неопалювальні навчальні приміщення і студентські гуртожитки, побут і матеріальні труднощі.

Високий авторитет Дмитра Сергійовича Ловлі в колективі Харківського медичного інституту сприяв тому, що до Чернівецького медичного інституту разом з ним перейшло працювати багато вчених з Харкова: Олена Іларіонівна Самсон, Галина Антонівна Троян, Володимир Кузьмич Патратій та інші представники харківських медичних наукових шкіл. Дмитро Сергійович працював на посаді директора медичного інституту до грудня 1950 року.

Після його виходу на заслужений відпочинок у 1951 році Міністерство охорони здоров'я України призначає 37- річного Микиту Борисовича Маньковського директором Чернівецького медінституту, який очолював його до 1954 року.

Без сумніву, в нього був природний дар організатора і вченого-клініциста. Незважаючи на молодий вік, за його плечима вже був великий організаційний досвід. Під його керівництвом нового змісту набуває клінічна підготовка молодих лікарів, виробнича практика, впроваджуються реконструктивні хірургічні втручання.

Микита Борисович Маньковський у тісній співпраці з практичною охороною здоров'я організує епідеміологічні наукові експедиції в передгірські та гірські райони області. І завжди його слово було вагомим, поради були доречними, висновки виваженими.

Наші корифеї – порядні, цілеспрямовані, високопрофесійні лікарі, більшість з яких пройшли випробування війною і, незважаючи на вік, не зупинялися на досягнутому. Вони проводили наукові пошуки, захищали дисертації, писали монографії, користувалися великим авторитетом і повагою серед студентів.

Життєвим кредо професорів Гржебіна Зіновія Наумовича, Венцківського Михайла Каспаровича, Новикова Миколи Павловича, Ловлі Дмитра Сергійовича, Гладкова Олександра Олександровича, Хенкіна Валентина Львовича, Кіршенבלата Якова Давидовича, Касько Ювеналія Семеновича, Юхимця Олексія Дем'яновича та багатьох інших була впевненість, що саме діяльність включає нагороду в собі. Необхідно діяти, створювати, вступати в боротьбу з обставинами, перемагати їх. В цьому вся радість, все людське здоров'я.

Про наших видатних вчених можна сказати словами Б. Вашингтона «Успіх слід вимірювати не стільки положенням, якого досягла людина в житті, скільки тими труднощами, які вона подолатала, досягаючи успіху».

Корифеї науки БДМУ навіть після війни, після репресій та арештів, які, здавалося, неможливо пережити і пробачити, повернулися до життя, до роботи. Вони знали, що від усіх неприємностей, від усіх бід позбавлення можна знайти тільки у роботі. І тоді запас надії в серці людини – невичерпний.

Яскравий приклад: дивовижна людина, надзвичайно талановитий науковець, автор 15 монографій, 15 навчальних посібників, 29 методичних рекомендацій та інформаційних листів, зав. кафедрою нервових хвороб та психіатрії у 1981-1992 рр., а з 1992 року і до кінця життя – професор цієї кафедри Чернецький Василь Кирилович.

Під час війни у складі 1-го Українського фронту він брав участь у жорстоких боях на території України, Румунії, Польщі та Німеччини. Спочатку як командир відділення протитанкової роти, а потім – мінометник.

За звільнення Польщі був нагороджений двома орденами: «Вітчизняної війни» та «Червоної Зірки».

13.02.1945 р., в день оточення м. Бреслау Василь Кирилович був важко поранений з масивною кровотечею.

Впродовж 7 місяців Василь Кирилович лікувався в госпіталі м. Тбілісі, а згодом – мобілізований. Півтора року рана не загоювалася, тому Василь Кирилович був визнаний інвалідом Вітчизняної війни II групи з втратою працездатності.

Не дивлячись на такі суворі випробування, в 1946 р. Василь Кирилович Чернецький вступає до Одеського медичного інституту.

За воєнні заслуги та багаторічну успішну наукову діяльність професора В. К. Чернецького було відзначено 24 урядовими нагородами, в т. ч. – 5 орденами та 19 медалями.

Ще одна неймовірна подія сталася в житті Василя Кириловича в листопаді 2011 року. На сайті «rodvignaroda. ru» він побачив інформацію з військового архіву про його участь у боях з німецькими загарбниками 1941-1945 роках, в т. ч. в електронному варіанті накази про його нагородження бойовими орденами та медалями. Яке ж було здивування, коли він прочитав наказ про нагородження «Орденем Слави» за останній бій 13 лютого 1945 року під Ротсюрбеном, де він разом з побратимами знищив укріплення ворога і де його було важко поранено. Цей орден так і лишився в ар-

хіві, напевне, вважаючи його мертвим. Але нагорода знайшла героя. Вже посмертно.

*Ветерани війни –
корифеї науки БДМУ*

*Портрет Василя Кириловича
Чернецького, орден Слави
та посвідчення*

Надзвичайні піднесення та гордість викликає у серцях читачів бібліотеки БДМУ віртуальна виставка до Дня Перемоги, яка представляє нариси та фотодокументи зі сторінок сайту «Корифеї науки БДМУ». (<http://medlib.bsmu.edu.ua>)

Проступають сльози і прокидається приспане почуття патріотизму і вдячності до людей, які здійснили великий подвиг в тяжкі воєнні 1941-1945 роки. Тому молодь повинна пам'ятати про людей, які тоді подарували нам мирне життя.

Ці визначні люди відносилися до покоління, яке не думало, як стати щасливими. Вони думали, як стати гідними цього щастя.

І нехай люди не можуть вічно бути живими, після Вчителя залишаються учні, які продовжують його справу. А щасливою людиною буде та, чиє ім'я наступні покоління будуть пам'ятати.

Яскравий приклад спадкоємності поколінь – зміна керівників кафедри анатомії Буковинського державного медичного університету.

Проф. Малішевська Вікторія Антонівна, навчаючись в Харківському медичному інституті, була ученицею-відмінницею всесвітньовідомого автора «Атласу анатомії людини» Р.Д. Синельникова і під його керівництвом в 1952 році успішно захистила кандидатську дисертацію.

У 1956 р. Вікторія Антонівна переїжджає в м. Чернівці і спочатку працює господарським асистентом на кафедрі анатомії людини в медінституті. Своєю діяльністю багато корисного зробила для якісного забезпечення навчального процесу.

В 1967 році під керівництвом проф. Туркевича Миколи Гервасійовича Вікторія Антонівна успішно захистила докторську дисертацію і в цьому ж році переведена на посаду професора кафедри анатомії людини. У 1970 р. посіла посаду зав. кафедрою анатомії людини. А в 1986 р. за власним бажанням вийшла на заслужений відпочинок.

Її учнями та дисертантами-докторантами були проф. Круцяк В. М., проф. Проняєв В. І., проф. Ахтемійчук Ю. Т. та проф. Макар Б. Г. Всі вони в свої часи працювали зав. кафедри анатомії людини та кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії, продовжуючи навчати та виховувати молодих вчених наступних поколінь.

У 2000 р., за збігом обставин в інституті, Вікторія Антонівна Малішевська повертається на посаду зав. кафедрою анатомії людини, щоб підтримати та підготувати трьох молодих пошукачів, які залишилися без наукового керівника. Вікторія Антонівна розпочала працювати над темами дисертаційних робіт. Працювала затято і зосереджено, ходячи між грою об'єктивних тенденцій і суб'єктивних факторів, між сумнівами та надіями, між затуханням і сподіванням...

У своїх наукових роздумах вона – неперевершена, увесь свій професіоналізм намагалася передати нам – учням...

Вона для мене була і залишається сяючою зорею, яка освітлює шлях всім, хто живе біля неї...» Так пише в своєму «Слові подяки Вчителю»: Слободян Олександр Миколайович

Проф. Слободян О. М. з 1 вересня 2014 р. працює на посаді зав. кафедрою анатомії, топографічної анатомії та оперативної хірургії і справа Вчителя проф. Туркевича М. Г. живе та вдосконалюється в науковій та педагогічній діяльності учнів. Не стало Вчителя, але залишилися його наукові праці, музей та студентська стипендія його імені. І портрет, що висить на стіні його робочого кабінету на кафедрі, яка носить ім'я її засновника – професора Туркевича Миколи Гервасійовича.

Сьогодні студенти, які навчаються в Буковинському державному медичному університеті та проходять практику в різних лікувальних установах, повинні пам'ятати про своїх колег з минулого, їх наукові праці. Пам'ятати те, що з точки зору сьогоденішнього дня вже може здаватися загальновідомим, в ті роки було предметом складних пошуків та рішень.

Пам'ять про таких людей, як проф. Ельберг В. О., проф. Татаренко Н. П., проф. Теодор Л. Б., проф. Маліс Г. Ю., проф. Гудзенко П. М., проф. Сокол О. С., проф. Самсон О. І., проф. Пісько Г. Т., проф. Клочкова Л. С. та інші повинна залишатися в умах і серцях тих, хто працює в нашому університеті і тих, хто тут навчається. Адже, «хто не шанує видатних людей свого народу, той сам не годен пошани» (М. Рильський).

Саме тому співробітники бібліотеки БДМУ проводять науково-пошукову роботу. Ми зосереджуємо свою увагу на вчених, які славно пройшли свій життєвий шлях, які були істинно мужніми. Їх мужність висловлювалась, незважаючи на будь-які біди та небезпеку, у виконанні свого обов'язку. Життя підтвердило вагомість результатів їх досліджень.

Всі нариси про Корифеїв науки БДМУ мають однаковий формат: портрет вченого, коротка вступна частина про життєвий та науковий шлях, науковий доробок, список підготовлених кандидатів та докторів науки, фотографії в колі колег, друзів, під час роботи конференцій, симпозіумів, публікацій про корифея, статті-спогади учнів чи колег, фотогалерея з сімейних альбомів.

Біографічний жанр – дуже цікавий напрям історико-бібліографічних робіт, який на даний час активно розвивається. Величезний інтерес до біографічних праць та активізація біографічних досліджень в Україні в останні роки робить все більш актуальними проблеми інформаційно-бібліографічного забезпечення цієї ділянки вітчизняної науки, а використання сучасних технологій дає можливість вирішити цю нагальну проблему на якісно новому рівні.

Так, шляхом листування через Internet, ми отримали спогади проф. Трухіної Галини Михайлівни про проф. Калину Георгія Платоновича.

І як же приємно було, крім статті отримати лист, в якому слова були співзвучні з нашими почуттями.

На запит бібліотеки БДМУ до ФБУН «Федерального наукового центру гігієни ім. Ф. Ф. Ерісмана».

Добрый день, коллеги! До нас дошло Ваше письмо с просьбой уточнить даты жизни Калины Георгия Платоновича.

Г.П. Калина родился 3 мая 1902 года, умер 30 октября 1990 года. Мы долго проработали вместе с Г.П. Калиной и у нас очень теплые о нем воспоминания как об ученом и мудром человеке. Посылаю Вам статью, подготовленную мною к 100-летию со дня его рождения, опубликованную в ЖМЭМ.

С уважением, профессор Трухина Галина Михайловна.

Робота з наповнення сторінки на сайт бібліотеки (<http://medlib@bsmu.edu.ua>) «Корифеї науки БДМУ» продовжується.

Від цієї науково-пошукової роботи в душах співробітників бібліотеки домінує задоволення та відповідальність за виховання у наступних поколіннях почуття поваги та вдячності до своїх Вчителів.

Молодь повинна знати, що в нас живуть праця, сили тих, хто жив до нас.

Нехай же, в свою чергу, наступні покоління зможуть жити завдяки нашій праці, завдяки силі наших рук і нашого розуму.

Лише у цьому випадку ми достойно виконаємо своє призначення.

Цимбал В. І.

Директор наукової бібліотеки БДМУ

БОРИМА ТРОХИМ ВАСИЛЬОВИЧ

Народився Трохим Васильович Борима 19 жовтня 1914 року в м. Проскурів Кам'янець-Подільської області у сім'ї хліборобів. Він був сьомою дитиною в родині. Його дитячі роки проходили в період революційних перетворень, юність – у роки громадянської війни, зрілість – у роки Другої світової війни.

Дитячі роки Трохим Васильович провів в с. Курівка Сатанівського району Кам'янець-Подільської області, де вже з малих років свого життя залучався до роботи і оцінив важку працю хлібороба. Тоді в нього і з'явилась непохитна жадоба до знань.

У 1932 році він закінчив 7 класів і вступив до Проскурівського медичного технікуму, після закінчення якого у 1934 році поступив до Київського медичного інституту.

У 1937 році він перевівся до Одеського державного медичного інституту, який закінчив у 1939 році, і був направлений завідувачем дільничної лікарні Лучинського району Житомирської області.

У березні 1940 року Трохим Васильович призивається до лав Радянської армії. З 1941 по 1946 роки Т.В. Борима працював лікарем в м. Сатанів, а згодом – завідувачем хірургічного та акушерсько-гінекологічного відділення Городоцької районної лікарні Хмельницької області. Під час роботи в Городоцькій лікарні вступив до партизанського загону. Виконував різні доручення: переховував партизан, підпільників під виглядом хворих, надавав їм медичну допомогу.

У повоєнні роки Трохим Васильович Борима твердо вирішив присвятити свою лікарську діяльність охороні здоров'я жінок, допомагати їм при народженні дитини, надавати можливість бездітним сім'ям пізнати радість материнства, запобігати гінекологічним хворобам.

Трохим Васильович прагнув до знань і в 1946 році подає документи до клінічної ординатури кафедри акушерства і гінекології Київського медичного інституту. Після закінчення ординатури Т.В. Борима був направлений на роботу до Чернівецького державного медичного інституту, де працював асистентом (1950-1954 рр.), з 1954 по 1963 рр. – доцентом, а в 1963 році був обраний на посаду завідувача кафедри акушерства і гінекології.

*Проф. Л. Б. Теодор і асистенти кафедри (1950 р.)
(В центрі, поруч з професором – ас. Т. В. Борима)*

У 1951 році він захистив кандидатську дисертацію на тему: «Аргирофильные вещества в плаценте в норме и в патологии», а в 1965 році – докторську дисертацію на тему: «Основы патогенеза, некоторые вопросы диагностики и лечения туберкулеза женских половых органов».

Доцент Т. В. Борима та колектив кафедри (1958 р.)

У 1966 році Т. В. Борима був затверджений у вченому званні професора.

Професор Т. В. Борима і колектив кафедри акушерства і гінекології (1965 р.)

Основні напрямки його наукової діяльності були пов'язані з вивченням міжклітинної речовини плаценти при нормальній та патологічній вагітності, особливо плідними були його наукові роботи з вивчення туберкульозу геніталій.

Т. В. Борима поставив перед собою мету: всі сили покласти на дослідження проблеми геніального туберкульозу. Були взяті на облік жінки, що хворіли на туберкульоз статевих органів, розроблені методи обстеження, план раціональної терапії та реабілітації хворих.

Згодом, експерименти були перенесені в клініку, і Т. В. Борима почав застосовувати метод лікування туберкульозу статевих органів, розроблений в лабораторії.

Професор Т. В. Борима на обході хворих у гінекологічному відділенні

Ім'я Трохима Васильовича Борима, як фахівця високого гатунку з проблеми

геніального туберкульозу, було відомим за межами України. Висока наукова кваліфікація і досвід педагога-організатора дозволили йому успішно поєднувати наукову діяльність, навчальний процес з роботою в адміністрації інституту. Він був деканом лікувального факультету.

Під керівництвом професора Т. В. Борима виконано 11 кандидатських дисертацій, і всі його учні згодом працювали асистентами та доцентами кафедри. Майже кожна наукова праця закінчувалася впровадженням у практику нових методів діагностики в акушерстві і гінекології.

Професор Т.В. Борима проводить показову операцію для студентів наукового студентського гуртка

Трохим Васильович Борима приділяв велику увагу удосконаленню педагогічного процесу:

- у 1966-1970 рр. було організовано з його ініціативи патологоанатомічний музей кафедри акушерства і гінекології, який використовувався у навчальному процесі;
- у 1968 р. – розроблено схеми історії пологів і хвороб для студентів 4 і 5 курсів;
- у 1969 р. – введено програмований контроль для підготовки студентів з акушерства і гінекології;
- вперше на кафедрі було видано тестовий контроль з акушерства і гінекології;
- виготовлені таблиці-схеми про алгоритм надання невідкладної допомоги при акушерських кровотечах, пізніх гестозах, асфіксії новонароджених.

Систематично, раз на тиждень, проводились методичні засідання, на яких розбиралася методика проведення практичних занять зі студентами.

З 1963 по 1982 р. Трохим Васильович очолював наукове товариство акушерів і гінекологів і був головою обласної комісії пологової та гінекологічної допомоги.

Поряд з науковою, педагогічною, лікарською та виховною роботою, Т.В. Борима займався й громадською діяльністю. Два роки Трохим Васильович був обранцем до місцевих рад, на засіданнях яких відстоював інтереси служби охорони материнства і дитинства.

Професор Т.В. Борима був членом правління наукового товариства акушерів-гінекологів УРСР, часто їздив на з'їзди, конференції, де представляв наукову діяльність з проблем акушерства і гінекології інституту і Буковини.

Т. В. Борима серед делегатів X всесоюзного з'їзду акушерів-гінекологів у Москві

У 1982 році Трохим Васильович Борима, за станом здоров'я, передав завідування кафедрою професору Климцю Й. Й., залишившись на кафедрі професором-консультантом, продовжував плідно працювати з хворими та молодими лікарями.

*Професор Т.В. Борима, професор Й.Й. Клімень з колективом кафедри
(1982р.)*

2 лютого 1984 року смерть вирвала з наших рядів Трохима Васильовича Бориму. Колектив інституту, кафедри, лікарі області висловили свій біль та почуття втрати у численних некрологах.

Пам'ять про вченого, педагога, чуйну людину, яскраву особистість жива і сьогодні в серцях його учнів, колег, пацієнтів, нащадків.

Наукова спадщина Т. В. Борими

Наукові статті

1. Борима Т.В. Рідкі і важкодiагностованi форми позаматкової вагітності / Т.В.Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1949.– № 1.– С.29-32.
2. Борима Т.В. Випадок повної відсутності трахеї у новонародженого / Т.В. Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1949.– № 6.– С.21-29.
3. Борима Т.В. Випадок перенесеної інтралігаментарної вагітності / Т.В. Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1951.– № 2.– С.31-32.
4. Борима Т.В. Основное аргирофильное вещество в норме и при некоторых патологических состояниях / Т.В. Борима // Акушерство и гинекология.– 1953.– № 1.– С.48-53.
5. Борима Т.В. Гемангиомы женских половых органов / Т.В. Борима // Акушерство и гинекология.– 1953.– № 5.– С.70-71.
6. Борима Т.В. Артеріальне нагнітання крові при акушерській патології у поєднанні з іншими захворюваннями / Т.В. Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1959.– № 1.– С.43-45.
7. Борима Т.В. Введение антибиотиков в подчревную артерию ретроградным путем при гинекологических заболеваниях / Т. В. Борима // Акушерство и гинекология.– 1961.– № 5.– С.98-100.
8. Борима Т.В. Боротьба з шоком і термінальним станом, викликаних кровотечею в акушерсько-гінекологічній практиці / Т.В. Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1962.– № 1.– С.42-45.
9. Борима Т.В. Онкогенетический выворот матки/Т.В.Борима // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии: сборник.– Ужгород, 1963.– С. 342-344.
10. Борима Т.В. Экспериментальное воспроизведение туберкулеза внутренних половых органов/ Т.В. Борима // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии: сборник.– Ужгород, 1963.– С.349-355.
11. Борима Т.В. Шийко-вагінальні фістули / Т.В.Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1963.– № 6.– С.41-42.
12. Борима Т.В. Діагностика туберкульозу жіночих статевих органів / Т.В.Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1964.– № 4.– С.39-41.
13. Борима Т.В. Лікування туберкульозу жіночих статевих органів / Т.В. Борима // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1966.– № 2.– С.56-57.
14. Борима Т.В. Профілактика і лікування післяпологових психозів/ Т.В. Борима, Х.В. Фінкельштейн // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1967.– № 4.– С.51-55.

15. Роль и место психотерапии в комплексе лечебных мероприятий при оперативном вмешательстве на внутренних половых органах / Ю.А. Антропов, Т.В. Борима, А.Ф. Касько, Е.С. Николаенко // Туберкулез женских половых органов: тезисы докладов. – Харьков, 1968. – С.318-320.
16. К вопросу о разрывах матки / Т.В. Борима, Е.А. Рожило, Л.К. Винярская [и др.] // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии. – Львов, 1969. – С.49-51.
17. Борима Т.В. Вопросы патогенеза и лечения туберкулеза женских половых органов/ Т.В. Борима // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии. – Львов, 1969. – С.307-310.
18. Застосування етонію в акушерсько-гінекологічній практиці / Т.В. Борима, Р.М. Ніцович, Т.К. Батюк, Г.Т. Писько // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1969. – № 4. – С.42-44.
19. Борима Т.В. Патогенез генитального туберкулеза у жінок / Т.В. Борима // Акушерство и гинекология. – 1970. – № 2. – С.55-58.
20. Борима Т.В. Лечение трещин сосков этониевой мазью/Т.В. Борима, Т.К. Батюк, Г.В. Тимчук // Акушерство и гинекология. – 1970. – № 7. – С.73-74.
21. Борима Т.В. Материалы к экспериментальному воспроизведению туберкулеза женских половых органов/ Т.В. Борима // Акушерство и гинекология. – 1971. – № 2. – С.40-43.
22. Борима Т.В. Гістохімічне визначення сукцинатдегідрогенази в плаценті при доношеній та перенесеній вагітності / Т.В. Борима, В.А. Рожило, В.І. Гірман // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1971. – № 3. – С.52-54.
23. Борима Т.В. Вопросы преподавания и подготовки кадров в акушерстве и гинекологии / Т.В. Борима // Акушерство и гинекология. – 1971. – № 5. – С.38.
24. Борима Т.В. Клиника генитального туберкулеза у жінок/ Т.В. Борима // Акушерство и гинекология. – 1971. – № 7. – С.62-66.
25. Борима Т.В. Физическое и половое развитие девочек и девушек при различных формах туберкулеза/ Т.В. Борима, В.М. Марущак // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии: сборник. – К.: Здоровье, 1972. – С.106-107.
26. Борима Т.В. Морфология и гистохимия материнской части плаценты при поздних токсикозах беременности/ Т.В. Борима, В.И. Гирман, Л.И. Збыковская // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии: сборник. – К.: Здоровье, 1972. – С.54-57.
27. Борима Т.В. Чутливість до антибіотиків мікрофлори цервіального каналу у хворих із запальними процесами жіночих статевих органів/Т.В. Борима, Н.А. Васюк, Н.В. Котик // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1972. – № 3. – С.54-55.
28. Борима Т.В. Диагностика генитального туберкулеза у жінок / Т.В. Борима // Акушерство и гинекология. – 1972. – № 6. – С.59-62.

29. Ефективність комплексного методу лікування тхворих на запальні процеси матки і додатків/Т.В. Борима, Н. А. Васюк, Н.В. Капоріна, Н. В. Чуркіна // Педіатрія, акушерство і гінекологія.– 1972.– № 5.– С.59-61.
30. Борима Т.В. Фістули при генітальному туберкульозі у жінок/Т.В. Борима // Педіатрія, акушерство і гінекологія.– 1973.– № 4.– С.55-56.
31. Борима Т.В. Лечение и профилактика генитального туберкулеза у женщин / Т.В. Борима // Акушерство и гинекология.– 1973.– № 12.– С.41-44.
32. Борима Т.В. Туберкульозні ураження шийки матки./ Т.В. Борима // Педіатрія, акушерство і гінекологія.– 1974.– № 1.– С.57-58.
33. Борима Т.В. Лимфатическое и венозное микроциркуляторное русло при фибромиомах матки/ Т.В. Борима, Д. Д. Зербино, П. П. Коваленко // Акушерство и гинекология.– 1974.– № 6.– С.50-52.
34. Проблема акселерации и некоторые показатели физического развития первородящих и новорожденных / Т.В. Борима, Н. А. Васюк, О. А. Богайчук, В. В. Яворский // Актуальные вопросы акушерства и гинекологии.– Львов, 1969.– С.49-51.
35. Борима Т.В. Изучение медицинской техники на кафедре акушерства и гинекологии / Т.В. Борима // Педіатрія, акушерство і гінекологія.– 1975.– № 4.– С.61.
36. Борима Т.В. Комплексное изучение функционального состояния почек и электролитного обмена у беременных с поздним токсикозом / Т.В. Борима, Р.М. Ницович, Н. Н. Ватаманюк // Акушерство и гинекология.– 1975.– № 9.– С.9-10.
37. Борима Т.В. Комплексное исследование лимфатической и венозной системы при фибромиомах матки / Т.В. Борима, Д. Д. Зербино, П. П. Коваленко // Семіотика і діагностика женских болезней.– Л.: Медицина, 1976.– С.583-584.
38. Борима Т.В. Значение изменений водно-солевого обмена в патогенезе недостаточности кровообращения у беременных женщин / Т.В. Борима, Б. А. Пахмурный, Р.А. Ваниев // Акушерство и гинекология.– 1977.– № 3.– С.22-25.
39. Біохімічний склад амніотичної рідини по мірі розвитку вагітності / Т.В. Борима, Н. А. Ковтуняк, П. І. Цапок [та ін.] // Педіатрія, акушерство і гінекологія.– 1978.– № 1.– С.44-45.
40. Борима Т.В. Профілактика слабкості пологової діяльності методом медикаментозної допологової підготовки вагітних / Т.В. Борима, Н. В. Капоріна, В.Н Гуцуляк // Педіатрія, акушерство і гінекологія.– 1978.– № 4.– С.50.
41. Динамика углеводно-белковых компонентов околоплодных вод при нормально протекающих беременности / Т.В. Борима, Л.Г. Бордяковская, И.Н. Рудык, П.И. Цапок // Вопросы охраны материнства и детства.– 1978.– Т. 23, № 9.– С.73-75.

42. Состояние плода и новорожденного в зависимости от функциональной недостаточности плаценты / Т. В. Борима, Р. М. Ницович, В. И. Гирман [и др.] // Педиатрия, акушерство і гінекологія.– 1978.– № 6.– С.49-51.
43. Активность церулоплазмينا в плаценте и биологических жидкостях матери и плода при позднем токсикозе беременных/Т.В. Борима, Н. А. Ковтуняк, Л. Н. Коптева, Б. М. Горшинский // Современные методы диагностики и лечения перинатальной патологии: сборник.– Москва-Ереван, 1981.– С.118-119.
44. Активність церулоплазміну і вміст білка в плаценті та біологічних рідин матері і плода при нефропатії / Т. В. Борима, М. А. Ковтуняк, Л. М. Коптева, Б. М. Горинський // Педиатрія, акушерство і гінекологія.– 1981.– № 6.– С.60-61.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / [В. П. Пішак, М. Ю. Коломоець, Сидорчук І. Й. та ін.]; за ред. В. П. Пішака.– Чернівці: БДМА, 2004.– С.150-151.
2. Пішак В. П. Борима Трохим Васильович / В. П. Пішак, О. В. Кравченко, Н. М. Капоріна.– Чернівці: Медакадемія, 2002.– 120 с.
3. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) [за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: БДМА, 1999.– С.110.
4. Юзько О. М. Історія кафедри акушерства і гінекології / О. М. Юзько, І. Р. Ніцович // Клінічна анатомія та оперативна хірургія.– 2003.– № 4.– С.76-82.

ВЕНЦКІВСЬКИЙ МИХАЙЛО КАСПАРОВИЧ

Народився Михайло-Едуард Каспарович Бальтазарович-Мельхіорович Венцківський 24 січня 1895 року у м. Кисві. Юнацькі роки проходили в період революційних перетворень, першої та другої світових воєн. Першу однорічну освіту отримав в притулку для робітників.

У 1906-1911 рр. навчався в Олександрійській ремісничій школі (м. Київ). У 1914-1920 рр. столяр, а потім технік у будуправлінні нових залізничних колій МКВ залізниці.

У 1920-1921 рр. М. К. Венцківського призначають помічником коменданта району Липки по розміщенню військ. З 1921 року працював на військовому електромеханічному заводі і в тому же році профспілковою організацією заводу «Металіст», серед кращих, направляється на навчання до Київського медичного інституту. У 1921-1924 рр. – столяр військового електромеханічного заводу. У 1924-1927 рр. – столяр Київського спирто-горіччаного заводу.

У 1921-1926 рр. без відриву від виробництва навчався на лікувальному факультеті КМІ. У 1926-1927 роках працював лікарем-стажистом Жовтневої лікарні. У 1929 році – вступає до аспірантури, у 1929-1930 рр. – аспірант-ординатор І акушерсько-гінекологічної клініки КМІ, у 1931-1936 рр. – асистент цієї ж клініки. У 1935 році після захисту кандидатської дисертації отримав звання кандидата медичних наук, а після захисту докторської дисертації у 1941 р. – доктора медичних наук. У 1936-1943 рр., 1944-1945 рр. – доцент І акушерсько-гінекологічної клініки КМІ. З 15.10.1941 по 05.10.1942 рр. – завідувач кафедри акушерства та гінекології і заступник директора КМІ з навчально-наукової роботи. З 01.12.1942 по 20.09.1943 рр. – лікар-гінеколог ІV поліклініки м. Києва, у 1943-1944 рр. – завідувач І кафедри акушерства і гінекології та заступник директора КМІ з навчально-наукової роботи.

У 1939 році за ініціативою академіка М. Д. Стражеско, при І акушерсько-гінекологічній клініці КМІ (зав. – проф. А. Ю. Лур'є), бере активну участь у організації відділення внутрішньої патології та вагітності.

З 22.06. по 13.10.1941 року майор медичної служби Венцківський М. К. знаходився у діючій армії – АРМУ-29 штабу 5 армії.

Під час німецької окупації Києва (1942-1943 рр.) Венцківський М. К. працював у підпільній організації Залізничного району.

У Київському медичному інституті 18 березня 1941 року Михайло Каспарович захистив докторську дисертацію на тему: «Туберкульоз та вагітність». Серед його опонентів – академік Стражеско М. Д., професори Епштейн Д. Я., Каган С. С., Соколов Ф. А. Захист пройшов з великим успіхом.

У 1941 році йому присвоєно звання доктора медичних наук, у 1946 році – професора. Михайло Каспарович був одним з кращих учнів професора А. Ю. Лур'є.

З 1 березня 1945 року його призначили на посаду директора акушерсько-гінекологічної клініки (зараз пологовий будинок № 1) у Чернівцях. З червня 1945 року Венцківський М. К. обирається за конкурсом на посаду завідувача кафедри акушерства і гінекології Чернівецького медичного інституту, а сама кафедра акушерства і гінекології була заснована на базі пологового будинку № 1 у серпні 1945 року.

Пологовий будинок м. Чернівці (1945 р.).

З перших днів заснування кафедри акушерства та гінекології Чернівецького медичного інституту за його керівництва формується колектив викладачів, організується навчальний процес, започатковується вивчення актуальних проблем акушерства та гінекології.

Кафедра акушерства і гінекології (1945 р.)

Більшість асистентів мали достатній практичний стаж, але не мали навичок викладання та наукової роботи. Тому до 1951 року на кафедрі були опубліковані поодинокі наукові праці. Співробітниками з 1945 по 1949 роки проводилась переважно організаційна робота.

Всі зусилля Михайло Каспарович направляв на поліпшення акушерсько-гінекологічної допомоги населенню Буковини та зниження гінекологічної захворюваності.

Викладачі ЧМІ (1947 р.)

Напрямок роботи кафедри в ці роки – діагностика ранніх термінів вагітності, перебігу вагітності та пологів у жінок, діагностика і лікування запальних процесів, раннє виявлення онкогінекологічної патології. Проводилася робота зі зниження випадків сифілісу у новонароджених. Зросла кількість пологів у стаціонарах (з 15% – у 1945 р. до 100% – у 1957 р.)

У 1946 році кафедра, очолювана професором Венціківським М.К., (за результатами роботи) посіла перше місце та була відмічена наказом по інституту.

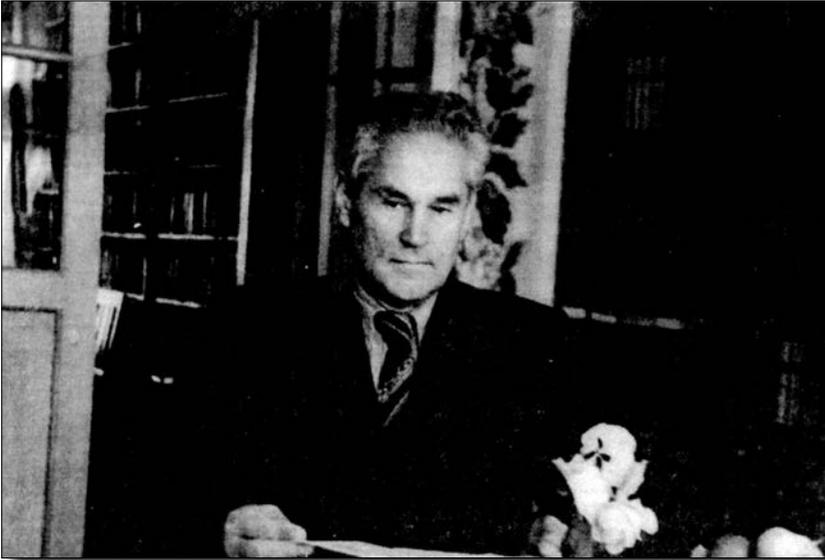
III випуск ЧМІ (1948 р.)

У верхньому ряду 1-й зліва – проф. Венціківський М.К.

Професор Венціківський М.К. читає лекцію з акушерства (1945 р.).

Професор Венціківський був чудовим лектором і високоінтелектуальною людиною, вмів зацікавити студентів вже з перших хвилин спілкування, мав велику власну медичну бібліотеку.

Венцківський М.К. за роботою у домашній бібліотеці.

Наукові праці професора Михайла Каспаровича Венцківського присвячені діагностиці ранніх термінів вагітності, перебігу вагітності та пологів у жінок, хворих на туберкульоз, лікуванню асфіксії новонароджених, раку тіла матки. У 1946 році ним написана монографія «Рак матки» та робота «Мать и дитя».

5 липня 1948 р. професора Венцківського М.К. звільняють з посади завідувача кафедри за політичну недовіру (як такого, що перебував на окупованій території під час війни). У подальшому (з 1953 р.) він був завідувачем кафедри акушерства та гінекології Куйбишевського медичного інституту (тепер м. Самара). З поверненням на Україну працював головним акушер-гінекологом УОЗ Полтавської області.

З вересня 1956 по 1961 рр. професор Венцківський Михайло Каспарович очолював кафедру акушерства та гінекології Вінницького медичного інституту. Під його керівництвом працівники кафедри надрукували більше 30 наукових праць. Професор Венцківський М.К. є автором понад 50 наукових праць, опублікованих у вітчизняних та зарубіжних виданнях. У 1964 р. випущено підручник «Акушерство и гинекология» для медичних училищ, за редакцією Рудюка М.П. та Венцківського М.К.

Помер професор Михайло Каспарович Венцківський в 1961 році у м. Вінниця.

Пам'ять про вченого, педагога, чуйну людину, яскраву особистість живе в серцях його учнів, колег, нащадків.

Лікарську династію продовжують його син та онука.

Венцківський Борис Михайлович

Венцківська Ірина Борисівна

Завідувач кафедри акушерства та гінекології № 1 Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця, почесний президент Асоціації акушерів-гінекологів України, заслужений діяч науки і техніки, лауреат Державної премії України, член-кореспондент АМН України, доктор медичних наук, професор

Професор кафедри акушерства та гінекології № 1 Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця, доктор медичних наук

Наукова спадщина Венцківського М. К.

Підручники та монографії

1. Акушерство и гинекология: [учебник для медицинских училищ] / М.П. Рудюк, М.К. Венцковський. – М.: Медицина, 1964.
2. Венцківський М.К. Причини неплідності та методи запобігання їй. / М.К. Венцківський. – К.: Державне медичне видавництво УРСР, 1959.
3. Венцковський М. К. Мать и дитя. / М.К. Венцковський. – К.: Державне медичне видавництво, 1946.
4. Венцковський М. К. Рак матки / М.К. Венцковський. – К.: Державне медичне видавництво, 1946. – 48 с.
5. Венцківський М. К. Гігієна дівчинки шкільного віку / М.К. Венцківський. – К.: Державне медичне видавництво УРСР, 1962. – 24 с.

Наукові статті

1. Венцківський М. К. Аборт та найближчі наслідки його / М.К. Венцківський // Казанський медичний журнал. – 1931. – № 8.
2. Венцківський М. К. Деякі питання про вагітність при туберкульозі М. К. Венцківський // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – № 1. – 1948. – С.23-26.

3. Венцовский М. К. Материалы к вопросу о беременности при заболеваниях сердца/ М. К. Венцовский // Внутренняя патология и беременность: тезисы докладов конференции. – К. – 1953 г. – С.6.
4. Венцовский М. К. Влияние на новорожденных раннего прикладывания к груди матери/М.К. Венцовский // Сборник научных трудов Винницкого государственного медицинского института. – Т. 11, вып. 2. – 1957 г.
5. Венцовский М. К. Сердечно-сосудистые заболевания и беременность / М.К.Венцовский, И. Д. Братанич // Некоторые вопросы патологии беременности и родов. – Винницкий медицинский институт: труды. Т. 21. – Винница, 1960. – С. 113-138.
6. Венцовский М. К. Проблема наследственных заболеваний в акушерстве / М. К. Венцовский // Некоторые вопросы патологии беременности и родов. – Винницкий медицинский институт: труды. Т. 21. – Винница, 1960. – С.3-11.
7. Венцовский М. К. К вопросу о физическом развитии рано приложенных детей в возрасте до 1 года/М.К. Венцовский // Некоторые вопросы патологии беременности и родов. – Винницкий медицинский институт: труды. Т. 21. – Винница, 1960. – С. 207-212..

Бібліографія

1. Білоус В.І. Буковинська державна медична академія / В.І. Білоус, Т. А. Захарова // Буковинський медичний вісник – 2002. – Т. 6, № 1. – С.194-199.
2. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку [за редакцією проф. В. П. Пішака] – Чернівці: БДМА, 2004. – С.151-153.
3. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти/ С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С.186.
4. Польова С. П. Розвиток акушерської служби північної Буковини / С. П. Польова, І. Р. Ніцович // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2009. – Т. 8, № 4 – С.91-93.
5. Польова С. П. Венцівський Михайло Каспарович і кафедра акушерства та гінекології Буковинського державного медичного університету / С. П. Польова, І. Р. Ніцович – Чернівці, 2008. – С.122.
6. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998рр.) [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.37.

ВЛАДКОВСЬКИЙ ІГОР КОСТЯНТИНОВИЧ

21 серпня 2012 виповнилось 88 років від дня народження Ігоря Костянтиновича Владковського – видатного науковця, педагога, лікаря, корифея Чернівецької терапевтичної школи.

Ігор Костянтинович народився в м. Хотин Чернівецької області. У сім'ї майбутнього вченого були інженери, художники, військові, шляхетна аристократія та прогресивне селянство, учасники Першої світової війни як з боку Австро-

Угорщини, так і Росії, католики і православні. Головними в сім'ї були праця і порядність, активна позиція і принциповість, духовність, внутрішня сила і віра в майбутнє.

Шкільні роки, що пройшли у чернівецькому ліцеї в умовах впливу традицій багатонаціональної Північної Буковини, зумовили вільне володіння багатьма мовами, енциклопедичну освіту, активне фізичне виховання.

Ліцеїст Ігор Владковський (1943 р.)

Після 3-х років фашистської окупації ліцеїст Ігор Владковський у 1944-1945 рр. вступає до лав Радянської армії та бере участь у бойових діях, нагороджується трьома бойовими медалями. Не минули його поранення, які призвели до інвалідності.

Вибором подальшого життя став вступ до Чернівецького медичного інституту. У період навчання на юнака, одержимого наукою, звернув увагу професор С. М. Савенко. Саме завдяки йому І. К. Владковський розпочав свій науковий шлях.

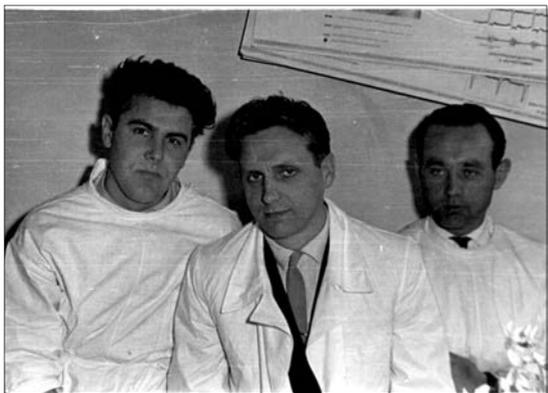
Владковський І. К. – перший учень професора С. М. Савенка, залишений на кафедрі в якості ординатора

У 1957 р. він захищає кандидатську дисертацію на тему: «Неврологічна симптоматика гіпертонічної хвороби і деякі питання патогенезу гіпертонічного інсульту».

Дисертант-докторант (1966 р.).

Докторську дисертацію він захищає через 14 років у 1971 р. на тему: «До патогенезу деяких нервових і ендокринних порушень при цереб्रोкардіальній формі гіпертонічної хвороби в період, не ускладнений гострими порушеннями мозкового і коронарного кровообігу».

Асистент, доктор медичних наук (1971 р.).

У 1978 р. І.К. Владковський отримує вчене звання професора. У 1979-1991 роках працює завідувачем кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб. З 1991 по 1998 рік – професором кафедри госпітальної терапії № 2 та ЛФК, у подальшому – кафедри кардіології та функціональної діагностики.

З 2008 р. професор на заслуженому відпочинку.

Видатний терапевт, кардіолог, невропатолог І. К. Владковський у своїх наукових працях описав ранню неврологічну симптоматику гіпертонічної хвороби і висунув гіпотезу щодо існування в людей спеціалізованих мозкових центрів, які активно регулюють церебральний кровообіг. Ця гіпотеза була підтверджена в світовій літературі.

Засідання кафедри.

Уперше в медичній науковій літературі Ігорем Костянтиновичем була описана дисфункція кортико-ретикуло-гіпоталамо-лімбічної системи у хворих на гіпертонічну хворобу.

На обході з професором І. К. Владковським.

Одним з основних напрямків його наукових досліджень стало поглиблене вивчення ролі порушення волюмо-регулювальної функції нирок у генезі змін центральної і регіонарної гемодинаміки, дисбалансу пресорних і депресорних гормонів, біологічно активних речовин у патогенезі гіпертонічної хвороби, ішемічної хвороби серця (гострий інфаркт міокарда), клімактеричного неврозу.

Суттєві напрацювання теоретичних кафедр патофізіології та фармакології з проблем водно-сольового обміну, функціональної активності нирок, констеляції натрійуретичних факторів (гормонів) дало підставу зрілому вчену визначитись у клініці з теоретичними надбаннями цих шкіл. Професор Владковський розробив методику клініко-експериментальних досліджень.

На кінець 70-х – початок 80-х років минулого століття сформувалися творчі групи колективів кафедр пропедевтики внутрішніх хвороб, патофізіології та фармакології.

Робочий момент засідання творчої групи.

Творчі досягнення Ігоря Костянтиновича Владковського відтворені в більш ніж 170 наукових працях. Він є автором 5 винаходів, 32 раціоналізаторських пропозицій. І. К. Владковський був активним членом апробаційної комісії інституту (академії, університету). Він ґрунтовно готував до апробації дисертаційних робіт молодих вчених. Його рецензії були принципові, справедливі, за що йому були вдячні керівники і дисертанти.

Асистент кафедри, доктор медичних наук (1971 р.)

Різномісна наукова діяльність професора відзначена урядовими нагородами: знаком «Відмінник вищої школи», медаллю «Ветеран праці», медаллю Боткіна, почесним знаком «Медицина Буковини». Ігор Костянтинович – лауреат премії ім. В. Залозецького.

Наступні 16 років займав посаду професора кафедри кардіології. У 2007 році вийшов на пенсію за станом здоров'я.

10 лютого 2014 року професор Владковський І. К. пішов з життя.

Професор Владковський з учнями: Полянською О. С. і Плешем І. А.

Наукова спадщина І. К. Владковського

1. Пособие по кардиологии для иностранных студентов / [В. К. Ташук., И. К. Владковский, С. В. Белецкий [и др.]. – Черновцы: БДМА, 2000. – 255 с.

Наукові статті

1. Владковский И. К. Невропатологические синдромы при различных стадиях гипертонической болезни / И. Н. Мохунь, И. К. Владковский, Д. Г. Лукьянчук [и др.] // Врачебное дело. – 1955. – № 1. – С. 85-86.
2. Владковский И. К. Неврологическая симптоматика гипертонической болезни в патогенетическом освещении / И. К. Владковский // Клиническая медицина. – 1958. – № 9. – С. 76-82.
3. Савенко С. Н. О функциональном состоянии ретикулярной формации при церебро-кардиальной форме гипертонической болезни / С. Н. Савенко, И. К. Владковский, И. М. Таубер // Клиническая медицина. – 1965. – № 9. – С. 83-89.
4. Владковский И. К. К патогенезу симпатико-адреналиновой дисфункции при церебрально-кардиальных проявлениях гипертонической болезни и атеросклероза. / И. К. Владковский, С. Н. Савенко, В. Г. Майданек // Журнал невропатологии и психиатрии. – 1968. – Вып. 3. – С. 391-396.
5. Владковский И. К. К изучению спектра сывороток крови у больных гипертонической болезнью с нарушением мозгового кровообращения / И. К. Владковский // Неврология и психиатрия. – 1971. – № 9. – С. 64-66.
6. Владковский И. К. Аминокислотный спектр сыворотки крови у больных гипертонической болезнью с нарушениями мозгового кровообращения / И. К. Владковский, С. Н. Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1971. – № 9. – С. 331-336.
7. Владковский И. К. Применение этония в комплексной терапии больных хроническим гастритом и гастродуоденитом в сочетании с заболеваниями желчевыводящих путей / И. К. Владковский // Врачебное дело. – 1981. – № 3. – С. 38-41.
8. Владковский И. К. Трансаминазная активность крови и желчи у больных сахарным диабетом / И. К. Владковский // Врачебное дело. – 1981. – № 6. – С. 74-75.
9. Владковский И. К. Эффективность применения декаметоксина у больных хроническим гастродуоденитом в сочетании с заболеваниями желчевыводящих путей / Владковский И. К. // Врачебное дело. – 1982. – № 4. – С. 23-25.
10. Инсулиндепонирующая функция эритроцитов у больных язвенной болезнью / И. К. Владковский, А. И. Сплавский, Л. И. Сандуляк [и др.] // Врачебное дело. – 1982. – № 7. – С. 58-59.

11. Влияние декаметоксина на содержание желчных кислот в крови и желчи больных хроническими гастритами и дуоденитами в сочетании с заболеваниями желчных путей / И.К. Владковский, Н.И. Лобода, Н.А. Кириллюк, А.И. Сплавский // *Врачебное дело.* – 1985. – № 5. – С.20-23.
12. Владковский И.К. Случай лимфогранулематоза, проявляющийся клиникой синдрома Лайеля / И.К. Владковский // *Врачебное дело.* – 1985. – № 6. – С.83-85.
13. Феникаберин в комплексном лечении больных гастритом в сочетании с заболеваниями желчевыводящих путей / И.К. Мохунь, И.К. Владковский, Д.Г. Лукьянчук., А.И. Сплавский // *Врачебное дело.* – 1987. – № 11. – С.53-56.
14. Участие эритроцитов в депонировании и транспорте катехоламинов при бронхообструктивном синдроме / А.И. Мардарь, И.К. Владковский, Г.И. Кокошук, А.И. Сплавский // *Врачебное дело.* – 1988. – № 3. – С.93-95.
15. Дифференциальная диагностика абдоминальных болей при различных заболеваниях / Полянська О.С., Владковский И.К., Мардарь А.И., Христинич Т.Н // *Развитие советской медицины на Северной Буковине: тезисы областной науч.– практической конференции.* – Черновцы, 1990. – С.59-60.
16. Полянська О.С. Изменения циклазной системы в остром периоде инфаркта миокарда / Полянська О.С. Владковский И.К. // *Гнойно-септические осложнения в неотложной хирургии. Новое в медицине: тезисы конференции.* – Черновцы, 1992. – С.143-144.
17. Содержание инсулина и кортизола у больных в остром периоде инфаркта миокарда / Полянська О.С., Владковский И.К., Мардарь А.И. [и др.] // *Гнойно-септические осложнения в неотложной хирургии. Новое в медицине: тезисы конференции.* – Черновцы, 1992. – С.155.
18. Полянська О.С. Состояние гормонально-мессенджерных систем при инфаркте миокарда в остром периоде / Полянська О.С., Владковский И.К. // *Український кардіологічний журнал.* – 1994. – № 4. – С.47.
19. Полянська О.С. Гормональні порушення у хворих з повторним інфарктом міокарду / Полянська О.С., Владковский И.К. // *Сучасні проблеми і досягнення в хірургії і суміжних галузях медицини: матеріали регіонарної наук.– практ. конф., присвяченої 50-річчю Чернівецького державного медичного інституту.* – Чернівці, 1994. – С.87.
20. Полянська О.С. Компенсаторно-приспосувальна і пошкоджуюча дія гормональних систем при гострому інфаркті міокарду / Полянська О.С., Владковский И.К. // *Молоді науковці – охороні здоров'я: тези доповідей ювілейної конференції.* – Чернівці, 1994. – С.96-97.
21. Полянська О.С. Гормональні порушення при гострому інфаркті міокарду з серцевою недостатністю у жителів екологічно неблагоприємних зон / О.С.Полянська, В.К. Ташук, І.К. Владковский // *Хірургічні проблеми і екологія: матеріали симпозиуму з міжнародною участю.* – Чернівці, 1995. – С. 108.

22. Полянська О. С. Особливості реабілітації хворих з повторним інфарктом міокарду / О.С.Полянська, В.К. Ташук, Владковський І.К. // Фундаментальные и клинические аспекты современной реабилитации: тезисы докладов республиканской научно- практической конференции (18-19 мая 1995). – Полтава, 1995. – С.101.
23. Бобров В. А. Состояние прессорных гуморальных субстанций у больных инфарктом миокарда (обзор литературы) / В.А.Бобров, И.К. Владковский, О. С. Полянская // Лікарська справа. – 1995. – № 3-4. – С.37-42.
24. Владковський І. К. Состояние прессорных гуморальных субстанций у больных инфарктом миокарда / И.К.Владковський // Лікарська справа. – 1995. – № 3-4. – С.37-42.
25. Морфологічні аспекти діагностики та оцінки ефективності лікування інфаркту міокарду за вмістом катехоламінів в еритроцитах / О.С Полянська, В.К. Ташук, Г.І. Мардар, І.К. Владковський // Актуальні питання морфогенезу: матеріали конференції. – Чернівці, 1996. – С.256.
26. Владковський І. К. Вплив інгібітора ангіотензинперетворюючого ферменту капотену на деякі показники волюморегуляції у хворих на гіпертонічну хворобу другої стадії / І.К.Владковський // Лікарська справа. – 1996. – № 3-4. – С.73-75.
27. Владковський І. К. Деякі особливості дії капотену на механізми дії ниркової взаєморегуляції у хворих на ГХ / І.К. Владковський // Український кардіологічний журнал. – 1996. – № 3 (додаток). – С.24.
28. Владковський І. К. Комплексная оценка гемодинамических особенностей использования энаприла у больных эссенциальной гипертензией II-III ст. пожилого возраста / И.К Владковський // Проблемы старения и долголетия. – 1997. – № 1. – С.43-45.
29. Ташук В.К. Гормонально-месенджерні порушення при повторному інфаркті міокарду / В.К.Ташук, С.В. Білецький, І.К. Владковський // Український кардіологічний журнал. – 1997. – Додаток. – С.80.
30. Диференціальна діагностика гіперкатехоламіемії ендокринного генезу цито-хімічним способом / А. І. Мардар, Т. П. Безверха, К. І. Владковський [та ін.] // Ендокринологія. – 1999. – Т. 4, № 1. – С.61-66.
31. Плеш І. А. Гемодинамічна характеристика хворих на есенціальну гіпертензію II стадії за різним реніновим профілем в динаміці гіперволіемії та блокади ангіотензинперетворюючого ферменту / І. А. Плеш, І. К. Владковський, С. В. Коваленко // Галицький медичний часопис. – 2000. – № 2. – С.62-65.
32. Плеш І. А. Роль каналъцевих дисфункцій у нирковій волюморегуляції у хворих на гіпертонічну хворобу I- та II- стадії / І. А. Плеш, І. К. Владковський, Ю. С. Роговий // Український кардіологічний журнал. – 2000. – № 4. – С.72-75.
33. Деякі особливості енергетичного забезпечення еритроцитів у хворих на гіпертонічну хворобу II стадії / І. А. Плеш, І. К. Владковський, В. К. Ташук [та ін.] // Медичні перспективи. – 2000. – № 4. – С.43-45.

34. Плеш І. А. Роль дисфункції каналців у нирковій волюморегуляції у хворих на гіпертонічну хворобу І- та ІІ- стадії / І. А. Плеш, І. К. Владковський, Ю. С. Роговий // Український кардіологічний журнал.– 2000.– № 5-6.– С.29-30.
35. Шаплавський М. В. Енергообмін еритроцитів при дії електростатичного заряду / М. В. Шаплавський, І. К. Владковський, А. І. Гоженко // Буковинський медичний вісник.– 2002.– Т. 6, № 2-3.– С.138-140.
36. Стан коронарного кровотоку у пацієнтів з артеріальною гіпертензією та ІХС залежно від добового профілю артеріального тиску / В. К. Ташук, Т. О. Ілащук, І. К. Владковський [та ін.] // Вісник Вінницького державного мед. університету.– 2003.– Т. 7, № 2/1.– С.583-584.
37. Владковський І. К. Гормональна активність пресорної системи у хворих на есенціальну гіпертензію за умови волемічного навантаження / І. К. Владковський, І. А. Плеш // Буковинський медичний вісник.– 2003.– Т. 7, № 3.– С.105-108.
38. Статеві аспекти розвитку кардіальної патології / В. К. Ташук, І. К. Владковський, О. Ю. Поліщук [та ін.] // Буковинський медичний вісник.– 2004.– Т. 8, № 3-4.– С.92-95.
39. Ташук В. К. Кардіологія: сучасні аспекти, напрямки / В. К. Ташук, І. К. Владковський // Буковинський медичний вісник.– 2004.– Т. 8, № 4.– С.48-49.
40. Владковський І. К. Особливості натрій- і гідроурезу у хворих на гіпертонічну хворобу з різним реніновим профілем залежно від гемодинамічних показників до та після гідратації / І. Владковський // Буковинський медичний вісник.– 2004.– Т. 8, № 3-4.– С.21-24.
41. Владковський І. К. Деякі особливості циркадіанного ритму тону артеріальних судин та функціональної активності нирок у хворих на есенційну гіпертензію / І. К. Владковський // Буковинський медичний вісник.– 2004.– Т. 8, № 3-4.– С.65-69.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук та ін.; [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.108-109.
2. Пішак В. П. Професор І. К. Владковський – вчений, педагог, лікар, велика особистість / В. П. Пішак, І. А. Плеш // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 3. – С.143-145.
3. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.); [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.38.
4. Тащук В. К. Ігор Костянтинович Владковський – лікар, педагог, науковець / В. К. Тащук, В. П. Пішак // Буковинський медичний вісник. – 2004. – Т. 8, № 3-4. – С.4-5.

ГЛАДКОВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Гладков Олександр Олександрович народився 21 грудня 1901 року у Петербурзі в забезпеченій міщанській родині. Одразу після закінчення трудової школи, в 1919 році він вступив добровольцем до лав Червоної армії..

Довгих два роки він був рядовим 5-го стрілецького полку особливого призначення, і не раз на короткому привалі, після запеклих кривавих боїв, мріяв про щасливе мирне життя. І, звісно ж, про продовження освіти, про навчання у вищій школі. Там же, на фронтових дорогах, підстерігали юнака страшні підступні хвороби: спершу переніс черевний, а потім – висипний тифи. Четверо діб був непритомним. Та молодість узяла-таки своє, Олександр вижив і знову – в строю, став помічником військоматівського діловода.

Рядовий Олександр Гладков

Здійснюється найбільша його мрія: Олександр отримує довгоочікуване відрадження до Державного інституту медичних знань (нині 2-й Петербурзький медичний інститут). Роки навчання в інституті були чи не найщасливішими в важкому житті майбутнього вченого.

Одночасно з поглибленим вивченням медицини Олександр влаштується вихователем дитячого будинку, в якому пропрацював 2 роки.

В той же час влаштується санітаром, медбратом у клініку інституту глухонімих. А далі трудове подвижництво О. О. Гладкова продовжується в клініці хвороб вуха, горла й носа, де він працює у 1926-1935 роках на посаді ординатора, потім асистента. Ці часи – сувора, недобра й жорстка доба: свавілля «отця народів», культ якого сягнув небачених доти висот.

З 1929 по 1941 рік, одночасно з посадою ординатора, асистента, Гладков Олександр Олександрович працює ЛОР-лікарем в лікарні «Медработник», та в клінічній лікарні водників – завідуючим вушним відділенням (1935-1940 рр.), а потім – у лікарні ім. Леніна (1940-1941 рр.), клініці ЛОР-хвороб педіатричного медінституту – ординатором, пізніше асистентом. І де б Олександр Гладков не працював, усюди – пошана колег і вдячність керівництва.

А далі – Велика Вітчизняна війна...

Ось як описує блокаду сам Олександр Олександрович: «На початку ленінградської блокади я працював у лікарні ім. Леніна (на Василівському острові), а жив біля Тавричеського саду. Як правило, після обіду відправлявся в госпіталь на Петроградську сторону. Поруч, де містився військовий госпіталь, чаді руїни, під якими ще живими знайшли свою могилу сотні поранених. Дедалі ставало все тяжче й тяжче. Давалося взнаки регулярне недоїдання. Все частіше зупинявся транспорт, тому доводилось в основному ходити пішки – сім кілометрів на роботу і стільки ж назад. Невдовзі почали видавати хліб (250 грамів робітникові і 150 – службовцеві та іншим жителям) Настала сувора морозна зима...

Єдина транспортна магістраль через Ладозьке озеро, названа «дорогою життя», зіграла значну роль для міста на Неві у той скрутний час. Завдяки цьому сполученню Ленінград став потроху постачатися продуктами й усім найнеобхіднішим. Починаючи з 22 листопада 1941 року, льодовою дорогою вдень і вночі, в тріскучі морози і страшні заметілі, в десятки кілометрах від ворожих позицій, під постійним обстрілом тисячі автомашин везли в оточене місто борошно й інші продукти, вугілля і снаряди. А з Ленінграда вивозили евакуйованих жителів у тяжкому дистрофічному стані.

Мені запропонували взяти відрядження по обслуговуванні Ладозької траси. Наприкінці січня 1942 року вантажівкою, за баранкою якої сидів лікар Ніколаєв, я добирався «дорогою життя» в Нову Ладугу. В кузові, окрім медиків, було й медичне обладнання. Надворі тріщав мороз – градусів двадцять з сильним вітром. До того ж, нас постійно обстрілювала фашистська артилерія з боку Шліссельбурга, де вже хазяйнували німці.

Потім мене направили в Свіріцу Ленінградської області головним лікарем лікувально-санітарної дільниці, яка була евакуйована і знаходилась за 12 км від лінії фронту. Там я працював за фахом, часто виїжджав у Пашу, де розміщувався військовий госпіталь. Консультував поранених, нерідко й оперував їх. Одночасно писав кандидатську дисертацію...»

День Перемоги, свято «со слезами на очах», він відзначив у Ленінградському педіатричному медичному інституті, куди повернувся асистентом. У тому ж 1945 році О. Гладков захищає кандидатську дисертацію – «Фотографія, як ефективний метод реєстрації стану ЛОР-органів». Так відбулося його бойове хрещення на науковця, спеціаліста найвищої кваліфікації.

Олександр Олександрович прекрасно розумів, що зупинятися на півдорозі не можна. Не має права. Власне, він уперше в колишньому Радянському Союзі впровадив фотографування верхніх дихальних шляхів та вуха в нормі й при патологічних процесах, особливо онкологічних хворих. І важко переоцінити наслідки його наукових новаторств.

Вірний своєму життєвому кредо, йде далі, не задовольняючись досягнутим, одержимо працює над докторською дисертацією. Довгих і важких, але сповнених віри в досягнення мети, 6 років (1953-1959 рр.) тривала робота науковця.

І от настав хвилюючий щасливий день захисту докторської дисертації на тему: «Фізична оптика в оториноларингології». В цій науковій праці віддзеркалені методи фотографування та кінематографії ЛОР-органів, нижніх дихальних шляхів та стравоходу не тільки в денному світлі, а й у кольорі і ультрафіолетовому та інфрачервоному спектрах. І в цій праці, як і в попередній, кандидатській, – багато новацій, відкриттів, позначених новаторським словом «уперше».

В 1953 р. наказом Мінздравохорони СРСР О. О. Гладков переводиться на посаду завідувача ЛОР-кафедри Кишинівського медичного інституту – молодого ВНЗ Молдови. На цій посаді він пропрацював до 1959 року.

У ці роки, в «молдавський» період життя, ним написано й видано 3 солідні монографії: «Основи поліхроматичного аналізу в медицині» (1957 р.), «Люмінесцентний аналіз в медицині» (1958 р.) та «Ендофотокінематографія в оториноларингології» (1959 р.).

У 1959 р. Гладкова Олександра Олександровича призначають завідувачем ЛОР-кафедри Калінінського медичного інституту. Всього рік прожив, промучився, протримався тут, зрештою, невибагливий, звиклий до труднощів кочового життя, Гладков О. О. змушений був піти з роботи «за власним бажанням».

І знову – дорога. Дорога Олександра Гладкова – це шлях, праця, сходження, додання відстані до мети. Цього разу вона привела вченого, що вже завоював своїми працями популярність, визнання, авторитет у колег, до України, до центру Північної Буковини.

Тут, у Чернівцях, він обіймає посаду завідувача ЛОР-кафедри Чернівецького медичного інституту, молодого, але вже знаного, як передовий, перспективний вуз України. На цій посаді О. Гладков працює з 1960 по 1974 рр.

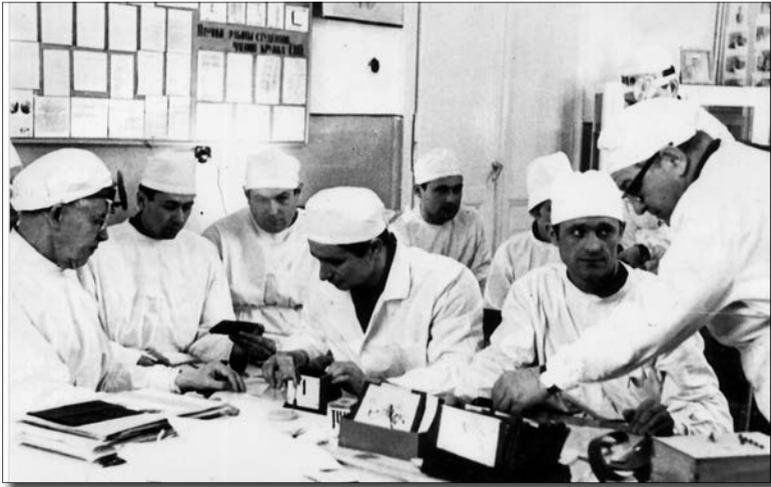
***Засідання кафедри:
зліва направо: доц. Попко Й. М., професор Гладков О. О., асистент
Андрійчук О. І., асистент Мельник П. О.***

Буковина стала його другою батьківщиною. Не менш любимою, ніж рідний Ленінград. Саме тут до нього прийшло справді широке і заслужене визнання. Саме у стінах Чернівецького медінституту глибинно і всебічно розкрився талант О. Гладкова – вченого і вихователя молоді зміни.

Ось що розповідав колишній головний лікар обласної клінічної лікарні, заслужений лікар України А. Зубович: «Гладков Олександр Олександрович надзвичайно високої професійної грамотності лікар, що постійно проявлялось в його самопожертвуванні ради хворої людини. Для нього особисті інтереси були на другому плані, а професійні – на першому. З цих позицій діяльність О. О. Гладкова, як лікаря, була подвигом: тихим, яскравим, повсякденним. Цій рисі підходять слова В. Тушної: «Бываюот подвиги в бою, а бывает жизнь как подвиг».

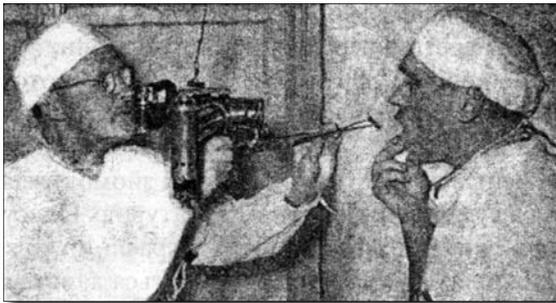
За роки на посаді завідувача кафедри О. О. Гладков дуже плідно і творчо співпрацював з доцентом Володимиром Захаровичем Тарасюком, який був запрошений на кафедру оторинології у 1946 році і пропрацював до 1970 року.

І ще один хист розкрився, додався до багатьох талантів Олександра Олександровича. Щоб полегшити навчальний процес студентів, поглибити їх знання і закріпити набуте, він написав і видав підручник «Хвороби вуха, горла і носа» (1965 р.), який перевидано у 1975 році, і до цього часу використовується у навчальному процесі.

На світлині: О. О. Гладков (крайній зліва) та В. З. Тарасюк (крайній справа) проводять семінар з молодими лікарями, майбутньою елітою оториноларингології Буковини.

Завдяки титанічній працездатності, невтомному науковому пошуку, він опублікував 70 наукових праць, 18 методичних листів, вніс 20 раціоналізаторських пропозицій...

Ендofотозафування проводить О.О. Гладков

За свої власні кошти він сконструював чимало апаратів: «Фотолор-3», «Фотолор-4», «Фотолор-5» для ендofотозафувії верхніх дихальних шляхів та вуха, «Фотолор-5-УФ» для фотозафування в ультрафіолетовій частині спектра, «Кінолор» – для кінозйомок ЛОР-органів та «Телор-1» для ендofотозафування. Випустив кінофільм ендofотозафувальних картин по ЛОР-патології.

В 1983 р. перестало битися його могутнє, велике й чисте серце... Пішов з життя воїн і творець. Пішов у Вічність...

Справжня людина з великої літери. Прекрасний лікар, вчений-новатор, мудрий педагог-наставник. Людина, котра випромінювала енергію добра й щирості.

Учні О. О. Гладкова:

*сидять зліва направо: проф. Гладков О. О., асистент Мельник П. О.,
стоять: асистент Андрійчук О. І., лікарі Чорний Е. Я., Муратов А.,
доцент Попко Й. М., ординатор Мусурівський П. Д.*

Наукова спадщина О. О. Гладкова

Монографії та підручники

1. Гладков А. А. Основы полихроматического анализа в медицине / А. А. Гладков. – Кишинев, 1957. – 45 с.
2. Гладков А. А. Люминесцентный анализ в медицине / Гладков А. А. – Кишинев, 1958. – 163 с.
3. Гладков А. А. Эндофотокинематография в оториноларингологии / А. А. Гладков. – Кишинев: Гос. изд-во Молдавии, 1959 г. – 123 с.
4. Гладков А. А. Болезни носа, горла и уха: учебник [для медицинских институтов.] / А. А. Гладков. – М.: Медицина, 1965. – 215 с.
5. Гладков А. А. Болезни носа, горла и уха: учебник для медицинских институтов. (2 изд. испр. и доп.) / А. А. Гладков. – М.: Медицина, 1973. – 400 с.
6. Гладков А. А. Фотография и кинематография в оториноларингологии / А. А. Гладков. // Многотомное руководство по оториноларингологии. – М., 1966. – С. 37-48.

Наукові статті

1. Гладков А. А. К вопросу о звуковом зрачковом рефлексе/ А. А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1929.– Т. 6, № 10.– С.636-639.
2. Гладков А. А. К вопросу о связи искривленной носовой перегородки с конфигурацией твердого неба и аномалиями прикуса/А.А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1931.– № 7.– С.408-416.
3. Гладков А. А. Еще к вопросу о влиянии патологического состояния Вальдейерова кольца на слуховой орган/А.А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1933.– № 2.– С.22-26.
4. Гладков А. А. Слуховая ориентация в звуковых феноменах работающих машин / А. А. Гладков // Ежемесячный журнал по болезням уха, горла и носа.– 1934.– № 5.– С.13-15.
5. Гладков А.А. К казуистике отогенных абсцессов мозга / А.А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1934.– № 6.– С.18-19.
6. Гладков А. А. К вопросу об организации профилактики по оториноларингологии и ингаляционной терапии для педагогов/ А. А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1936.– № 4.– С.61-62.
7. Гладков А. А. К клинике поражения уха молнией / А.А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1937.– № 1, кн.3.– С.313-317.
8. Гладков А. А. Пункция в диагностике характера агрезий наружного слухового прохода/ А. А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1937.– № 1.– С.87-89.
9. Гладков А. А. Редкий случай флегмоны шеи с переходом на спину как осложнение хронического гнойного воспаления среднего уха. / А.А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1938.– № 3.– С.324-325.
10. Гладков А. А. Случай флегмоны шеи с переходом на спину как осложнение хронического гнойного воспаления среднего уха./ А. А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1939.– № 3.– С.23-25.
11. Гладков А. А. Новый способ оперативного лечения инспираторного втягивания крыльев носа/ А. А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1941.– № 1.– С.7-9.
12. Гладков А. А. Цель и перспективы лорфотокинематографии / А.А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1947.– № 1.– С.19-20.
13. Гладков А. А. К истории развития оториноларингологии в Молдавской ССР // А.А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1955.– № 4.– С.23-24.
14. Гладков А. А. Сведения о демонстрациях больных и докладах, прочитанных на заседаниях Черновицкого обл. научного общества отоларингологов в 1964 г./ А. А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1965.– № 5.– С.93-94.

15. Гладков А. А. Щадящий метод отсасывания содержимого из раны при ЛОР-операциях / А. А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1969.– № 5.– С.103-105.
16. Гладков А. А. Полоска из полиэтилена для дренирования вскрытого абсцесса мозга / А.А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1969.– № 5.– С.118-120.
17. Гладков А. А. Подсадка свободного кожного трансплантата при лечении рубцовой атрезии преддверия носа и наружного слухового прохода / А.А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1969.– № 4.– С.110-112.
18. Гладков А. А. Обширный папилломатоз глотки / А. А. Гладков // Вестник оториноларингологии.– 1969.– № 2.– С.91-92.
19. Гладков А. А. Раздвижная ушная воронка / А. А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1969.– № 1.– С.122-123.
20. Гладков А. А. Эндокинематография в отоларингологии. Аппарат «Кинолор» / А.А. Гладков // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1973.– № 4.– С.113-115.
21. Гладков А. А. Резорбция плазмы, меченой флуоресциком, небными миндалинами в норме и при хроническом тонзиллите / А.А. Гладков, П. А. Мельник // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1974.– № 4.– С.19.
22. Гладков А. А. Этониева паста в лечении больных хроническим тонзиллитом / А.А. Гладков, В. П. Денисенко, П. А. Мельник // Журнал ушных, носовых и горловых болезней.– 1968.– № 2.– С.119-121.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / [за ред. В. П. Пішака] – Чернівці: БДМА, 2004.– С.71-72.
2. Гладков О. О.– вчений, педагог, лікар (до 100-річчя від дня народження) / В.П.Пішак, П. О. Мельник, О. Г. Плаксивий [та ін.] – Чернівці: Медакадемія, 2001.– 84 с.
3. Історія кафедри отоларингології БДМУ / О.Г. Плаксивий, С. А. Левичка, І. В. Калуцький [та ін.] // Клінічна анатомія та оперативна хірургія.– 2009.– Т. 8, № 4.– С.89.
4. Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки Раядянської влади.– К.: Здоров'я, 1969.– С.41-43.
5. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: ЧМІ,1994.– С.43.
6. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998)/ [за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: БДМА, 1999.– С. 176.

ГРЖЕБІН ЗІНОВІЙ НАУМОВИЧ

Гржебін Зіновій Наумович народився 31 травня 1893 р. у м. Саратові в сім'ї художника. Дитинство його пройшло в колі дружньої сім'ї, в оточенні людей мистецтва та місцевої інтелігенції. Зіновій закінчив гімназію зі срібною медаллю і в 1912 році почав навчання на медичному факультеті Казанського університету, який закінчив у 1916 році.

Йшла Перша світова війна, і з травня 1916 року Гржебін З.Н. перебував на Кавказькому фронті (Царицин, Ростов-на-Дону), займаючи посаду полкового лікаря, а потім лікаря військового госпіталю. З 1918 року Зіновій Наумович працював лікарем амбулаторії і лікарні в Царицині, а в 1919-1920 роках у Ростові-на-Дону – лікарем бараку для хворих на висипний тиф.

На початку 1920 року Гржебін був мобілізований у Червону армію, де виконував обов'язки полкового лікаря й одночасно ординатора госпіталю, (спочатку в м. Пскові, а з 1921 року – в м. Астрахані. На той час у нього загострилася хвороба бронхів, яку Зіновій Наумович отримав після отруєння газами під час Першої світової війни, що змусило його демобілізуватися з армії і продовжити роботу в Астраханському медичному інституті.

В 1923 році він здав докторські екзамени, захистив дисертацію на ступінь доктора медицини і рішенням Народного Комісаріату з освіти Російської Федерації в жовтні 1925 року був затверджений у вченому званні професора.

На той час З.Н. Гржебін працював вже в Московському державному венерологічному інституті, де написав монографію «Исследования спинномозговой жидкости при сифилисе» (1926 р.). Необхідно відмітити, що монографія і дисертація були відзначені преміями експертних комісій, існуючих на той час управліннь Комісаріату з освіти та науки. З кінця 1925 року Зіновій Наумович працював професором кафедри шкірних хвороб Смоленського медичного інституту, де було видано монографію «Клиника, терапия и профилактика ипритных поражений кожи» і серію наукових праць, присвячених клініці, терапії та профілактиці уражень шкіри іпритом та іншими отруйними речовинами.

У 1930 році Зіновій Наумович був делегатом від СРСР на міжнародному конгресі дерматологів у м. Копенгагені (Данія), де виступив з доповіддю.

З лютого 1931 року він працює на посаді професора кафедри дерматовенерології Ростовського медичного інституту.

З перших днів Великої Вітчизняної війни професор Зіновій Наумович Гржебін добровольцем пішов на фронт і був призначений консультантом-токсикологом 50-ї армії Брянського фронту.

З грудня 1944 року професор Зіновій Наумович Гржебін був направлений на посаду асистента Ростовського медичного інституту, де продовжується його викладацька, наукова та лікарська діяльність.

Але знову загострюється стара хвороба бронхів, турбують напади задухи, кашлю, безсоння. У порядку службового переведення з липня 1945 року Зіновій Наумович Гржебін призначений на посаду завідувача дерматологічної клініки і завідувача наукової частини науково-дослідного бальнеологічного інституту м. Сочі. Згодом наказом МОЗ СРСР Зіновій Наумович Гржебін був переведений на посаду завідувача кафедри дерматовенерології нещодавно заснованого Чернівецького медичного інституту і з 1 грудня 1947 року приступив до роботи.

Кафедра дерматовенерології працювала вже рік, але наукова робота на кафедрі ще не проводилась. За час завідування кафедрою Зіновієм Наумовичем поступово було проведено оснащення необхідною апаратурою, реактивами, були створені таблиці, закуплені муляжі, підібрані приміщення для навчальних класів та наукової лабораторії, придбано відповідні меблі.

Дбайливо підбиралися кадри, як лікарів відділень, так і викладачів кафедри. Саме ними були вперше підготовлені методичні розробки для практичних занять, методичні матеріали для студентів.

За короткий час силами лікарів і викладачів інституту була проведена значна робота по санатції мешканців краю, де у повоєнний час було багато хворих на венеричні хвороби, туберкульоз, у тому числі, туберкульоз шкіри, коросту, грибокві захворювання. Це й визначило основну наукову тематику робіт співробітників кафедри, які почали вивчати крайову патологію, імунологічну реактивність організму хворих при різних дерматозах, вивча-

ли патогенез, клініку та розробляли методи лікування набутого і вродженого сифілісу, туберкульозу шкіри, грибкових уражень та інших інфекцій шкіри.

Але дається взнаки застаріла хвороба органів дихання, працювати стає важче, встановлена II група інвалідності. З 1 вересня 1956 року за станом здоров'я і власним бажанням Зіновій Наумович Гржебін звільняється з роботи і від'їжджає на південь. Деякий час він живе в Дніпропетровську, Одесі, Криму. Підлікувавшись, починає працювати в Українському науково-дослідному інституті дерматовенерології (м. Харків), але з погіршенням стану здоров'я знову повертається в Крим, у сім'ю сина, де й закінчив своє земне життя в серпні 1961 року.

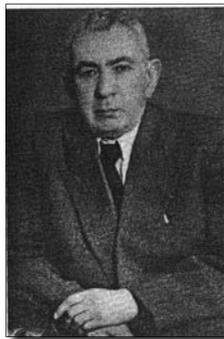

Портрет З. Н. Гржебіна. Художник – І. М. Гржебін, онук професора.

Похований професор Зіновій Наумович Гржебін у м. Севастополі.

Його вважають засновником дерматовенерологічної служби на Буковині і по праву він передав кафедру дерматології Чернівецького медичного інституту своєму учню – майбутньому професору Ювеналію Семеновичу Касько.

Започатковані професором З. Н. Гржебіним традиції, створена й виплекана ним кафедра та дерматовенерологічна служба міста й області розвивалися і плідно працюють багато років, завдяки його учням і послідовникам.

Наукова спадщина З. Н. Гржебіна

За весь період наукової та практичної діяльності професор З. Н. Гржебін опублікував більше 140 наукових праць, серед яких монографії, присвячені підермітам, сифілітичній інфекції, ураженню шкіри внаслідок дії бойових отруйних речовин, гістопатології шкіри, лабораторній діагностиці нейросифілісу, а також статті до 7-ми томів Великої медичної енциклопедії, яку видавали у повоєнний час.

На кафедрах і в клініках, якими він керував, було виконано більше 300 наукових праць, які в подальшому були опубліковані в медичній науковій літературі.

Найбільшою гордістю професора Гржебіна Зіновія Наумовича були його учні, серед яких – 3 доктори наук та 17 кандидатів медичних наук, з яких 6 у подальшому стали завідувачами кафедр дерматовенерології вищих навчальних закладів.

Монографії

1. Гржебин З. Н. Исследования спинномозговой жидкости при сифилисе / З. Н. Гржебин. – Смоленск, 1926.
2. Гржебин З. Н. Об исследовании спинно-мозговой жидкости при сифилисе / З. Н. Гржебин. – М., 1926.
3. Гржебин З. Н. Клиника, терапия и профилактика ипритных поражений кожи / З. Н. Гржебин – вихідних даних не знайдено.
4. Гржебин З. Н. Атрофия и дегенерация кожи / З. Н. Гржебин – вихідних даних не знайдено.
5. Гржебин З. Н. Об идеях связи, единства и развития современной дерматологии / З. Н. Гржебин – вихідних даних не знайдено.
6. Гржебин З. Н. Поражение кожи боевыми отравляющими веществами / З. Н. Гржебин. – Изд. 1-е. – Ростов-на-Дону: Ростиздат, 1938.
7. Гржебин З. Н. Гнойничковые болезни кожи / З. Н. Гржебин. – Ростов-на-Дону, 1939.
8. Гржебин З. Н. Основы гистопатологии кожи / З. Н. Гржебин, Г. С. Цераидис. – М.: Медгиз, 1960. – 360 с.

Основні наукові статті

1. Гржебин З. Н. Клиническое значение серодиагностических реакций на сифилис / З. Н. Гржебин // Вестник современной медицины. – 1925. – № 1. – С. 8-9.
2. Гржебин З. Н. К клинике и дифференциальной диагностике поражений кожи боевыми отравляющими веществами / З. Н. Гржебин // Клиническая медицина. – 1940. – № 4. – С. 123-129.
3. Гржебин З. Н. Отдаленные результаты действия боевых отравляющих веществ, поражающих кожу / З. Н. Гржебин // Клиническая медицина. – 1941. – № 7-8. – С. 48-53.

4. Гржебин З.Н. Лечение кожных болезней на курорте Сочи-Мацеста / З.Н. Гржебин // Вестник дерматологии и венерологии. – 1948. – № 2. – С.50-53.
5. Гржебин З.Н. О лечении зуда заднего прохода / З.Н. Гржебин // Советская медицина. – 1948. – № 10. – С.33.
6. Гржебин З.Н. Опыт лечения пенициллином гнойничковых болезней кожи / З.Н. Гржебин // Вестник дерматологии и венерологии. – 1948. – № 6. – С.54-55.
7. Гржебин З.Н. Влияние комплексной теории, в том числе медицинских процедур, на функциональное состояние физиологической системы соединительной ткани при некоторых кожных болезнях / З.Н. Гржебин, Г.С. Койбанов // Вестник дерматологии и венерологии. – 1950. – № 3 – С.27-29.
8. Гржебин З.Н. Пятилетний опыт комплексного обследования больных сифилисом, закончивших лечение / З.Н. Гржебин, М.Н. Бухарович // Вестник дерматологии и венерологии. – 1955. – № 1. – С.25-29.
9. Гржебин З.Н. Некоторые соображения по поводу механизма лечебного действия витамина Д₂ при туберкулезе кожи в связи с гистологическими исследованиями / З.Н. Гржебин, Ю.С. Касько // Сборник научных работ ЧМИ. – Вып. 5. – Черновцы, 1956. – С.99-103.
10. Гржебин З.Н. Некоторые материалы к вопросу о заболевании сифилисом в Черновицкой области / З.Н. Гржебин, М.Н. Бухарович // Вестник дерматологии и венерологии. – 1956. – № 2. – С.21-24.
11. Гржебин З.Н. Некоторые соображения по поводу механизма лечения витамина Д₂ при туберкулезе кожи (гистологическое исследование) / З.Н. Гржебин, Ю.С. Касько // Патогенез, клиника и терапия туберкулеза. – К., 1956. – С.293-296.
12. Гржебин З.Н. О так называемом саркоидозе / З.Н. Гржебин // 30-я научная конференция ЧМИ: тезисы докладов. – Черновцы, 1956. – С.11-12.
13. Полное комплексное обследование больных сифилисом, как важнейшее мероприятие в деле его ликвидации / З.Н. Гржебин, М.Н. Бухарович, О.В. Пацаренюк [и др.] // Объединенный пленум Ученой комиссии по дерматовенерологии при Учёном Совете Минздрава УССР совместно с Учёным Советом Украинского НИКВИ: тезисы докладов. – Днепропетровск, 1957. – С.42-44.
14. Значение комплексного обследования в выявлении больных сифилисом нервной системы и внутренних органов (8-летний опыт работы). / З.Н. Гржебин, М.Н. Бухарович, М.Е. Кващук [и др.] // Расширенный пленум дерматовенерологической комиссии Ученого Совета Минздрава УССР НИКВИ и венучереждений Западных областей Украины: научные труды. – Львов, 1958. – С.162-169.
15. Гржебин З.Н. Опыт лечения больных нейросифилисом эндолумбальным введением пенициллина / З.Н. Гржебин, М.Н. Бухарович // Сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1959. – Вып. 9. – С.27-32.

16. Гржебин З. Н. Профилактика нейросифилиса на основе комплексного обследования / З. Н. Гржебин, М. Н. Бухарович // Научные заседания Харьковского научного медицинского общества: материалы. – Харьков, 1960. – С. 129-130.

Бібліографія

1. Бедненко П. Ф. Памяти професора З. Н. Гржебина / П. Ф. Бедненко // Вестник дерматологии и венерологии. – 1962. – № 3. – С. 94.
2. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук [та ін.]. – Чернівці: БДМА, 2004. – 228 с.
3. З. Н. Гржебін – визначний науковець, лікар, педагог / В. П. Пішак, О. І. Денисенко, Н. Б. Бродовська, Т. П. Височанська // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 1. – С. 122-124.
4. Пішак В. П. Вклад науковців кафедри шкірних та венерологічних хвороб Буковинського державного медичного університету в розвиток вітчизняної дерматовенерології / В. П. Пішак, О. І. Денисенко // Сучасні методи діагностики та лікування захворювань, що передаються переважно статевим шляхом: науково-практична конференція з міжнародною участю: матеріали. – Чернівці: Колір-друку, 2005. – С. 3-9.
5. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) / [за ред. В. П. Пішака] – Чернівці: БДМА, 1999. – С. 48.
6. Сулятицький Т. В. Гржебін Зіновій Наумович / Т. В. Сулятицький // Енциклопедія Сучасної України у 25 т., Т. 6 – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – С. 416.
7. Трефаненко С. П. Зіновій Наумович Гржебін (до 110-річчя з дня народження) / С. П. Трефаненко // Буковинський медичний вісник. – 2003. – Т. 7, № 2. – С. 221-224.
8. Трефаненко С. П. Сторінки історії кафедри шкірно-венеричних хвороб і туберкульозу / С. П. Трефаненко, О. І. Денисенко, А. П. Аніпко // Клінічна та експериментальна патологія. – 2004. – Т. 3, № 4. – С. 131-135.

ГУДЗЕНКО ПРОКІП МИКИТОВИЧ

Народився Прокіп Микитович Гудзенко 4 грудня 1913 року у селянській сім'ї в с. Гончариха Катеринопільського району Черкаської області. У 1934 році він закінчив Уманський медичний технікум, а у 1939 році – Київський медичний інститут. Після закінчення інституту Прокіп Микитович працював лікарем-інфекціоністом у Хмельницькій області.

В період Великої Вітчизняної війни працював лікарем у партизанському з'єднанні, що діяло на Хмельниччині, яким керував депутат Верховної Ради УРСР С. А. Олексєенко.

Після закінчення війни Прокіп Микитович понад 20 років працював у Чернівецькій області. Спочатку, з 1945 року – завідуючим відділення Чернівецької обласної лікарні, а з лютого 1946 Прокіп Микитович переходить на роботу у Чернівецький медичний інститут, працюючи асистентом, а потім доцентом кафедри педіатрії.

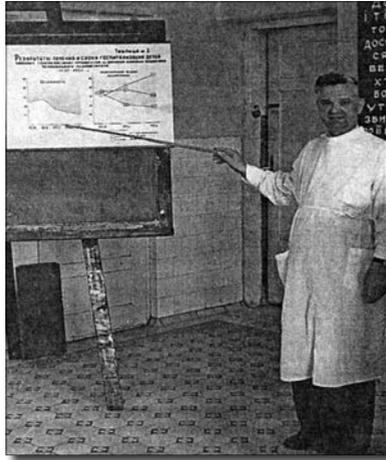
На той час кафедру очолював відомий вчений-клініцист – випускник медичного факультету Варшавського університету – професор О.М. Федорович. Основні наукові дослідження співробітників кафедри були спрямовані на зниження гострих інфекційних шлунково-кишкових захворювань у дітей. За даною тематикою П.М. Гудзенко у 1949 році захищає кандидатську дисертацію «Хроническая дизентерия» і у 1951 році отримує звання доцента.

У 1955 році, після виходу на пенсію професора О.М. Федоровича, П.М. Гудзенко був обраний завідувачем кафедри дитячих хвороб вченою радою інституту за конкурсом. Одночасно він обіймав посаду проректора з наукової роботи (1962-1965 рр.).

*П. М. Гудзенко з дружиною Валентиною Василівною Архиповою
(30 листопада 1937 р.)*

Тривалий час обирався головою профспілкового комітету інституту, депутатом міської ради народних депутатів.

***П.М. Гудзенко читає лекцію на кафедрі педіатрії
Чернівецького медичного інституту (1956 р.)***

У 1958 році П. М. Гудзенко успішно захистив докторську дисертацію за темою: «Вопросы патогенеза и клиники туберкулезного менингита у детей», а у 1960 році йому було присвоєне звання професора.

За роки роботи Прокопа Микитовича тематика наукових досліджень на кафедрі була спрямована на вивчення патогенезу, клініки, лікування та профілактики туберкульозу, ревматизму, захворювань жовчовивідних шляхів у дітей.

У 1960 році на території дитячої лікарні за активної участі професора П. М. Гудзенка була збудована дитяча поліклініка. Це значно поліпшило умови для проведення навчального процесу. З метою більш раціонального виховування дітей Прокіп Микитович сприяв організації дитячих молочних кухонь у районних лікарнях області.

П. М. Гудзенко – автор 8 монографій, більше 150 наукових праць, 4 методичних рекомендацій, був автором винаходу: «Спосіб виготовлення нового харчового продукту для харчування дітей – пропіоново-ацидофільного молока» (спільно з співробітниками кафедри ЧМІ – А. А. Кравцем, Т. К. Набухотним, І. Й. Сидорчуком та С. А. Черевком).

Кафедра педіатрії підтримувала тісні зв'язки з усіма кафедрами педіатричного профілю медичних вузів України. В результаті плідної роботи з'явилося три видання підручника «Детские болезни», за редакцією професора Гудзенко П. М. За 1-е видання підручника професор П. М. Гудзенко був нагороджений Дипломом II ступеня МОЗ СРСР «За кращу медичну книгу» (1975 р.) і Бронзовою медаллю ВДНГ СРСР. У 1979 році за 2-ге видання підручника була присуджена Державна премія УРСР. Редактори і ав-

тори підручника – професор П. М. Гудзенко, І. М. Руднев і П. С. Мощич визнані Лауреатами Державної премії УРСР.

За ініціативи професора П. М. Гудзенка співробітники кафедри активно працювали над розробкою та впровадженням в практику нових молочнокислих сумішей у дієтику здорових і хворих дітей. Зусиллями колективу кафедри дитячих хвороб та мікробіології (доцент І. Й. Сидорчук) була виготовлена нова молочнокисла суміш – пропіоново-ацидофільне молоко (ПАМ), на яке розробники отримали авторське свідоцтво (1981р.). Цій суміші була дана висока оцінка на виставці досягнень народного господарства СРСР та дегустаційного комітету Київського НДІ гігієни.

У вересні 1965 року за наказом Міністерства охорони здоров'я України П. М. Гудзенко був переведений на посаду завідувача кафедри факультетської педіатрії Київського медичного інституту ім. А. А. Богомольця, якою він керував до останніх днів свого життя. Одночасно, за сумісництвом, був головним педіатром МОЗ України.

В усі наступні роки Прокіп Микитович підтримував тісні контакти з кафедрою педіатрії Чернівецького медичного інституту, консультував співробітників кафедри. У результаті було видано монографії «Первичний пієлонефрит у дітей» у 1976 році (автори – П. М. Гудзенко і Т. К. Набухотний). В цій невеликій за обсягом книзі авторам вдалося широко та різнобічно висвітлити проблему розвитку, перебігу, лікування та профілактики первинного пієлонефриту в дитячому віці. Для багатьох педіатрів ця монографія була настільною книгою протягом багатьох років.

Наступна монографія – «Молочнокислі продукти в харчуванні дітей» (1981 р.) (автори – професор П. М. Гудзенко і співробітники Чернівецького медичного інституту А. А. Кравець, Т. К. Набухотний, І. Й. Сидорчук, С. А. Черевко). Саме ці вчені отримали авторське посвідчення «Спосіб виготовлення нового харчового продукту для харчування дітей – пропіоново-ацидофільного молока».

П. М. Гудзенко з групою студентів педіатричного факультету Київського медичного інституту (1965 р.)

У 1965-1966 роках кафедра, очолювана Прокопом Микитовичем, мала тісні контакти з наукових досліджень зі Львівським НДІ туберкульозу. У результаті була видана в 1969 р. монографія «Туберкульоз у дітей і підлітків». Автори – завідуючий кафедри факультетської педіатрії КМІ професор П. М. Гудзенко і старший науковий співробітник відділу дитячого туберкульозу Львівського НДІ д. м. н. А. М. Хома.

Разом зі співробітниками кафедри педіатрії Івано-Франківського інституту у 1969 році видані методичні рекомендації «Принципи раціональної антибіотикотерапії у дітей раннього віку» (автори – П. М. Гудзенко, Л. П. Решеткіна, С. К. Ткаченко).

Зі співробітниками кафедри дитячих інфекційних хвороб Кримського медінституту у 1967 р. була написана і вийшла з друку монографія «Дизентерія у дітей» (автори – П. М. Гудзенко і В. Н. Бичковський).

Останні роки Прокіп Микитович займався проблемою стафілококових захворювань у дітей. Ним розроблялися питання патогенезу й клініки різних форм стафілококової інфекції, запропоновано ряд нових методів лікування стафілококових захворювань у дітей та вдосконалено методи діагностики. В результаті вивчення клінічних варіантів стафілококових захворювань П. М. Гудзенко запропонував класифікацію форм зазначеної інфекції у дітей.

Будучи головним педіатром Міністерства охорони здоров'я України, П. М. Гудзенко з великим ентузіазмом проводив у життя конкретні заходи профілактичного та лікувального характеру з поліпшення медичної допомоги дітям.

У Київському медичному інституті з 1976 по 1978 рік професор П. М. Гудзенко працював деканом педіатричного факультету, займав посаду голови правління наукового Товариства педіатрів УРСР.

П.М. Гудзенко серед колег-педіатрів: академік О.Ф. Тур, професор М.Г. Зернов, професор В.Н. Сорокіна, професор (пізніше член-кореспондент) А.В. Мазурін, член-кореспондент (пізніше академік) В.О. Таболін, член-кореспондент (пізніше академік) р.Н. Нісевич, професор Н.М. Мизи на, професор К.А. Святкіна (23 червня 1972 р.)

Упродовж 1970-1982 років він був головним редактором журналу «Педіатрія, акушерство і гінекологія», членом редакційної ради журналу «Педіатрія» (Москва), членом правління Всесоюзного наукового товариства дитячих лікарів.

П.М. Гудзенко консультує хвору дитину в Чернігівській обласній дитячій лікарні (грудень 1978 р.)

Прокіп Микитович виховав прекрасних вчених-педіатрів, котрі і нині продовжують працювати в галузі клінічної педіатрії. Під його керівництвом захищено 3 докторські та 24 кандидатські дисертації. Продовжується робота з проблем шлунково-кишкових захворювань у дітей раннього віку, стафілококової інфекції і серцево-судинної патології.

Уряд високо оцінив лікарську, наукову, педагогічну та громадську діяльність професора П. М. Гудзенка, нагородивши його орденом Трудового Червоного Прапора й медалями, знаком «Відмінник охорони здоров'я».

У 1965 році професору П.М. Гудзенко було присвоєно звання «Заслужений діяч науки УРСР».

П. М. Гудзенко з онукою Валентиною (25 лютого 1977 р.)

30 листопада 1982 року на 69-му році життя професор Прокіп Микитович Гудзенко раптово помер.

З нагоди 50-річчя Чернівецького медичного інституту його портрет занесено до галереї портретів фундаторів наукових шкіл Буковинського державного медичного університету.

Наукова спадщина П. М. Гудзенка

Монографії, підручники

1. Гудзенко П. М. Досвід роботи по зниженню захворюваності і смертності дітей в районах Чернівецької області / П. М. Гудзенко, Н. С. Мендзило, Р. Й. Погореліс. – К.: Держмедвидав, 1963. – 32 с.
2. Гудзенко П. Н. Туберкулез у детей и подростков. (Диагностика, лечение и профилактика) / П. Н. Гудзенко, А. М. Хома. – К.: Здоров'я, 1969. – 275 с.
3. Гудзенко П. М. Принципи раціональної антибіотикотерапії у дітей раннього віку: методичні рекомендації / П. М. Гудзенко, Л. П. Решеткіна, С. К. Ткаченко. – Івано-Франківськ, 1969.
4. Детские болезни: учебник / Т. А. Богомаз, Е. М. Витебский, П. Н. Гудзенко [и др.]; под ред. П. Н. Гудзенко, И. М. Руднева. – К.: Вища школа, 1973. – 536 с.
5. Гудзенко П. М. Раціональне харчування дітей / П. М. Гудзенко. – 2-е вид., доп. – К.: Здоров'я, 1974. – 127 с.
6. Детские болезни: учебник для педиатр. факультетов мед. институтов / Т. А. Богомаз, Е. М. Витебский, П. Н. Гудзенко [и др.]; под ред. П. Н. Гудзенко, И. М. Руднева. 2-е изд., испр. и доп. – К.: Вища школа, 1975. – 663 с.
7. Гудзенко П. М. Раціональне харчування дітей / П. М. Гудзенко. – 3-е стереотипне вид. – К.: Здоров'я, 1975. – 125 с.
8. Гудзенко П. Н. Первичный пиелонефрит у детей / П. Н. Гудзенко, Т. К. Набухотный. – К.: Здоров'я, 1976. – 166 с.
9. Гудзенко П. Н. Рецептурный справочник врача-педиатра / П. Н. Гудзенко. – К.: Здоров'я, 1978. – 120 с.
10. Молочнокислые продукты в питании детей / П. Н. Гудзенко, А. А. Кравец, Т. К. Набухотный [и др.]. – К.: Здоров'я, 1981. – 94 с.
11. Гудзенко П. Н. Рецептурный справочник врача-педиатра / П. Н. Гудзенко. 2-е изд., испр. и доп. – К.: Здоров'я, 1982. – 168 с.
12. Функциональные методы исследования в детской урологии / А. Ф. Возианов, П. Н. Гудзенко, Л. В. Штанько, Т. Н. Ильинская. – К.: Здоров'я, 1982. – 144 с.
13. Детские болезни: учебник для студентов педиатр. факультетов мед. институтов / П. Н. Гудзенко, П. С. Мощич, А. И. Гнатюк; под ред. П. М. Гудзенко. – 3-е изд., дораб. и доп. – К.: Вища школа, 1984. – 776 с.

Наукові статті

1. Гудзенко П. М. Значення ректороманоскопії при бацилярній дизентерії у дітей / П. М. Гудзенко, Ф. І. Стівбун // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1948. – № 3. – С. 12-14.
2. Стівбун Ф. І. Значение ректороманоскопии при бацилярной дизентерии в детской практике / Ф. И. Стівбун, П. Н. Гудзенко // Педиатрия. – 1948. – № 3. – С. 46-49.
3. Гудзенко П. Н. Практическое значение методов провокации при хронической дизентерии / П. Н. Гудзенко // Педиатрия. – 1950. – № 2. – С. 39-44.
4. Гудзенко П. Н. О некоторых особенностях течения туберкулезного менингита у детей / П. Н. Гудзенко // Педиатрия. – 1951. – № 6. – С. 42-46.
5. Гудзенко П. М. До питання про патогенез загострень при хронічній дизентерії у дітей / П. М. Гудзенко // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1955. – № 2. – С. 6-10.
6. Гудзенко П. Н. К вопросу о диагностических ошибках при туберкулезном менингите у детей / П. Н. Гудзенко // Педиатрия. – 1955. – № 3. – С. 47-51.
7. Гудзенко П. Н. Роль миндалин в течении туберкулезного процесса у детей / П. Н. Гудзенко // 2-й съезд врачей-педиатров УССР: труды. – К., 1956. – С. 132-138.
8. Гудзенко П. М. Рецидиви і загострення туберкульозного менингіту у дітей, лікованих стриптоміцином / П. М. Гудзенко // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1957. – № 2. – С. 10-12.
9. Гудзенко П. Н. Течение экспериментального туберкулеза при инфицированных животных через глоточное кольцо / П. Н. Гудзенко // 31-я научная конференция Черновицкого мед. института: рефераты докладов. – Черновцы, 1957. – С. 28-31.
10. Гудзенко П. Н. Вопросы патогенеза и клиники туберкулезного менингита у детей / П. Н. Гудзенко // Сборник научных работ Черновицкого мед. института. – Вып. 7. – Черновцы, 1958. – С. 80-86.
11. Гудзенко П. Н. Поражение центральной нервной системы туберкулезным процессом при заражении экспериментальных животных через глоточное кольцо / П. Н. Гудзенко // Проблемы туберкулеза. – 1958. – № 5. – С. 101-108.
12. Гудзенко П. Н. Экспериментальный туберкулез лимфатических узлов шеи у морских свинок / П. Н. Гудзенко, Ю. С. Касько // Проблемы туберкулеза. – 1960. – № 1. – С. 89-95.
13. Гудзенко П. Н. О течении и профилактике колиэнтеритов у детей раннего возраста / П. Н. Гудзенко // Острые желудочно-кишечные заболевания недизентерийной этиологии у детей раннего возраста: труды республиканского совещания и расширенного пленума Общества детских врачей УССР. – К., 1961. – С. 82-89.

14. Гудзенко П. Н. Опыт вскармливания детей грудного возраста расширенной диетой / П. Н. Гудзенко, А. А. Кравец // Научные записки Черновицкого медицинского института. – Вып. 15. – Черновцы, 1962. – С.79-84.
15. Гудзенко П. Н. Некоторые данные о поражении нервной системы и органов зрения при врожденном токсоплазмозе у детей: аннотация / П. Н. Гудзенко, А. Д. Клейф, М. М. Тымкина // Вопросы охраны материнства и детства. – 1963. – № 12. – С.84-85.
16. Гудзенко П. Н. Об отдаленных осложнениях у детей, перенесших туберкулезный менингит / П. Н. Гудзенко // Профилактика и лечение туберкулеза. – К., 1964. – С.100-103.
17. Гудзенко П. Н. Опыт профилактики экссудативного диатеза у детей раннего возраста / П. Н. Гудзенко, М. Е. Липец, Ц. А. Медведьева // Вопросы охраны материнства и детства. – 1963. – № 8. – С. 64-67.
18. Гудзенко П. Н. Врожденный токсоплазмоз у детей на Буковине / П. Н. Гудзенко, А. Д. Клейф // Педиатрия. – 1965. – № 4. – С.62-63.
19. Гудзенко П. Н. Гормонотерапия детей первых месяцев жизни, страдающих эритродермией / П. Н. Гудзенко, М. Е. Липец // Педиатрия. – 1965. – № 3. – С.41-43.
20. Васильева О. Г. К вопросу об оценке кожной чувствительности к туберкулину детей, иммунизированных вакциной БЦЖ внутрикожным методом / О. Г. Васильева, П. Н. Гудзенко, А. А. Кравец // 4-й съезд врачей-педиатров УССР: тезисы докладов. – К., 1965. – С.16-18.
21. Гудзенко П. Н. К клинике и лечению врожденного эпидермолеза / П. Н. Гудзенко, М. Е. Липец // Педиатрия. – 1965. – № 8. – С.83-84.
22. Гудзенко П. Н. О дополнительных электрокардиографических показателях, характеризующих функциональное состояние миокарда у детей / П. Н. Гудзенко, А. А. Лозовер // Советская медицина. – 1965. – № 7. – С.16-20.
23. Гудзенко П. Н. О роли научных исследований кафедры педиатрии в борьбе с желудочно-кишечными заболеваниями у детей раннего возраста / П. Н. Гудзенко, А. А. Кравец // Юбилейная научная конференция, посвященная 25-летию воссоединения Северной Буковины с Украинской ССР: тезисы докладов – Черновцы: ЧМИ, 1965. – С.39-42.
24. Гудзенко П. Н. Достижения в деле охраны здоровья детей на Буковине / П. Н. Гудзенко // Вопросы организации охраны здоровья населения УССР. – К., 1966. – С.192-196.
25. Гудзенко П. Н. К вопросу о влиянии АКТГ и кортикостероидов на течение ветряной оспы / П. Н. Гудзенко, М. Е. Липец // Педиатрия. – 1966. – № 9. – С.86-87.
26. Гудзенко П. Н. О дополнительных ЭКГ показателях, характеризующих функциональное состояние сердечной мышцы при ревматизме у детей / П. Н. Гудзенко, А. А. Лозовер // Ревматизм у детей. – К., 1966. – С.91-96.

27. Гудзенко П. М. Про вплив деяких супутників захворювання на перебіг туберкульозу у дітей / П. Н. Гудзенко // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1966. – № 5. – С.3-5.
28. Гудзенко П. М. Клінічні прояви токсоплазмозу у дітей і жінок на Буковині / П.М. Гудзенко, А. Л. Клейф // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1967. – № 3. – С.32-33.
29. Гудзенко П. Н. Роль раціонального вскармливання дітей грудного віку / П.Н. Гудзенко // Вопросы рационального вскармливания. – Вып. 4. – К., 1968. – С.26-31.

Бібліографія

1. Безруков Л. О. Кафедра дитячих хвороб / Л. О. Безруков, С. А. Черевко // Сторінки історії Чернівецького медичного інституту. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С.16-18.
2. Безруков Л. О. Історія кафедри госпітальної педіатрії та дитячих інфекційних хвороб / Л.О. Безруков, С. А. Черевко // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. 2, № 2. – С.69-73.
3. Борисенко М. І. Гудзенко Прокіп Микитович / М.І Борисенко // Енциклопедія Сучасної України у 25 т. Т. 7. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – С.104.
4. Майданник В. Г. Прокопій Микитович Гудзенко (До 90-річчя від дня народження) / В.Г. Майданник // ПАГ. – 2003. – № 6. – С.62-66.
5. Нечитайло Ю. М. Гудзенко Прокопій Микитович / Ю. М. Нечитайло // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 2. – С.89-93.
6. Памяти професора П. Н. Гудзенко // Педиатрия. – 1983. – № 8. – С.73-74.
7. Прокофій Никитич Гудзенко (К 60-летию со дня рождения) // Врачебное дело. – 1974. – № 1. – С.154-155.
8. Сторінки історії. Біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів БДМА (1944-1998). – Чернівці: БДМА, 1999. – С.50.

ЕЛЬБЕРГ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

В 1945 році на базі Чернівецької обласної клінічної лікарні була організована кафедра факультетської терапії. Першим її керівником з 1945 р. по 1947 р. був професор Ельберг В. О.

Володимир Олександрович народився у 1890 році в місті Катеринославі (Дніпропетровську). У період з 1909 по 1914 рр. навчався у Військово-медичній академії м. Петербург.

1914 р. – головна будівля Імператорської військово-медичної академії, на передньому плані – пам'ятник Я.В. де Вільє.

*Група слухачів ВМА на практичних заняттях з анатомії.
1910-і роки.*

1 серпня 1914 р. почалася Перша світова війна 1914-1918 років.

У 1915 році усі 970 студентів з усіх курсів та випускники академії були достроково відправлені на фронт у складі пересувного Четвертого імені Його Імператорської Величності лазарету Червоного Хреста. Про зразкову роботу лазарету у листі від 5 червня 1916 р. повідомляє військово-медицинському губернатору уповноважений Російського товариства Червоного Хреста при Кавказькій армії Л. Голубев.

В лазареті був облаштований хірургічний пункт професора С. Ф. Чижа. З 3500 поранених під час боїв 2500 пройшло через цей хірургічний пункт. У телеграмі на ім'я доктора Лаврова О. І. військовий губернатор Кияшко писав: «Поздоровляю Вас, весь персонал вашого лазарету з дворічною самовідданою роботою на славетному шляхи допомоги хоробрим захисникам Батьківщини...».

Співробітники військового лазарету Російського Червоного Хреста (1915 р.)

У 1914-1918 рр. Ельберг працював лікарем на фронті, а після закінчення війни, з 1919 року – ординатором Київського медичного університету.

З утворенням у 1920р. Київської державної медичної академії, їй відповідно перепідпорядковувалась і клініка. У 1928 році кафедру лікувальної діагностики об'єднали з кафедрою окремої патології і терапії і перетворили на кафедру госпітальної терапії.

У той час кафедрою госпітальної терапії і клінікою при ній та Першим терапевтичним відділенням лікарні завідували відомі лікарі та вчені: Стражеско Микола Дмитрович (1876-1952) – терапевт, доктор медицини (з 1904), академік ВУАН (з 1934) і АН СРСР (з 1943), академік АМН СРСР (з 1944), заслужений діяч науки УРСР(з 1934), Герой Соціалістичної Праці (1947), організатор (1936) і перший директор Українського НДІ клінічної медицини; Яновський Феоділ Гаврилович (1860-1928) – терапевт, доктор медицини (з 1890), професор, академік ВУАН (з 1927), один з основоположників київської терапевтичної школи; Виноградов Василь Васильович (1875-1927) – терапевт, доктор медицини (з 1909).

Своєрідною «клінічною колицкою» терапевтичної школи стала Київська міська Олександрівська лікарня (нині – Центральна міська лікарня № 14). Подальше становлення школи здійснювалося на терапевтичних кафедрах медичного факультету Київського університету. Провідна роль у формуванні Київської терапевтичної школи належала кафедрі факультетської терапії, яку очолював професор В. П. Образцов. На кафедрі під його керівництвом були визначені основні наукові напрями і клініко-педагогічні засади, які стали традиційними у подальшій діяльності Київської терапевтичної школи.

У наступні десятиліття розвиток школи був пов'язаний з науковою, клінічною і педагогічною діяльністю учнів В. П. Образцова: М. Д. Стражеска, М. М. Губергрица, Ф. А. Удінцева. У середині 30-х рр. XX ст. організаційним і методичним центром діяльності Київської терапевтичної школи став Інститут клінічної медицини, створений М. Д. Стражеском.

З 1920 року В. О. Ельберг – ординатор госпітальної терапевтичної клініки ім. В. В. Виноградова. У 1923-1930 рр. – асистент госпітальної терапевтичної клініки ім. В. В. Виноградова, де виконав і захистив докторську дисертацію за темою «Материалы к вопросам обмена холестерина».

З ініціативи М. Д. Стражеско у 1936 р. було створено Український інститут клінічної медицини, основними напрямками роботи якого були: функціональна діагностика, захворювання серцево-судинної системи (інфаркт міокарда, ГХ, СН), ревматологія, захворювання внутрішніх органів та профілактика патології вагітності при внутрішній патології. Стражеско написав близько 100 наукових робіт, які висвітлюють клініко-експериментальний напрямок досліджень. Особливу увагу М. Д. Стражеско приділяв вивченню захворювань серцево-судинної системи.

Вчений створив в Україні клінічну школу патофізіологічної спрямованості, що здобула визнання не тільки вітчизняної, але й світової медицини. Його учнями були А. А. Айзенберг, В. О. Ельберг, А. Л. Михньов, Ф. П. Приймак, Д. М. Яновський.

Насамперед їхні ідеї та методичні напрацювання з клінічного обстеження хворого й діагностики хвороб стали теоретичною і практичною основою формування первинного навчального курсу пропедевтики внутрішніх хвороб, нині трансформованого в пропедевтику внутрішньої медицини для майбутніх медиків.

У період 1933-1938 рр. В. О. Ельберг працював завідувачем кафедри біохімії Всеукраїнського інституту біопатології.

З 1938 по 1939 рік він працював на посаді професора факультетської терапевтичної клініки, а у 1939-1941 рр. – завідувача кафедри терапії санітарно-гігієнічного факультету.

У 1939 році Володимирі Олександровичу Ельбергу було присвоєно вчене звання професора.

З 1941 по 1944 рік він був евакуйований у Фрунзе, де працював завідувачем кафедри пропедевтичної терапії Киргизького медичного інституту, продовжуючи педагогічну роботу та підбір контингенту для Червоної армії.

У роки Великої Вітчизняної війни численні представники київської школи терапевтів виконували благородну місію лікування поранених на фронті та в тилу.

З 1944 по 1945 рік Володимир Олександрович працював завідувачем кафедри терапії Київського інституту вдосконалення лікарів.

У 1945 році у Київському медичному стоматологічному інституті відбулася важлива подія: з'явилася кафедра терапії, на якій студенти-стоматологи змогли вивчати основи внутрішньої медицини. Її першим завідувачем став уже відомий на той час професор В. М. Іванов, який з 1944 р. очолював кафедру терапії санітарно-гігієнічного факультету Київського медичного інституту (КМІ).

У 1945 р. після реєвакування В. О. Ельберг був переведений у Чернівці та призначений завідувачем кафедри факультетської терапії Чернівецького медичного інституту і за сумісництвом завідувачем кафедри госпітальної терапії. Клінічною базою кафедри була міська лікарня.

З 1946 року кафедра була переведена в інше приміщення (нинішня поліклініка по вул. Шкільній). У 1946-1947 рр. при кафедрі була організована біохімічна лабораторія, яка повністю забезпечувала на той час виробничі потреби.

В. О. Ельберг організував навчально-лікувальну роботу кафедри на стадії становлення інституту. Колектив кафедри під його керівництвом займався, в основному, кардіологією, вивчав серцево-судинну патологію (коронарна недостатність та недостатність кровообігу, гіпертонічна хвороба, ревматизм). Досліджувались зміни серця у людей тренуваних (спортсменів) і нетренуваних, вивчалась фізіологія і патологія органів травлення. Основні наукові праці присвячені дослідженню функціонального стану печінки, клініці і діагностиці ревматизму, мітрального стенозу та його оперативного лікування, тромбоемболій, гіпертонічної хвороби та інше.

Один з корпусів обласної лікарні, де була розташована кафедра факультетської терапії Чернівецького медичного інституту м. Чернівці, поч. XX ст.

Але кульмінацією їх спільних творчих досягнень стала прижиттєва діагностика тромбозу коронарних судин. Поза сумнівом, що основи вивчення

сьогоденних проблем ішемічної хвороби серця та її гострого прояву – інфаркту міокарда були закладені цими видатними клініцистами в той далекий період.

Провідні науковці інституту за сумісництвом обіймали посади головних спеціалістів Чернівецької області (наприклад, хірурга – Є. Р. Цитрицький, терапевта – В. О. Ельберг, акушера-гінеколога – М. К. Венцовський, невропатолога – С. М. Савенко, травматолога – О. Ю. Мангейм).

Одним з перших штатних викладачів був кандидат медичних наук, колишній асистент клініки Н. Д. Стражеска – Д. Г. Кричин. До початку другого семестру штат кафедри зріс: приступили до роботи доцент О. О. Колачов (у минулому асистент Ростовського медичного інституту, головний терапевт IV Українського фронту, йому було доручено викладання курсу військово-польової терапії), асистенти І. Є. Лівшиць, А. І. Індицький та інші. У 1947 році клініка прийняла першого клінічного ординатора.

У 1949 році В. О. Ельберг переїхав до Києва.

У 1951 році професор В. О. Ельберг був знову обраний завідувачем кафедри терапії санітарно-гігієнічного факультету Київського медичного інституту (КМІ) імені О. О. Богомольця. Клінічною базою кафедри спочатку є Київська міська лікарня № 14 (корпус 6 по вул. Шовковичній, 39/1), а з 1955 року – Київська дорожня лікарня № 1 (вул. М. Коцюбинського, 8).

У цей час кількість ліжок клінічної бази досягла 190. Після виходу в 1959 році професора В. О. Ельберга на пенсію кафедрою керував доцент Є. І. Ліхтенштейн.

Володимир Олександрович є автором 37 наукових праць, які присвячені актуальним проблемам кардіології.

В. О. Ельбергу присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки УРСР.

Помер Володимир Олександрович Ельберг 22 червня 1964 року на 74 році життя.

Похований в Києві на Байковому кладовищі (стара частина).

Могила В. О. Ельберга

Наукова спадщина В. О. Ельберга

Наукові статті

1. Ельберг В. О. Про перехід поворотного тифу крізь плаценту / В.О. Ельберг // Збірник медичного сектора Українського наукового товариства. – 1922 – № 5.
2. Ельберг В. О. Догляд над реакцією Вайль-Фелинса / В.О. Ельберг // Збірник медичного сектора Українського наукового товариства. – 1922 – № 5.
3. Эльберг В. А. Сыпной тиф у детей // В.А. Эльберг // Врачебное дело. – 1923. – № 7.
4. Эльберг В. А. Изменение крови у здоровых в связи с условиями питания / В.А. Эльберг // Врачебное дело. – 1923. – № 18.
5. Эльберг В. А. Материалы по вопросу о холестеринном обмене (клинические и экспериментальные исследования) / В. А. Эльберг. – К., 1928.
6. Эльберг В. А. Данные о физическом состоянии Киевских рабочих полиграфического производства / В. А. Эльберг // Труд и здоровье: сборник научных трудов. – К., 1924.
7. Эльберг В. А. Сифилис и сердечно-сосудистая система / Эльберг В.А. // VI-й съезд терапевтов УССР: труды. – К., 1949. – С.400-405.
8. Эльберг В. А. Перианикальные воспалительные процессы как патогенетический фактор ревматизма // В.А. Эльберг // Врачебное дело. – 1951. – № 12.
9. Штейнберг С. Е. О левулезно-диабете / С. Е. Штейнберг, В. А. Эльберг // Клиническая медицина. – 1926. – № 6.
10. Ельберг В. О. Лікувальне харчування / В.О. Ельберг. – К.: Держмедвидав УРСР, 1956.
11. Эльберг В. А. О новом советском препарате корнерине // В. А. Эльберг // Патология сердечно-сосудистой системы в клинике и эксперименте. – К.: Держмедвидав, 1956.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук [та ін.] – Чернівці: БДМА, 2004. – С. 5, 97.
2. Енциклопедія сучасної України у 25 т. , Т. 9. [кер. наук. редакц. М.Г. Железняк]. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – С.170.
3. Історія кафедри госпітальної терапії, клінічної фармакології та професійних хвороб Буковинської державної медичної академії / М. Ю. Коломоєць, О. І. Федів та ін. // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. II, № 2. – С.74-75.
4. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С. 65.
5. Сторінки історії: бібліографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) / [за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці, 1999. – С.57.

ЗАКРИВИДОРОГА СТЕПАН ПЕТРОВИЧ

Народився Степан Петрович Закривидорога 28 жовтня 1905 року у Мерефі Харківської області у бідній селянській сім'ї.

У 1932 році він закінчив Харківський медичний інститут, потім аспірантуру при відділенні фармакології Українського інституту експериментальної медицини, після чого працював викладачем кафедри фармакології цього інституту.

У 1939 році успішно захистив дисертацію «Экспериментальные исследования фармакологии гексенала и эвипана

натрия» на ступінь кандидата медичних наук.

У 1940 році Степана Петровича призвали до служби в Червоній армії і він був призначений в Харківське військово-фельдшерське училище. У роки Великої Вітчизняної війни працює старшим викладачем фармакології і фармації в Саратовському училищі прикордонних військ.

У 1941 році військовий лікар С. П. Закривидорога переходить працювати на кафедру фармакології Саратовського медичного інституту. На кафедрі велася цілеспрямована, серйозна наукова робота, яка зацікавлювала молодих науковців різних спеціальностей. Тут молоді дослідники не тільки набували практичних навичок наукової роботи у свого вчителя та наставника професора К. А. Шмельова. Вони навчалися на все життя зберегти захоплення наукою і відданість своїй роботі.

Тут Закривидорога С. П. займався питаннями фармакодинаміки, фармакокінетики та біотрансформації засобів для загального знеболювання, наркотичних анальгетиків, а також комбінованого їх застосування.

Було досліджено, що морфін на фоні застосування барбітуратів діє слабше та менш тривало. Таким чином, була виявлена роль мікросомальноно апарату печінки для знешкодження лікарських речовин в організмі.

Зокрема, було встановлено, що барбітурати можуть виступати у ролі індукторів мікросомальних ферментів. Цей факт сьогодні є загальноновизнаним і має значення не тільки для розуміння фармакодинаміки, фармакокінетики, але й проведення заходів невідкладної терапії при гострих отруєннях різними отруйними речовинами.

Цей матеріал був узагальнений і представлений в докторській дисертації Степана Петровича, яку він захистив у 1945 році.

Цікаві і важливі в практичному відношенні дослідження С. Закривидороги про особливості взаємодії лікарських речовин (барбітуратів та наркотичних анальгетиків) при різних коливаннях активної реакції середовища. Ці дослідження стали основою для вивчення залежності дії лікарських речовин від функціонального стану організму.

Після затвердження в званні професора С. П. Закривидорога у 1946 році був обраний завідуючим кафедрою фармакології Чернівецького медичного інституту. Він став засновником кафедри фармакології, якою завідував впродовж 23 років, керівником як наукового, так і навчального підрозділу інституту.

*Колектив кафедри фармакології ЧМІ, 1948 р.
(в центрі сидить проф. С. П. Закривидорога)*

Крім того, С. П. Закривидорога протягом 3-ох років (1952-1955 рр.) був деканом інституту, виконував обов'язки вченого секретаря. Двічі був у закордонних спецвідряженнях: в 1957-58 рр. – у Корейській НДР, де працював на кафедрі фармакології Пхеньянського медичного інституту як консультант-радик, а у 1961-62 рр. – в секторі народної медицини і лікарських рослин інституту експериментальної медицини Академії наук Монгольської народної республіки.

У цих країнах С. П. Закривидорога допомагав розвитку фармакологічної науки та плекав національні кадри.

Професор Степан Петрович Закривидорога розробив методика проведення занять по всьому курсу фармакології, включаючи самостійне виконання студентами експериментів, висвітлюючи основні моменти у механізмі дії лікарських речовин.

Степан Петрович намагався прищеплювати студентам необхідні практичні навички при вивченні фармакології, передусім вміння безпомилково виписувати будь-яку лікарняну форму, будь-який лікарський препарат.

Практичне заняття з фармакології з виписування рецептів

Головним у викладанні фармакології він вважав вміння викладача викликати зацікавленість у студентів до предмету, захопити молодь проблемами, які вирішує фармакологія.

Часто, використовуючи конкретні приклади з історії медицини, він підкреслював, що успіхи та невдачі медицини – це успіхи та невдачі фармакології, яка у багатьох випадках визначає прогрес не тільки медицини, але й біології загалом.

Уся педагогічна робота кафедри будувалась на передових принципах педагогіки вищої школи країни. Свій ентузіазм, талант педагога і вихователя він передавав своїм помічникам і вихованцям, які були йому опорою у вирішенні цих складних питань.

С. П. Закривидорога (зправа) веде заняття у студентському науковому гуртку

В навчально-методичній роботі Степан Петрович велику увагу приділяв наочності викладання, і тому на кафедрі постійно оновлювався та поповнювався новими експонатами музей лікарських препаратів.

Таким чином, навчання на кафедрі з самого початку засновувалось на тих принципах, які на сьогодні у вищій школі у викладанні фармакології визнаються провідними.

Методика викладання фармакології, розроблена під керівництвом С.П. Закривидороги, була використана і іншими вищими науковими закладами країни.

Будучи талановитим лектором и різнобічно освіченою людиною, він вмів привернути увагу аудиторії, викликати зацікавленість до актуальних питань фармакотерапії, створити у випускників медичного інституту чітку послідовність знань з фармакології.

Курс клінічної фармакології з тих пір став постійно розвиватися та удосконалюватись, і, як показав час, став необхідним елементом у підготовці лікарів сьогодення. Степан Петрович зробив великий внесок у поширення масштабів підготовки лікарів широкого профілю.

*Кафедра фармакології ЧМІ, 1955 р.
(Зліва направо: вгорі – ст. лаб. Нікіфорова Л. М.,
ас. Тараховський М.Л., ас. Редько Г. Ф. внизу – ас. Невська Т.Л.,
зав. каф., проф. Закривидорога С. П., препаратор)*

Досить плідним було творче співробітництво С.П. Закривидороги з науковцями інших кафедр як теоретичного, так і клінічного профілю. Комплексні дослідження проводилися з кафедрами мікробіології, біохімії, патофізіології, хірургії, дитячих хвороб та ін.

Одним із напрямків наукової діяльності кафедри було вивчення впливу лікарських засобів на процеси виснаження і відновлення організму. При цьому була розроблена оригінальна методика, якою користувалися як у нашій країні, так і за кордоном.

Значна увага приділялась питанням загальної та вікової фармакології, впливу лікарських засобів на процеси виснаження та відновлення орга-

нізму, засобам народної медицини, питанням токсикології, вивченню препаратів нового синтезу. Чільне місце у науковій тематиці кафедри займало вивчення фармакологічних та лікувальних властивостей засобів народної медицини рослинного походження (щавель кінський, тис буковинський, живиця, панцерія, лаготис та ін.).

З іменем професора Закривидороги С.П. пов'язане виготовлення і впровадження в медичну практику терпентинової мазі із живиці буковинської ялиці (складено фармакопейну статтю, розроблено інструкцію, рецептуру на виготовлення мазі).Ця мазь має ранозагоювальну, протизапальну, антимікробну дію і, якби на сучасному рівні живицю вивчити більш детально, то можна відкрити б і інші її лікувальні властивості.

Чітко продумана і вірно організована робота давала можливість кожному з аспіранту отримати фундаментальну підготовку зі своєї спеціальності. Це досягалось чітким плануванням роботи аспіранта по відношенню до теоретичної підготовки, опанування суміжними дисциплінами, проведенням експериментальних досліджень.

Кожен аспірант отримував конкретне завдання на тиждень відповідно до індивідуального плану. Суттєвим було також і те, що професор С.П. Закривидорога дуже чітко здійснював контроль за роботою своїх учнів, які щотижнево у визначений день повинні були доповісти про хід виконання завдання.

Під керівництвом С.П. Закривидороги виконано 3 докторські (Кирилічева А.В. – 1960; Пісько Г.Т. – 1965; Тараховський М.Л. – 1969) та 8 кандидатських дисертацій (Закривидорога З.С. – 1952; Редько (Масюта) Г.Ф. – 1959; Пісько Г.Т. – 1959; Невська Т.Л. – 1959; Мельник Т.Х. – 1960; Пейсах Н.А. – 1960; Хайдав Ценд. – 1963; Каринківська (Косуба Р.Б. – 1969).

Степан Петрович є автором понад 100 наукових праць у галузі фармакології, автором «Посібника до практичних занять з рецептури і фармакології» та монографії «К сущности действия снотворных и наркотических веществ на центральную нервную систему» (Чернівці, 1980).

Під керівництвом і за участю С.П. Закривидороги в практику охорони здоров'я впроваджені не тільки терпентинова мазь, настій кінського щавлю, а й новий синтетичний препарат, похідний четвертинних амонієвих сполук – «Етоній».

Останній був синтезований на кафедрі загальної хімії нашого інституту доцентом В.П. Денисенко. А вивчений і впроваджений в медичну практику доцентом, згодом доктором медичних наук професором Г.Т. Пісько, який після виходу С.П. Закривидороги на пенсію став завідувати кафедрою.

Професор Степан Петрович Закривидорога – видатний вчений-фармаколог, яскравий представник наукової фармакологічної школи, один з фундаторів фармакології на Буковині, який все своє життя безкорисливо служив справі охорони здоров'я людей і розвитку медичної науки.

За бездоганну роботу С.П. Закривидорога був нагороджений орденом «Знак пошани», відзнакою «Відмінник охорони здоров'я».

12 лютого 1981 року професор Степан Петрович Закривидорога після тривалої хвороби на 76 році пішов з життя і був похований на Чернівецькому кладовищі.

Могила С. П. Закривидороги на Чернівецькому цвинтарі

7 травня 2014 року був проведений виховний захід, з нагоди 70-річчя БДМУ і з датою вшанування пам'яті основоположника школи фармакологів на Буковині – професора Степана Петровича Закривидороги. Організатор – куратор 1 групи 5 курсу спеціальності «Клінічна фармація» доцент кафедри фармакології Інна Кишкан.

Студенти 1 групи V курсу провізорів клінічних разом із куратором відвідали місце вічного спочинку професора С. П. Закривидороги та його дружини, асистента кафедри патологічної фізіології, упорядкували могилу й посадили квіти.

Професор С. П. Закривидорога – видатний вчений-фармаколог, яскравий представник вітчизняної наукової школи фармакологів, один з засновників клінічної фармакології, який все своє життя бескорисливо служив справі охорони здоров'я людей і розвитку медичної науки.

Наукова спадщина С. П. Закривидороги

Монографії, підручники, навчальні посібники

1. Закривидорога С. П. Посібник до практичних занять з рецептури і фармакології / С. П. Закривидорога. – К.: Держмедвидав УРСР, 1964. – 122 с.
2. Закривидорога С. П. К сущности действия снотворных и наркотических веществ на центральную нервную систему/ С. П. Закривидорога. – Черновцы. – 1980.
3. Гигиена и токсикология пестицидов и клиника отравлений: сборник / С. П. Закривидорога и др. – К., 1966. – 206 с.

Наукові статті

1. Закривидорога С. П. К вопросу о сравнительном влиянии и терапевтической широте действия некоторых лекарств на изолированное сердце холоднокровного (лягушки) / С. П. Закривидорога // Фармакология и токсикология. – 1945. – № 5. – С. 10-14.
2. Закривидорога С. П. Смешанное и комбинированное действие барбитуратов (мединала и гексенала) с морфином пантопоном, сернокислой магнезией и местноанестезирующими веществами на изолированное сердце лягушки / С. П. Закривидорога // Фармакология и токсикология. – 1947. – Вып. 2, сообщение 2-е. – С. 24-31.
3. Закривидорога С. П. О нарушениях правил прописывания и оформления врачебных рецептов / С. П. Закривидорога, А. А. Шульман // Врачебное дело. – 1948. – № 6. – С. 531-532.
4. Закривидорога С. П. Смешанный и комбинированный эффект действия некоторых барбитуратов (medinal и гексенала) с хлороформом, эфиром и спиртом на изолированном сердце лягушки / С. П. Закривидорога // Фармакология и токсикология. – 1946. – № 9. – С. 53-58.
5. Закривидорога С. П. Распределение тиамин в тканях животных при истощении и в восстановлении первоначального веса / Закривидорога С. П. и др. // Экспериментальная биология и медицина. – 1956. – № 12. – С. 43-45.
6. Закривидорога С. П. Эффект влияния пенициллина и стрептомицина на функцию щитовидной железы / С. П. Закривидорога, Л. Н. Заманский // Антибиотики. (сер. «Биология»). – 1956. – № 1. – С. 40-42.
7. Закривидорога С. П. О противомикробных свойствах терпентина и влияние его при гнойно-воспалительных заболеваниях у животных / С. П. Закривидорога // Экспериментальная медицина. – 1958. – № 2. – С. 1-5.
8. Закривидорога С. П. Лечение экспериментальных ран у животных терпентином из пихтового бальзама / С. П. Закривидорога // Экспериментальная медицина. – 1958. – Т. 2, № 2. – С. 6-10.

9. Влияние пенициллина на динамику истощения и восстановления организма / С.П. Заcrivидорога и др. // Антибиотики.– 1958.– № 2.– С.45-51.
10. Заcrivидорога С.П. Эффект astrichine на концентрацию и распределение радиоизотопов органов и тканей в кролика / С.П. Заcrivидорога, И. Н. Заманский // Фармакология и токсикология. (Болгария) – 1959.– № 2.– С.158-163.
11. Заcrivидорога С.П. Некоторые характерные черты корейской медицины и выдающийся врач Ли Чже Ма. / С.П. Заcrivидорога // Врачебное дело.– 1959.– № 8.– С.881-882.
12. Заcrivидорога С.П. Зависимость синергизма и антагонизма в действии лекарств от их химических взаимоотношений и структурных изменений / С.П. Заcrivидорога // Всесоюзная конференция фармакологов, 8-я: материалы.– Тбилиси, 1960.– С.51-52.
13. Заcrivидорога С.П. Деякі характерні риси корейської народної медицини та її лікарські засоби. Лікарські засоби тваринного походження. / С.П. Заcrivидорога // Фармацевтичний журнал.– 1960.– № 3.– С.25-29.
14. Заcrivидорога С.П. Смешанное комбинированное влияние антибиотиков и местноанестезирующих веществ/ С.П. Заcrivидорога, И. И. Рыбас // Врачебное дело.– 1960.– № 2.– С.71-75.
15. Заcrivидорога С.П. Зависимость силы и продолжительности действия гексана-новокаинового сна-наркоза от количественных соотношений и порядка введения веществ / С.П. Заcrivидорога // Хирургия.– 1961.– № 4.– С.87-92.
16. Заcrivидорога С.П. Влияние хлортетрациклина на динамику истощения и восстановления организма / С.П. Заcrivидорога, Т.Л. Невская, Г.Ф. Радько // Антибиотики.– 1961.– Т. 6, № 8.– С.692-697.
17. О токсичности для животных пораженного раком картофеля / С.П. Заcrivидорога, З.С. Заcrivидорога // Вопросы питания.– 1962.– Т. 21, № 5.– С.58-66.
18. Заcrivидорога С.П. Действие антибиотиков при сочетании с холиномиметическими веществами / С.П. Заcrivидорога, И. И. Рыбас // Врачебное дело.– 1962.– № 12.– С.87-90.
19. Заcrivидорога С.П. Вплив бромур на процеси виснаження та відновлення організму / С.П. Заcrivидорога, Л.Н. Заманський, А.Г. Лопушанський // Фізіологічний журнал.– 1962.– Т. 8, № 3.– С.319-324.
20. Заcrivидорога С.П. Народная медицина. / С.П. Заcrivидорога // Наука і життя.– 1963.– № 2.– С.57-59.
21. Интенсивность потребления кислорода миелоидной тканью при некоторых психических заболеваниях / Заcrivидорога С.П. и др. // Журнал невропатологии и психиатрии им. Корсакова.– 1963.– В.12.– С.853-855.

22. Закривидорога С. П. Лечение терпентиновой мазью кожных заболеваний у детей раннего возраста / С. П. Закривидорога и др. // Педиатрия. – 1964. – № 12. – С. 47-48.
23. Заерко П. И. Медикаментозная помощь и развитие аптечного дела в Черновицкой области / П. И. Заерко, С. П. Закривидорога // Юбилейная научная конференция ЧМИ, посвященная 25-летию воссоединения Северной Буковины с Украинской ССР: тезисы докладов. – Черновцы, 1965. – С. 46-48.
24. Закривидорога С. П. Токсикологическая и фармакологическая характеристика солей грамаксона / С. П. Закривидорога и др. // Гигиена и токсикология пестицидов и клиника отравлений. Вып. 4. – К., 1966. – С. 206-213.
25. Закривидорога С. П. Вплив кокаїну на процеси виснаження та відновлення організму / С. П. Закривидорога // Патологія і фізіологія органів травлення: тези доповідей конференції. – Чернівці, 1966. – С. 38-40.
26. Закривидорога С. П. Токсичность и противомикробные свойства препарата № 14, производного гексаметилен-1, 6-бис-диэтиламина / С. П. Закривидорога И. И. Рыбас // Антибиотики. Вып. 2. – К., 1967. – С. 162-165.
27. Закривидорога С. П. Токсична характеристика деяких отрутохімікатів, які застосовуються у сільському господарстві / С. П. Закривидорога та ін. // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки радянської влади. – К., 1969. – С. 164-166.
28. Закривидорога С. П. Вивчення протимікробних властивостей та токсичності амонієвих сполук етиленгексаметилен і гептаметилендіаміну / С. П. Закривидорога та ін. // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки радянської влади. – К., 1969. – С. 174-176.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук [та ін.]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С. 26, 94-95.
2. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С. 176, 179, 180, 210.
3. Косу́ба Р. Б. Професор С. П. Закривидорога – фундатор кафедри фармакології на Буковині / Р. Б. Косу́ба // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 1. – С. 125-127.
4. С. П. Закривидорога (К 60-летию со дня рождения) // Фармакология и токсикология. – 1986. – Т. 24, № 4.
5. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С. 68-69.

6. Сторінки історії: Бібліографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998)/За ред. В. П. Пішака. – Чернівці, 1999. – С.59.
7. Сулятицький Т.В. Закривидорога Степан Петрович / Т.В. Сулятицький // Енциклопедія Сучасної України. – Т. 10. – 2010. – С.171.
8. Шарган Г.З. З історії медицини рідного краю / Г.З. Шарган, О.Д. Закривидорога // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2007. – № 30. – С.177-178.
9. Яремчук В.І. Степан Петрович Закривидорога (До 100-річчя від дня народження) / В.І. Яремчук // Хист. Всеукраїнський медичний журнал молодих вчених. – 2005. – Вип. 7. – С.156-157.

КАЛИНА ГЕОРГІЙ ПЛАТОНОВИЧ

Колектив Буковинського державного медичного університету (до 1997 р. – Чернівецький державний медичний інститут, а з 1931 по жовтень 1944 рр. – 2-й Київський державний медичний інститут), співробітники Чернівецьких обласної та міської санітарно-епідеміологічних станцій та медична громадськість краю пишаються тим, що в період з 1947 по 1955 рр. жив і працював у медичному інституті та в Чернівецькому науково-дослідному інституті епідеміології та мікробіології вчений зі світовим іменем Георгій Платонович Калина.

Він став засновником перших наукових досліджень з мікробіології та санітарної мікробіології не тільки у Чернівецькому державному медичному інституті, а також в Україні. Саме з приходом Г. П. Калини розпочалися наукові експериментальні дослідження на кафедрі, а також у відділі епідеміології Чернівецького НДІ епідеміології та мікробіології, яким завідував Г. П. Калина.

Відомий вчений Георгій Платонович Калина народився 3 травня 1902 року в місті Саратові Російської Федерації.

Георгій Калина виховувався в освіченій сім'ї службовця залізничного транспорту. Його батько, Платон Христофорович Калина, за освітою інженер залізничних шляхів сполучення. Смерть батька – єдиного годувальника сім'ї – негативно вплинула на подальше життя юнака. Його мати ніколи не працювала, була домогосподаркою і виховувала дітей, яких було п'ятеро у сім'ї, у тому числі 4 сестри. Дві старші сестри померли в дитячому віці, інші дві, молодші за Георгія Платоновича, мали важку долю.

Дитинство Георгій провів у Самарі, в 1919 році закінчив комерційне училище, де крім загальних дисциплін вивчав англійську, французьку та німецьку мови. У цьому ж році поступив на медичний факультет Самарського державного університету.

Він закінчив тільки три курси і в 1922 році, у зв'язку з переводом батька на роботу в Узбекистан, Георгій Платонович продовжив навчання на медичному факультеті Ташкентського державного університету впродовж 4-х місяців. Згодом переїжджає для продовження навчання на медичному факультеті Іркутського державного університету, який закінчує з відзнакою у 1925 році.

Будучи студентом, Георгій постійно працює над вдосконаленням знань з англійської, німецької та французької мов, якими володів вже вільно.

Після закінчення університету Георгій Платонович працював лікарем в м. Чита, але велика любов до мікробіології та епідеміології, які тоді інтенсивно розвивались, вирішила його подальшу долю. Ця любов до науки про дрібні мікроскопічні істоти появилася у нього ще в період навчання в університетах. Тому в січні 1926 року Г.П. Калина перейшов на роботу в медичну службу Забайкальської залізниці на посаду завідувача санітарно-гігієнічної лабораторії.

Поворотним періодом у житті Георгія Платоновича був 1926 рік, коли в травні Народний комісаріат охорони здоров'я СРСР призначив його аспірантом мікробіологічної лабораторії Центрального науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології (зараз Московський науково-дослідний інститут епідеміології та мікробіології ім. почесного академіка М. Ф. Гамалей АМН Російської Федерації, м. Москва).

Він провчився в аспірантурі 4 місяці і, за рішенням Народного комісаріату охорони здоров'я СРСР, був переведений до аспірантури при кафедрі мікробіології, вірусології, епідеміології та імунології Першого Ленінградського державного медичного інституту (у наступному – Ленінградський державний медичний інститут ім. академіка І. П. Павлова, зараз Санкт-Петербурзька медична академія ім. академіка І. П. Павлова).

Важливо те, що в цей період завідувачем кафедри мікробіології цього інституту був вчений зі світовим іменем академік АМН СРСР Данило Кирилович Заболотний. Під керівництвом академіка Д. К. Заболотного Георгій Платонович пройшов сувору школу навчання в аспірантурі.

В особистій справі професора Калини (архів Буковинського державного медичного університету) зберігається відгук академіка АН України і СРСР Д. К. Заболотного від 27 лютого 1928 року про Георгія Платоновича. Копію відгуку ми приводимо без скорочень, виправлень і мовою оригіналу.

Отзыв о научной работе доктора Г. П. Калины

27 февраля 1928 года
Ленинград
№ 8

Еще будучи студентом Иркутского университета, доктор Г. П. Калина проявил научный уклон при исследовательской работе по чуме и в результате опубликовал ценное в эпидемиологическом отношении наблюдение. В дальнейшем, при прохождении аспирантуры при Ленинградском медицинском институте он основательно познакомился с микробиологической методикой и литературой, обзоры которой у него всегда отличались серьезностью проработки и обязательностью. Научные интересы доктора Калины тесно связаны с его лабораторной работой, давшей ему возможность стать вполне сложившимся специалистом, материалы которого могут быть использованы для отечественных функций.

Академик Д. Заболотный.
С подлинником верно:
Делопроизводитель
(подпись) печать

Восени 1928 р. Г. П. Калина разом із співробітниками відділу приймає активну участь в ліквідації вогнища легеневої форми чуми, яка спалахнула у північній Киргизії.

Упродовж зими 1928/1929 рр. Г. П. Калина наполегливо вивчає збудника континентальної чуми і розробляє особливості її епідеміології в Узбекистані та Киргизії. Ці розробки стали фундаментальними в організації боротьби з цією хворобою в Середній Азії.

Літом 1929 р. Георгій Платонович знову організовує та очолює протиепідемічну експедицію з вивчення епідеміології чуми в активних вогнищах південної Киргизії. Розроблені та проведені медико-організаційні та профілактичні заходи з локалізації та ліквідації вогнищ чуми призвели до ліквідації ряду природних чумних вогнищ в Узбекистані та Киргизії.

Потяг до наукової та навчальної роботи Григорія Платоновича не залишає. Він подає заяву на конкурс на посаду асистента кафедри мікробіології, вірусології та епідеміології у ряд вищих медичних навчальних закладів. У січні 1930 року Г. П. Калина за конкурсом обирається на посаду асистента кафедри мікробіології, вірусології та епідеміології Середньо-Азійського державного медичного інституту ім. В. М. Молотова, а восени 1931 року – доцентом курсу епідеміології того ж інституту.

У цьому інституті Г. П. Калина працює до травня 1932 року. 3 травня 1932 року по жовтень 1933 року Г. П. Калина працює завідувачем кафедри епідеміології Самарського (у майбутньому Куйбишевського) державного медичного інституту і одночасно займає посаду завідувача епідеміологічного відділу Середньо-Волжського науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології.

Але вже в жовтні 1933 року він переїжджає на роботу в Архангельський державний медичний інститут, де обіймає посаду завідувача кафедри мікробіології, вірусології, імунології та епідеміології. Одночасно Георгій Платонович працює директором крайового Архангельського науково-дослідного санітарно-бактеріологічного інституту. Працюючи тут, Георгій Платонович завершує літературне оформлення докторської дисертації за темою: «Чума в Средней Азии» і в 1935 році у Першому Ленінградському медичному інституті захищає її.

У 1936 році Г. П. Калина за конкурсом обирається на посаду завідувача кафедри мікробіології Вінницького державного медичного інституту (Вінницький державний медичний університет ім. М. І. Пирогова). 7 травня 1935 року докторська дисертація Г. П. Калини «Чума в Средней Азии», була захищена, а 11 листопада 1938 року була відхилена у зв'язку з арештом органами НКВС її автора.

В серпні 1938 року він був заарештований органами так званого «Народного комісаріату внутрішніх справ».

Арештованого Г. П. Калину з серпня 1938 року утримують у застінках НКВС упродовж 1,5 року – до грудня 1939 року. Він був звільнений

лише 29 грудня 1939 року «в связи с прекращением в отношении гражданина Г. Калины дела».

Після звільнення в січні 1940 року Георгій Платонович був прийнятий на роботу під нагляд у Центральний науково-дослідний інститут епідеміології та мікробіології, м. Москва (Науково-дослідний інститут епідеміології та мікробіології ім. почесного академіка М. Ф. Гамалеї АМН Російської Федерації) і зарахований на посаду завідувача лабораторії дизентерійних інфекцій епідеміологічного відділу, завідувачем якого був професійний чекіст.

На початку 1940 року дирекція Центрального науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології направила клопотання про перегляд атестаційної справи Г. П. Калини.

23 квітня 1940 року ВАК Всесоюзного комітету по справах вищої школи при Раді народних комісарів СРСР переглянула своє попереднє рішення і затвердила Калину Георгія Платоновича в науковому ступені доктора медичних наук.

Вища атестаційна комісія Всесоюзного комітету по справах вищої школи при Раді народних комісарів СРСР 21 грудня 1940 року розглянула клопотання Вченої Ради Центрального науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології про присвоєння вченого звання «професор» доктору медичних наук Георгію Платоновичу Калині, а 15 січня 1941 року про це рішення ВАК повідомила керівництво інституту епідеміології та мікробіології та Г. П. Калину.

На цьому, здавалось, усі життєві негаразди залишились позаду і можна було продовжувати працювати над улюбленою справою – науковими дослідженнями з епідеміології та мікробіології.

Але 22 червня 1941 року почалася Друга світова війна; для громадян СРСР – Велика Вітчизняна війна.

Вже 3 липня 1941 року Г. П. Калина подає особисте прохання про мобілізацію його в діючу армію і відправлення на фронт. Його особисте прохання було задоволено, і в липні 1941 року Г. П. Калина був мобілізований у Червону Армію, де брав участь у бойових діях на фронтах Великої Вітчизняної війни на посадах епідеміолога армії (до 1942 року) та начальника епідеміологічного відділу Фронткових санітарно-епідеміологічних лабораторій.

У Червону Армію Г. П. Калина був мобілізований у військовому званні «молодший лейтенант медичної служби», що було присвоєне йому в день мобілізації, а закінчує у званні «підполковника медичної служби». Його нагороджують орденами «Красная звезда», «Отечественная война II степени», а також медалями: «За оборону Москвы», «За взятие Берлина», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг».

Після завершення Великої Вітчизняної війни у 1945 році Георгія Платоновича залишають на військовій посаді Начальника епідеміологічного відділу санітарно-епідеміологічної лабораторії Центральної групи військ Радянського Союзу. Саме військова частина 28850 дислокувалась в Австрії, Чехословаччині, Польщі, Угорщині та тимчасово в Югославії. У лютому

1947 року була розформована як така, що повністю виконала своє завдання, а особовий склад її був звільнений у запас.

У лютому 1947 року Георгій Платонович Калина був демобілізований із Червоної Армії.

В цей час упродовж 1945-1946 років новостворений Чернівецький державний медичний інститут неодноразово оголошував конкурс на заміщення ряду посад завідувачів кафедрами, у тому числі і на посаду завідувача кафедри мікробіології.

Про це стає відомо Георгію Платоновичу, і він у серпні 1946 року подає заяву на заміщення вакантної посади завідувача кафедри мікробіології Чернівецького державного медичного інституту. Заява Г. П. Калини на ім'я директора Чернівецького державного медичного інституту була прийнята до розгляду 7 серпня 1946 року.

Вже 30 серпня 1946 року конкурсна комісія по заміщенню вакантних посад в інституті розглянула заяву професора Г. П. Калини і прийняла відповідне рішення.

Директор Чернівецького медичного інституту Д. С. Ловля повідомив Г. П. Калину про результати розгляду його заяви. Лише в лютому 1947 року Г. П. Калина прибув у Чернівці на посаду завідувача кафедри мікробіології, вірусології та імунології Чернівецького державного медичного інституту. А згодом, у березні 1947 року, він за сумісництвом працював заступником з наукової роботи новоствореного Чернівецького науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології, завдання якого полягало у вивченні етіології, патогенезу, клініки, діагностики, лікування, епідеміології та профілактики Буковинської геморагічної лихоманки, етіологія, епідеміологія та профілактика якої не були відомі. Захворювання з'явилося у 1945 році і прогресувало до 1947 року.

У 1947 році Буковинська геморагічна лихоманка несподівано для всіх припинилась.

Після ліквідації Чернівецького науково-дослідного інституту до 18 серпня 1955 року Георгій Платонович працював тільки на посаді завідувача кафедри мікробіології, вірусології та імунології Чернівецького державного медичного інституту. Саме тут його талант вченого мікробіолога та епідеміолога проявився найбільш повно і глибоко.

Робота у Чернівецькому медичному інституті професора Г. П. Калини була плідною. Впродовж короткого терміну свого перебування на посаді завідувача кафедри він значно покращив її роботу, вперше в інституті організував наукові дослідження співробітників кафедри. Всі викладачі кафедри включилися у виконання наукових робіт. Робота виконувалась за актуальною темою: «Мінливість та спадковість провідних властивостей мікроорганізмів кишкової групи».

У 1947 році вперше в Чернівецькому медінституті запланували виконання дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук з мікробіології викладачі Ірина Іванівна Рибас, Ганна Григорівна

Василенко, Олександра Олександрівна Дорошкевич, Анастасія Григорівна Сомова. У 1948 році вперше на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології була відкрита аспірантура з відривом від виробництва. Навіть за сучасними масштабами одноразове планування та виконання 4-5 дисертаційних робіт впродовж одного року – велике досягнення та висока ерудиція наукового керівника.

З приходом на кафедру доктора медичних наук, професора Г. П. Калини розпочалась науково-дослідна робота, також покращилась навчально-методична робота. Упродовж 1947-1948 навчального року були перероблені всі методичні матеріали, як для студентів, так і для викладачів.

Так виглядали заняття студентів на кафедрі мікробіології ЧМІ у 1945 р.

Кафедра мікробіології, вірусології та імунології стала кафедрою в повному розумінні слова. До того був тільки викладацький персонал, що складався із 2-х асистентів, які не мали наукових ступенів та звань, та лаборантів і препаратора. На кафедрі не було обладнання, лабораторного посуду, поживних середовищ, реактивів та обладнання. За короткий час за допомогою ректорату Георгій Платонович Калина зумів створити належні умови не тільки для проведення навчального процесу, а також для виконання на сучасному рівні наукових досліджень.

У 1948 році запрацював студентський науковий гурток. Молодь потягнулася до відомого та перспективного вченого, тому у 1949 році ректорат медичного інституту призначає професора Г. П. Калину науковим керівником та головою студентського наукового товариства.

У 1949 році виходить перша монографія Г. П. Калини «Изменчивость патогенных микроорганизмов» (К., Медгиздат, 1949).

Упродовж одного календарного року Г. П. Калина підготував 3 кандидати медичних наук. Розпочали підготовку дисертаційних робіт викладачі, які поступили на роботу в 1953-1955 роках. Виконані під керівництвом Г. П. Калини дисертації були своєчасно захищені в провідних науково-до-

слідних інститутах і вищих навчальних медичних закладах та затверджені ВАК Міністерства вищої школи при Раді Міністрів СРСР.

У червні 1954 року Г. П. Калина робить спробу перейти на посаду завідуючого кафедрою мікробіології Ленінградського медичного стоматологічного інституту і подає заяву директору Чернівецького медичного інституту і одночасно директору Ленінградського медичного стоматологічного інституту про перевід. Але в цьому йому директор Чернівецького медінституту справедливо відмовляє, тому що до закінчення контракту залишається ще один рік. Але 15 червня 1955 року МОЗ СРСР видає наказ № 137-Л «Про звільнення професора Г. П. Калини від обов'язків завідувача кафедри мікробіології Чернівецького медичного інституту та призначення на посаду старшого наукового співробітника відділу розвитку живої речовини інституту експериментальної біології Академії медичних наук СРСР, як обраного за конкурсом».

Вибув Г. П. Калина з Чернівецького медінституту у 1955 році.

У 1956 році Георгія Платоновича запросили очолити відділ санітарної мікробіології Московського науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології ім. М. Ф. Гамалєї.

Останнє місце його роботи – завідувач лабораторії санітарної мікробіології Московського науково-дослідного інституту гігієни ім. Ф. Ф. Ерісмана, де Г. П. Калина 26 років керував лабораторією санітарної мікробіології та більше 10 років працював в якості наукового консультанта.

В ці роки Георгій Платонович продовжував проводити широкі дослідження з удосконалення методів виділення патогенних мікроорганізмів та індикаторних мікроорганізмів з об'єктів зовнішнього середовища, а також з екології цих груп мікроорганізмів.

Започатковані матеріали знайшли відображення у книзі «Санитарная микробиология» (1969).

Він створив методичні моделі виявлення та ідентифікації мікроорганізмів з об'єктів середовища та від хворих такого роду як *Klebsiella*, *Acinetobacter*, *Alcaligenes*, *Flavobacterium*, *Moraxella*, *Pseudomonas*, *Tdwardsiella*, *Hafnia*, *Morganella*, *Proteus*, *Providencia*, *Serratia*, *Shigella*, *Plesiomonas*, *Vibrio*, *Enterococcus* та ін.

Дані про поведінку та виживаність сальмонел у воді відкритих водоймищ дозволили обґрунтувати можливість водного шляху зараження го-стріми сальмонелезними гастроентеритами.

Крім того, ним була запропонована ефективна модифікація магнієвого середовища для виділення та кількісного обліку сальмонел, які регламентуються чинними методичними документами при проведенні лабораторного контролю. Результати досліджень по сальмонелам були узагальнені у монографії «Сальмонеллы в окружающей среде» (1978).

Основоположні матеріали знайшли відображення у книгах «Анатомия бактерий» (1960), «Санитарна мікробіологія» (1969), «Вегетативная гибридизация и направленная изменчивость бактерий» (1957) та ін. Ці книги та

посібник «Методи санітарно-бактеріологічних досліджень зовнішнього середовища», стали настільними книгами для санітарних мікробіологів.

Георгій Платонович сформував школу санітарних мікробіологів. Ідеї відомого вченого знайшли продовження в працях його учнів, створивши одне з важливих напрямків сучасної гігієни – наукове обґрунтування мікробіологічних критеріїв оцінки епідемічних загроз, навколишнього середовища для населення та системи їх методологічного забезпечення в соціально-гігієнічному моніторингу.

Г. П. Калиною опубліковано понад 250 наукових робіт із мікробіології, у тому числі 6 монографій, розроблено ряд нормативно-методичних документів з оцінки безпеки середовища проживання населення та дослідження патогенних та потенційно патогенних мікробів, отримано 15 авторських свідоцтв на нові живильні середовища.

Пам'ять про нього бережуть ті, з ким він працював, а також і ті, хто зараз працює на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології, на суміжних кафедрах Буковинського державної медичного університету.

Наукова спадщина Г. П. Калини

Монографії, підручники, навчальні посібники

1. Санитарная микробиология / [под ред. Г. П. Калины, Г. Н. Чистовича. – М.: Медицина, 1969. – 382 с.
2. Калина Г. П. Чума в Средней Азии / Г. П. Калина. – Архангельск, 1936. – 368 с.
3. Калина Г. П. Изменчивость патогенных микроорганизмов / Г. П. Калина. – К.: Госмедиздат УССР, 1949. – 156 с.
4. Калина Г. П. Развитие микробных клеток из доклеточного вещества / Г. П. Калина. – К.: Госмедиздат УССР, 1954. – 472 с.
5. Калина Г. П. Вегетативная гибридизация и направленная изменчивость бактерий / Г. П. Калина. – К.: Госмедиздат, 1957. – 237 с.
6. Калина Г. П. Анатомия бактерий / Г. П. Калина. – М.: Медицина, 1960. – 197 с.
7. Калина Г. П. Сальмонеллы в окружающей бреде / Г. П. Калина. – М.: Медицина, 1978. – 154 с.

Наукові статті

1. Калина Г. П. Фильтрующиеся вирусы / Г. П. Калина // Иркутский медицинский журнал. – 1924. – № 1.
2. Калина Г. П. Заметки по эпидемиологии чумы в Забайкалье / Г. П. Калина // Иркутский медицинский журнал. – 1925. – № 1.
3. Калина Г. П. Особенности морфологии и спорообразования сибирязвенной палочки при культивировании на солевых питательных средах / Г. П. Калина // Иркутский медицинский журнал. – 1925. – № 2.

4. Калина Г. П. Некоторые детали строения сибироязвенной и сенной палочек / Г. П. Калина // Микробиологический журнал. – 1926. – № 1.
5. Калина Г. П. Дальнейшие наблюдения над зернистостью сибироязвенной и сенной палочек / Г. П. Калина // Микробиологический журнал. – 1927.
6. Калина Г. П. Оценка капилляризационного метода выделения холерного вибриона из воды и кала / Г. П. Калина // Микробиологический журнал. – 1927.
7. Калина Г. П. Современное состояние вопроса о фильтрующихся формах бактерий и простейших / Г. П. Калина // Микробиологический журнал. – 1927.
8. Калина Г. П. К вопросу о так называемом «*V. coli alcaligus*» / Г. П. Калина // Микробиологический журнал. – 1929.
9. Калина Г. П. Столик для заражения и вскрытия опытных животных / Г. П. Калина // Лабораторная практика. – 1929.
10. Калина Г. П. Походная лаборатория нового типа / Г. П. Калина // Лабораторная практика. – 1929.
11. Калина Г. П. Вспышка брюшного тифа на ташкентском Сельмашстрое / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1932.
12. Калина Г. П. О динамике малярийных эпидемий / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1934.
13. Калина Г. П. Болезнь Банга или Мальтийская лихорадка? / Г. П. Калина // Клиническая медицина. – 1938.
14. Калина Г. П. Каузальный фактор в эпидемиологическом комплексе / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1933.
15. Калина Г. П. Проблема абортус-мелитензис и попытка ее разрешения методом дифференциально-диагностического анализа / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1933.
16. Калина Г. П. Опыт культивирования сыпно-тифноцифозного вируса на дрожжевых клетках / Г. П. Калина // Советский врач. – 1933.
17. Калина Г. П. Параагглютинация, как подсобный метод диагностики брюшного тифа / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1933.
18. Калина Г. П. Определение вирулентности дифтерийной палочки в пробирке / Г. П. Калина // Советский врач. – 1933.
19. Калина Г. П. К вопросу о роли авизуальных форм брюшнотифозного микроба в инфекционном процессе / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1941.
20. Калина Г. П. Питательные среды для получения гемокультур при брюшном тифе / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1945.
21. Калина Г. П. Выживаемость дизентерийных палочек при различных формах дизентерии / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1946.

22. Калина Г. П. Вопросы бактериологической диагностики кишечных инфекций / Г. П. Калина, Я. В. Вагмайстер // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1946. – № 4. – С. 44-49.
23. Калина Г. П. О генетической связи дизентерийной палочки типа Флекснера с паратифозной группой / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1946. – № 3.
24. Калина Г. П. Определение вирулентности дизентерийной палочки на белых мышах / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1946.
25. Калина Г. П. Свинцово-баритный вариант полихромной среды / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1947. – № 1. – С. 90-91.
26. Калина Г. П. Вопросы бактериологической диагностики кишечных инфекций / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1947. – № 7. – С. 69-72.
27. Калина Г. П. Определение вирулентности дизентерийной палочки на полихромной бреде / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1947.
28. Калина Г. П. Вопросы бактериологической диагностики / Г. П. Калина // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1947. – № 1. – С. 90-91.
29. Калина Г. П. Стадийное развитие и изменчивость микроорганизмов. Сообщение 8. Образование фильтрующихся форм бактерий при механическом и физическом воздействии на микробную популяцию / Г. П. Калина // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1951. – № 2. – С. 26-28.
30. Калина Г. П. Антагонистические свойства парагглютинирующихся штаммов кишечной палочки / Г. П. Калина // Журнал микробиологии и эпидемиологии. – 1952.
31. Калина Г. П. Образование кристаллов в культурах бактерий / Г. П. Калина, Б. И. Фихман // Микробиология. – 1952. – Т. 21, № 5. – С. 528-539.
32. Калина Г. П. Эмбриогенез и онтогенез микробов. – / Г. П. Калина // Микробиология. – 1953. – Т. 22. – Вып. 6. – С. 723-729.
33. Калина Г. П. Стадийное развитие микробов – объективная реальность. К дискуссии по вопросу о неклеточных формах жизни у микроорганизмов. / Г. П. Калина // Микробиология. – 1953. – Т. 22. – Вып. 1. – С. 95-107.
34. Калина Г. П. Параагглютинация как первичный этап направленной трансформации бактерий / Г. П. Калина // Черновицкий медицинский институт: сборник трудов. – Вып. 3. – К., 1954. – С. 89-91.
35. Калина Г. П. Спонтанная трансформация кишечной палочки М-17 в бактерию брюшного тифа / Г. П. Калина, И. И. Рыбас // Черновицкий медицинский институт: сборник трудов. – К.: Госмедиздат УССР. – 1954. – С. 85-88.

36. Калина Г.П. Экспериментальные обоснования гипотезы стадийного развития микробов // Микробиологический журнал. – 1956. – Т. 18, вып. 1. – С.52-60.
37. Калина Г.П. Питательные среды для целевых исследований Эдвардсиеллы / Г.П. Калина // Журнал микробиологии. – 1981. – № 2. – С.3-5.
38. Калина Г.П. О логическом определении понятия «условно-патогенный микроорганизм» (к дискуссии по поводу статьи А.Ф. Фролова, А.М. Зарицкого и Ю.М. Фельдмана, опубликованной в «Журнале микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. 1986. – № 9. – С.93-97) / Калина Г.П. // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 1988. – № 10. – С.101-105.
39. Калина Г.П. Видообразующая инволюция патогенных бактерий как биологическая закономерность (на примере бактерий рода *Moraxella*) / Калина Г.П. // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1988. – № 9. – С.33-40.
40. Калина Г.П. Среда для определения подвижности неферментирующих грамотрицательных микроорганизмов / Г.П. Калина, Г.М. Трухина, Н.Б. Комзолова // Гигиена и санитария. – 1988. – № 12. – С.66-68.
41. Калина Г.П. Методы обнаружения и первичной идентификации бактерий рода *Moraxella* в окружающей среде / Г.П. Калина, Г.М. Трухина // Гигиена и санитария. – 1988. – № 8. – С.45-49.
42. Калина Г.П. Многомерность ниш в законе Гаузе применительно к прокариотам и методы пространственного разделения конкурирующих ассоциантов / Г. П., Калина Г.М., Трухина Т.Д. Гришина // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 1989. – № 10. – С.10-17.
43. Калина Г.П. О требованиях к методам, применяемым при комплексных микробиологических исследованиях объектов окружающей среды: [Обзор]/Г.П. Калина // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 1989. – № 2. – С.121-126.
44. Калина Г.П. Универсальные среды при исследовании патологического материала и объектов окружающей среды. Миф или реальность?: [Обзор] / Г.П. Калина, Г.М. Трухина, Г.В. Гуськов // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1989. – № 9. – С.110-117.
45. Калина Г.П. Способ упрощенной и ускоренной идентификации бактерий дизентерийной группы при массовых исследованиях / Г.П. Калина, Г.М. Трухина // Лабораторное дело. – 1990. – № 2. – С.37-40.
46. Калина Г.П. Микроэволюция антропофильных прокариот как фактор изменения активности эпидемических процессов. Микроэволюция патогенности / Г.П. Калина // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 1991. – № 5. – С.71-74.

Бібліографія

1. Благосклонов К. Н. Дело было в Берлине. (Из воспоминаний доцента кафедры микробиологии МГУ К. Н. Благосклонова). <http://vov.bio.msu.ru/dict/view.php?ID=57>.
2. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.].– Чернівці: БДМА, 2004.– С. 5, 26, 168-169.
3. Голубев Г. Н. Заболотный Д. К. / Г.Н. Голубев.– М.: Молодая гвардия, 1962.– С.36-37.– (Жизнь замечательных людей).
4. Деген Ион. Портреты учителей.– Тель-Авив, 1992. <http://yandex.ua/yandsearch?text=%D0%B4%D0%B5%D0%B3%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%BE%D0%BD&clid=1909644&lr=10365&redircnt=1403177275.1&ncrnd=7527>
5. Документи з історії НКВС УРСР.– Наше минуле.– 1993.– № 1.– С.58.
6. К 70-літтю со дня рождення Г.П. Калины // Гигиена и санитария.– 1972.– № 5.– С.119-120.
7. Енциклопедія Сучасної України. Т. 12. (Кал.– Київ).– К., 2012.– С.29.
8. Пішак В.П. Життєвий та науковий шлях професора Г.П. Калини / В.П. Пішак, І.Й. Сидорчук, С.Є. Дейнека // Клінічна та експериментальна патологія – 2009.– Т. 8, № 1.– С.128-129.
9. Сидорчук І.Й. Калина Георгій Платонович (До 100-річчя з дня народження) / І.Й. Сидорчук.– Чернівці: БДМА.– 2002.– 64 с.– (Вчені Буковини).
10. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака.].– Чернівці: ЧМІ, 1994.– С.50-53.
11. Сторінки історії: бібліографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998)/[за ред. В. П. Пішака].– Чернівці, 1999.– С.63.
12. Трухина Г.М. К 100-літтю со дня рождення Георгія Платоновича Калины / Г.М. Трухина // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии.– 2002.– № 3.– С.120-122.

КАСЬКО ЮВЕНАЛІЙ СЕМЕНОВИЧ

Касько Ювеналій Семенович народився 10 грудня 1914 року в с. Суслівка Мамонтовського району Алтайського краю у сім'ї українців. Батько Ювеналія Семеновича був вчителем. Його родині часто доводилось жити у різних селищах краю.

У 1930 році сім'я повертається з Сибіру на рідну Україну.

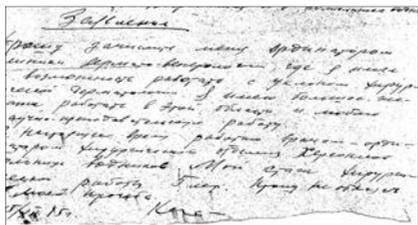
З 1931 по 1934 рік Касько Ю. С. навчався у Вінницькому медичному технікумі, після закінчення якого працював фельдшером райсанстанції в м. Теофіполі. Згодом 3 роки навчався в Одеському медичному інституті, а потім,

уже напередодні війни, у 1941 р., закінчив Вінницький медичний інститут. Упродовж 1941-1945 рр. працював лікарем у військових (у тому числі партизанському) госпіталях.

У кінці травня 1944 року поранений Ювеналій Семенович потрапив у фашистське оточення і був направлений у табір військовополонених у м. Славута. У січні 1944 року він з групою в'язнів здійснюють втечу у Славутські ліси до партизанського загону. Згодом був відкомандирований у Кам'янець-Подільський обласний партизанський шпиталь.

Після возз'єднання з частинами Радянської армії лікар Касько Ю. С. був направлений на роботу у військово-відновлювальний центр водного транспорту Херсонської лікарні, де працював до самої перемоги.

Згодом, у 1946 році, переїжджає до м. Чернівці, де навчався 2 роки в клінічній ординатурі на кафедрі дерматовенерології Чернівецького медичного інституту. На цій кафедрі Ювеналій Семенович пройшов шлях від клінічного ординатора, асистента (з 1950 р.) до професора (з 1965 р.), віддавши їй 43 роки невтомної праці.

Заява Каська Ювеналія Семеновича директору Чернівецького медичного інституту від 15 грудня 1945 року: «Прошу не отказать в моей просьбе... Я имею большее желание работать в этой области и люблю научно-преподавательскую работу». Ці слова стали правдою життя Ювеналія Семеновича.

Заява Каська Ювеналія Семеновича директору Чернівецького медичного інституту від 15 грудня 1945 року: «Прошу не отказать в моей просьбе... *Я имею большое желание работать* в этой области и люблю научно-преподавательскую работу». Ці слова стали правдою життя Ювеналія Семеновича.

У 1946 році була організована і проведена експедиція з масового обстеження населення та виявлення венеричних захворювань в Чернівецькій області. Цей захід поклав початок планомірним організаційним заходам з ліквідації венеричних захворювань в області. Найбільш значні дослідження були проведені в напрямку наукової розробки заходів по профілактиці різних проявів нервового, вісцерального та серорезистентного сифілісу. Одночасно проводилися заходи з ліквідації раннього та профілактики пізнього природженого сифілісу серед дітей.

***Колектив кафедри шкірно-венеричних хвороб
Чернівецького державного медичного інституту,
завідувач кафедри – проф. Касько Ю. С.***

Силами працівників кафедри була проведена робота з виявлення та лікування хворих сифілісом жінок, комплексного обстеження дітей, що народилися від матерів, погано або недостатньо лікованих. Ця робота в значній мірі сприяла тому, що починаючи з 1958 року, ранній природжений сифіліс на Буковині не зустрічався.

Значна робота по підготовці дерматовенерологів для Чернівецької області була проведена шляхом організації курсів по підвищенню знань лікарів суміжних спеціальностей з питань клініки та діагностики сифілісу. З цією метою на засіданнях наукових медичних товариств, семінарах та декадниках дільничних лікарів, а також в інших лікарських аудиторіях читалися лекції з клініки, діагностики, лікування та профілактики шкірно-венеричних захворювань. Не менш важливим завданням була організація боротьби з туберкульозом шкіри. Внаслідок проведення ряду організаційних заходів була виявлена велика кількість хворих, ліквідовані тяжкі форми вовчого лишая, значно зменшилося поширення цього захворюван-

ня. Вказані питання склали основу кандидатської дисертації Ювеналія Семеновича Касько і у 1952 році він виконав і захистив кандидатську дисертацію на тему: «Лечение больных туберкулёзом кожи витамином D2 в комплексе с поверхностным разрушением и дополнительным ультрафиолетовым облучением кожно-туберкулезных очагов» та отримав науковий ступінь кандидата медичних наук. У вересні 1956 року вже доцент Ю. С. Касько очолив кафедру дерматовенерології.

Наукові дослідження кафедри були спрямовані на вивчення патогенезу шийного лімфаденіту та вторинної скрофулодерми в аспекті тонзиллярної проблеми, вишукування ефективних методів лікування цих хвороб з використанням вакцини БЦЖ, розробки організаційних заходів боротьби з ними.

У цьому напрямку була виконана значна кількість наукових робіт, у тому числі докторська дисертація Ю. С. Касько «Вопросы патогенеза, клиники и лечения туберкулёза лимфатических узлов шеи и вторичной скрофулодермы» (1964 р.)

У 1965 року Ювеналію Семеновичу Касько було присвоєно вчене звання професора.

Професор Ю. С. Касько зробив вагомий внесок у розвиток дерматовенерологічної науки на Буковині. Він та його учні працювали над розробкою таких наукових проблем дерматології та венерології, як патогенез, клініка, лікування і профілактика туберкульозу шкіри та лімфатичних вузлів, вивчення дерматофітів у Чернівецькій області; випробування нових лікарських форм (етонію та декаметоксину) в дерматологічній практиці; дослідження системи згортання крові у хворих на екзему.

Професор Ю. С. Касько автор 76 наукових праць, у тому числі однієї монографії «Туберкульоз периферичних лімфатичних вузлів і вторинна скрофулодерма» (1976 р.).

Професор Касько Ю. С. проводить клінічний р.збір та обстеження хворого на псоріаз (1965 р.)

Значну увагу професор Ю. С. Касько надавав навчальній роботі, забезпеченню кафедри наочним приладдям, підготовці навчально-методичних матеріалів. Науково-дослідна робота кафедри у цей період була присвячена проблемам туберкульозу шкіри, екземи, червоного вовчаку, дерматомікозів.

За час його завідування кафедрою клінічну ординатуру закінчили 14 лікарів, у практичну роботу лікарів-дерматологів було впроваджено 56 нових методів діагностики та лікування. Кафедра дерматовенерології стала науковим, лікувальним центром області, де підвищують свою кваліфікацію практичні лікарі.

Професор Ю. С. Касько нагороджений знаком «Відмінник охорони здоров'я». 3 нагоди відзначення 50-річчя Чернівецького медичного інституту його портрет занесено до Галереї фундаторів наукових шкіл інституту.

Наукова спадщина Ю. С. Каська

Монографії

1. Касько Ю. С. Туберкульоз периферичних лімфатичних вузлів і вторинна скрофулодерма/ Ю. С. Касько. – Чернівці, 1976. – 125 с.
2. Касько Ю. С. Туберкулёз периферических лимфатических узлов и вторичная скрофулодерма / Ю. С. Касько, Г. Г. Джваршейшвили. – Тбилиси: Сабчота Сакартвело, 1976-116 с.

Наукові статті

1. Касько Ю. С. Редкий случай запущенной эпителиомы лица / Ю. С. Касько // Вестник венерологии и дерматологии. – 1949. – № 2. – С. 49.
2. Касько Ю. С. К патогенезу туберкулеза периферических лимфатических узлов и вторичной скрофулодермы и к взаимоотношению между этими заболеваниями / Ю. С. Касько // Сборник научных работ ЧМИ. – Вып. 10. – Черновцы, 1950. – С. 190-197.
3. Касько Ю. С. Лечение туберкулеза кожи / Ю. С. Касько, С. Ф. Трефаненко // Медицинский работник. – 1951. – № 62. – С. 20-23.
4. Касько Ю. С. Комплексный метод лечения больных формами туберкулезной волчанки / Ю. С. Касько // Вестник венерологии и дерматологии. – 1953. – № 1. – С. 55-56.
5. Касько Ю. С. К оценке пробы Тарнотрадского при туберкулезе кожи / Ю. С. Касько // Проблемы туберкулёза. – 1956. – № 6 (приложение). – С. 45.
6. Касько Ю. С. Рефераты двух статей по вопросу диагностики и лечения различных форм туберкулеза / Ю. С. Касько // Врачебное дело. – 1956. – № 4. – С. 430.
7. Касько Ю. С. Опыт лечения туберкулёза кожи относительно небольшими дозами стрептомицина и фтивазида / Ю. С. Касько, И. Э. Матвеев // Па-

тогенез, клиника и терапия туберкулёза: труды Украинского НИИ туберкулёза им. Яновского. – Вып. 6. – К., 1956. – С.291-293.

8. Касько Ю. С. Лечебное действие витамина Д₂ при туберкулёзных заболеваниях кожи / Ю. С. Касько // Диагностика и лечение туберкулеза кожи: труды Украинского НИИ туберкулеза им. Яновского. – К., 1958. – С.110-114.
9. Касько Ю. С. К вопросу о лечении колликувативного туберкулёза кожи витамином Д₂ и ПАСК / Ю. С. Касько // Сборник научных работ ЧМИ. – Вып. 9. – Черновцы, 1959. – С.72-78.
10. Касько Ю. С. Изучение характера тканевых изменений в лимфатических узлах при туберкулезных лимфаденитах методом микроскопического исследования пунктатов / Ю. С. Касько // Ученые записки ЧМИ. – Вып. 13. – Черновцы, 1960. – С.172-181.
11. Касько Ю. С. Комплексное лечение вакциной БЦЖ и антибиотиками больных туберкулезом наружных лимфатических узлов/ Ю. С. Касько // Вопросы туберкулеза кожи: труды Украинского НИИ туберкулеза им. Яновского. – К., 1964. – С.98-101.
12. Касько Ю. С. Некоторые соображения по поводу механизма лечебного действия витамина Д₂ при туберкулезе кожи (гистологическое исследование)/ Ю. С. Касько, З. Н. Гржебин // Патогенез, клиника и терапия туберкулёза: труды Украинского НИИ туберкулеза им. Яновского. – Вып. 6. – К., 1965. – С.293-296
13. Достижения украинской советской дерматовенерологии за 50 лет / Ю. С. Касько, А. И. Пятикоп, Г. С. Церапдис [и др.] // Актуальные вопросы патогенеза и лечения дерматозов. – К., 1967. – С.5-18.
14. Касько Ю. С. Применение этония в дерматологической практике / Ю. С. Касько, С. Ф. Трефаненко // Актуальные вопросы дерматологии. – Вып. 1. – К., 1968. – С.258-260.
15. Касько Ю. С. Роль кафедры шкірних хвороб в становленні та розвитку дерматовенерології на Північній Буковині / Ю. С. Касько // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки Радянської влади. – К., 1969. – С.38-40.
16. Касько Ю. С. Проницаемость сосудов и свободный гепарин крови у больных экземой / Ю. С. Касько, Л. Н. Трутjak, Г. В. Квятковская // Актуальные вопросы дерматологии. – Вып. 2. – К., 1972. – С.87-89.
17. Непрерывное лечение больных заразными формами сифилиса по методу ХНИИДВ / Ю. С. Касько, О. В. Пацаренюк, С. Ф. Трефаненко [и др.] // Дерматология и венерология: межведомственный республиканский сборник. – Вып. 8. – К.: Здоров'я, 1973. – С.137-140.
18. Касько Ю. С. Лечение больных экземой гепарином / Ю. С. Касько // Дерматология и венерология: межведомственный республиканский сборник. – Вып. 10. – К., 1975. – С.45-47.

19. Касько Ю.С. Применение сероводородных ванн минерального источника села Брусницы Черновицкой области при лечении больных хроническими дерматозами / Ю.С. Касько, Д. И. Бойко // Врачебное дело. – 1977. – № 9. – С.113-116.
20. Касько Ю.С. Переносимость декаметоксина при наружном его применении / Ю.С. Касько, Л.Н. Трутяк // Вестник дерматологии и венерологии. – 1977. – № 10. – С.60-63.
21. Касько Ю.С. Основные итоги работы кафедры кожных и венерических болезней Черновицкого медицинского института, её вклад в становление и развитие дерматовенерологии на Буковине / Ю.С. Касько // Вестник дерматологии и венерологии. – 1979. – № 5. – С.32-37.
22. Касько Ю.С. Случай диабетического ксантоматоза / Ю.С. Касько, Л.Н. Трутяк, Г.В. Квятковская // Вестник дерматологии и венерологии. – 1980. – № 1. – С.50.
23. Лечение больных скрытым сифилисом / Ю.С. Касько, О.В. Пацаренюк, С.Ф. Трефаненко, Л.Н. Трутяк // Вестник дерматологии и венерологии. – 1981. – № 1. – С.70-73.
24. Касько Ю.С. Випадок синдрому Джіанотті-Крості / Ю.С. Касько, Л.М. Трутяк, А.М. Книговський // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1982. – № 6. – С.31.
25. Эффективность лечения больных вторичным сифилисом по уплотнённым схемам / Ю.С. Касько, М.П. Фришман, И.И. Полянский [и др.] // Дерматология и венерология. – Вып. 20. – К., 1985. – С.83-87.

Професор Касько Ю. С. проводить виробниче засідання кафедри шкірно-венеричних хвороб (1968 р.).

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / [за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: БДМА, 2004.– С.125-128.
2. Ю. С. Касько – фундатор дерматовенерології на Буковині / В. П. Пішак, М. Ю. Гаєвська, М. И. Перепічка [та ін.] // Клінічна та експериментальна патологія.– 2009.– Т. 8, № 2.– С.91-93.
3. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс.– Чернівці: Медакадемія, 1999.– С. 179, 212.
4. Пішак В. П. Вклад науковців кафедри шкірних та венеричних хвороб Буковинського державного медичного університету в розвиток вітчизняної дерматовенерології / В. П. Пішак, О. І. Денисенко // Сучасні методи діагностики та лікування дерматозів й захворювань, що передаються переважно статевим шляхом: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (Чернівці, 3-4 листопада 2005 р.) – Чернівці: Колір-Друк, 2005.– С.3-9.
5. Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки Радянської влади: матеріали ювілейної наукової конференції. – К.: Здоров'я, 1969.– С.38-40.
6. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) [за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: БДМА, 1999.– С.68.
7. Трефаненко С. П. Сторінки історії кафедри шкірно-венеричних хвороб і туберкульозу / С. П. Трефаненко, О. І. Денисенко, А. П. Аніпко // Клінічна та експериментальна патологія.– 2004.– Т. 3, № 4.– С.131-135.

КІРШЕНБЛАТ ЯКІВ ДАВИДОВИЧ

Життєвий шлях Якова Давидовича Кіршенблата розпочався 5 серпня 1912 р.

у Тифлісі в сім'ї лікаря. У 16 років, після закінчення середньої школи, він поїхав поступати до Ленінградського університету. Але приймальна комісія відмовила йому, зважаючи на його юні роки. Тоді Яків Кіршенблат влаштувався вантажником у порту і відвідував лекції в університеті в якості вільного слухача.

А в 20 років він вже отримав диплом випускника біологічного факультету ЛДУ, у 26 – захистив кандидатську дисертацію.

Навчаючись, він одночасно працював лаборантом зоологічної лабораторії, а згодом науковим співробітником лабораторії фізіології розвитку Всесоюзного інституту тваринництва. У 1934 р. він вступає до аспірантури ЛДУ, після закінчення якої (1937) працює асистентом кафедри зоології і водночас, на громадських засадах, – секретарем Ленінградського відділення Академії наук СРСР. Тут доля звела його з видатними вченими – О. О. Ухтомським та Л. А. Орбелі. Це зіграло важливу роль у подальшому житті та науковій діяльності молодого науковця.

Маючи бронь, у 1941 р. йде на фронт. З перших днів оборони Ленінграда Яків Давидович стає на захист міста. Його призначають старшим лікарем-лаборантом військового шпиталу, потім – командиром санітарного взводу на передовій лінії. Відчувши нагальну потребу у медичних знаннях, він поступає на лікувальний факультет 1-го Ленінградського медичного інституту, продовжуючи військову службу в оточеному Ленінграді.

Я. Д. Кіршенблат – лікар-лаборант клінічної лабораторії евакогоспіталю та фронтової санітарно-епідеміологічної лабораторії, студент 1-го Ленінградського медичного інституту (1942 р.)

Після демобілізації влаштовується в Інститут акушерства і гінекології АН СРСР (1946-1953), де в 1951 р. захищає докторську дисертацію. А пізніше – так звана «справа лікарів», яка перекреслила його наукову кар'єру. Дев'ять місяців він був без роботи. Залишатися в згаданому інституті він вже не зміг, хоча його поновили на посаді.

Таким чином, коли вчена рада Чернівецького медичного інституту в 1954 р. обирає Я. Д. Кіршенבלата на посаду завідувача кафедри нормальної фізіології, його сім'я переїжджає у Чернівці. На цій посаді він плідно працював чверть століття. Я. Д. Кіршенблат створив чудовий колектив кафедри, де крім нього на той час працювали такі талановиті педагоги та науковці, як Г. І. Ходоровський, В. Ф. Мислицький, В. І. Ясінський та багато інших.

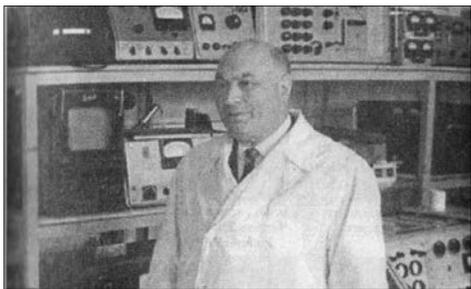
Чверть століття на посаді завідувача кафедри нормальної фізіології Чернівецького медичного інституту (1954-1980 р..)

Кафедра була своєрідною творчою лабораторією. Під безпосереднім керівництвом Я. Д. Кіршенבלата зросло 14 кандидатів наук, 3 доктори наук, не кажучи вже, що ендокринологія як наука, стала провідною в науковій тематиці інституту на наступні десятиліття. Він є автором 3 підручників, 3 монографій, 155 робіт, з яких тільки 26 – були написані в співавторстві. У більшості випадків цими співавторами були старші лаборанти, які допомагали йому в проведенні експериментальних досліджень.

Колектив кафедри нормальної фізіології ЧМІ: доц. З. В. Довгань, асист. З. Г. Чигрина, канд. мед. наук Н. П. Семен, ст. лаборант В. М. Сербенюк, препаратор О. П. Мартинюк зі своїм шефом (1961 р.)

Найціннішим спадком Я. Д. Кіршенבלата є створена ним наукова школа. Ідеї щодо пошуків нових механізмів і нових технологій для повнішого розкриття нейрогуморальної регуляції функцій гонад і особливостей взаємодії ендокринних залоз між собою і нервовою системою розвиваються в Буковинському медичному університеті і сьогодні.

Роздуми щодо подальшого вдосконалення електрофізіологічних і стереотаксичних досліджень на кафедрі

Він був знаним науковцем із світовим ім'ям. Особливо його захоплювало вчення про феромони, яким Яків Давидович дав назву – «телергони» (1957 р.).

Інший термін – «феромони» ввели німецькі вчені (1960 р.), які тільки через 3 роки повторили його відкриття, і саме цей термін набув широкого вжитку.

Перші роботи Я. Д. Кіршенבלата по цій тематиці – «Телергони и их биологическое значение», «Классификация некоторых биологически активных веществ, вырабатываемых животными» побачили світ ще в 1957 році у Ленінграді. А стаття про телергони була опублікована в журналі «Nature» англійською мовою, і стала доступною для англomовного читача тільки у 1962 році.

Видатні заслуги українського вченого перед наукою у світі не забути. Закордонні колеги у своїх роботах на відповідну тематику завжди посилаються на його дослідження. В інтернеті, на будь-якому сайті, де йдеться про феромони, обов'язково знайдете прізвище Кіршенבלата. Ентомологам, фахівцям, вивчаючим комах, відомий вид жуків стабіліні-кіршенבלато. У всіх підручниках світу для студентів, які вивчають фізіологію та ендокринологію

гію, описується реакція-тест Кіршенבלата-Гербільського на вагітність. Це був один з перших тестів на вагітність у світі.

20 жовтня 1980 року Яків Давидович Кіршенблат пішов з життя.

Заслуги Я. Д. Кіршенבלата високо оцінені суспільством. Він був нагороджений орденом «Знак пошани», багатьма медалями. Особливо дорогою нагородою для нього була медаль «За оборону Ленінграда». Заснована щорічна студентська стипендія ім. проф. Я. Д. Кіршенבלата. Його портрет занесений до Галереї фундаторів наукових шкіл БДМУ.

Саме тому кафедра фізіології нашого університету носить почесне ім'я Я. Д. Кіршенבלата.

Та найвищою даниною пам'яті Вченого є продовження генерованих ним наукових ідей у кандидатських та докторських дисертаціях, які захищають тепер вже учні його учнів.

Наукова спадщина Я. Д. Кіршенבלата

Підручники та монографії

1. Кіршенблат Я. Д. Общая эндокринология: учебное пособие для студ. биолог. спец. ун-тов/Я. Д. Кіршенблат. – М.: Высшая шк., 1965. – 316 с.
2. Кіршенблат Я. Д. Практикум по эндокринологии: учебное пособие для студ. биолог. спец. ун-тов/Я. Д. Кіршенблат. – М.: Высшая шк., 1969. – 256 с.
3. Кіршенблат Я. Д. Общая эндокринология: [учебное пособие для студ. биолог. спец. ун-тов/Я. Д. Кіршенблат – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Высшая шк., 1971. – 382 с.
4. Кіршенблат Я. Д. Сравнительная эндокринология яичников: монография / Яков Давидович Кіршенблат. – М.: Наука, 1973. – 175с.
5. Кіршенблат Я. Д. Телергоны – химические средства взаимодействия животных: монография/Яков Давидович Кіршенблат. – М.: Наука, 1974. – 127 с.

Наукові статті

1. Кіршенблат Я. Д. Изменение деятельности яичников под влиянием нервной системы/Я. Д. Кіршенблат // Успехи современной биологии. – 1955. – Т. 34, вып. 2. – С. 183-195.
2. Кіршенблат Я. Д. Гормональная диагностика беременности/Я. Д. Кіршенблат // Фельдшер и акушерка. – 1955. – № 11. – С. 29-32.
3. Кіршенблат Я. Д. Гонадотропные гормоны / Я. Д. Кіршенблат // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1956. – Т. 11, № 6. – С. 108-116.
4. Кіршенблат Я. Д. Действие очищенных гормонов гипофиза на яичники рыб/ Я. Д. Кіршенблат // Доклады Академии наук СССР. – 1956. – Т. 11, № 2. – С. 504-506.
5. Кіршенблат Я. Д. Влияние выключения функции щитовидной железы метилтиоурацилом на чувствительность яичников крыс к гонадотропным гормонам/ Я. Д. Кіршенблат // Сборник научных работ ЧМИ. – Черновцы, 1956. – Вып. 7. – С. 135-138.

6. Киршенблат Я.Д. Классификация некоторых биологически активных веществ, вырабатываемых животными / Я.Д. Киршенблат // Труды Ленинградского общества естествоиспытателей. – 1957. – Т. 73, вып. 4. – С.225-228.
7. Киршенблат Я. Д. Механизм действия кортизона на яичники рыб/Я.Д. Киршенблат // Современные проблемы учения о сахарном диабете и половых гормонах. – Харьков, 1958. – С.27.
8. Киршенблат Я.Д. Телергоны и их биологическое значение/ Я.Д. Киршенблат // Успехи современной биологии. – 1958. – Т. 46, вып. 3. – С.322-336.
9. Киршенблат Я. Д. О механизме действия лютеинизирующего гормона на яичники рыб // Сборник научных работ ЧМИ. – Вып. X. – Черновцы, 1959. – С.225-260.
10. Киршенблат Я.Д. Действие кортизона на яичники рыб/Я.Д. Киршенблат // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1959. – Т. 47, вып. 4. – С.108-112.
11. J.Kirschenblatt Telergonii si rolue lor biologie/J.Kirschenblatt // Anelele Romano-Sovietice, serie biologie. – 1959, Anul XII-ser Iiia 3(42). – P. 168-169.
12. J.Kirschenblatt Die telergone und ihre biologische Bedeutung/ J. Kirschenblatt // Sowjetwissenschaft, Naturwiss/Beitrage. – 1959. – N10. – P. 1028-1044.
13. Киршенблат Я. Д. Телергоны. Новое о биологически активных веществах/Я.Д. Киршенблат // Природа. – 1960. – № 9. – С.39-43.
14. Киршенблат Я. Д. Черновицкий филиал Украинского общества паразитологов/ Я. Д. Киршенблат // Медицинская паразитология и паразитарные болезни. – 1960. – Т. 29, № 4. – С.503.
15. Киршенблат Я.Д. Физиологический механизм регуляции процессов созревания ооцитов и овуляции у вьюна *Misgurnus fossilis* Z / Я.Д. Киршенблат // Вопросы ихтиологии. – 1961. – Т. I, № 1. – С.198-193.
16. Киршенблат Я.Д. Новый вид рода *Zathrimalum* Er (Coeoptera, Stahilinidae) из Средней Азии/Я.Д. Киршенблат // Энтомологическое обозрение. – 1961. – Т. 40, вып. 2. – С.363-364.
17. Гальмуючі нервові впливи на функції яєчників/ Я.Д. Кіршенблат, А. П. Гречишкіна, З. В. Довгань, Н. І. Семен // Фізіологічний журнал. – 1961. – Т. 7, № 1. – С.54-60.
18. J.Kirschenblatt. Terminology of some Biologically Active Substances and Validity Term «Pheromones»/J.Kirschenblatt // Nature. – 1962. – vol.195, N4844. – P. 916-917.
19. Киршенблат Я.Д. Телергоны – вещества, выделяемые животными в окружающую среду и служащие для воздействия на другие организмы / Я.Д. Киршенблат // Журнал общей биологии. – 1963. – Т. 24, № 6. – С.415-427.
20. Кіршенблат Я. Д. Хімічна мова комах/Я.Д. Киршенблат // Наука і життя. – 1965. – № 6. – С.42-43.
21. Киршенблат Я.Д. Рецензия на книгу М. Yersen «Vergleichende Endocrinologie der Wirbellssen Tiere»/ Я. Д. Киршенблат // Новые книги за рубежом. – 1965, серия В, № 7. – С.21-24.

22. Киршенблат Я. Д. Семейство стафилини или коротконодкрыльные жуки / Я. Д. Киршенблат // Определитель насекомых Европейской части СССР. – М.: Наука, 1965. – С.111-156.
23. Кіршенблат Я. Д. Таємниця хімічної мови / Я. Д. Кіршенблат // Людина і світ. – 1965. – № 12 (63). – С.32-36.
24. Киршенблат Я. Д. Новый вид нематоды рода *Heligmosomum* Rolliet Neury, 1909 из кишечника слепыша *Spalax glaucus* Mihely/Я. Д. Киршенблат // *Helmintologia*. – 1965. – Т. 6. – С.273-276.
25. Киршенблат Я. Д. Химические средства, служащие для общения между животными/Я. Д. Киршенблат // Биологические основы подражательной деятельности и стадных форм поведения: сборник. – М.– Д.: Наука, 1965. – С.40-43.
26. Киршенблат Я. Д. Влияние нервной системы на чувствительность яичников крыс к лактогенному гормону/ Я. Д. Киршенблат, В. Н. Сербенюк // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии – 1966. – Т. 12, № 2. – С.100-105.
27. Киршенблат Я. Д. Рецензия на книгу Д. Х. Хамидова, А. А. Войткевича, К. В. Зуфарова, Г. А. Овчинниковой «Надпочечная железа» (экспериментально-морфологическое исследование)/Я. Д. Киршенблат // Известия Академии наук СССР, серия биолог. – 1968. – № 1. – С.172-174.
28. Киршенблат Я. Д. Рецензия на книгу А. А. Войткевича «Нейросекреция» / Я. Д. Киршенблат, З. Г. Чигрина // Журнал общей биологии. – 1968. – Т. 29, № 6. – С.741-743.
29. Киршенблат Я. Д. Влияние перерезки блуждающего нерва на надпочечники/Я. Д. Киршенблат, З. Г. Чигрина // Научные доклады высшей школы. Биологические науки – 1969. – № 4. – С.29-33.
30. Киршенблат Я. Д. Кайнотропы – одно из главных направлений эволюционного процесса/Я. Д. Киршенблат // Вестник зоологии – 1969. – № 3. – С. 24-28.
31. Участие блуждающих нервов в регуляции функций коры надпочечников/ Я. Д. Киршенблат, Л. К. Кицис, Л. Н. Крещук, П. С. Соболев // Проблемы эндокринологии. – 1971. – Т. 17, № 2. – С.72-75.
32. Киршенблат Я. Д. Экологическая эндокринология/Я. Д. Киршенблат // Природа. – 1972, № 2. – С.9-19.
33. Киршенблат Я. Д. Рецензия на книгу П. А. Вундер «Процессы взаимодействия в эндокринной системе и роли обратных связей во взаимодействии гипофиза и периферических эндокринных желез» (Саратов, 1972)/ Я. Д. Киршенблат // Проблемы эндокринологии. – 1973. – Т. 19, № 3. – С.117-118.
34. Киршенблат Я. Д. Die Rolle der endokrinen Drüsen bei der Anpannung des Organismus (перевод статьи 231 из журнала «Природа»)/Я. Д. Киршенблат // *Wissenschaft und Fortschritt*. – 1973. – V.23, N.6. – P. 257-262.
35. Андрусенко В. А. Влияние стероидных гормонов на развитие денидуом в матке крыс при интактной и нарушенной иннервации/ В. А. Ан-

- друсенко., Я. Д. Киршенблат // Научный доклады Высшей школы. Биологические науки. – 1974, № 2. – С.37-43.
36. Киршенблат Я.Д. Возникновение и эволюция эндокринных желез/ Я. Д. Киршенблат // Природа. – 1974. – № 7. – С.38-54.
 37. Киршенблат Я. Д. Рецензия на книгу Л. Л. Тихомировой «Морфоэкологические особенности и филогенез стафилинид»/ Я. Д. Киршенблат // Зоологический журнал. – 1974. – Т. 53, вып. 10. – С.1588-1590.
 38. Киршенблат Я. Д. Телергоны/Я.Д. Киршенблат // «Природа». – 1976. – № 6 (730) – С.122-130.
 39. Киршенблат Я. Д. Рецензия на книгу Г. М. Персов «Дифференцировка пола у рыб» – Л.: Изд-во ЛГУ. – 1975. – 148 с. /Я.Д. Киршенблат // Онтогенез. – 1976. – Т. 7, № 4. – С.414-415.
 40. Киршенблат Я. Д. Химические средства взаимодействия между организмами // Успехи современной биологии. – Т. 85, вып. 1. – С.152-158.
 41. Киршенблат Я. Д. Видатний вчений-матеріаліст. (До 150-річчя від дня народження І. М. Сеченова) // Газета «Радянська Буковина», № 154 (9276) від 12 серпня 1979 року.
 42. Участие лимбической системы в регуляции функций половых желез / Киршенблат Я. Д. [и др.] // XIII съезд Всесоюзного физиологического общества им. И. П. Павлова: тезисы научных сообщений. – 1979. – Т. 2. – С.242-243.

Бібліографія

1. Боднарюк Ю. Чернівчанин зробив відкриття, гідне Нобелівської премії // Газета «Молодий Буковинець» від 5.08.2012 р.
2. Бойчук Т. Зірки і терни Якова Кіршенבלата: до 100-річчя від дня народження відомого вченого, медика // Газета «Буковина», 31 липня 2012. – № 59(2190). – С.3.
3. Памяти профессора Я. Д. Киршенבלата // Проблемы эндокринологии. – 1991. – Т. 27, № 4. – С.88.
4. Пішак В. П. Кіршенבלат Яків Давидович (До 90-річчя від дня народження) / В. П. Пішак, В. Мислицький, С. Ткачук // Ендокринологія. – 2002. – Т. 7, № 2. – С. 304.
5. Пішак В. П. Кіршенבלат Яків Давидович / В. П. Пішак, Г. І. Ходоровський, В. І. Ясінський. – Чернівці: Медакадемія, 2003. – 136 с. (Вчені Буковини)
6. Пішак В. П. Наукова спадщина професора Я. Д. Кіршенבלата/ В. Пішак, Г. Ходоровський, В. Ясінський // Буковинський медичний вісник. – 2003. – № 1-2. – С.6-10.
7. Професор Я. Д. Кіршенבלат – непересічна особистість, видатний науковець, учитель, педагог / В. П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С. С. Ткачук, Г. І. Ходоровський // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – № 2. – С.94-96.

КЛОЧКОВА ЛЮДМИЛА СЕМЕНІВНА

Людмила Семенівна Клочкова народилася у місті Харкові 11 липня 1923 року у сім'ї службовця. Після закінчення у 1941 році середньої школи вона разом з батьками евакуювалася у м. Чкалов (нині Оренбург), де була зарахована на 1-й курс Харківського медичного інституту, який на час війни був передислокований у це місто.

У 1942 році батька перевели на іншу роботу і сім'я переїхала у м. Омськ. Л. С. Клочкова продовжила навчання на 2-му курсі II Московського медичного інституту, який був тимчасово евакуйований зі столиці.

Після звільнення Харкова від німецько-фашистських загарбників у 1943 році вона разом з батьками повернулася до рідного міста, де завершила навчання в Харківському медичному інституті. Після закінчення інституту Людмила Семенівна проходила річну асистентуру на кафедрі фармакології, де до 1950 року працювала асистентом.

Молодий лікар після закінчення ХДМІ (1951р.)

У тому ж році Людмила Семенівна вступила до клінічної ординатури при кафедрі терапії Харківського медичного інституту, очолювану професором С. Д. Рейзельманом. Три роки старанного навчання в клініці не пройшли дарма: клінічна ординатура сформувала добре підготовленого лікаря-терапевта.

Після закінчення ординатури у жовтні 1953 року Л. С. Ключкова була направлена на роботу асистентом кафедри факультетської терапії Чернівецького державного медичного інституту, яку очолював професор Н. Б. Щупак. Її відразу підключають до роботи над кафедральною науковою тематикою з розробки з питань діагностики туберкульозу. Таким чином, наукова діяльність Людмили Семенівни Ключкової наближається до проблем фтизіатрії.

У 1956 році Л. С. Ключкова захистила кандидатську дисертацію на тему: «Дифференціально-діагностическое значение динамики функционального состояния почек при хроническом нефрите и гипертонической болезни». Захист відбувся у Львові.

Кафедра факультетської терапії Чернівецького медінституту (1962р.)

Чернівці для Людмили Семенівни стали доленосними. Тут на кафедрі факультетської терапії вона зустрілася зі своїм майбутнім чоловіком, перспективним молодим вченим Октавіаном Олександровичем Волощуком. Створила з ним сім'ю, народила двох синів. Зі своїм чоловіком, підтримуючи одне одного, разом піднялись на вищу сходинку науково-педагогічної кар'єри: стали професорами, завідувачами кафедр.

З чоловіком Октавіаном Олександровичем Волощуком

До 1960 року Людмила Семенівна Ключкова працювала асистентом кафедри факультетської терапії, а з 1961 року у званні доцента очолила курс туберкульозу при цій же кафедрі. Вона ретельно підбирає науковий колектив і приступає до виконання докторської дисертації. На це пішло 8 довгих, наповнених науковими пошуками, років. У 1967 році Людмила Семенівна успішно захистила докторську дисертацію на тему: «Функциональное состояние почек у больных туберкулезом». У 1969 році їй присвоєно вчене звання професора. У цьому ж році на базі курсу туберкульозу була заснована кафедра, яку впродовж 19 років очолювала Людмила Семенівна Ключкова (до 1984 р.).

Кафедра туберкульозу (1969рік).

*Зліва направо: Л.П. Аніпко, Л.С. Ключкова, Н. Н Ключнікова.
Другий ряд: В. О. Герман, В. О. Степаненко, О. І. Голеницький*

Професор Л. С. Ключкова – фундатор фтизіатричної школи на Буковині, засновник кафедри туберкульозу Чернівецького медичного інституту. Наукові роботи професора Ключкової визначили новий етап в розвитку науки про туберкульоз в Україні. Дослідження обмінних процесів, пов'язаних з функціональним станом нирок та печінки виявили нові дані. Вони зумовлювали захисну здатність організму, дозволили більш глибоко вивчити патогенетичні аспекти фармакодинаміки антимікобактеріальних препаратів при лікуванні хворого на туберкульоз. Наукові розробки з фтизіатрії у Чернівецькому медінституті сприяли успіхам лікування і профілактики туберкульозу на Буковині.

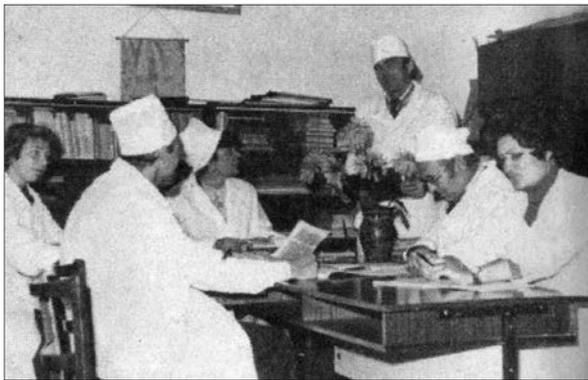
*Завідувач кафедри професор Ключкова
читає лекцію студентам*

Методи інтраграхеальних інсталяцій, внутрішньоорганного електрофорезу при лікуванні туберкульозу набули широкого застосування.

Засідання наукового студентського гуртка

Під керівництвом Людмили Семенівни на кафедрі проводилася велика методична робота з організації та вдосконалення навчального процесу. Тривалий час професор Л. С. Клочкова керувала науково-дослідною роботою студентського наукового гуртка, постійно підтримувала зв'язок з П-м Московським медичним інститутом, на базі якого регулярно проводилися Всесоюзні науково-практичні студентські конференції. На них часто з доповідями виступали і студенти-гуртківці кафедри туберкульозу Чернівецького медичного інституту.

Засідання кафедри (1980), зліва направо: ас. Самараш В.С., ст. лаборант Турчинська О.М., зав. кафедри, проф. Клочкова Л.С., клінічний ординатор Думан Я.Д. (звітує), доцент Анінко А. П., ас. Степаненко В.О.

Велику роботу колектив кафедри проводив по підготовці лікарів на місцевій базі. Це важлива ланка у підвищенні кваліфікації лікарських кадрів і розвитку спеціалізованої медичної допомоги в Чернівецькій області. Факультет підвищення кваліфікації відігравав вирішальну роль в удосконаленні знань фтизіатрів з онкології, рентгенології, бронхології, пульмонології, тощо.

***На клінічному обході:
проф. Клочкова Л. С., асистент Степаненко В. О.***

Професор Л. С. Клочкова – постійний учасник Всесоюзних, Республіканських та міжобласних з'їздів, симпозіумів, конференцій фтизіатрів, XX Міжнародного Конгресу з туберкульозу (1971 р.). Тривалий час вона була членом Правління Всеукраїнського товариства фтизіатрів, головою Товариства фтизіатрів Чернівецької області.

Виступ на Всесоюзному симпозіумі з туберкульозу (Чернівці, 1969 р.)

На міжобласній науковій конференції

*З головним фтизіатром України
проф.О.С.Мамолатом
на з'їзді фтизіатрів України*

*На обласній науково-практичній
конференції
в Красноільську*

При оцінці наукової і практичної діяльності вченого найактивнішою складовою є не визначення новизни і глибини досліджень, а те, наскільки широкого резонансу це дослідження отримало на практиці, як багато залучило послідовників, учнів. Нові методи лікування хворих на туберкульоз, запропоновані завдяки даним дослідження функції печінки та нирок, змусили звернути на себе увагу фтизіатрів, поповнивши ряди її послідовників не лише на Буковині, але й по всій країні. Однак найнадійнішими провідниками нових методів були її учні. Вони відкрили широку дорогу для апробації і впровадження методів регіонарної антибактеріальної терапії, використовуючи внутрішньоорганний електрофорез, інтра-трахеальні інсталяції.

Ознайомлення з новою монографією

Її перу належить 64 наукові праці. Під керівництвом професора Л. С. Ключкової було підготовлено і захищено 6 кандидатських дисертацій.

Серед учнів Л. С. Ключкової були її колишні студенти – міністр охорони здоров'я України Юрій Прокопович Спіженко, заступник міністра Ніна Григорівна Гойда, завідувачі обласним та міським відділами охорони здоров'я Валентина Василівна Гусак, Іван Тадейович Пенішкевич, Володимир Іванович Ушаков, Олександр Іванович Грушко. Її учнями та соратниками були професори-фтизіатри Раду Георгійович Процюк, Олексій Варфоломійович Панасюк, Володимир Олексійович Юхимець, заслужені лікарі України – Сергій Іванович Позельський, Марія Андріївна Руснак, Василь Михайлович Мигайчук.

Людмила Семенівна брала активну участь у громадському житті. З 1975 по 1985 роки вона постійний член парткому інституту, неодноразово обиралася делегатом міських та районних партійних конференцій, була делегатом XXIV з'їзду Компартії України.

За активну і плідну наукову, практичну та суспільну працю професор Ключкова була нагороджена «Орденем Трудового Червоного прапора», медалями «За доблестний труд», «Ветеран труда», знаком «Відмінник охорони здоров'я».

*На урочистому зібранні медінституту.
Керівник молодіжної спілки Самараш В. С., ректор Юхимець О. Д.,
професор Ключкова Л. С., доцент Головка Ф. З.*

Наукова спадщина Л. С. Клочкової

Наукові статті

1. Клочкова Л. С. Исследование функции щитовидной железы при помощи радиоактивного йода у больных болезнью Боткина / Л. С. Клочкова, Б. Б. Роднянский // Врачебное дело. – 1956. – № 11. – С.39-40.
2. Клочкова Л. С. К дифференциальной диагностике хронического нефрита и гипертонической болезни / Л. С. Клочкова // Врачебное дело. – 1958. – № 4.
3. Клочкова Л. С. О дифференциальной диагностике хронического нефрита и гипертонического нефрита // Врачебное дело. – 1958. – № 5.
4. Клочкова Л. С. Дифференциально-диагностическое значение динамики функционального состояния почек при хроническом нефрите и гипертонической болезни / Л. С. Клочкова // Научные труды Черновицкого мединститута: сборник. – 1958. – Вып. 7.
5. Клочкова Л. С. О функциональном состоянии почек при туберкулезе / Л. С. Клочкова // Научные записки Черновицкого мединститута: сборник. – Черновцы, 1962.
6. Клочкова Л. С. Функциональное состояние почек у больных очаговым и инфильтративным туберкулезом легких / Л. С. Клочкова // Профилактика и лечение туберкулеза: сборник. – К., 1964.
7. Клочкова Л. С. Об активной секреции канальцев и фильтрационной способности клубочков у больных с различными формами легочного туберкулеза / Л. С. Клочкова // Врачебное дело. – 1965. – № 10.
8. Клочкова Л. С. Динаміка функціонального стану нирок у хворих на активний і неактивний туберкульоз легень / Л. С. Клочкова // Актуальні питання профілактики і діагностики туберкульозу. – К., 1967.
9. Клочкова Л. С. Функциональное состояние почек у больных с кавернозным и хроническим фиброзно-кавернозным туберкулезом легких по данным почечного плазмотока, почечного кровотока и фильтрационной фракции / Клочкова Л. С. // Профилактика и лечение туберкулеза: сборник. – К., 1968.
10. Клочкова Л. С. Выделение бронхолитов во время легочного кровотечения / Л. С. Клочкова, А. Т. Габинская. // Врачебное дело. – 1969. – № 5.
11. Клочкова Л. С. Функциональное состояние почек у больных туберкулезом в процессе химиотерапии / Л. С. Клочкова // Врачебное дело. – 1969. – № 7.
12. Клочкова Л. С. Підсумки боротьби з туберкульозом на Північній Буковині за роки Радянської влади / Л. С. Клочкова, Ю. М. Ленова // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки Радянської влади. – К., 1969.
13. Клочкова Л. С. Содержание некоторых микроэлементов в крови больных туберкулезом / Л. С. Клочкова, Н. Н. Ключникова // Биохимия ми-

кроэлементов: материалы 2-го Всесоюзного биохимического съезда. – Ташкент, 1969.

14. Клочкова Л. С. Рак, осложненный мигрирующим флебитом/ Л. С. Клочкова, А. Т. Габинская // *Врачебное дело.* – 1970. – № 5.
15. Клочкова Л. С. О белково-азотистом обмене у больных хроническими формами туберкулеза легких/Л.С. Клочкова // *Профилактика и лечение туберкулеза: сборник.* – К., 1971. – Вып. 4.
16. Клочкова Л. С. Содержание некоторых микроэлементов в крови у больных деструктивным туберкулезом легких при поражении почек / Л. С. Клочкова // *Диагностика, лечение и профилактика хронических деструктивных форм туберкулеза легких.* – К., 1971.
17. Клочкова Л. С. К вопросу об обмене некоторых микроэлементов у больных туберкулезом легких / Л.С. Клочкова, Н. Н. Ключникова // *Проблемы туберкулеза.* – 1972. – № 4.
18. Клочкова Л. С. Функциональное состояние печени и почек у больных туберкулезом при непереносимости антибактериальных препаратов/ Л. С. Клочкова, А. П. Анипко, Н. Н. Ключникова // *Профилактика и лечение туберкулеза: сборник.* – К., 1972. – Вып. 5.
19. Клочкова Л. С. Диагностическое отделение противотуберкулезного диспансера и вопросы определения активности туберкулеза/Л.С. Клочкова, З. В. Мартин, Д. И. Иванова // *Проблемы туберкулеза.* – 1973. – № 4.
20. Клочкова Л. С. Задачи дифференциально-диагностических отделений противотуберкулезных диспансеров/Л.С. Клочкова, Д. И. Иванова, З. В. Мартин // *Пульмонология.* – 1973. – Вып. 1.
21. Клочкова Л. С. Эффективность лечения этамбутолом больных фиброзно-кавернозным туберкулезом легких/Л.С. Клочкова, А. И. Голеницкий, А. Ф. Ващенко // *Профилактика и лечение туберкулеза.* – К., 1973. – Вып. 6.
22. Клочкова Л. С. Причины рецидивов туберкулеза с бациловыделением / Л. С. Клочкова, Д. С. Сирота // *Профилактика и лечение туберкулеза:* – К., 1973. – Вып. 6.
23. Клочкова Л. С. Частота и характер осложнений туберкулеза легких по данным Черновицкого областного противотуберкулезного диспансера / Л.С. Клочкова, А. Ф. Ващенко, А. И. Голеницкий // *Проблемы туберкулеза.* – 1973. – № 11.
24. Клочкова Л. С. Функциональное состояние почек у больных деструктивным туберкулезом легких в процессе консервативного и оперативного лечения / Л.С. Клочкова, В. А. Степаненко, Д. С. Сирота // *Врачебное дело.* – 1974. – № 4.
25. Содержание железа и кобальта в биологических жидкостях и организме больных фиброзно-кавернозным туберкулезом лёгких в процессе комплексного лечения/ Л. С. Клочкова, А. И. Голеницкий, Н. Н. Ключникова, В. С. Самараш // *Микроэлементы – металлы и ме-*

- таллоферменты в диагностике и лечении болезней: материалы симпозиума. – Ивано-Франковск, 1974.
26. Клочкова Л. С. Бронхоэктазии при туберкулезе легких/ Л. С. Клочкова, А. И. Голеницкий, З. В. Мартин // Профилактика и лечение туберкулеза: сборник. – К., 1974. – Вып. 4.
 27. Клочкова Л. С. Значение пневмоний в генезе неспецифического спонтанного пневмоторакса / Л. С. Клочкова А. И. Голеницкий, З. В. Мартин // Пульмонология. – К., 1975. – Вып. 2.
 28. Клочкова Л. С. Клиника, диагностика и хирургическое лечение бронхоэктазов неспецифической этиологии по данным торакального отделения Черновицкого облтубдиспансера / Л. С. Клочкова, З. В. Мартин, А. И. Голеницкий // Актуальные вопросы пульмонологии: материалы Всесоюзной конференции. – Л., 1975.
 29. Клочкова Л. С. Состояние функции почек под влиянием этамбутола у больных деструктивным туберкулезом легких/ Л. С. Клочкова, Б. И. Квасницкий // Врачебное дело. – 1976. – № 8.
 30. Влияние смешанной флоры на клиническое течение туберкулеза легких / А. П. Анипко, Л. С. Клочкова, В. А. Степаненко [и др.] // Туберкулез. – К., 1979.
 31. Функциональное состояние печени и почек при непереносимости этамбутола у больных деструктивным туберкулезом легких / Л. С. Клочкова, А. П. Анипко, Н. А. Доготарь [и др.] // IX-й Всесоюзный съезд фтизиатров: тезисы докладов. – Кишинев, 1979.
 32. Особенности клиники, диагностики и лечения неспецифических пневмоний, развившихся на фоне метатуберкулезных изменений в легких/Л. С. Клочкова, В. А. Степаненко, А. П. Анипко [и др.] // Туберкулез: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1980.
 33. Влияние этамбутола на функцию печени и почек у больных туберкулезом легких / Л. С. Клочкова, Б. И. Квасницкий, А. П. Анипко [и др.] // Врачебное дело. – 1981. – № 5.
 34. Корректирующая терапия у больных деструктивным туберкулезом легких с нарушенной функцией печени при лечении рифампицином / Л. С. Клочкова, Б. И. Квасницкий, А. П. Анипко [и др.] // VII съезд фтизиатров УССР: тезисы докладов; (Винница, 8-10 сентября 1981). – К., 1981.
 35. Применение внутриорганного электрофореза в комплексной терапии больных деструктивным туберкулезом легких / Л. С. Клочкова, Б. И. Квасницкий, А. П. Анипко [и др.] // Туберкулез: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1982.
 36. Клиника и лечение спонтанного пневмоторакса по данным торакального отделения Черновицкого областного противотуберкулезного диспансера / Л. С. Клочкова, Б. И. Квасницкий, А. П. Анипко // Туберкулез: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1984.

37. К вопросу изучения сравнительной эффективности различных методов регионарной терапии больных деструктивным туберкулезом легких / Л.С. Ключкова, Б.И. Квасницкий, А.П. Анипко [и др.] // Основные направления совершенствования профилактики, диагностики и лечения заболевания легких: тезисы республиканской научной конференции (17-18 декабря 1985 г., Львов). – К., 1985.
38. Сравнительная оценка результатов лечения деструктивного туберкулеза легких введением химиопрепаратов внутрибронхиально и методом внутриорганного электрофореза / Л.С. Ключкова, Б.И. Квасницкий, А.П. Анипко [и др.] // X Всесоюзный съезд фтизиатров: тезисы докладов. – К., 1986.

Такою вона назавжди залишиться у нашій пам'яті і серцях...

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоець, І.Й. Сидорчук [та ін.]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.127.
2. Людмила Семенівна Ключкова (до 80-річчя від дня народження) / редакційна стаття // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т.П, № 1. – С.130-131.
3. Пішак В.П. Л.С. Ключкова – вчений, клініцист, педагог, організатор / В.П. Пішак, А.П. Аніпко, В.С. Самараш. – Чернівці: Медакадемія, 2003. – 110 с.
4. Професор Ключкова Людмила Семенівна – фундатор фтизіатрії на Буковині / В.І. Сливка, В.О. Степаненко, Б.І. Квасницький, В.П. Шаповалов // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т.VIII, № 3. – С.146.
5. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) / [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.73.

КОВАЛЬОВ МИХАЙЛО МАРКОВИЧ

Михайло Маркович Ковальов народився 8 листопада 1916 року на хуторі Дубовому (тепер Білокалітвинівського району Ростовської області).

Після закінчення у 1937 році Шахтинської фельдшерської школи він працював фельдшером травматологічного відділення Шахтинської міської лікарні. Потім проходив дійсну військову службу в Радянській армії (з жовтня 1937 по серпень 1939 року) на посадах санінструктора і фельдшера строкової служби артилерійського полку Київського особого військового округу.

У 1939 році М. М. Ковальов поступив до Донецького медичного інституту, навчання у якому було перервано у зв'язку з початком Великої Вітчизняної війни, на яку він у перший день пішов добровольцем.

З 23 червня 1941 року та до останніх днів війни М. М. Ковальов знаходився на різних фронтах діючої армії, займаючи послідовно посади фельдшера, начальника санітарної служби штурмового інженерно-саперного батальйону, заступника начальника еваковідділу.

Він брав участь в обороні Вітебська, Смоленська, Вязьми, Новгорода, Ржева, Старої Руси, Ленінграда. Був поранений, тричі тяжко контужений.

У 1948 році, закінчивши з відзнакою Донецький медичний інститут, М. М. Ковальов був залишений для наукової роботи на кафедрі факультетської хірургії, де він пройшов шлях від старшого лаборанта до доцента кафедри.

У 1952 році під керівництвом професора Л. М. Кузьменка була захищена дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата медичних наук.

У вересні 1954 року М. М. Ковальов наказом Міністерства охорони здоров'я був призначений ректором Чернівецького медичного інституту.

Завдяки величезній енергії, працездатності й цілеспрямованості, Михайло Маркович успішно поєднував адміністративну, педагогічну, лікарняну і суспільну діяльність з науковою роботою. Під його керівництвом колектив інституту добився корінного поліпшення організації науково-дослідницької роботи, підготовки науково-педагогічних кадрів і висококваліфікованих спеціалістів.

У 1960 році М. М. Ковальов захистив докторську дисертацію і в 1961 році був затверджений у науковому званні професора.

Свої наукові пошуки він присвятив проблемам фізіології, біохімії та патології ендокринної системи, зокрема вивченню ендемічного зоба.

За його керівництва в інституті була розроблена ефективна методика економної резекції щитоподібної залози при вузлових формах зоба, що згодом знайшла поширення в різних країнах світу.

Михайло Маркович був ініціатором надання науковцями інституту активної медичної допомоги органам охорони здоров'я у проведенні профілактичної роботи щодо захворювань щитоподібної залози, зокрема ендемічного зоба. Успішно запроваджувалися виїзди науковців у сільські райони області.

Професор М. М. Ковальов – талановитий вчений, організатор і високоєрудований педагог. Великий особистий досвід, глибокі знання та висока лікарська майстерність вміло поєднуються Михайлом Марковичем у процесі підготовки і виховання молодих науково-педагогічних і медичних кадрів.

Він підготував 17 докторів і 53 кандидатів медичних наук, у тому числі 12 – у Чернівецькому медичному інституті.

Серед його учнів: І. Д. Танасієнко, А. А. Бурка, Н. С. Пушкар, С. А. Ярославцев та ін., чернівецькі вчені – О. Д. Юхимець, В. С. Сходницький, О. М. Клименко. Багато з його учнів керують кафедрами і науково-дослідницькими інститутами.

Михайло Маркович Ковальов активно вдосконалював роботу клінічних кафедр, особливо хірургічного профілю, та впроваджував павловський метод збереження ЦНС. Підсумки його наукових досліджень узагальнені в монографіях «Клініка та хірургічне лікування вузлових форм зоба» (1966); «Ендемічний зоб в Україні» (1968).

Ковальов М. М. – автор близько 400 наукових праць, в тому числі 8 монографій з питань урології, хірургічної ендокринології, гастроентерології, невідкладної хірургії органів черевної порожнини, виразкової хвороби шлунку і дванадцятипалої кишки.

Його хірургічна майстерність вдало поєднувалась з процесом підготовки і виховання науково-педагогічних і лікарських кадрів.

Голова Вченої медичної ради, член колегії МОЗ УРСР (1963-1972). Михайло Микитович у 1964-1965 рр. приймав безпосередню участь у реорганізації урядом СРСР науково-дослідних інститутів в Україні, був членом Міжнародного товариства хірургів, Всесоюзного та Республіканського наукових товариств хірургів і ендокринологів.

У 1962-1985 роках М. М. Ковальов працював завідувачем, а з 1985 по 1990 рік – професором кафедри шпитальної хірургії Київського медичного інституту.

Наукові інтереси професора Ковальова М. М. відзначаються широтою і різноманітністю: етіологія і патогенез сечокам'яної хвороби, невідкладна хірургія органів черевної порожнини, холецистит, виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки, ендокринологія.

Особливо велика увага приділялася етіології і патогенезу ендемічного зоба на Україні, зокрема в районах Північної Буковини. Ці дослідження, найбільш повні та оригінальні у нашій країні та за кордоном, мають велике значення у вивченні проблеми ендемічного зоба.

На III-й Всесоюзній конференції хірургів і травматологів (м. Воронеж, 1957) М. М. Ковальов виступав з програмною доповіддю «Апендицит та його ускладнення».

З 1954 року до останніх років життя він приймав участь у всіх все-союзних та республіканських з'їздах хірургів. На XIII з'їзді хірургів Української РСР (Львів, 1976) був обраний головою з'їзду.

Михайло Маркович брав активну участь у проведенні I-ї Всесоюзної конференції з парентерального харчування (Львів, 1971) у якості голови оргкомітету та голови конференції.

У 1971-1972 рр., одночасно з завідуванням кафедрою хірургії медінституту, М. М. Ковальов працював директором Київського НІ гематології та переливання крові.

Професор М. М. Ковальов займав активну позицію у суспільному житті України. Неодноразово обирався депутатом Донецької і Чернівецької міських Рад народних депутатів, був членом Чернівецького та Київського обкомів Компартії України, делегатом XXI та XXII з'їздів Компартії України, членом президіуму УМСа МОЗ СРСР та УРСР, членом редакційної ради журналу «Вестник хирургии им. И. И. Грекова».

Ім'я М. М. Ковальова – людини високоерудованої, знаного вченого, талановитого педагога і лікаря – широко відомо. Принциповий, надзвичайно вимогливий до себе та до інших і в той же час чуйний, Михайло Маркович здобув велику повагу і любов співробітників очолюваних ним колективів, професорсько-викладацького складу Чернівецького та Київського медичних інститутів і широкої хірургічної спільноти.

Професор М. М. Ковальов нагороджений орденами Леніна, Вітчизняної війни I і II ступеня, Червоної Зірки, двома орденами Трудового Червоного Прапора і трьома бойовими медалями «За отвагу», «За боевые заслуги», нагрудним знаком «Отличнику здравоохранения».

З нагоди 50-річчя Чернівецького медичного інституту його портрет занесено до Галереї фундаторів наукових шкіл академії, а у 1994 році засновано щорічну студентську стипендію імені професора Михайла Марковича Ковальова.

14 квітня 1990 року Михайло Маркович пішов з життя. Похований він в Києві на Байковому кладовищі.

Могила Михайла Ковальова

Наукова спадщина М. М. Ковальова

Монографії, підручники, навчальні посібники

1. Клиника и хирургическое лечение узловых форм зоба / М. М. Ковалев, А. П. Красовский, В. С. Сходницкий, А. Д. Юхимец; под ред. М. М. Ковалева. – К.: Здоров'я, 1966. – 426 с.
2. Ковалев М. М. К истории развития хирургии в России и СССР / М. М. Ковалев. – Тбилиси, 1967.
3. Ковалев М. М. Эндемический зоб на Украине: монография / М. М. Ковалев, Б. Б. Роднянский. – К.: Здоров'я, 1968. – 134 с.
4. Ковалев М. М. Газы крови и водно-электролитный обмен при зобе. / М. М. Ковалев. – К.: Здоров'я, 1973. – 219 с.
5. Ковалев М. М. Синантрин / М. М. Ковалев, В. К. Теплый, В. Д. Янковский. – К.: Наукова думка, 1974. – 128 с.
6. Острый холецистит / М. М. Ковалев, В. С. Шевченко, А. С. Писаренко [и др]. – К.: Здоров'я, 1975. – 200 с. (Библиотека практического врача).
7. Хирургическое лечение осложнений язвенной болезни: монография / М. М. Ковалев, Г. В. Зарицкий, П. Ф. Говденко, В. К. Теплый. – К.: Здоров'я, 1979. – 189 с. (Библиотека практического врача).
8. Комплексное лечение больных перитонитом: монография / М. М. Ковалев, Л. П. Чепкий, Г. В. Зарицкий [та ін.]. – К.: Здоров'я, 1981. – 199 с.

Наукові статті

1. Ковалев М. М. К характеристике язвенной болезни военного и послевоенного периода / Ковалев М. М. // Сталинский мединститут: труды. – 1948. – Т. 8. – С. 178-179.
2. Ковалев М. М. К характеристике мочекаменной болезни / М. М. Ковалев // Клиническая медицина. – 1953. – № 10. – С. 31-34.

3. Ковалев М. М. Некоторые данные о закрытой травме органов брюшной полости у рабочих угольной промышленности / М. М. Ковалев, В. А. Михайличенко // Врачебное дело. – 1955. – № 1. – С.87.
4. Ковалев М. М. Спектральный качественный анализ питьевой воды и мочевых камней / М. М. Ковалев // Клиническая медицина. – 1955. – № 11. – С.54-56.
5. Ковалев М. М. К вопросу о методике нефротомии при множественных и коралловидных камнях почки / М. М. Ковалев, К. Т. Овнатанян // Урология. – 1956. – С.43-48.
6. Ковалев М. М. К вопросу об оперативной технике при узловом эндемическом зобе / Ковалев М. М., А. П. Красовский // Черновицкий медицинский институт: сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1957. – Вып. 5. – С.47-56.
7. Ковалев М. М. Опыт оперативного лечения узловых форм эндемического зоба на Буковине / М. М. Ковалев // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1957. – Т. 3, № 3. – С.127.
8. Ковалев М. М. Некоторые итоги хирургического лечения заболеваний щитовидной железы на Буковине в послевоенные годы / М. М. Ковалев // Черновицкий медицинский институт: сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1957. – Вып. 7. – С.149-158.
9. Ковалев М. М. К вопросу о роли марганца как биоэлемента в этиологии эндемического зоба / М. М. Ковалев // Черновицкий медицинский институт: сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1959. – Вып. 10. – С.314-326.
10. Ковалев М. М. О содержании кобальта в щитовидных железах и некоторых объектах среды обитания больных эндемическим зобом / М. М. Ковалев // Черновицкий медицинский институт: сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1959. – Вып. 10. – С.327-336.
11. Ковальов М. М. Мікроелементи зольного залишку питних вод і сечових конкрементів / М. М. Ковальов // Мікроелементи в експерименті та клініці. – Дрогобич, 1959. – С.40-43.
12. Ковалев М. М. Содержание цинка в некоторых объектах внешней среды, нормальных и патологически измененных щитовидных железах / М. М. Ковалев // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1960 – № 3. – С.52-61.
13. Ковалев М. М. К вопросу о содержании микроэлементов в щитовидных железах и некоторых объектах среды обитания больных эндемическим зобом Северной Буковины / М. М. Ковалев // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1960 – № 4. – С.62-65.
14. Ковалев М. М. Содержание некоторых микроэлементов в нормальных и зобноизмененных щитовидных железах / М. М. Ковалев // Врачебное дело. – 1960. – № 12. – С.107-111.
15. Ковалев М. М. Данные о содержании микроэлементов в нормальных и зобноизмененных щитовидных железах в зависимости от типа гистологической структуры / Ковалев М. М. // Черновицкий медицинский институт: сборник научных работ. – Черновцы, 1960. – Вып. 11. – С.32-40.

16. Ковалев М. М. Непосредственные и отдаленные результаты хирургического лечения узлового эндемического зоба в Северной Буковине / М. М. Ковалев // Черновицкий мединститут: сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1960. – Вып. 11 – С.84-92.
17. Ковалев М. М. Количественное содержание меди и серебра в объектах внешней среды, нормальных и зобноизмененных щитовидных железах в эндемической по зобу местности / М. М. Ковалев // Черновицкий мединститут: сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1960. – Вып. 13. – С.271-286.
18. Ковалев М. М. Вопросы предоперационной подготовки и послеоперационного ведения больных портальной гипертензией / М. М. Ковалев, Роман Л. И. // Черновицкий мединститут: сборник научных работ. – Черновцы: ЧМИ, 1960. – Вып. 12. – С.28-36.
19. Изучение некоторых биохимических сдвигов в крови и моче больных зобом до и после операции / М. М. Ковалев, Л. Н. Заманский, Н. К. Руснак [и др.] // Научная конференция по проблеме «Зобная болезнь»: материалы. – Харьков, 1961. – С.38-40.
20. Ковалев М. М. Микроэлементы внешней среды в очагах зобной эндемии / М. М. Ковалев // Международная конференция по эндемическому зобу: тезисы докладов. – София, 1961. – С.33-34.
21. Ковалев М. М. Вопросы этиологии эндемического зоба, клиники и хирургического лечения узловых форм его в Северной Буковине / М. М. Ковалев // Новый хирургический архив. – 1961. – № 4. – С.7-11.
22. Ковалев М. М. Материалы к биохимии крови и мочи у больных эндемическим зобом до и после операции / М. М. Ковалев, Л. Н. Заманский, А. Д. Юхимец [и др.] // Всесоюзная конференция эндокринологов: тезисы докладов. – М., 1962. – С.168-169.
23. Ковалев М. М. Некоторые вопросы хирургического лечения эндемического зоба у больных пожилого возраста / М. М. Ковалев, А. Д. Юхимец // Вопросы физиологии и патологии эндокринных желез: тезисы докладов. – Харьков, 1962. – С.90-91.
24. Ковалев М. М. Авторадиография и хирургическое лечение больных с узловым эндемическим зобом / М. М. Ковалев, А. П. Красовский // Врачебное дело. – 1963. – № 9. – С.67-79.
25. Окислительно-восстановительные процессы у больных узловым эндемическим зобом до и после операции / М. М. Ковалев, Л. Н. Заманский, А. Д. Юхимец [и др.] // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1964. – № 5. – С.37-40.
26. Ковалев М. М. Вопросы хирургической тактики при узловом эндемическом зобе с учетом результатов авторадиографии / М. М. Ковалев, А. П. Красовский // Хирургия. – 1964. – № 12. – С.56-63.
27. Підсумки хірургічного лікування вузлових форм зоба у Буковинському ендемічному вогнищі / М. М. Ковальов, О. П. Красовський, В. С. Сходницький [та ін.] // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки радянської влади. – К., 1969. – С.134-138.

28. Ковалев М. М. К вопросу лечения острого аппендицита / М.М. Ковалев, И.Д. Танасиенко, П.Ф. Говденко // Клиническая хирургия. – 1972. – № 11. – С.85-89.
29. Некоторые аспекты комплексного лечения острого гнойного перитонита / М.М. Ковалев, В. П. Рой, Г. В. Зарицкий [и др.] // Вестник хирургии им. Грекова. – 1976. – № 10. – С.44-49.
30. Ковалев М. М. Неспецифическая иммунологическая реактивность при перитоните аппендикулярного происхождения / М.М. Ковалев, Е. Ф. Чернушенко, Г. В. Зарицкий // Хирургия. – 1977. – № 11 – С.66-69.

Бібліографія

1. Біографічний словник завідувачів кафедр та професорів від медичного факультету університету Св. Володимира до Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця (1841-2011). У 2-х книгах. [за ред. В. Ф. Москаленка]. – К., 2010.
2. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук [та ін.] – Чернівці: БДМА, 2004. – С. 26, 94-95.
3. Карпенко В. С. 55 років у хірургії / В.С. Карпенко. – К.: Навчальна книга, 2001. – С.500. Карпенко В. С. 60 років у хірургії / В.С. Карпенко. – К.: Навчальна книга, 2003. – С.512.
4. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С. 176, 179, 180, 210.
5. Михаил Маркович Ковалев (К 70-летию со дня рождения) // Клиническая хирургия. – 1986. – № 11. – С.72-73.
6. Полякова І. М. Ковальов Михайло Маркович / І.М.Полякова // Енциклопедія Сучасної України. – К.: Гол. редакція УРЕ, 2012. – Т. 13. – С.485.
7. Полянський І. Ю. Нариси з історії кафедри клінічної хірургії, ЛОР та очних хвороб Буковинської державної медичної академії / І.Ю. Полянський, В. В. Максим'юк // Клінічна та оперативна хірургія. – 2004. – № 2. – С.63-65.
8. Рыбаков С. И. Учитель и его окружение. Последние десять лет вместе/ С.И. Рыбаков. – Харьков: Права людини, 2014. – С.160.
9. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С.68-69.
10. Сторінки історії: бібліографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998)/[за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці, 1999. – С.59.

ЛОВЛЯ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

Історія вищих навчальних закладів – це історія конкретних людей. Своїм розвитком інститути в значній мірі зобов'язані волі, таланту, культурі окремих особистостей. Це було у всі доби й усі епохи.

Такою людиною в історії двох медичних інститутів – Харківського й Чернівецького (нині Харківський та Буковинський державні медичні університети) – стала прекрасна людина, талановитий організатор і керівник вищої медичної школи Дмитро Сергійович Ловля.

Доля Д. С. Ловлі, як і багатьох людей, початок творчої діяльності яких припав на 20-30-і роки минулого сторіччя, була щасливою й водночас важкою й трагічною.

Народився Дмитро Сергійович 8 листопада 1895 р. в сім'ї торговців у с. Ремешки Біжецького повіту Тверської губернії. В 1914 р. Д. С. Ловля закінчив Тверську чоловічу гімназію, в тому ж році поступив на медичний факультет Московського університету. Навчаючись в університеті, у 1916 р. почав працювати медичним працівником в евакошпиталі Москва-Лефортово.

Не закінчивши університету, Д. С. Ловля повернувся в 1918 р. у м. Твер, де працював у губнаросвіті та міськнаросвіті інструктором з питань позашкільної освіти. В 1919 р. переїхав до м. Змієва Харківської області і недовгий час працював також інструктором у повітовому комітеті наросвіті.

Потім Дмитра Сергійовича було переведено до Києва в Окружне санітарне управління політінспектором, що дозволило поновити заняття тепер вже у Київському медичному інституті.

В кінці 1921 р. Д. С. Ловля демобілізувався і, навчаючись в інституті, працював в органах охорони здоров'я. Біля двох років очолював повітовий, а потім окружний відділ охорони здоров'я на Київщині, біля року – губздороввідділ на Волині.

В 1924 р., будучи студентом 5 курсу, став деканом робітфаку Київського інституту народної освіти.

В 1925 р. Дмитро Сергійович закінчив медінститут за терапевтичним напрямом і вже наступного року працював головним лікарем 2-ї Київської робітничої лікарні. З 1928 р. – головним лікарем 1-ї залізничної лікарні Одеси.

У 1929 р. його було призначено директором Харківського медичного інституту.

За період самостійного існування Харківського медичного інституту (з 1920 р. спадкоємця медичного факультету Харківського університету),

в ньому змінилося 8 керівників. Становище було дуже складним. За свідочством заввідділом вищої школи Наркомздоров'я України Л. Духіна «Ловлю було переведено до Харківського медичного інституту в період, коли цей інститут гостро потребував підсилення».

Але завдяки вмілому та енергійному керівництву, принциповому та вимогливому ставленню до людей, чесному й відповідальному виконанню Д. С. Ловлю своїх обов'язків, положення інституту за недовгий час значно змінилося на краще.

Під час перебування Дмитра Сергійовича на посаді директора ХМІ значно зміцнилась учбово-матеріальна база кафедр інституту в цілому, розгорнулась велика методична робота. Фактично інститут стає свого роду лабораторією, де створювались, перевірялись та втілювались в життя нові методи викладання. Всі програми, що були видані в той час Наркоматом охорони здоров'я, були розроблені кафедрами ХМІ. В методкомісіях НКОЗ, в його Науковій Раді професура Харківського медичного інституту відіграла вирішальну роль.

В 1935 році інститут складався з 3-х факультетів з кількістю студентів 2359 чол. і п'ять робітфаків. На 58 його кафедрах працювало 58 професорів, 35 доцентів і 278 асистентів. Серед професорського складу були 1 академік, 2 члена кореспонденти Академії наук, 3 заслужених діяча науки та 3 заслужених професори.

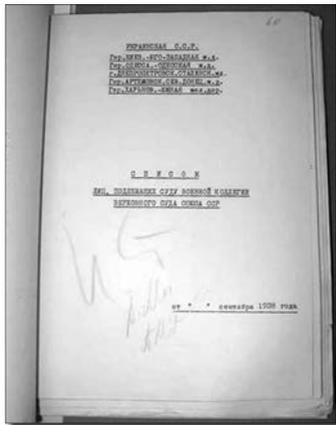
У 1935 році Харківський медичний інститут під керівництвом Д. С. Ловлі став переможцем українського конкурсу на кращий вищий медичний навчальний заклад.

Харківський університет (Старий корпус)

Але 1 жовтня 1937 року через безглуздий донос робота Дмитра Сергійовича на цій посаді була перервана арештом НКВС. Арешту передували неодноразові протягом 1936-1937 років упереджені перевірки діяльності директора, декілька партійних персональних справ.

Д.С. Ловлю звинуватили у тому, що він «вів в інституті ворожу діяльність», насаджував ворогів, не пускав очистити інститут від троцькистсько-бухарінських та націоналістичних виродків».

Список лиц, подлежащих суду военной коллегии Верховного Суда Союза ССР:
ЛОВЛЯ Дмитрий Сергеевич.
12.09.38 Украинская ССР, Харьковская область Кат. 2.
АП РФ, оп. 24, дело 418, лист 92

Військовою колегією Верховного Суду СРСР 21 жовтня 1938 року за статтями 54-7, 20-54-8, 54-11 КК УРСР засуджений на 12 років ув'язнення з позбавленням прав на 5 років і конфіскацією особистого майна.

Термін покарання відбував у Північсхідтабі НКВС на копальні Верхньо-Оротуканського району Колимського округу Хабаровського краю.

Нестерпні умови праці тут, здавалося, прирікали його на загибель. Але Пленумом Верховного Суду СРСР вирок від 21 жовтня 1938 року скасовано, справу направлено на дослідження; постановою міськвідділу НКВС м. Харкова від 22 березня 1940 року справу припинено за відсутністю складу злочину (стаття 4 п. «д» КПК УРСР) зі звільненням з-під варти, поверненням документів і конфіскованого майна.

Звільнений з Північсхідтабу 8 червня 1940 року, Д. С. Ловля повернувся до Харкова і почав працювати асистентом на кафедрі мікробіології у першому ХМІ.

Під час Вітчизняної війни разом з інститутом перебував в евакуації у м. Чкалові (нині Оренбург), де крім викладання, працював головним державним санітарним інспектором Чкаловської області. У зв'язку з загрозливим епідемічним станом у Чкаловській області рішенням облвиконкому його було направлено на роботу до облздороввідділу, де він очолив санітарно-епідемічний відділ.

З цієї посади рішенням ЦК КП(б)У в серпні 1945 р. його було переведено до Чернівців на посаду директора Чернівецького медичного інституту, який був створений шляхом передислокації у Чернівці 2-го Київського медичного інституту.

У короткі строки, завдяки активній підтримці колективу викладачів і студентів, щоденній увазі й допомозі Міністерства охорони здоров'я, місцевої влади, інших медичних інститутів країни, було створено необхідні умови для роботи Чернівецького медичного інституту.

В цей час особливо проявився його таланти як організатора і керівника великого вузівського колективу, уважного до його потреб і запитів, сердечного і чуйного по відношенню до кожного, хто звертався зі своїми радощами і смутками до директора.

В 1949 р. Д. С. Ловля захистив кандидатську дисертацію, в основу якої були покладені дані, отримані в результаті практичної діяльності у воєнні роки. Тема дисертації «Медико-санитарные организации в борьбе за ликвидацию сыпного тифа в Чкаловской, Харьковской и Черновицкой областях в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. и послевоенные годы».

В 1950 р. йому було присвоєно звання доцента.

Займаючи посаду директора інституту, Д. С. Ловля за сумісництвом працював ще на кафедрі інфекційних хвороб. Клопітлива посада керівника інституту у важкі повоєнні роки не давала йому можливості повноцінно займатися науковою роботою.

За свідоцтвом сучасників, він в першу чергу намагався дати можливість творити науку іншим. Так було у Харківському, так і в Чернівецькому медінститутах. А бути співавтором наукових робіт і винаходів, у виконанні яких він не брав безпосередньої участі, він не міг собі дозволити. Тому перелік його наукових робіт зовсім невеликий.

Але він заслужив любов і приязнь багатьох людей, з якими спілкувався по роботі, зустрічався в житті.

Високий авторитет Д. С. Ловлі в колективі Харківського медичного інституту сприяв тому, що до Чернівецького медичного інституту разом з ним перейшло працювати багато вчених з Харкова.

Зокрема, це М. М. Зотін, який довгий час був заступником директора ХМІ з навчальної роботи.

Від 1945 по 1951 р. завідуючою кафедрою психіатрії Чернівецького медичного інституту працювала проф. Н. П. Тагаренко, яку обрали депутатом міської Ради депутатів трудящих, а згодом – депутатом Верховної Ради УРСР.

Завідуючим кафедрою фармакології став професор С. П. Закривидорога, випускник ХМІ, що у свій час закінчив робфак цього ж інституту. Працюючи у Чернівцях, він виготовив ліки – терпентин, що добре себе зарекомендували при лікуванні багатьох шкірних хвороб.

У ЧМІ працювали О. І. Самсон, Г. А. Троян, В. К. Патратий та інші представники харківських медичних наукових шкіл.

У 50-х роках минулого століття кафедру нормальної анатомії Чернівецького медичного інституту очолила Вікторія Антонівна Малішевська – учениця відомого українського вченого-анатома, завідувача однойменної кафедри Харківського медичного інституту професора Р. Д. Синельнікова. Саме ця когорта науковців під керівництвом ректорів Д. С. Ловлі (1945-1951) і М. Б. Маньковського (1951-1954) започаткувала діяльність медінституту в перші десять років після переїзду його в Чернівці.

Уже в 1946 році відбувся перший випуск 88 лікарів, із яких 8 отримали дипломи з відзнакою. Із початком своєї діяльності в Чернівцях інститут стає науково-методичним і лікувально-профілактичним центром Буковини. Науковці інституту разом із місцевими органами охорони здоров'я ліквідували в краї епідемії висипного (1944) та поворотного (1945) тифів, запобігли епідемії черевного тифу (1945), ліквідували високу захворюваність венеричними хворобами (1944-1948), туберкульозом (1944-1958), ендемічним зобом (1946-1963), більше ніж у 15 разів зменшили дитячу смертність (1944-1968).

Помер Дмитро Сергійович Ловля після тяжкої хвороби у квітні 1955 р. Йому не виповнилося і 60 років. Про те, наскільки поважали у Чернівцях Д. С. Ловлю, свідчила багатолюдна процесія на похованні. Д. С. Ловлю проводжало в останню путь усе місто. За свідченням сучасників, студенти-медики несли свого директора на Центральний цвинтар міста на руках.

Пам'ятником йому залишився Буковинський державний університет, першим директором якого він був.

Наукова спадщина Д. С. Ловлі

Наукові статті

1. Ловля Д. С. Прошлое и настоящее / Д.С. Ловля // 125 лет Харьковского медицинского института (1810-1935). – Харьков, 1935. – С.9-11.
2. Ловля Д. С. 125 лет Харьковского медицинского института / Д. С. Ловля // Врачебное дело. – 1935. – № 12. – С.963-968.
3. Ловля Д. С. Харьковскому медицинскому институту – 125 лет / Д. С. Ловля // Фронт науки и техники. – 1935. – № 11-12. – С.54-58.
4. Ловля Д. С. Медико-санитарные организации в борьбе за ликвидацию сыпного тифа в Чкаловской, Харьковской и Черновицкой областях в годы Великой Отечественной войны и послевоенные годы / Д. С. Ловля – Черновцы, 1949.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоець, І.Й. Сидорчук [та ін.] – Чернівці: БДМА, 2004. – С.11-12.
2. Деген Ион. Портреты учителей: Д. С. Ловля. / Ион Деген. – Тель-Авив, 1992.
3. Кобилянський С.Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С.Д. Кобилянський, В.П. Пішак, Б.Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С.172-173.
4. Корнілова О.І. Спогади заслуженого діяча науки УРСР, професора, доктора медичних наук // Архів редакційно-видавничої групи Харківського тому серії «Реабілітовані історією». – Рукопис, російською. – 1998. – Жовт. – 4 с.
5. Репресовані та реабілітовані лікарі України / Я. Ганіткевич, П. Пундій // Українські лікарі: біобібліографічний довідник – Львів, 2008. – Кн. 3. – С. 321.
6. Перцева Ж.М. Ловля Дмитро Сергійович / Ж.М. Перцева // Історія ХДМУ. 200 років – Х.: Контраст, 2005. – С.714-717.
7. Перцева Ж.Н. Очерки истории Харьковского медицинского института / Ж.Н. Перцева – Х.: Медичний університет, 1969.
8. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака] – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С. 23, 30.
9. Сторінки історії: бібліографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) / [за ред. В.П. Пішака] – Чернівці, 1999. – С.7.

МАЛІС ГЕОРГІЙ ЮРІЙОВИЧ

Георгій Юрійович Маліс народився 26.08.1904 року в м. Київ. Його батько – лікар, мати – вчителька. Трудовий шлях Г.Ю. Маліс розпочав відразу після закінчення у 1920 р. середньої школи, ще до отримання спеціальної освіти. З 1921 по 1924 рік Георгій Юрійович працював вихователем у дитячих будинках Одеси і Харкова. Після закінчення у 1925 році психологічного відділення педагогічного інституту Ленінградської психоневрологічної академії до 1930 року Георгій Юрійович працював старшим науковим співробітником кабінету по вивченню причин злочинності серед неповнолітніх у системі НКВС Радянського Союзу, а з 1930 по 1936 рік – старшим науковим співробітником науково-дослідного інституту дитинства м. Ленінграда. Його роботи цього періоду публікуються в різних джерелах періодичної преси, у тому числі і за кордоном, а такі, як «Шляхи психології», «Психоконсультація в школі», «Психоаналіз комунізму» – видані окремими книжками. Не залишаючи наукової роботи, у 1932 році Г.Ю. Маліс поступає до 1-го Ленінградського медичного інституту ім. акад. І.П. Павлова.

Навчаючись у медичному інституті, він проводить наукові дослідження на кафедрі мікробіології, які присвячені ролі вищих відділів центральної нервової системи в імунобіологічних процесах.

У 1936 році Г.Ю. Маліс одержує другу вищу освіту: на «відмінно» закінчує Ленінградський медичний інститут, а в 1938 році, після закінчення дворічної аспірантури при кафедрі психіатрії Ленінградського державного інституту удосконалення лікарів ім. С.М. Кірова, продовжує наукові дослідження з клінічної психіатрії, одночасно удосконалює свої знання з невропатології у клініці професора С.М. Давиденкова і, під керівництвом професора П.О. Останкова, захищає кандидатську дисертацію на тему: «Лечение психозов переливанием крови».

Його науковий керівник професор Останков високо цінував науковий потенціал Георгія Юрійовича.

Після захисту кандидатської дисертації Г.Ю. Маліс призначається завідувачем кафедри психіатрії Хабаровського медичного інституту. Але, за клопотанням члена-кореспондента АН СРСР, дійсного члена АМН, академіка В.П. Осипова, залишається у нього на кафедрі для продовження роботи над докторською дисертацією.

З 1938 по 1948 рік Г. Ю. Маліс працює в Інституті мозку ім. В. М. Бехтерева на посаді старшого наукового співробітника в лабораторії патофізіології психозів, якою керував академік В. П. Осипов, а після його смерті очолював цю лабораторію.

Наукова діяльність Георгія Юрійовича Маліса переривається на період участі у двох війнах (Фінській – 1939 р. та Великій Вітчизняній війні – 1941-1945 рр.). З 1939 по 1940 рік Георгій Юрійович Маліс як військовий лікар брав участь у радянсько-фінському збройному конфлікті на Карельському перешийку. З 1941 року по 1946 рік знаходився у діючій Радянській армії як військовий лікар стрілецького батальйону, начальник евакогоспітально, армійський психіатр у складі Карельського і П Білоруського фронтів. Навіть в цей період Георгій Юрійович не припиняв наукових досліджень. За його редакцією друкувались збірники наукових праць. В цей час виходять друком його статті: «Душевные болезни в армии во время войны с белофиннами», «Психиатрическая помощь в действующей армии». Георгій Юрійович нагороджений бойовими орденами: «Красной звезды», «Отечественной войны» I и II ступенів, медалями, а в повоєнний період за трудові успіхи нагороджений орденом «Трудового Красного Знамени».

Упродовж 1948-1950 років Г. Ю. Маліс – асистент кафедри психіатрії Ленінградського інституту вдосконалення лікарів. У 1949 році Георгій Юрійович захистив докторську дисертацію на тему: «До патогенезу шизофренії». У 1950 році призначений директором Сухумської медико-біологічної станції Академії медичних наук СРСР.

У 1951 році ВАК присудила Г. Ю. Малісу вчений ступінь доктора медичних наук.

З часу навчання в медичному інституті, в аспірантурі і надалі, всі наукові дослідження Г. Ю. Маліса проводяться у напрямку методів Ленінградської школи, тобто вивчення значення соматичної патології у виникненні і перебігу психічних розладів, а також етіології шизофренії.

У 1953 році Георгій Юрійович Маліс був звільнений з посади директора Сухумської медико-біологічної станції у зв'язку з переходом на науково-викладацьку роботу. В цьому ж році він був обраний на посаду завідувача кафедри психіатрії Чернівецького медичного інституту.

У 1954 році Г. Ю. Маліс затверджений у вченому званні «професор».

Саме в Чернівецькому медичному інституті Георгій Юрійович організував наукові дослідження на рівні передових наукових шкіл світу. Головною метою наукових досліджень кафедри під керівництвом Георгія Юрійовича Маліса було продовження вивчення етіології і патогенезу шизофренії, розкриття її матеріальної, соматичної природи з широким застосуванням біологічних, патофізіологічних, імунобіологічних методів дослідження.

Чернівецька обласна психіатрична лікарня

Г. Ю. Маліс вважав, що тільки таким шляхом, який об'єднує психіатрію зі всіма клінічними і медико-біологічними дисциплінами, можна сподіватися на встановлення істинної причини шизофренічного психозу, розробки лікувальних заходів, які допоможуть перемогти одне з найтяжчих захворювань людини.

Крім основного завдання – навчання студентів, Г. Ю. Маліс велику увагу приділяє розширенню знань практичних лікарів. Його цікаві лекції систематично відвідують не тільки студенти і науковці кафедри, а й співробітники інших відділень лікарні. Володіючи великими знаннями у сфері психології і філософії, багатим літературним матеріалом сучасних і давніших авторів, він проводив семінарські заняття і з практичними лікарями.

Клінічні обходи перетворювалися в процес поглибленого пізнання, тому що поряд з діагностичними висновками, Георгій Юрійович викладав хронологію вивчення цього захворювання, згадував авторів дослідження, що проводилось, наукові напрямки різних закордонних і вітчизняних шкіл.

Наукові дослідження під керівництвом професора Г. Ю. Маліса проводились комплексно з іншими кафедрами інституту – мікробіології (Г. П. Калина, І. І. Рибас, Г. А. Троян), патологічної фізіології (П. І. Любовська), біологічної хімії (П. Я. Сивер) та вірусологічною лабораторією міської санепідемстанції.

У свою чергу, при кафедрі організуються імунологічна і вірусологічна лабораторії. Усі співробітники кафедри і клініки включаються у наукову роботу, застосовуються різні методики, що визначають стан вродженого і придбаного імунітету. Вивчався стан імунологічної реактивності хворих на шизофренію (Г. Ю. Маліс, Г. П. Касько, Г. І. Троян).

Також досліджувався стан кісткового мозку (П. І. Любовська і С. З. Рахленко) і застосовувалася методика мічених атомів (Е. С. Ніколенко, П. Я. Сивер); вивчався вплив сироватки крові хворих на шизофренію на культуру тканин ембріонів (Г. П. Касько, Л. Н. Колпакова); досліджувалися зміни міжклітинних мембран та гемопоєз у хворих на шизофренію та багато ін.

***Виконання наукової роботи у 1957 р.
(проф. Маліс Г.Ю., Рибас І.І., Шильман Р.М.)***

Результати роботи доповідаються на з'їздах і конференціях республіканського і союзного значення, публікуються в пресі. Кафедра встановила наукові контакти з вченими і науково-дослідними установами Росії, Італії, Франції, Німеччини, Канади, Болгарії.

Підсумком наукових досліджень під керівництвом професора Г. Ю. Маліса стала його монографія «К етиології шизофренії» (1959 р.) У 1961 році ця монографія з доповненнями вийшла з друку в Нью-Йорку («Research on etiology of schizophrenia», New York, 1961), на жаль вже після смерті Г. Ю. Маліса.

Отже, ім'я професора Г. Ю. Маліса увійшло в історію світової психіатрії як автора інфекційно-токсичної (вірусної) природи шизофренії.

Під керівництвом професора Георгій Юрійович Маліса у 1958 році вийшов перший том наукових праць психіатричної лікарні, куди увійшли клінічні роботи співробітників кафедри і практичних лікарів.

У 1961 році був підготовлений у черновому варіанті підручник з психіатрії для студентів медінституту. Його видання увійшло до плану видавництва «Медгіз» України на 1962 рік. Рецензенти дали позитивні відгуки про роботу, рекомендуючи її для друку після внесення деяких змін і виправлень. Корекцію підручника у зв'язку зі смертю Г. Ю. Маліса здійснила Г. П. Касько. Але, на жаль, підручник так і не був надрукований.

Г. Ю. Маліс був першим науковим керівником студентської науково-дослідної спілки. Під його керівництвом вийшло кілька збірників студентських науково-дослідницьких робіт, в яких опубліковані дослідження студентів, майбутніх професорів (А. Т. Філатов, Д. Д. Зербіно, Г. Т. Писько, А. Н. Синчук, А. Д. Юхимець та ін.).

Наукова спадщина Г.Ю. Маліса

Професор Георгій Юрійович Маліс був досвідченим педагогом, талановитим науковцем, здібним організатором, висококваліфікованим лікарем-психіатром. Його науковий доробок досить різноманітний і вагомий. Це наукові праці не лише з психіатрії, але й з загальної психології, вікової психології, кримінальної і судової психіатрії та психології, військової психології.

Г.Ю. Маліс є автором 90 друкваних наукових праць, в тому числі монографій

1. Маліс Г. Ю. Психоданаліз комунізму / Г. Ю. Маліс. – Харків: Изд-во «Космос», 1924. – 87 с.
2. Маліс Г. Ю. Пути психології / Г. Ю. Маліс. – Л.: Изд-во «Работник просвещения», 1929. – 132 с.
3. Маліс Г. Ю. Профконсультація в школі / Г. Ю. Маліс. – Л.: Изд-во ЛООДИ, 1931. – 71 с.
4. Маліс Г. Ю. К етіології шизофренії / Г. Ю. Маліс. – М.: Медгиз, 1959. – 224 с. : с ил.
5. Маліс Г. Ю. Research on etiology of schizophrenia / Г. Ю. Маліс. – New York, 1961. – 195 с.

Наукові статті

1. Маліс Г. Ю. Матеріалістическа діалектика і педологія / Г. Ю. Маліс // Просвещение. – 1930. – № 8/9. – С.25-33; № 10. – С.47-56.
2. Маліс Г. Ю. Das Problem der Wahrnehmungsaktivitat in der Psychologic der Kinderaussagen / Г. Ю. Маліс // Zeitschrift fur Kinderfoschung. – Berlin, 1935. – С.369-378.
3. Маліс Г. Ю. Опыт санитарной работы в условиях Заполярья / Г. Ю. Маліс // Вопросы педиатрии. – 1936. – Т. 8, вып. 2. – С.110-116.
4. Маліс Г. Ю. Медицинская книга и работа периферийного врача / Г. Ю. Маліс // Советская медицина. – 1939. – № 2. – С.49-50.
5. Маліс Г. Ю. Аспирантура при клинических кафедрах / Г. Ю. Маліс // Советская наука. – 1939. – № 4. – С. 158-160.

6. Малис Г.Ю. Переливание крови в терапии психических болезней / Г.Ю. Малис // Журнал неврологии и психиатрии. – 1939. – Т. 8, № 3 – С.9-10.
7. Малис Г.Ю. О влиянии нервно-психических факторов на функциональные особенности крови при ее переливании / А. П. Дементьев, Г.Ю. Малис // Врачебное дело. – 1940. – № 10. – С.653.
8. Малис Г.Ю. Из истории переливания крови в терапии психозов / Г.Ю. Малис // Казанский медицинский журнал. – 1941. – № 3. – С.79-81.
9. Малис Г.Ю. Биологические особенности крови шизофреников / Г.Ю. Малис // Доклады академии наук СССР. – 1941. – Т. 33, № 2. – С.164-166.
10. Малис Г.Ю. Психиатрическая помощь в действующей армии / Г.Ю. Малис // Сборник трудов Н-ского эвакогоспиталя. – 1943. – С.43-54.
11. Малис Г.Ю. Влияние крови душевнобольных на развитие личинок *Rana temporaria* / Г.Ю. Малис // Журнал неропатологии и психиатрии. – 1947. – № 2. – С.66-68.
12. Малис Г.Ю. Одно из достижений советской психиатрии в области патофизиологии психозов / Г.Ю. Малис // Природа. – 1949. – № 4. – С.43-46.
13. Малис Г.Ю. Использование метода адсорбции вирусов при изучении природы некоторых психозов / Г.Ю. Малис, А. С. Аксенова // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1951. – № 10. – С.43-47.
14. Малис Г.Ю. Из истории физиологического направления в русской психиатрии / Г.Ю. Малис // Природа. – 1951. – № 7. – С.76-80.
15. Малис Г.Ю. Сухумская медико-биологическая станция / Г.Ю. Малис // Природа. – 1952. – № 3. – С.41-53.
16. Малис Г.Ю. Вирусный фактор в патогенезе шизофрении / Г.Ю. Малис, С. И. Долгих // Журнал неропатологии и психиатрии. – 1954. – № 9. – С. 728-731.
17. Малис Г.Ю. Иммунобиологическая диагностика шизофрении / Г.Ю. Малис // 20-я научная сессия Украинского НИ психоневрологического института: тезисы докладов. – Харьков, 1956. – С.16-18.
18. Малис Г.Ю. Виктор Петрович Осипов (К 10-летию со дня смерти) / Г.Ю. Малис // Журнал неропатологии и психиатрии. – 1957. – Т. 57, вып. 9. – С.1169-1170.
19. Малис Г.Ю. Иммунобиологическая диагностика шизофрении / Г.Ю. Малис // Журнал невропатологии и психиатрии. – 1957. – Т. 57, № 1. – С.82-86.
20. Малис Г.Ю. О нейропсихических нарушениях при ревматизме / Г.Ю. Малис // Советская медицина. – 1957. – № 5. – С.21-26.
21. Малис Г.Ю. Выявление специфического антигена в крови больных шизофренией / Г.Ю. Малис, И. И. Рыбас // Труды Черновицкой областной психоневрологической больницы. – Черновцы, 1958. – Т. 1. – С.44-48.
22. Малис Г.Ю. Диагностические ошибки при распознавании шизофрении. / Г.Ю. Малис // Сборник научных работ Черновицкого мединститута. – Черновцы, 1958. – Вып. 7. – С.194-199.

23. Малис Г. Ю. Клиническая картина ревматических психозов/ Г. Ю. Малис // Труды Черновицкой областной психоневрологической больницы. – Черновцы. – 1958. – Т. 1. – С.82-103.
24. Малис Г. Ю. Микробиологические исследования в психиатрии / Г. Ю. Малис // Труды Черновицкой областной психоневрологической больницы. – Черновцы, 1958. – Т. 1. – С.9-19.
25. Малис Г. Ю. Ревматизм мозку у дітей шкільного віку / Г. Ю. Малис // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1958. – № 1. – С.3-6.
26. Малис Г. Ю. Об иммунологических свойствах крови больных шизофренией / Г. Ю. Малис // Труды Военно-медицинской академии им. С. М. Кирова. – Т. 106. (Этиология и патогенез психических заболеваний). – Л., 1959. – С.184-187.
27. Малис Г. Ю. К изучению соматических факторов психозов/ Г. Ю. Малис // 1-я Молдавская республиканская конференция невропатологов и психиатров: тезисы докладов. – Кишинев, 1960. – С.72-74.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук [та ін.]; [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.108-109.
2. Дишук І. П. До історії кафедри психіатрії Чернівецького медичного інституту/І. П. Дишук // История украинской психиатрии. – Харьков, 1994. – Т. 1. – С.44-45.
3. Дишук І. П. Життєвий і творчий шлях професора Георгія Юрійовича Малиса / І. П. Дишук // Вісник психіатрії та психофармакотерапії. – 2005. – № 1. – С. 122-126.
4. Наукові здобутки вчених-психіатрів Буковинського краю / І. Дишук, С. Русіна, р. Рудницький [та ін.] // Буковинський медичний вісник. – 2010. – Т. 14, № 2. – С.153-155.
5. Памяти Г. Ю. Малиса // Журнал неврологии и психиатрии им. Корсакова. – 1962. – Т. 62, вып. 3. – С.476.
6. Пашковський В. М. До історії кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С. М. Савенка / В. М. Пашковський, В. К. Чернецький, І. П. Дишук // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. II, № 2. – С.78-86.
7. Сагалаєв С. П. Сторінки історії психіатричної допомоги на Буковині (1902-2002 роки)/ С. П. Сагалаєв, Г. П. Касько. – Чернівці: Місто. – 2002. – 60 с. : іл.
8. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1999 рр.). – Чернівці, 1999. – С.225.

МАЛІШЕВСЬКА ВІКТОРІЯ АНТОНІВНА

Малішевська Вікторія Антонівна народилася 23 березня 1922 року в с. Веселе Широколанівського району Миколаївської області (за старим адміністративним поділом село називалося містом Зульц Одеської області).

До 1929 року проживала у місті Одесі. У цьому ж році померла її мати – Катерина Максимівна. Батько, Малішевський Антон Павлович, за фахом – агроном. В останні роки працював керуючим Сталінської (нині – Донецької) обласної контори «Сортнасіновоч» і помер у 1953 р. Йому за фахом роботи часто

доводилось міняти місце роботи, у зв'язку з чим Вікторія навчалась у школах міст Гайсин (Вінницька обл.), Осипенко (тепер м. Бердянськ Запорізької обл.), а середню школу (в 1939 р.) вона вже закінчила в м. Олександрія Кіровоградської області.

Одразу ж після школи поступила до Харківського стоматологічного інституту. До початку війни встигла закінчити два курси інституту, який під час війни евакуювали до міста Чкалова.

Вже тут вона перевелася на третій курс лікувального факультету також евакуйованого 1-го Харківського медінституту, який закінчила в 1944 році. Всі роки навчання студентка Малішевська була відмінницею, тому після отримання диплома лікаря її залишили в аспірантурі при кафедрі анатомії людини, яку в той час очолював добре відомий на той час професор Р.Д. Синельников (автор відомого «Атласу анатомії людини»). У цьому ж році інститут повернувся з евакуації до Харкова.

У квітні 1945 року Вікторія Антонівна була мобілізована до лав Радянської армії і призначена старшим лікарем Чугуївського військового авіаційного училища. В 1946 році була звільнена в запас і повернулася на кафедру.

В 1952 році В. А. Малішевська успішно захистила кандидатську дисертацію на тему: «Железы глотки человека и некоторых животных». За рішенням ВАК СРСР ММД № 6239 від 16.02.1953 року їй присвоїли науковий ступінь кандидата медичних наук.

З 1956 року Малішевська працює в Чернівецькому медичному інституті на кафедрі анатомії людини. Спочатку – господарським асистентом і багато зробила для якісного забезпечення навчального процесу.

У 1965 році була переведена на посаду доцента.

В 1967 році під керівництвом професора М.Г. Туркевича написала і успішно захистила докторську дисертацію на тему: «Сравнительная эмб-

риология легких человека и некоторых млекопитающих». В цьому ж році їй було присвоєно вчений ступінь доктора медичних наук і переведено на посаду професора кафедри.

Колектив кафедри анатомії людини Чернівецького медичного інституту. Зліва направо: ас. Т. В. Князева, асп. М. М. Козуб, доц. Г. Г. Фішер, ас. А. А. Влюшина, проф. М. Г. Туркевич, ас. В. А. Малішевська, асп. В. М. Круцяк, ас. К. С. Шевчук, ст. лаб. В. І. Степанова. 1962 р.

У травні 1968 року розпорядженням міністра охорони здоров'я П.Л. Щупика Вікторію Антонівну призначили проректором з навчально-наукової роботи інституту.

Після здачі державного екзамену. Сидять: доц. Г. Г. Фішер, проф. Б. Л. Радзіховський та М. Г. Туркевич, доц. О. Г. Рябишенко, ас. В. А. Малішевська. 1963 р.

В 1969 році ВАК СРСР затвердив В. А. Малішевську у вченому званні «професор», а у 1970 році її було обрано на посаду завідувача кафедри анатомії людини, яку вона очолювала до 1986 року. В цьому ж році за власним бажанням вона вийшла на пенсію.

Сучасний вигляд морфологічного корпусу БДМА. 1999 р.

У 1998 році Вікторію Антонівну зарахували на посаду професора-консультанта кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії. А в 2000 р. вона знову повертається на посаду завідувача кафедри анатомії людини, де і пропрацювала до 2001 р.

Колектив кафедри анатомії людини. Зліва направо: ас. Ф. Д. Марчук, М. М. Козуб, В. О. Власов, К. С. Шевчук, проф. М. І. Туркевич, доц. Г. Г. Фішер і В. А. Малішевська, ас. В. М. Круцяк. 1968 р.

В. А. Малішевська є автором більш 100 друкованих наукових праць та двох авторських свідоцтв на винаходи. Основний напрямок її праць – пренатальний морфогенез органів людини. Професор Малішевська продовжує

вала наукові дослідження з вивчення органів і систем людини та тварин, які на кафедрі започаткував професор М.Г. Туркевич. Під керівництвом В. А. Малішевської захищені 4 докторські та 11 кандидатських дисертацій.

Колектив кафедри (1998 р.)

За свій внесок в наукові дослідження, виховання нового покоління науковців вона була нагороджена медаллю «За доблесну працю» та знаком «Відмінник охорони здоров'я»

З нагоди 50- річчя портрет професора В. А. Малішевської було занесено до Галереї фундаторів наукових шкіл академії.

Наукова спадщина В. А. Малішевської

Основні статті

1. Пішак В. П. Життя і творчі злети професора Володимира Миколайовича Круцяка / В. П. Пішак, Ю. Т. Ахтемійчук, В. А. Малішевська // Буковинський медичний вісник. – 2001. – № 3-4. – С.3-5.

2. Слободян О. М. Взаємовідношення внутрішньоорганних венозних судин печінки новонароджених / О. М. Слободян, В. А. Малишевська, Ю. Т. Ахтемійчук // Український медичний альманах. – 2001. – № 3. – С.155-157.
3. Брындак О. И. Морфологическое обоснование некоторых причин крипторхизма / О. И. Брындак, В. А. Малишевская, В. И. Бережной [и др.] // Урология и нефрология. – 1978. – № 6. – С.40-44.
4. Малишевская В. А. Пренатальный морфогенез органов дыхательного аппарата и бронхогенной группы желез человека / В. А. Малишевская // Общие закономерности морфогенеза и регенерации. – Тернополь, 1975. – С.158-159.
5. Малишевская В. А. Развитие желез глотки в онтогенезе человека. / В. А. Малишевская // Архив анатомии, цитологии и эмбриологии. – 1964. – Т. 47, вып. 11. – С.25-29.
6. Малишевская В. А. Развитие легочных вен у человека и некоторых млекопитающих / В. А. Малишевская // Функциональная и прикладная анатомия венозной системы. – М., 1969. – С.119-125.
7. Малишевская В. А. Формирование сосудистого русла вилочковой железы человека в пренатальном периоде онтогенеза / В. А. Малишевская, Л. О. Филиппова // Труды Крымского мед.института. – 1983. – Т. 100. – С.22-23.
8. Малишевская В. А. Онтогенез легких на ранних стадиях внутриутробного развития // В. А. Малишевская. Эмбриогенез органов человека. – Волгоград, 1974. – С.195-206.

Учні і колеги (2001 р.)

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.71-72.
2. Історія кафедри анатомії людини Буковинської державної медичної академії / Б. Г. Макар, М. М. Козуб, В. В. Кривецький [та ін.] // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2003. – № 4. – С.72-75.
3. Круцяк В. М. Морфологічні дослідження в Чернівецькому медичному інституті / В. М. Круцяк, Г. І. Кокощук, В. І. Проняєв // Вчені Буковини – народній охороні здоров'я. – Чернівці, 1984. – С.9-10.
4. Лютик М. Д. Кафедра топографічної анатомії та оперативної хірургії Буковинської державної медичної академії: історичний нарис / М. Д. Лютик, В. П. Пішак. – Чернівці: БДМА, 2001. – С.44.
5. Лютик М. Д. Кафедра анатомії Буковинського державного медичного університету: історичний нарис / М. Д. Лютик, В. П. Пішак, С. М. Луканьова. – Чернівці: Букрек, 2009. – С. 90-93.
6. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.102.

МАНГЕЙМ ОЛЕКСАНДР ЮХИМОВИЧ

Мангейм Олександр Юхимович доктор медичних наук, професор, видатний хірург, завідувач кафедри госпітальної хірургії Чернівецького державного медичного інституту (1945-1955)

Основні дати життя та діяльності

3 червня 1892 р. Олександр Юхимович Мангейм народився в м. Мінську.

1914 р. закінчив медичний факультет Паризького університету (Сорбона).

1915 р. склав державні іспити на звання лікаря в Дерпському (Юр'євському) університеті

1915-1921 рр. працював польовим хірургом у російській армії

1919-1921 рр. хірург Червенської районної лікарні БРСР

1921-1924 рр. ординатор хірургічної клініки Білоруського медичного інституту

1924-1930 рр. працював спочатку асистентом, а потім доцентом тієї ж клініки

1934 р. захистив докторську дисертацію і йому присуджено вчений ступінь доктора медичних наук

1934 р. був призначений завідувачем кафедри пропедевтичної хірургії Білоруського медичного інституту

1941-1945 рр. керував кафедрою госпітальної хірургії Сталінабадського медичного інституту

1945 р. був обраний завідувачем кафедри госпітальної хірургії Чернівецького медичного інституту, якою керував впродовж 10 років.

4.03.1959 року Олександр Юхимович Мангейм після тяжкої хвороби помер у віці 67 років у м. Чернівці

Кроки поступу та наукова діяльність

О.Ю. Мангейм народився 3 червня 1892 року в Мінську в сім'ї службовця. Після закінчення класичної гімназії в Мінську Олександр Юхимович Мангейм виїжджає до Франції, де поступає на медичний факультет Паризького університету «Сорбона», який він закінчує у 1914 році. Державні іспити на звання лікаря здав в Дерптському (Юр'євському) університеті у 1915 році.

Повернувшись на вітчизну, О. Ю. Мангейм починає свою трудову діяльність під керівництвом таких видатних діячів вітчизняної хірургії, як Н. Н. Петров, Н. Н. Бурденко, в якості польового хірурга діючої армії

В 1918 році працював лікарем дивізійного лазарету. У 1919-1921 роках О. Ю. Мангейм продовжує свою хірургічну діяльність в Червеному районі Білоруської РСР. З 1921 року до початку Великої Вітчизняної війни Олександр Юхимович, талановитий хірург-клініцист, працює в Білоруському державному медичному інституті, де проходить шлях від ординатора до завідуючого кафедрою загальної хірургії (1924 рік – асистент, 1927 – старший асистент, 1930 – доцент хірургічної клініки Білоруського медичного інституту).

О. Ю. Мангейм багато часу приділяв науковій роботі. В ті роки радянські хірурги займалися трансплантацією хрящової тканини. На 17-му з'їзді російських хірургів (1925) А. А. Мангейм і Б. Н. Ципкін висловили думку, що ауто трансплантація реберного хряща придатна для краніопластики і для пересадки в м'які тканини при ринопластиці, пластиці повік, вуха і трахеї.

У 1929 р. відбувся 18-й Всеросійський з'їзд хірургів. На ньому О. Ю. Мангейм з великим успіхом виступив з доповіддю «Экспериментальный обезображивающий артрит».

Значне місце в лікувальній, науковій та педагогічній роботі професора Мангейма займали питання дитячої хірургії. У 1933 р. він написав один з кращих на той час підручник по цьому предмету – «Дзяцячая хірурыя», який пізніше був перекладений грузинською мовою.

Його монографія «Патогенез, клініка і лікування лактаційного маститу» (1936 р.) стала узагальненням великої клінічної роботи і є актуальною до сьогодення часу.

У 1934 році Олександром Юхимовичем успішно виконана і захищена докторська дисертація за темою: «Материалы к изучению вопроса об этиологии и патогенезе обезображивающих артритов».

Після її захисту О. Ю. Мангейму присуджено вчений ступінь доктора медичних наук та він призначається завідувачем кафедри пропедевтичної хірургії Білоруського медичного інституту.

Вже в ті роки професор О. Ю. Мангейм на підставі узагальнення клінічного матеріалу доводив необхідність відкриття спеціалізованих дитячих хірургічних відділень, випередивши тим самим створення педіатричного факультету у Білоруському державному медичному інституті.

У одній зі своїх робіт він писав:

«За 7 с половиною лет через 4-ю хирургическую клинику прошел большой контингент больных детей, требовавших хирургических вмешательств. Если считать, что по другим минским клиникам проходило также большое количество детей, то надо сделать заключение, что ежегодно количество детей, требующих стационарного хирургического лечения, составляет более 1000 человек. Сюда не входит большое количество амбулаторных больных».

Количество это, несомненно, заслуживает того, чтобы хирургическую детскую помощь выделить отдельно. Специфические условия этой помощи, уход, питание этих детей требуют особых условий, которые трудно создать детям в наших общих хирургических учреждениях.

Вопрос назрел и требует быстрого разрешения. Открытие педиатрического факультета в Медицинском институте, необходимость расширения баз для подготовки наших педиатрических кадров – является лишним мотивом, чтобы быстрее разрешить этот назревший вопрос. Белоруссия нуждается в стационаре детской хирургической помощи».

Ці слова були написані ним ще у 1940 році.

Але війна, що почалася у 1941 році, змусила О. Ю. Мангейма полишити Мінськ і поїхати у Середню Азію.

З 1941 по 1945 рр. професор О. Ю. Мангейм працює завідувачем кафедри хірургії Сталінабадського (Душанбінського) медичного інституту.

У червні 1943 року кафедра була реорганізована.

Цей крок був продиктований гострою необхідністю у підготовці лікарських кадрів для фронту і тилу. Олександр Юхимович зробив значний внесок у постановку і ведення педагогічної та лікувальної роботи.

У ці роки розвиваються деякі види спеціалізованої хірургічної допомоги, зокрема пластики дефектів особи Філатовським стеблом, передньогрудна пластика стравоходу та інші питання грудної та абдомінальної хірургії.

Одночасно Олександр Юхимович проводить велику консультативну роботу в евакогоспіталях.

Аналізуючи матеріали і звіти лікарів евакогоспіталів, розгорнутих на території САР, слід відзначити велику роботу, проведenu під керівництвом Управління евакогоспіталю Наркомздора п'яти союзних республік, ВЦРПС і їх головних спеціалістів з організації та надання лікувальної допомоги пораненим бійцям і командирам Червоної Армії.

Слід зазначити, що, незважаючи на масову міграцію населення на територію Середньоазіатських республік країни, медичні працівники зуміли не допустити і запобігти епідемії інфекційних захворювань. Вони з радістю прийняли евакуйованих людей і дітей, зуміли зберегти їхнє здоров'я.

Успіхам у лікуванні поранених і хворих воїнів у госпіталях військового округу сприяли спільна робота місцевих та прибулих в союзні республіки відомих діячів науки і практики охорони здоров'я – академіків, заслужених діячів науки, професорів, доцентів, науковців. Всі вони об'єдналися в єдиному патріотичному пориві, у прагненні найкращим чином організувати справу лікування поранених і хворих бійців і офіцерів.

Прибулі медичні працівники були прийняті з великою теплотою і доброзичливістю. Їм було надано житло, робота, і створені всі, можливі з огляду військових часів, умови для їх плідної праці

Місцеві і прибулі в Казахстан медики в роки війни всі свої наукові висшукування присвятили благородній справі лікування поранених і хворих

воїнів. Вони збагатили науку і практику медицини значними відкриттями і винаходами, що не втратили свого значення і в мирний час.

Широко відома чудова робота і великий її діапазон в евакогоспіталі, де начальником був військовий лікар 1-го рангу К. П. Аріхбаєв. Тут виключно плідно працювали такі великі фахівці, як професори Г. А. Рейнберг, О. Ю. Мангейм, висококваліфіковані лікарі – хірурги Красильщиков, Бухман.

З самого початку цей госпіталь взяв курс на передову, активну відновну хірургію і цей принцип був поширений на всі галузі загальної військової травматології. Через госпіталь пройшло кілька десятків важких і складних випадків аневризми, які не дали не тільки жодного випадку смертності кінцівки, а й жодного ускладнення.

Обширні торакопластики, закриття бронхіальних свищів, декорткації легень зроблені у великої групи поранених з важкими і застарілими вогнепальними емпіємами. І в цій численній групі важких хроніків багатьох вдалося повернути до праці.

Дружною, згуртованою роботою всього колективу в міжгоспітальному змаганні Таджикистану, цей госпіталь вийшов на перше місце в республіці і йому було вручено перехідний Червоний Прапор Наркомздрава.

Робота Олександра Юхимовича Мангейма у госпіталі була високо оцінена урядом Таджикистану. Йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки Таджицької РСР.

У 1945 році О. Ю. Мангейм обирається завідувачем кафедри госпітальної хірургії Чернівецького медичного інституту, якою керує впродовж 10 років. На звільненій Буковині він був одним із перших організаторів Обласного хірургічного товариства, головою якого його неодноразово обирали.

О. Ю. Мангейм у складі державної екзаменаційної комісії на перших випускних іспитах в Чернівецькому медичному інституті (1946 р.)

Професор О. Ю. Мангейм і очолюваний ним колектив лікарів, які за сумісництвом були викладачами кафедри (А. М. Пехович, Є. Ф. Флор, Д. А. Гульман і А. Ю. Юльгенсон) багато зробили для розширення клінічної бази, становлення навчального процесу та розвитку хірургії на Буковині.

Закладена ними наукова тематика кафедри, яка ставала все більш різнобічною, включала також питання гнійної хірургії і травматології.

У наступні роки вчення про незапальні хронічні захворювання суглобів розроблялося і удосконалювалося. Великий внесок у його розвиток внесли видатні вітчизняні вчені: О. Ю. Мангейм, М. А. Вельямінов, М. М. Дітерікс, Д. Г. Рохлін, С. А. Рейнберг, Н. С. Косинська, І. Г. Лагунова та ін.

До кінця 20-х років ХХ ст. були сформульовані основні положення етіопатогенезу деформуючого остеоартрозу, які не втратили своєї актуальності і до теперішнього часу.

О. Ю. Мангейм і незалежно Н. Assmann, підсумовуючи накопичені наукою відомості, виділили такі причини arthritis deformans: травма як результат інфекційного процесу, похилий вік, порушення конституції (механічна слабкість, тобто нестабільність суглоба, зниження імунітету, порушення обміну речовин, ендокринні порушення).

У цей же час на кафедрі, керованій Олександром Юхимовичем, відкрився курс військово-польової хірургії.

Коллектив кафедри провів велику роботу по вивченню виробничого травматизму в трикотажній і текстильній промисловості Чернівецької області.

1946 р. – проф. О. Ю. Мангейм після лекції зі студентами випускного 5-го курсу (3-й ряд, у центрі)

За багато років своєї педагогічної діяльності професор О. Ю. Мангейм підготував велику кількість лікарів, хірургів, учених. Його лекції з величезною зацікавленістю відвідували як студенти, так і практичні лікарі.

Під керівництвом професора О. Ю. Мангейма в Чернівецькому медичному інституті виконані і захищені 3 кандидатські (А. М. Пихович, Д. А. Гульман і Т. І. Носкова) і 1 докторська (В. В. Попов) дисертації.

Ним опубліковано понад 50 наукових праць, у т. ч. 3 монографії, присвячені гнійній хірургії та патології дитячого віку, також навчальний посібник з дитячої хірургії.

За багаторічну науково-педагогічну діяльність професор О. Ю. Мангейм нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора і двома медалями, званням «Заслужений діяч науки УРСР» (1945р.).

В останні роки життя, прикований хворобою до ліжка, Олександр Юхимович до кінця своїх днів продовжував узагальнювати свій багаторічний досвід хірурга, працюючи над монографією «О дренаже в хирургии».

4 березня 1959 року у віці 67 років Олександр Юхимович Мангейм помер.

На вул. І. Котляревського, буд. 9, у Чернівцях меморіальна дошка повідомляє: «У цьому будинку в 1948-1959 рр. проживав видатний хірург, завідувач кафедри Чернівецького медичного інституту професор Мангейм Олександр Юхимович».

Ион Деген. Портреты учителей

АЛЕКСАНДР ЕФИМОВИЧ МАНГЕЙМ

На расстоянии километра в нем можно было безошибочно распознать старого врача, солидного, знающего, доброжелательного, располагающего к себе. О нем можно было сказать одним словом – обстоятельный. Внимательные глаза с хитринкой. Интеллигентное слегка полноватое лицо. Неторопливые взвешенные движения. Спокойствие и устойчивость.

Заведующий кафедрой госпитальной хирургии профессор Мангейм был самым популярным врачом в городе. Пациенты его любили. Студенты о его лекциях говорили: «Блеск!». Шутки, которые он ронял во время врачебных обходов, в операционной, на лекциях, расходились по городу, затем – по Союзу как анекдоты и становились классикой.

Госпитальную хирургию проходят на пятом курсе. До лекций профессора Мангейма мне было еще далеко. Но однажды студенту второго курса повезло и я услышал Александра Ефимовича.

В еврейском театре проходила конференция зрителей. Зал от партера до галерки заполнили завсегдатаи театра и просто любопытные. На сцене покорно во главе с главным режиссером сидели артисты и терпеливо выслушивали мнения зрителей о спектаклях и о себе. Выступавшие хвалили и критиковали.

Все выступавшие говорили на идише. Только этим выступления отличались от стандартных официальных словоизвержений советских

граждан, произносивших речи. Вполне добропорядочная конференция. Привычная. Скучная.

На трибуну поднялся профессор Мангейм. Он внимательно посмотрел на артистов, сидевших на сцене. Казалось, сейчас последует вопрос: «На что жалуетесь?». Но профессор чинно поклонился и повернулся лицом к публике. Зал настороженно затих, приготовившись к необычному. И необычное началось.

Уже через минуту раскаты смеха сотрясали сидевших на сцене и в зале. Профессор Мангейм не уступал самым знаменитым пародистам. Едва заметный поворот головы, почти неуловимое движение корпуса, выразительный жест руки, и зал узнавал не просто знакомого артиста, но артиста в определенной роли.

Идиш профессора Мангейма был литературным и богатым. Но вдруг Александр Михайлович спускался с языковой высоты на сленг местечковой улицы, и тогда зал покатывался от хохота, а на сцене артисты вытирали слезы.

Вероятно, только ради выступления профессора Мангейма стоило устроить конференцию зрителей.

Несомненно, он был выдающимся артистом, умевшим облечь самое серьезное содержание в наряд гротеска. Мы убедились в этом, слушая его лекции на двух последних семестрах. Но еще до этого курсу представилась возможность познакомиться со стилем профессора Мангейма.

В институте состоялся торжественный вечер, посвященный тридцатой годовщине Советской армии.

Это было время свинцово-черное без просвета. Зловоние государственного антисемитизма затопило полуголодную страну. Все еврейское подвергалось злобному гонению, а в самом благоприятном случае – осмеянию.

Александр Михайлович картавил. Более того. Иногда он, умышленно утрируя, подчеркивал еврейский акцент.

Не знаю, кому пришла в голову идея заставить профессора Мангейма выступить на вечере с рассказом о том, как он был начальником санитарной службы в 25-й стрелковой дивизии, которой командовал Чапаев. Для большинства из нас Чапаев был легендарным героем гражданской войны, истинным коммунистом. Мы ведь были воспитаны такими кинофильмами, как «Чапаев».

Согласно лучшим традициям социалистического реализма героический образ из кинофильма должен был оставаться светлым и непорочным.

И вдруг Александр Ефимович, ловко применяя стандартный набор советского официального словоблудия, нигде и ни в чем не выходя из рамок, установленных коммунистической пропагандой, только интонацией и лукавой улыбкой показал нам пьянчугу-рубаку, которому нельзя было доверить командование взводом, куда уж там – дивизией. Кульминацией выступления был рассказ о том, как Чапаев приказал Мангейму в течение одной ночи развернуть госпиталь на сто коек.

– Было это в Оренбургских степях. Госпиталь на сто коек... Вы понимаете, чему подобен этот приказ? Скажем, приказу – сегодня ночью

на Театральной площади силами профессорского состава института воздвигнуть Эйфелеву башню заодно с Триумфальной аркой. Я попытался объяснить это Василию Ивановичу, разумеется, в более доступной форме. Так он, загопав хромовыми сапогами и сорвавшись на фальцет, закричал: «Если ты, жидовская морда, к утру не развернешь госпиталь на сто коек, я тебя пушу в расход!».

Не желая шокировать аудиторию, особенно ее лучшую половину, я упустил вариации в стиле рококо, которыми была украшена эта фраза. – И что вы думаете? – на лице Мангейма засияла улыбка, которую следовало бы запатентовать, – я развернул госпиталь на сто коек. Вы спросите, как мне удалось в течение одной ночи соорудить на Театральной площади Эйфелеву башню? Очень просто. Я воткнул в землю четыре деревянных жерди, связал их вверху веревкой и убедил их в том, что вот оно – требуемое вами сооружение. Но можете мне поверить – госпиталь был ничуть не хуже... скажем, штаба нашей славной 25-й стрелковой дивизии. Вы знаете, моим методом очень многие не пренебрегают и в настоящее время.

Мы смеялись от души. Нам очень понравилось выступление профессора Мангейма. В ту пору ортодоксальный коммунист, я не подумал о том, что сейчас публично осмеивалась одна из икон в советском иконостасе. И не только икона.

Профессору Мангейму сошло с рук выступление на торжественном вечере. То ли потому, что это был добродушно-снисходительный рассказ старого чудака, то ли потому, что в ту пору профессор Мангейм лечил знатную особу, страдающую геморроем. А знатный геморрой, как известно, нельзя оставлять без опытного врача.

Уже потом, слушая лекции по госпитальной хирургии, я понял, как профессору Мангейму удавалось, казалось, одним словом в нормальной верно-подданной фразе разрушить ходульные представления, вбиваемые в нас советской пропагандой, и показать вещь или явление в их истинном виде.

– В ту пору, – рассказывал Александр Михайлович во время лекции, – я учился на медицинском факультете Сорбонны. В России, как вы понимаете, для меня не нашли университета с достаточно широкой дверью. Я был бедным студентом, поэтому сначала я зарабатывал на жизнь и обучение, работая стеклодувом, а потом стал санитаром и фельдшером в еврейской больнице. Это была такая клоака! – профессор сделал небольшую паузу, слегка кивнул головой в сторону двери и добавил: – Как эта.

Сто пятьдесят студентов потока, мы не видели больниц, значительно отличавшихся от той, в которой находилась клиника кафедры госпитальной хирургии. Для нас это была норма, естественное состояние. И вдруг два слова «как эта» на мгновение приоткрыли завесу, и до нашего сознания дошло, что в мире есть больницы, в сравнении с которыми обычная советская больница всего лишь клоака.

Еврейская тема постоянно присутствовала в его неосторожных шутках. Даже говоря о Сорбонне, он не преминул заметить, что в России не нашлось университета для еврея.

Однажды, демонстрируя больного во время лекции, Александр Ефимович докладывал аудитории, что он обнаруживает по ходу клинического обследования.

Профессор снял стетоскоп с груди больного:

– Так. Тоны приглушены. Акцент второго тона на аорте. – Александр Ефимович задумчиво посмотрел на больного и, словно в аудитории не было ста пятидесяти студентов, тихо добавил: – Еврейский акцент второго тона на аорте. Последовал взрыв хохота. Только потом я подумал, что шутка была очень грустной.

Вместе с однокурсниками я присутствовал при рождении очередного анекдота, ставшего классическим.

Врач клиники спросил Александра Ефимовича, может ли получить инвалидность больной, выпиравшийся домой после довольно сложной операции.

В Советском Союзе существуют три группы инвалидности. Профессор посмотрел на титульный лист истории болезни и ответил:

– Кроме имеющейся у него пятой группы инвалидности, другой он не получит. Речь шла о пятой графе в паспорте с записью «еврей».

Однажды группа студентов наблюдала операцию. В затянувшейся тишине, нарушаемой только звоном инструментов, прозвучал вздох ассистента. Александр Ефимович поднял голову, посмотрел на врача поверх очков и очень серьезно произнес:

– Перестаньте говорить о политике.

Так родился еще один анекдот.

В день реабилитации «врачей-отравителей» Александр Михайлович увидел своего доцента у входа в административный корпус института. Доцент Попов, тот самый «благородный» доцент, которого перевели на кафедру госпитальной хирургии после того, как из тюрьмы освободили профессора Цитрицкого, пытался спрятаться в толпе студентов, стоявших на тротуаре и на мостовой. С противоположного тротуара Александр Ефимович закричал:

– Владимир Васильевич, вы уже можете пожать мою руку. Партия и правительство установили, что у меня нет сифилиса.

Эта глава превратилась бы в сборник анекдотов, если бы я продолжил цитировать шутки Александра Ефимовича, которые он ронял походя, мгновенно реагируя на конкретную ситуацию.

Лекции профессора Мангейма были зрелищем. Много раз во время этих лекций я вспоминал выступление Александра Ефимовича на конференции зрителей в еврейском театре. Первый час лекции действительно был представлением. Но каким! На кушетке сидел или лежал больной, страдавший заболеванием, которое было темой лекции. Я не могу понять, каким образом профессор находил пациентов, беседуя с которыми он мог привести в восторг самых изысканных ценителей комедии. Профессор, как любой врач, спокойно собирал у больного анамнез, обычный опрос пациента, а студенты покатывались от хохота.

Профессор осматривал демонстрируемого, комментируя свои действия или докладывая о находках, а студенты изнемогали от смеха.

Второй час лекции был обстоятельным академичным разбором того, что мы увидели во время «представления». Здесь уже не было времени не только для шуток, даже для улыбки. Уйму знаний передавал нам профессор.

Спустя много лет мои коллеги, очень знающие и опытные хирурги, нередко удивлялись, откуда я знаю какой-нибудь нигде не описанный симптом или редкую патологию, диагностика которой представляет немалые трудности.

Однажды самолюбие одного отличного профессора-хирурга было ущемлено, когда очень простым приемом, я, в ту пору молодой врач, к тому же ортопед, а не полостной хирург, отдифференцировал у него одно заболевание от другого.

– Откуда вам известен такой способ дифференциальной диагностики? – спросил он.

Я рассказал о лекциях Александра Ефимовича Мангейма, о массе информации, которую профессор облекал в форму комического представления, о том, как эти представления прочно закрепились в нашей памяти.

Александр Ефимович был единственным профессором в институте, удостоенным звания заслуженного деятеля науки. Это звание было присвоено ему еще до войны. Репутация его как врача была безупречной. Но... он был «жидовской мордой». В отличие от легендарного комдива Василия Ивановича Чапаева, новый ректор института не кричал и не топал хромовыми сапогами. То ли потому, что ректор все-таки не был легендарным комбригом, то ли потому, что он не носил хромовых сапог. Он не топал... Он очень корректно руководил ученым советом, который должен был проштамповать готовое решение освободить профессора Мангейма от должности заведующего кафедрой госпитальной хирургии.

В пору, когда в Москве готовился процесс над «врачами-отравителями», когда весь советский народ единогласно требовал повесить этих агентов сионизма и американского империализма, действия ректора института представлялись несомненно гуманными. Более того, предложение о снятии с работы профессора Мангейма исходило не от ректора, а от заведующего кафедрой марксизма-ленинизма доцента Малого.

Еще на первом курсе в моем карманном альбомчике под карикатурой на доцента Малого была запись:

Его умишка не хватит мышке,
А в институте самовластный кесарь.
Доцент наш Малый – дурак немалый,
Но Малый тот без малого профессор.

Эта эпиграмма нуждалась в нескольких поправочных коэффициентах.

Во-первых, только что демобилизовавшийся офицер-коммунист квалифицировал личность, заведующую кафедрой Марксизма-Ленинизма, самого передового, самого светлого учения в мире. Во-вторых, начинающий

студент обычно видит своего преподавателя, тем более заведующего кафедрой в таком ореоле, считая его личностью высшего порядка. Какой же личностью должен был быть доцент Малый, чтобы начинающий студент сочинил о нем подобную эпиграмму?

Доцент Малый, невежда и ничтожество, на заседании ученого совета предложил освободить профессора Мангейма от заведования кафедрой, так как ему коммунистическая партия не может доверить воспитание медицинских кадров.

Члены ученого совета молчали. Даже те, которые отлично понимали, что сейчас совершается беззаконие. Но ведь Малый выступил от имени партии. Кто же мог набраться смелости и возразить? Да еще в такое время. Малый оглядел членов ученого совета и изрек:

– Увольнение Мангейма это вопрос принципиальный.

– Совершенно верно. Это вопрос преупуциальный, – в напряженной тишине прозвучал насмешливый голос профессора Мангейма. Порядочные члены ученого совета посмели рассмеяться. Остальные испугано спрятали улыбку. Малый тоже самодовольно улыбнулся. Еще бы! Его твердое выступление сбило с ног этого несокрушимого жида, растерянно перепутавшего слово «принципиальный». А еще интеллигент!

Малый не владел даже русским языком, как и своим родным, украинским.

Где уж ему было знать латинский термин *препуциум* – крайняя плоть.

У еврея Мангейма действительно обрезали препуциум. Это не помешало ему стать выдающимся врачом вопреки антисемитским законам Российской империи. Правда, для этого ему пришлось уехать из России во Францию, в которой могло возникнуть дело Дрейфуса, в которой никогда не исчезал вирус антисемитизма, но в которой еврею не запрещалось окончить Сорбонну. Отсутствие препуциум не помешало Мангейму стать профессором, воспитавшим несколько поколений врачей. Очень многие из них сохранили благодарность своему учителю.

Но при власти Малых, да еще на российской почве, преупуциальный вопрос оказался решающим фактором. Александра Ефимовича Мангейма уволили с работы.

1986 г.

Монографії, підручники, навчальні посібники

1. Мангейм А. Е. Материалы к изучению вопроса об этиологии и патогенезе обезображивающего артрита (экспериментальное исследование) / А. Е. Мангейм. – Минск, 1929. – 121с.
2. Мангейм А. Е. Дзідзячая хірургія: учебник для врачей и студентов / А. Е. Мангейм Минск, 1933. – 214 с.
3. Патогенез, клиника и лечение лактационного мастита» (1936)

Статті

1. Мангейм А. Е. Роль суставных барьерных слоев в основных гистопатологических реакциях сустава / А. Е. Мангейм, М. А. Хургина // Клиническая медицина. – 1935. – № 3. – С. 56-57.
2. Мангейм А. Е. Спорные вопросы травматического остеомиелита после огнестрельного ранения / А. Е. Мангейм // Эвакогоспитали Наркомздрава Таджикской ССР: сборник работ. – Сталинабад, 1949. – С. 27-35.
3. Мангейм А. Е. О некоторых дополнительных методах лечения тяжело раненых с огнестрельными повреждениями трубчатых костей / А. Е. Мангейм, И. А. Зворыкин // Ученые записки Черновицкого медицинского института. – Черновцы, 1949. – Т. 1, вып. 2
4. Мангейм А. Е. Наш опыт лечения воспалительных заболеваний желчных путей / А. Е. Мангейм, А. М. Пехович // Научная сессия Черновицкого медицинского института, посвященная 10-летию существования института (1944-1954): тезисы докладов. – К., 1954. – С. 17.
5. Мангейм А. Е. Острая кишечная непроходимость по материалам госпитальной хирургической клиники Черновицкого медицинского института / А. Е. Мангейм, В. С. Родионова // Научная сессия Черновицкого медицинского института, посвященная 10-летию существования института (1944-1954): тезисы докладов. – К., 1954. – С. 24.
6. Мангейм А. Е. Функциональный этап некоторых заболеваний органов брюшной полости / А. Е. Мангейм // Научная сессия Черновицкого медицинского института, посвященная 10-летию существования института (1944-1954): тезисы докладов. – К., 1954. – С. 5.
7. Травматизм на фабриках Черновицкого текстильного комбината и его профилактика / А. Е. Мангейм, А. В. Ага, А. М. Пехович [и др.] // Итоговая научная сессия Украинского научно-исследовательского институту ортопедии и травматологии: авторефераты докладов. – К., 1956. – С. 21-22.

Публікації про професора О. Ю. Мангейма:

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук [та ін.] – Чернівці: БДМА, 2004. – С. 12-13, 131-132.

2. Деген Ион. Портреты учителей. – Тель-Авив, 1992.
3. Каримова М. У. Вклад медиков Таджикистана в лечение раненных и больных в годы Великой отечественной войны / М. У. Каримова // Вестник Таджикского государственного университета бизнеса, права и политики. – 2014. – Вып. 2 (58). – С. 171.
4. Мацеевич И. 110 лет со дня рождения Александра Ефимовича Мангейма / И. Мацеевич // Детская хирургия. – 2002. – № 4. – С. 95-96.
5. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В.П. Пішака.] – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С. 15.
6. Сторінки історії: Бібліографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) За ред. В.П. Пішака. – Чернівці, 1999. – С. 104.

МАНЬКОВСЬКИЙ МИКИТА БОРИСОВИЧ

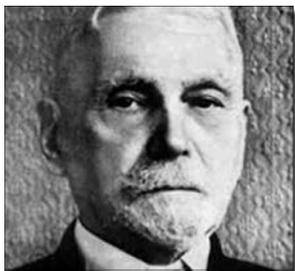
Лікарська династія Маньковських – одна з найбільш вражаючих серед інших династій медиків України. Її родоначальником був великодосвідчений військовий лікар, випускник знаменитої Санкт-Петербурзької Медико-хірургічної академії – Микита Іванович Маньковський.

Дід – Микита Іванович Маньковський

Після закінчення академії, він усе життя прослужив військовим лікарем в російській армії. Дослужився до дійсного статського радника (що відповідає нинішньому генерал-майорові), за що був особисто удостоєний спадкового дворянства з привласненням цього титулу усім подальшим поколінням.

Закінчив службу дід у віці 60 років на посаді начальника Військово-санітарного управління Віленського військового округу. Батько Микити Борисовича, – академік Борис Микитович Маньковський – відомий невролог, надалі – академік АМН СРСР.

Батько – Борис Микитович Маньковський

Під час революції 1904-1905 рр. Борис Микитович брав участь в студентських виступах, за що був відрахований з Київського університету Св. Володимира, причому без права на відновлення. Тому батько відправив його до Лейпцига, де він поступив на IV курс медичного факультету місцевого університету. Після закінчення університету батько Микити Борисовича впродовж року стажувався у відомій клініці Сальпетриєр в Парижі у П'єра Марі – учня знаного професора Шарко. Повернувшись до Києва, Борис Микитович відразу став доцентом кафедри неврології Київського університету.

Маньковський Микита Борисович народився 24 грудня 1914 року. Здавалося, що йому самою долею визначено продовжувати сімейну традицію і працювати на терені медицини.

Але, закінчивши у довоснні роки семирічну школу, молодий Маньковський, поступив у Київський технікум електрозв'язку. Звідти перейшов в електромеханічний технікум, після закінчення якого впродовж року працював електромонтером в експериментальних майстернях при Київському політехнічному інституті.

Потім Микита став студентом факультету електротехніки цього ж інституту, де закінчив повних два курси. Одного разу він випадково потрапив на засідання Київського товариства хірургів, на якому головував відомий професор медицини Олексій Петрович Кримов.

Те, що відбувалося на цьому засіданні, захопило майбутнього інженера, і він уперше замислився про медицину як про майбутню спеціальність.

Його вразила незвичайна обстановка, в якій проходило засідання, широке коло інтересів присутніх і ще багато деталей, які викликали у нього сумнів у правильності вибору свого життєвого шляху.

До того ж Микита був в курсі усіх медичних питань, оскільки жив у родині, де постійно говорили про медицину, обговорювали проблеми неврології, тощо.

Зрештою перемогла думка про необхідність йти шляхом батька, і Микита переходить на навчання до Київського медінституту, де вже на другому курсі новоспечений студент почав із захопленням працювати в науковому гуртку при кафедрі біохімії. У 1939 році Микита Борисович поступає в аспірантуру на кафедру фізіології.

Микита Борисович Маньковський – студент Київського медінституту

Але провчитися в аспірантурі він встиг цілих... три тижні. 18 вересня 1939 г. Маньковського М. Б. мобілізували у Червону армію, де він служив з вересня 1939 р. по серпень 1945 року.

Почав службу молодшим лікарем полку, брав участь у т.з. «польському поході» – операції по «звільненню» західних областей України. Потім його перевели в Київське військово-медичне училище, де він читав курси інфекційних хвороб і неврології.

З перших днів війни Микита Борисович – в діючій армії. Спочатку був командиром медико-санітарної роти, а потім командував медико-санітарним батальйоном гвардійської стрілецької дивізії, на базі якої у листопаді 1942 року був сформований 2-й гвардійський механізований корпус.

Гвардії майор медичної служби Микита Маньковський, 1942 р.

Служба в медичних підрозділах на фронті значно відрізнялася від роботи в медичних установах у звичайних умовах. Вона була не лише небезпечною для життя, але й вимагала від військових медиків мужності, фізичної витривалості, організованості.

Пройшовши чудову школу загартування в медсанбаті, Микита Борисович Маньковський в грудні 1943 року очолив перший відділ польового евакопункту 2-ої гвардійської армії. У польовому евакопункті армії Микита Борисович прослужив майже до кінця війни. Та все ж навесні 1945 року, під час однієї з контрольних поїздок в польовий пересувний госпіталь під Кенігсбергом, він потрапив під артилерійський обстріл, був контужений і важко поранений. Тому тривалий час лікувався в госпіталях Каунасу, Москви, Києва.

В кінці 1945 року Маньковський почав працювати молодшим науковим співробітником в Київському психоневрологічному інституті. У 1948 р. після захисту кандидатської дисертації за темою: «Інфекційні ураження спинного мозку: патологічна анатомія і деякі питання фізіології» його перевели асистентом кафедри нервових хвороб Київського медінституту.

Маньковський М. Б. – науковий співробітник Київського психоневрологічного інституту (1946 р.)

У 1951 році Міністерство охорони здоров'я України призначає 35-річного М. Б. Маньковського директором Чернівецького медінституту. Його вирізняла виняткова працелюбність, жага наукового пошуку, готовність віддавати себе хворому, природна обдарованість розуміти кожного. Це була молода людина, яка вміла захистити свою думку, дослухатися до авторитетного співрозмовника, вчасно сказати, вчасно відмежуватися.

Ось що він сам пише про цей період свого життя: «...В кінці 1950 г. Управління вищих учебных заведений Минздрава мне імперативно було предложено прийняти місце директора Черновицкого медінститута. На зустріч з областними партійними і советськими органами я ехал с тяжелым сердцем, но, когда прибыл в Черновцы, мне там очень понравилась – культурный, уютный, компактный, очень зеленый городок, типичный западноевропейский. Проработал я там до 55-го года. Стал заниматься докторской диссертацией, и это позволило мне обратиться в Минздрав с просьбой о возвращении в Киев, поскольку в Черновцах отсутствовала современная база, необходимая для научной работы. Получив разрешение, я «сдал» директорское кресло профессору М. М. Ковалеву, а сам занял по конкурсу место старшего научного сотрудника в Институте физиологии им. А. А. Богомольца АН УССР».

Незважаючи на молодий вік, за його плечима вже був великий організаційний досвід і без сумніву природний дар організатора і вченого-клініциста. У цей період на теренах Буковини вирує малярія, ендемічний зоб, поширені інфекційні і паразитарні хвороби. У спадок дісталася зруйнована система охорони здоров'я. А якщо бути відвертим до кінця, то останньої, як такої, не було зовсім. Все необхідно було розпочинати з чистого листа. І в цьому знадобився досвід, набутий у військових госпіталях. Він докладає багато зусиль щодо становлення матеріальної бази медичного інституту, організації навчального процесу.

М. Б. Маньковський у тісній співпраці з практичною охороною здоров'я організовує епідеміологічні наукові експедиції в передгірські та гірські райони області. І тут його слово вагоме, поради доречні, висновки виважені.

У 1954 році Микита Борисович повертається до Києва. У 1959 р. після захисту докторської дисертації, знову-таки за наполяганням Міністерства охорони здоров'я, став проректором Київського медінституту. А з 1961 по 1965 рік ще й завідуючим кафедри нервових хвороб, якою до цього керував його батько. Плідно працює над розробкою найважливіших проблем клінічної неврології.

М. Б. Маньковський з співробітниками кафедри нервових хвороб КМІ, 1960 р.

З 1965 року по 2014 роки творча діяльність М. Б. Маньковського була пов'язана з Інститутом геронтології АМН України. Професор Микита Маньковський обирає нову наукову магістраль, очоливши в новоствореному Інституті геронтології АМН СРСР відділ вивчення нервової патології з урахуванням вікових змін.

Саме тут він засновує нові напрямки нейрогеріатрії, створює свою школу і оригінальні клініки. Залишається чудовим лікарем-клініцистом, демократичною, чуйною особистістю, поціновувачем книг і живопису, виявляючи цікавість до всього.

В Інституті геронтології професор М. Б. Маньковський створив потужну наукову школу, відділи та підрозділи якої нині очолюють його учні та послідовники.

Естафета поколінь: професор М. Б. Маньковський зі своєю ученицею – професором І. Н. Карабань

Проведені М. Б. Маньковським комплексні епідеміологічні, клініко-нейрофізіологічні, нейропсихологічні, генетичні і лонгітудинальні дослідження процесу старіння ЦНС дозволили йому обґрунтувати основні положення і принципи нового, пріоритетного клінічного напрямку – нейрогеронтології і нейрогеріатрії.

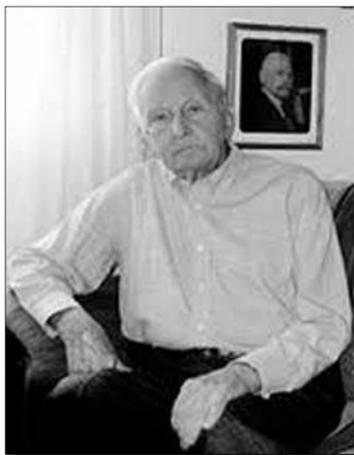
Школа М. Маньковського постає як піонер найважливіших напрямів у патології мозку на фоні вікових змін. Ці дані увійшли в арсенал світової нейрогеріатрії.

М. Б. Маньковський – автор більше 300 публікацій, в т. ч. 9 монографій. Він широко відомий як автор монографій «Ревматичний енцефаліт» (1959), «Старіння і нервова система» (1972), «Атеросклероз і вік» (1982), «Судинний паркінсонізм» (1982), «Довгожителі. Нейрофізіологічні аспекти» (1985), «Старіння мозку» (1991), а також численних глав у керівництвах з геронтології і геріатрії, що являються фундаментальними у вітчизняній науці: «Основи геронтології» (1969), «Посібник з геріатрії» (1982), «Біологія старіння» (1982).

Микита Борисович Маньковський пішов із життя 3 грудня 2014 року.

Час – найкращий свідок справжньої ролі вченого у панорамі світових поглядів, гіпотез та досліджень. В такому сенсі яскравим дороговказом постає приклад М. Н. Маньковського – найвідомішого клініциста-невролога, консультанта провідних клінік Східної Європи, який, наслідуючи етичні та наукові засади життя генези Маньковських, найстарішого лікарського роду в Україні, започаткував новий напрямок в неврології, але ніколи не хизувався цим.

Він був просто самим собою.

Одна з останніх фотографій М. Б. Маньковського

***Продовжувачі славетної династії лікарів Маньківських (справа наліво):
Микита Борисович, донька професора Ірина Микитівна, онук Борис Микитович***

Доля подарувала нашому навчальному закладу щасливе минуле, біля його витоків була неординарна особистість, мудрий і добрий наставник професор Микита Борисович Маньковський. Або як влучно сказав про нього Ю. Віленський – «Гіпократ із українського роду».

Його ім'я золотими літерами виписане на скрижалях Буковинського державного медичного університету.

Наукова спадщина М. Б. Маньковського

Монографії, підручники та наукові посібники

1. Маньковський Н. Б. Ревматический энцефалит / Н. Б. Маньковский. – К.: Госмедиздат УССР, 1959. – 295 с.
2. Маньковський Н. Б. О нервной патологии при гипертонической болезни / Н. Б. Маньковский. – М., 1960. – 364 с.

3. Маньковский Н. Б. Старение и нервная система (Очерки клинической нейрогеронтологии) / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц. – К.: Здоров'я, 1972. – 279 с.
4. Справочник по гериатрии: справочник / под ред. Д. Ф. Чеботарева; Н. Б. Маньковского. – М.: Медицина, 1973. – 502 с.
5. Руководство по геронтологии: руководство / под ред. Д. Ф. Чеботарева, Н. В. Маньковского, В. В. Фролькиса. – М.: Медицина, 1978. – 503 с.
6. Руководство по гериатрии (Особенности клиники и лечения болезней в пожилом и старческом возрасте) / ред. Д. Ф. Чеботарев, Н. Б. Маньковский. – М.: Медицина, 1982. – 544 с.
7. Сосудистый паркинсонизм / Н. Б. Маньковский [и др.]. – К.: Здоров'я, 1982. – 208 с.
8. Долгожители: нейрофизиологические аспекты / Н. Б. Маньковский [и др.]. – Л.: Наука, 1985. – 161 с.
9. Маньковский Н. Б. Современные подходы к терапии когнитивных нарушений. Нейрометаболическая терапия / Н. Б. Маньковский, Н. Ю. Бачинская. – К.: ООО «ДСГ Лтд», 2005. – 71 с. (Б-чка практикующего врача).

Наукові статті

1. Духин А. Л. О приоритете Бахтерева в описании важного рефлекторного феномена / А. Л. Духин, Н. Б. Маньковский // Врачебное дело. – 1951. – № 9. – С. 851.
2. Маньковский Н. Б. Патологические изменения нервной системы при гриппе / Н. Б. Маньковский, Я. И. Минц, Л. Я. Райгородская // Медицинский журнал. – 1952. – Т. 22, вып. 1. – С. 14-20.
3. Маньковский Н. Б. К вопросу клиники геморрагического менингоэнцефалита / Н. Б. Маньковский // Врачебное дело. – 1954. – № 6. – С. 507-510.
4. Лечение сермионом больных начальной атеросклеротической энцефалопатией среднего и пожилого возраста / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц, Н. Ю. Бачинская, Н. В. Кочубей // Врачебное дело. – 1989. – № 4. – С. 60-63.
5. Маньковский Н. Б. Начальная дисциркуляторная энцефалопатия (НДЭ) у больных среднего и пожилого возраста (вопросы ранней диагностики и терапии) / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц, И. Н. Карабань // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1989. – Т. 88. – С. 16-20.
6. Дофаминэргические механизмы старения мозга: обзор литературы / Н. Б. Маньковский, С. М. Кузнецова, Л. А. Янович, Л. А. Редько // Врачебное дело. – 1989. – № 9. – С. 83-88.
7. Возрастные особенности функционального состояния головного мозга у больных дисциркуляторной энцефалопатией / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц, И. Н. Карабань [и др.] // Вестник АМН СССР. – 1990. – № 1. – С. 46-48.

8. Антитела к дофамину в патогенезе паркинсонизма/ Г.Н. Крыжановский, В. А. Евсеев, С. В. Магаева, Н. Б. Маньковский // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1991. – Т. 112, № 11. – С.470-472.
9. Маньковский Н. Б. Сравнительная характеристика возрастной распространенности некоторых сердечно-сосудистых заболеваний в отдельных районах Украины, Абхазии, Азербайджана / Н.Б. Маньковский, С.М. Кузнецова // Терапевтический архив. – 1991. – Т. 63, № 10. – С. 91-97.
10. Маньковский Н. Б. Нейрогериатрия – новая глава клинической невропатологии / Н. Б. Маньковский, А. Я. Минц // Врачебное дело. – 1992. – № 8 – С.7-10.
11. Антитела к дофамину у больных паркинсонизмом и их возможная роль в патогенезе паркинсонического синдрома / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань, Г.Н. Крыжановский [и др.] // Журнал неврологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1993. – Т. 93, № 6. – С.7-11.
12. Антитела к серотонину и их возможная роль при паркинсонизме / Г.Н. Крыжановский, Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань [и др.] // Журнал неврологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1994. – Т. 94, № 5. – С.21-26.
13. Уровень продуктов перекисного окисления липидов в крови больных болезнью Паркинсона разного возраста / Г.Н. Крыжановский, Е. В. Никушкин, В. Г. Кучеряну, Н. Б. Маньковский // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1994. – Т. 117, № 2. – С.209.
14. Маньковский Н. Б. Патогенетическое лечение паркинсонизма / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань // Лікування та діагностика. – 1998. – № 4. – С.27-32.
15. Маньковский Н. Б. Болезнь Паркинсона и сосудистый паркинсонизм. Критерии диагностики / Н.Б Маньковский, И. Н. Карабань, Н. В. Карабань // Международный медицинский журнал. – 2000. – Т. 6, № 3. – С.35-38.
16. Маньковский Н. Б. Комплексная патогенетическая фармакотерапия болезни Паркинсона / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань // Журнал практичного лікаря. – 2001. – № 6. – С.49.
17. Карабань И. Н. Патогенетические аспекты лекарственной терапии и клинического течения болезни Паркинсона / И. Н. Карабань, Н. В. Карабань, Н. Б. Маньковский // Міжнародний неврологічний журнал. – 2006. – № 5. – С.13-18.
18. Маньковский Н. Б. Клинико-генеалогические особенности болезни Паркинсона у больных среднего и пожилого возраста / Н. Б. Маньковский, Н. В. Карабань // Міжнародний неврологічний журнал. – 2008. – № 2. – С. 111-117.
19. Маньковский Н. Б. Когнитивная деятельность при старении / Н. Б. Маньковский, Н. Ю. Бачинская // Проблемы старения и долголетия. – 2008. – Т. 17, № 4. – С.444-450.

20. Маньковский Н. Б. Экстрапирамидная система при старении и паркинсонизме / Н. Б. Маньковский, И. Н. Карабань // Проблемы старения и долголетия. – 2008. – Т 17, № 4. – С.432-443.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.12-13.
2. Виленский Юрий. Никита Борисович Маньковский. Прощальная акварель // ДОМС: диабет, ожирение метаболический синдром. – 2014. – № 6. – С.89-91.
3. Винничук С. Академик Б. Маньковский и его вклад в развитие отечественной неврологии: фотокнига / С. Винничук Т. Черненко. – К., 2008.
4. Заслуженный діяч науки України М. Б. Маньковський // Медичні перспективи. – 2005. – Т. 10, № 1. – С.135-136.
5. Заслуженному деятелю науки Украины профессору Н. Б. Маньковскому – 95 лет // Международный неврологический журнал. – 2009. – № 8. – С.140-141.
6. Інтерв'ю с профессором Н. Б. Маньковским // Лікування та діагностика. – 2002. – № 1. – С.2-8.
7. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С.172-173.
8. Никита Борисович Маньковский (к 90-летию со дня рождения) // Лікарська справа. – 2004. – № 8. – С.99-100.
9. К 95-летию Никиты Борисовича Маньковского // Український неврологічний журнал. – 2010. – № 1. – С.5-6.
10. Мяловицкая Е. А. Выдающийся ученый, защитник отечества, организатор науки – профессор Никита Борисович Маньковский / Е. А. Мяловицкая // Міжнародний неврологічний журнал. – 2006. – № 6. – С.128-130.
11. Пішак В. П. Микита Борисович Маньковський – видатний організатор медичної науки на Північній Буковині / В. П. Пішак // Буковинський медичний вісник. – 2014. – Т. 18, № 1. – С.204-205.
12. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С.32.
13. Трахтенберг И. Никита Борисович Маньковский. Жизнь, судьба, память / И. Трахтенберг, Ю. Виленский // Новости медицины и фармации. – 2014. – № 20. – С.27.

НОВИКОВ МИКОЛА ПАВЛОВИЧ

У січні 2004 року медична громадськість Буковини відзначила 110-річницю від дня народження одного з фундаторів Буковинського медичного університету – доцента Миколи Павловича Новикова – яскравої непересічної людини, якій доля присудила пов'язати своє життя з Чернівецьким медичним інститутом, заснувати кафедру топографічної анатомії та оперативної хірургії, поєднати теорію з практикою.

Микола Павлович Новиков народився 20 січня 1894 року в Москві у сім'ї міщанина. У 1912 році він закінчив восьму московську гімназію, після чого вступив на медичний факультет Московського державного університету, але в першому ж семестрі був виключений за участь у студентських заворушеннях. Після цього переїжджає до Харкова, де був зарахований на природничий, а згодом переведений на медичний факультет Харківського державного університету. З 1914 по 1917 рік, навчаючись, одночасно працює лаборантом на кафедрі нормальної анатомії під керівництвом професора В. М. Воробйова.

У березні 1917 року закінчив медичний факультет, після чого був мобілізований в царську армію на посаду молодшого лікаря полку, де пробув до березня 1918 року. Після демобілізації повернувся до Москви і деякий час працював лікарем дитячої колонії. У листопаді 1918 року призваний до лав Червоної армії, де також працював молодшим лікарем полку. Після демобілізації працював штатним ординатором пропедевтичної хірургічної клініки медичного факультету Середньо-Азіатського університету.

У листопаді 1923 року Микола Павлович став асистентом цієї ж клініки. В цей період М. П. Новиков очолював клінічну лабораторію, проводив практичні заняття з ординаторами та студентами, виконував складні оперативні втручання. Продовжував виступати з науковими доповідями перед медичною громадськістю, на засіданнях Середньо-Азіатського медичного товариства, з'їздах лікарів Середньої Азії.

З 1932 по 1934 рік М. П. Новиков працював лікарем приймального відділення Московського обласного науково-дослідного клінічного інституту.

19 січня 1937 року рішенням Вищої кваліфікаційної комісії Народного комітету охорони здоров'я РСФСР йому присуджено науковий ступінь кандидата медичних наук, в 1943 році – вчене звання старшого наукового співробітника, а у 1945 році – вчене звання доцента.

Під час Великої Вітчизняної війни Микола Павлович, як викладач вищого навчального закладу, мав дозвіл на евакуацію. Однак він залишився у Москві, обійнявши посаду начальника першого хірургічного відділення евакошпиталю № 5020.

Як авторитетного і досвідченого фахівця, за плечима якого велика лікарська та викладацька практика, М. П. Новикова у березні 1946 року призначають завідувачем кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії Чернівецького медичного інституту. В Чернівцях він отримав помешкання на вулиці Федьковича, 33/1.

На той час молода кафедра навіть не мала свого приміщення, не було обладнання, наочного приладдя. Своєю роботою М. П. Новиков розпочав з організації кафедри. За порівняно короткий час він налагодив навчальну і наукову роботу, підняв на належний рівень авторитет дисципліни. Фактично саме його можна вважати організатором кафедри.

Прекрасний лектор, уважний педагог, М. П. Новиков користувався великою повагою у студентів.

Морфологічний корпус Чернівецького державного медичного інституту. 1946 р.

З квітня 1946 року М. П. Новиков одночасно працює доцентом кафедри загальної хірургії та очолює на громадських засадах хірургічне відділення Першої міської лікарні. Внаслідок цього кафедра топографічної ана-

томії та перативної хірургії працювала не тільки в колі теоретичних питань, а й успішно поєднувала теорію з практикою.

*Новиков М. П. з колективом кафедри
(1947 р.)*

М. П. Новиков – автор 128 наукових праць, більшість з яких присвячена лікуванню гнійних захворювань кінцівок та суглобів.

Вагоме значення має підготовлена вченим монографія «Вторичное кровотечение», в якій узагальнений досвід автора, набутий у період Великої Вітчизняної війни.

*Екзамен з топографічної анатомії та оперативної хірургії 1947 р.
Крайній зліва доцент М. П. Новиков*

М. П. Новиков був спеціалістом високого рівня, фахівцем своєї справи, мав заслужений авторитет. Зважаючи на це, виконавчий комітет Союзу товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця у 1957 році рекомендував його на роботу в лікувальних закладах Радянського Червоного Хреста за кордоном.

Під час святкування 10-річчя від дня заснування інституту М. П. Новиков указом Президії Верховної ради СРСР від 9 липня 1954 року був нагороджений Орденом Трудового Червоного Прапора. Він також нагороджений медалями «За оборону Москви», «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років», «За перемогу над Німеччиною».

Самовіддана праця та високий гуманізм належно поціновані трудящими Буковини, які неодноразово обирали його депутатом міської та районної Ради.

Працюючи в комісії з питань охорони здоров'я, він зробив вагомий внесок у покращення медичної допомоги населенню Буковини.

У 1960 році М. П. Новиков вийшов на пенсію і виїхав до Москви.

Наукова спадщина М. П. Новикова

Як згадує у своїх роботах Р. І. Поляк, Микола Петрович Новиков активно працюючи над науковими розробками, свої наукові праці мало публікував – він їх просто складав, тому науковий спадок Миколи Павловича досить скромний.

1. Новиков Н. П. Об абсцессах селезенки: диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук./Н.П.Новиков.– М., 1937.
2. Новиков Н. П. Вторичное кровотечение: монография / Н.П.Новиков.– К., 1947.
3. Новиков Н. П. К вопросу об оперативной фиксации позвоночника/ Н. П. Новиков // Медицинская мысль Узбекистана.– 1928, № 3.– С.292-296.
4. Новиков Н. П. Материалы к изучению заболеваемости коренного населения Казалинского уезда./ Н. П. Новиков // Медицинская мысль Узбекистана.– 1928, № 4.– С.429-436.
5. Новиков Н. П. По вопросу о хронических осумковывающих перитонитах / Н.П.Новиков // Медицинская мысль Узбекистана.– 1928, № 4.– С.25-29.
6. Новиков Н. П. Шесть случаев Pustula maligna / Н. П. Новиков // Медицинская мысль Узбекистана.– 1928, № 2.– С.60-68.

Бібліографія

1. Архивные личные дела на сотрудников, ушедших из института в 1944-1967 годах // Черновицкий медицинский институт: Дело № 40.

2. Ахтемійчук Ю.Т. Новіков Микола Павлович. / Ю.Т. Ахтемійчук, В.П. Пішак, І.У. Свистонюк. – Чернівці: БДМА, 2004. – 62 с.
3. Лютик М.Д. Кафедра топографічної анатомії та оперативної хірургії Буковинської державної медичної академії: історичний нарис / М.Д. Лютик, В.П. Пішак, – Чернівці: БДМА, 2001. – С.24-26.
4. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) [за ред. В.П. Пішака] – Чернівці: БДМА, 1999. – С.176.
5. Тарасенко Л.В. Історія кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії Буковинської державної медичної академії / Л.В.Тарасенко, О.В. Власова, П.М. Скорейко. // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2003. – Т. 2, № 3. – С.60-68.

ПАХМУРНИЙ БОРИС АНДРІЙОВИЧ

Тридцяті роки ХХ століття увійшли в історію як «епоха колективізації» – руйнування багатокілового укладу селянського життя, виробництва, звичаїв, культури.

На початку цієї епохи і народився майбутній професор, Вчений з великої літери і просто чудова людина – Борис Андрійович Пахмурний. Сталася ця подія 15 грудня 1931 року в сім'ї сільських інтелігентів – лікаря Андрія Терентійовича та вчительки біології Оксани Іванівни Пахмурних у селі Станіславі, що на Херсонщині.

У 1937 році сім'я переїхала до Одеси, де майбутній вчений стає на першу сходинку свого наукового шляху – йде до першого класу школи № 35.

У 1941 році в життя людей увірвалася друга світова війна і внесла свої жорстокі корективи. Батька мобілізують до Радянської армії, а мати з двома дітьми (у Бориса Андрійовича був ще брат) покидає велике голодне місто і знову йде в херсонське село Келегеї, де і живе з дітьми на тимчасово окупованій ворогом території.

Після війни сім'я знову повертається до Одеси, де Борис закінчує десятирічну СШ № 107 і в цьому ж році поступає до Одеського медичного інституту. По закінченні інституту двадцятивосьмирічний лікар йде на Алтай і працює в царині практичної медицини. Він працює лікарем станції швидкої допомоги, а потім хірургом санчастини УВС м. Барнаула. Однак, поклик до наукових досліджень був настільки потужний, що Борис Андрійович приходить у лабораторію професора Берхина Юхима Борисовича, видатного дослідника водно-сольового обміну, фармаколога. З цього часу починається його безпосередня наукова діяльність.

3 жовтня 1957 року він працює асистентом професора Берхина Ю. Б., виконує кандидатську дисертацію на тему: «Влияние некоторых фармакологических веществ на функцию интактной и денервированной почек» і 11 червня 1962 року на спеціалізованій раді Томського медичного інституту успішно її захищає.

У жовтні 1964 року наказом ректора Алтайського медичного інституту Борис Андрійович Пахмурний призначений виконуючим обов'язки завідувача кафедри патологічної фізіології цього інституту, а в березні 1966 р. – обраний на посаду доцента.

У 1965 році завідувач кафедри патологічної фізіології Чернівецького медичного інституту доцент Л. М. Очеленко отримав вчене звання професора і виїхав на роботу до Ростова-на-Дону. На цю вакансію було оголоше-

но конкурс, в якому взяв участь доцент Пахмурний Б. А. і переміг. Отже, з 20 грудня 1966 року його було обрано за конкурсом на посаду завідувача кафедри патофізіології.

Кафедра патологічної фізіології на чолі з Б. А. Пахмурним

Саме на кафедрі патофізіології Чернівецького медичного інституту Б. А. Пахмурний розпочинає роботу над докторською дисертацією на тему: «О механизме действия сердечных гликозидов на функцию почек и водно-солевой обмен» і у 1969 році успішно її захищає.

У 1971 році ВАК СРСР затверджує доцента Пахмурного Б. А. у вченному званні «професор» на кафедрі патологічної фізіології Чернівецького медінституту. За клопотанням ректорату від 03.05.71р. професор Пахмурний Б. А. був призначений проректором з наукової роботи.

18 березня 1974 року за власним бажанням наказом № 135Л по Міністерству охорони здоров'я УРСР Б. А. Пахмурний був звільнений з посади проректора з оголошенням йому подяки за сумлінну працю. Наказом по інституту № 350 від 04.11.74р. за сумлінну працю і високі показники в роботі, активну участь у громадському житті професор Пахмурний Б. А. занесений на дошку Пошани інституту.

Такі основні етапи службової кар'єри професора Б. А. Пахмурного.

Борис Андрійович Пахмурний запрошував викладачів на свої заняття, навчаючи у такий спосіб майстерності викладання патофізіології. Його лекції привертали увагу не лише студентів, а й практикуючих лікарів. Він володів аудиторією завдяки широкому використанню відомого педагогічного прийому «Не здивуєш – не навчиш». І він дивував слухачів своїм розумом, ерудицією, загальною культурою, співставленням протилежних поглядів, парадоксами, абсолютним володінням матеріалу. Він любив студентів і вони відповідали йому взаємністю.

Кафедра патологічної фізіології

На кафедрі створюється студентський науковий гурток. У подальшому більшість його членів стали докторами і кандидатами наук. Це професори Ю. І. Іванов, Г. І. Кокошук, А. І. Гоженко, О. О. Свірський, М. Г. Триняк, кандидати наук В. О. Кабашнюк, І. М. Рудик, Т. В. Стрикаленко, В. В. Парафенюк та інші.

Завдяки зусиллям професора Б. А. Пахмурного, на кафедрі в Чернівецькому медичному інституті та і в цілому в Україні, були створені засади нового наукового напрямку – патофізіологія нирок та водно-сольового обміну. Найбільш активно цей напрямок в Україні розвивається учнями професора Пахмурного Б. А. Для порівняння: у 2000 році відбулися чергові конгреси патофізіологів України та Росії. У матеріалах російського з'їзду була опублікована одна робота з питань патофізіології нирок, а в тезах учнів школи професора Б. А. Пахмурного були представлені 11 робіт, причому основна кількість з Чернівців та Одеси.

Той факт, що IV Всесоюзна конференція з патофізіології нирок та водно-сольового обміну (1974) відбулася у Чернівцях, вперше в Україні, є прямим наслідком визнання праць кафедри патологічної фізіології і, в першу чергу, ролі професора Пахмурного Б. А. у цьому науковому напрямку.

Засідання кафедри.

Професор Б. А. Пахмурний з улюбленими учнями

Наукова тема, що розроблялася професором Б. А. Пахмурним і його учнями, на тривалий час стала однією з провідних в інституті.

У червні 1980 року професор Пахмурний Б. А. за власним бажанням звільняється з посади завідувача кафедри патофізіології Чернівецького медичного інституту, і будучи обраним за конкурсом на посаду завідувача лабораторії НДІ гігієни водного транспорту, переїздить до Одеси.

У травні 1983 року у розквіті творчих сил Борис Андрійович раптово помер. Йому було всього 52 роки.

Внутрішня самодисципліна, висока працездатність, цілеспрямованість, помножені на талант дослідника, дозволили йому за короткий вік, що виділив йому Бог, зробити дуже багато.

Його світла пам'ять, науковий спадок, плідотворність ідей продовжують надихати учнів Бориса Андрійовича і всіх, хто його знав, на нові наукові і педагогічні здобутки.

Борис Андрійович Пахмурний вніс суттєвий внесок в історію розвитку кафедри патологічної фізіології, позитивно був налаштований щодо створення клінічної патофізіології. Його публікації, наукові ідеї співзвучні з сучасною головною метою перспективи розвитку навчально-методичної роботи кафедри патофізіології БДМУ, яка полягає у підготовці спеціалістів, здатних в умовах практичної охорони здоров'я клінічно мислити, оперативно приймати рішення як у типових, так і в нестандартних ситуаціях. При цьому патологічна фізіологія, як теоретичний фундамент медицини повинна відігравати провідну роль у формуванні в студентів основ клінічного мислення та виконувати функцію методології клінічних дисциплін з акцентом проведення практичних занять на провідне напруження таких сфер людської свідомості, як мислення та інтелект.

*Остання лекція Б. А. Пахмурного в ЧМІ
(травень, 1980 р.)*

Борис Андрійович був і залишається в пам'яті людиною, вченим від Бога, який завжди готовий зрозуміти і допомогти словом та ділом усім, хто цього потребує.

Наукова спадщина Б. А. Пахмурного

Наукові статті

1. Пахмурный Б. А. Влияние аминазина на функцию почек / Б. А. Пахмурный, Е. Б. Берхин // Фармакология и токсикология. – 1960. – № 5.
2. Пахмурный Б. А. О механизме действия сольсолина на мочеотделение / Б. А. Пахмурный // Фармакология и токсикология. – 1961. – № 2.
3. Пахмурный Б. А. К механизму действия ацетилхолина на мочеотделение / Б. А. Пахмурный // Физиологический журнал СССР. – 1961. – № 4. – С. 479-482.
4. Пахмурный Б. А. Фильтрационно-реабсорбционная функция денервированной почки в обычных условиях и при действии некоторых нейротропных веществ / Б. А. Пахмурный // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1962. – № 5.
5. Пахмурный Б. А. К методике одновременного определения объема экстра-интрацеллюлярной жидкости в организме крыс / Б. А. Пахмурный, Ю. И. Иванов // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1965. – № 4. – С. 123-125.
6. Пахмурный Б. А. О влиянии строфантина и конваллятоксина на деятельность почек / Б. А. Пахмурный // Фармакология и токсикология. – 1965. – № 3. – С. 362-364.
7. Пахмурный Б. А. Влияние кортизона и преднизолона на распределение воды в организме / Б. А. Пахмурный, Ю. И. Иванов // Проблемы эндокринологии. – 1965. – № 4. – С. 71-74.
8. Пахмурный Б. А. О непосредственном действии сердечных гликозидов на почки / Б. А. Пахмурный // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1965. – № 7. – С. 67-70.

9. Пахмурный Б. А. Сравнительное действие некоторых препаратов стероидной структуры на функциональное состояние почек/Б.А.Пахмурный, Ю. И. Иванов // Вопросы краевой патологии болезней сердечно-сосудистой системы и органов дыхания: сборник.– Барнаул, 1965.– С.326-329.
10. Пахмурный Б. А. К механизму действия адреналина на реабсорбцию воды в почечных канальцах/Б.А.Пахмурный // Физиологический журнал СССР.– 1965.– № 2.
11. Пахмурный Б. А. Влияние ионов калия на ренальный эффект строфантина / Б.А.Пахмурный // Фармакология и токсикология.– 1966.– № 3.– С.330-333.
12. Пахмурный Б. А. Реабсорбция натрия, секреция калия и активность сукци-натдегидрогеназы в почечных канальцах / Б.А.Пахмурный, А. А. Волощенко // Вопросы медицинской химии и гистохимии: сборник.– Барнаул, 1966.– С.159.
13. Пахмурный Б. А. Влияние адреналэктомии на активность сукцинатдегидрогеназы и реабсорбцию натрия в почечных канальцах / Б. А. Пахмурный, А. А. Волощенко // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины.– 1966.– № 9.– С.22-24.
14. Пахмурный Б. А. Сердечные гликозиды и реабсорбция натрия в канальцах почек / Б.А.Пахмурный // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины.– 1966.– № 11.– С.74-76.
15. Пахмурный Б. А. Влияние длительного введения сердечных гликозидов на функциональное состояние почек / Б. А. Пахмурный // Кардиология.– 1967.– № 4.– С.87-90.
16. Пахмурный Б. А. Влияние строфантина на некоторые показатели энергетического обмена в почках / Б. А. Пахмурный // Фармакология и токсикология.– 1967.– № 6.– С.729-731.
17. Пахмурный Б. А. Влияние унитиола и цистеина на ренальный эффект строфантина/ Б. А. Пахмурный // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины.– 1967.– № 7.– С.59-61.
18. Пахмурный Б. А. Изменения водно-солевого обмена у крыс под влиянием сердечных гликозидов/Б.А.Пахмурный, Ю. И. Иванов // Фармакология и токсикология.– 1967.– № 3.– С.337-340.
19. Пахмурный Б. А. Динамика изменений водных пространств организма при экспериментальной застойной недостаточности кровообращения / Б.А. Пахмурный // Патологическая физиология и экспериментальная терапия.–1967.– № 4.– С.14-16.
20. Пахмурный Б. А. О водно-солевом обмене у больных циррозом печени / Б.А. Пахмурный, Д. В. Усов, К.Л. Флат // Терапевтический архив.– 1968.– № 7.– С.21-24.
21. Пахмурный Б. А. Секреторные процессы в почках при действии строфантина / Б.А. Пахмурный // Регуляция функции почек и водно-солевого обмена.– Барнаул, 1968.– Вып. 1.– С.101-102.

22. Пахмурный Б. А. Влияние строфантина на проницаемость капилляров / Б. А. Пахмурный // Регуляция функции почек и водно-солевого обмена. – Барнаул, 1968. – Вып. 1. – С.103-108.
23. Пахмурный Б. А. О противоотечном действии сердечных гликозидов при гиперальдостеронизме / Б.А. Пахмурный // Альдостерон и водно-солевой гомеостаз: материалы симпозиума. – Новосибирск, 1968. – С.225-226.
24. Пахмурный Б. А. Функция почек и структура отека при экспериментальной хронической недостаточности кровообращения / Б.А. Пахмурный // Патофизиология сердечно-сосудистой системы: материалы республиканской конференции патофизиологов (Запорожье, сентябрь 1968.). – Киев, 1968. – С.108-109.
25. Пахмурный Б. А. Функция денервированной почки / Б.А. Пахмурный // Нервная трофика и дистрофический процесс: сборник. – К.: Здоров'я, 1969.
26. Пахмурный Б. А. К вопросу о механизмах мочегонного действия сердечных гликозидов / Б. А. Пахмурный // Кардиология. – 1971. – № 2.
27. Пахмурный Б. А. Влияние регионарных сдвигов кислотно-щелочного равновесия на функцию почек / Г. И. Кокошук, Б. А. Пахмурный // IV-я Всесоюзная конференция по водно-солевому обмену и функции почек: материалы конференции – Черновцы, 1974. – С.93-94.
28. Пахмурный Б. А. Влияние увеличения объема внеклеточной жидкости на дыхание и окислительное фосфорилирование в митохондриях коркового вещества почек / Б.А. Пахмурный, Ю.И. Иванов, Р.П. Колоскова // 1-й Всесоюзный съезд нефрологов: материалы. – Минск, 1974. – С.64.
29. Пахмурный Б. А. О гуморальной регуляции кислотно-выделительной деятельности почек / Г.И. Кокошук, Б. А. Пахмурный // Физиологический журнал СССР. – 1976. – № 3. – С.452-455.
30. Пахмурный Б. А. Активность карбоангидразы и глютаминазы почек при стимуляции кислотно-выделительной деятельности почек/ Б.А. Пахмурный // X-й съезд Украинского физиологического общества: материалы съезда. – Одесса, 1977. – С.166-167.
31. Пахмурный Б. А. Особенности осморегулирующей деятельности почек у крыс при экспериментальном нефрите / Б.А. Пахмурный, А. И. Гоженко // V-я Всесоюзная конференция по физиологии почек и водно-солевого обмена: материалы съезда. – Л., 1978. – С.19-20.
32. Пахмурный Б. А. О роли глюкокортикоидов в регуляции кислотно-выделительной функции деятельности почек/Б.А. Пахмурный // Физиологический журнал СССР им. И. М. Сеченова. – 1979. – Т. 63. – № 5. – С.751-754.
33. Функционально-биохимические и иммунологические параллели в динамике нефрита Мазуги / В. А. Кабашнюк, Б. А. Пахмурный, Г. И. Кокошук, Т. В. Стрикаленко // II-й Всесоюзный съезда нефрологов: тезисы докладов(18-21 ноября). – Баку – М.; Л., 1980. – С.120-121.

34. Пахмурный Б. А. Адаптационно-компенсаторное изменение энергетического обмена и почечных процессов при нефрите и повреждении почек сулемой / Б.А. Пахмурный, П.М. Григоришин, В.В. Халатурник // VI-я Всесоюзная конференция по патофизиологии почек и водно-солевого обмена: тезисы докладов.– Новосибирск, 1981.– С.72.
35. Реабсорбция натрия и энергетический обмен в поврежденной почке / А.И. Гоженко, Б.А. Пахмурный, В.П. Пишак, Н.В. Черновский // Повреждение и регуляторные процессы организма: тезисы докладов III-го Всесоюзного съезда патофизиологов (16-19 ноября 1982).– Тбилиси – М., 1982.– С.12-13.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І, Й, Сидорчук, Р.І. Зорій [та ін.]; [за ред. В.П Пішака].– Чернівці: БДМА, 2004.– 228 с.
2. Кафедра патофізіології Буковинського державного медичного університету: історія, сучасний стан проблеми, перспективи розвитку / [Ю. С. Роговий, Л. О. Філіпова, В. А. Дорошко та ін.] // Буковинський медичний вісник.– 2009.– Т. 13, № 1.– С.157-160.
3. Мислицький В. Ф. Пахмурний Борис Андрійович/ В. Ф. Мислицький, В. П. Пішак.– Чернівці: Медакадемія, 2002.– 129 с.
4. Роговий Ю. С. Пахмурний Борис Андрійович – вчений від Бога / Ю. С. Роговий, Л. О. Філіпова, В. А. Дорошко // Клінічна та експериментальна патологія .– 2009.– Т.VIII, № 3(29).– С.152-153.
5. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998)/ [за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: БДМА, 1999.– С.127.

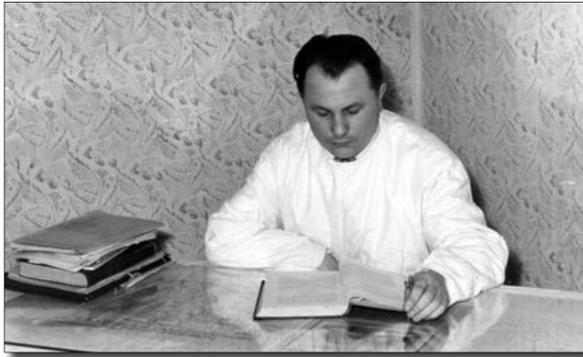
ПІСЬКО ГРИГОРІЙ ТИМОФІЙОВИЧ

Пісько Григорій Тимофійович народився 24 травня 1928 року у сім'ї колгоспника в селі Мазурівка Тульчинського району Вінницької області.

Після звільнення місцевості від окупації у 1945 по закінченню 7 класів він вступив до Тульчинської фельшерсько-акушерської школи, яку закінчив у 1948 році. З 1948 по 1949 рік працював на посаді держсанінспектора Ямпільського району Вінницької області, після чого був рекомендований рай- і облздоровідділами для навчання в медичному інституті.

У 1955 році закінчив з відзнакою Чернівецький державний медичний інститут, субординатуру проходив на кафедрі факультетської терапії. Проявив себе як ініціативний, серйозний працівник, який має схильність до наукової роботи. В клініці виконав наукову роботу під керівництвом доцента кафедри Б. Роднянського, отримавши першу премію.

З серпня 1955 року був зарахований тимчасово на посаду старшого лаборанта кафедри організації охорони здоров'я, а з жовтня 1955 року був зарахований аспірантом кафедри фармакології Чернівецького медичного інституту. Завідувачем кафедри був дуже принциповий, самостійний у своїх поглядах, вимогливий до співробітників та студентів професор С. П. Закривидорога.

За період навчання в аспірантурі Г. Т. Пісько достроково на один рік виконав і захистив кандидатську дисертацію за темою: «До фармакології кореню кінського щавлю», в якій запропонував цей препарат для лікування гіпертонічної хвороби.

Аспірант Г. В. Пісько. Дослідження впливу настійки кінського щавлю на артеріальний тиск (1958 р.)

Перші наукові праці Г. Т. Піська були присвячені лікувальним властивостям галунових препаратів з кореня кінського щавлю, зорі лікувальної, чорної тополі, тиса буковинського та ін. Ще будучи студентом, він написав чотири наукові роботи, відзначені інститутськими та Республіканськими преміями, які були надруковані у наукових медичних журналах, у тому числі в журналі «Врачебное дело».

Асистенти кафедри фармакології Г. Т. Пісько (другий справа) з дружиною та М. Л. Тараховський з дружиною на першотравневій демонстрації (1955 р.)

З серпня 1959 по 1965 рік Г. Т. Пісько за сумісництвом працював замісником лікувального факультету інституту по молодших курсах і керував навчанням аспірантів та клінічних ординаторів інституту (з 1957 по 1959 рр.).

17 травня 1962 року Григорій Тимофійович був обраний за конкурсом на посаду доцента кафедри фармакології. Асистент Тараховський М. Л. на той час виконав докторську дисертацію і переїхав у Донецьк завідувати кафедрою.

Згодом М.Л. Тараховський переїхав до Києва і тривалий час працював завідувачем фармакологічною лабораторією ОХМАДИТ, був активним членом Державного Фармакологічного Центру. Написав книгу спогадів «Дорогами життя», у якій досить детально описує і своє перебування в Чернівцях, на кафедрі фармакології медінституту.

Аспірант Г. Т. Пісько (другий зліва) та доцент М.Л. Тараховський (другий справа) в колі лаборантів та препараторів кафедри фармакології (1956 р.)

До призначення завідувачем кафедри фармакології Григорій Тимофійович працював асистентом, доцентом цієї кафедри, був досвідченим спеціалістом – фармакологом.

Співробітники кафедри фармакології: Г. Т. Пісько, Т.Л. Невська, ст. лаборант Л. Нікіфорова та ін. (1957 р.)

З серпня 1967 по 1972 рік професор Г. Т. Пісько завідує кафедрою фармакології Чернівецького медичного інституту. Завдяки організаторським здібностям під його керівництвом і за активною участю, силами співробітників та студентів приміщення кафедри було реконструйовано, побудова-

но науковий блок, кафедра збагатилася новою апаратурою, необхідною для проведення наукових досліджень.

Кафедра фармакології на чолі з професором Г. Т. Пісько (1968 р.)

Докторську дисертацію за темою: «Про фармакологічні властивості і антимікробну дію похідних етилен- і гексаметилендіаміну» Г. Т. Пісько захистив у 1967 році у Львівському медичному інституті.

За матеріалами докторської дисертації Г. Т. Піська було вивчено і впроваджено в медичну та ветеринарну практику оригінальний лікарський препарат етоній, синтезований на кафедрі хімії ЧМІ доцентом В. П. Денисенко.

Цьому передували тривалі лабораторні дослідження, в чому виявився прекрасний творчий і науковий дует Валентини Павлівни Денисенко – хіміка – і Григорія Тимофійовича Піська – фармаколога. Саме завдяки їх наполегливості, ентузіазму етоній визнали і затвердили офіційно. Це був справжній успіх, бо всі ми знаємо, яким нелегким буває шлях від відкриття ліків до їх широкого застосування. Запровадження етонію та інших препаратів цього ряду – яскрава сторінка в історії фармакології, яка склала б честь будь-якому медико-науковому закладу.

І цим успіхом наш інститут зобов'язаний талановитій особистості Григорія Тимофійовича Піська.

Науковий напрямок, який свого часу обрав Григорій Тимофійович Пісько, виявився дуже актуальним і перспективним. Властивості етонію та інших четвертинних амонієвих сполук зацікавили багатьох вчених та практичних лікарів.

Серед учнів і послідовників Григорія Тимофійовича – к.м.н. Василь Іванович Молдован, який дослідив у клінічній практиці лікувальні властивості етонію; колишній асистент кафедри, а нині – лікар, відомий майстер спорту із шахів, Дмитро Федорович Стрижиборода, який виявив протигрибкові властивості додеконію. Застосовували ці препарати і стоматологи, і лор-лікарі. Властивості етонію – вже для внутрішнього лікування – вивчали професори М.Ю. Коломоєць і Т.Н. Христинч, які захистили докторські дисертації під керівництвом Г. Т. Піська.

Доцент Г. Т. Пісько з групою студентів аналізує результати наукового експерименту (1966 р.)

Під керівництвом професора Г. Т. Піська колектив кафедри став працювати над проблемою вивчення фармакологічних, хіміотерапевтичних та антимікробних властивостей нових синтетичних сполук. Вивчаючи фармакологічні властивості поверхнево активних речовин, професор Г. Т. Пісько експериментально обґрунтував теорію цілеспрямованого синтезу нових антимікробних речовин у ряді четвертинних амонієвих сполук, проводив пошук лікарських засобів серед сполук нового синтезу. Поряд з основною роботою на кафедрі Г. Т. Пісько виконував обов'язки завідувача відділу аспірантури, заступника декана та декана (1967-1970 рр.) лікувального факультету інституту.

За період роботи на кафедрі фармакології ЧМІ він опублікував біля 60 наукових праць, став автором двох винаходів.

Під керівництвом Григорія Тимофійовича Піська виконано 3 кандидатські (Ю. А. Кирпенко, В. І. Молдован, В. І. Кучер) і одну докторську (В. П. Денисенко) дисертації.

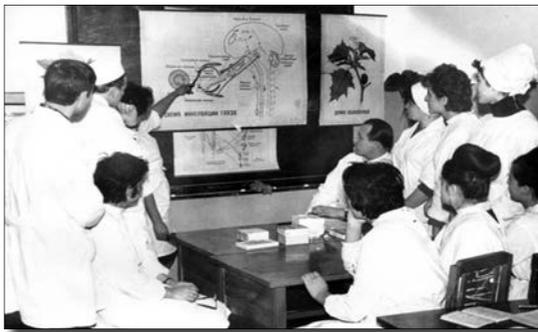

Колектив кафедри фармакології з курсом токсикології ЧМІ на чолі з професором Г. Т. Пісько (в центрі) 1970 р.

Завідувачем кафедри Г. Т. Писько працював 5 років. За певних обставин Григорію Тимофійовичу довелося залишити роботу в медінституті і перейти спочатку на кафедру фізіології ЧДУ, а згодом стати заступником директора інституту харчової хімії і технології, керівником науково-дослідного медико-токсикологічного Центру в Києві.

Але наукові здобутки Григорія Тимофійовича у його діяльності фармаколога так чи інакше пов'язані з Чернівцями, нашим навчальним закладом, стіни якого для нього були рідні, бо тут минула його молодість, тут він відчув у собі хист дослідника і викладача, тут віддавав свою любов та знання студентам.

Офіційно Григорій Тимофійович вважається хрещеним батьком шістьох докторів наук, дев'яти кандидатів, хоч неофіційно консультував у науковій роботі багатьох. І до останніх років свого життя не поривав зв'язку з нашим університетом, консультуючи молодих науковців.

Доцент Г. Т. Писько на практичному занятті з студентами 3 курсу (1966 р.)

Талант організатора і науковця, теоретика і практика найповніше розкрився з 1973 року в київський період його наукової діяльності, коли Григорія Тимофійовича було запрошено й обрано за конкурсом завідувачем галузевого медико-токсикологічного відділу при Київській науково-дослідній філії ДержНДІхлорпроєкту. Там він теж швидко реорганізував роботу і запровадив нові експрес-експериментальні методи.

За 19 років під керівництвом і за безпосередньої участі Г. Т. Писька регламентовано в об'єктах навколишнього середовища 229 речовин на рівні ПДК і 241 – на рівні ОБУВ, розроблено 72 методики визначення шкідливих речовин у воді та повітрі. Всі нормативи були свого часу затверджено МОЗ СРСР, і вони увійшли до комплексу вихідних даних, які забезпечують гігієнічну і екологічну безпеку нових хімічних технологій.

Впровадження нового напрямку у роботі супроводжувалося продовженням експериментальних досліджень в галузі хіміотерапії.

Внаслідок цієї роботи у 1980 році Г. Т. Писько запровадив етоній у ветеринарну практику (економічний ефект від його запровадження тільки у 1980-1982 рр. склав 6,5 млн. карбованців).

Разом з учнями Григорій Тимофійович обґрунтував можливість застосування етонія для лікування виразкової хвороби шлунка та 12-палої кишки, хронічного панкреатиту, гепатиту, тромбофлебиту та ін.

Етоній в таблетувальній лікарській формі пройшов клінічні випробування і у 1992 році був запроваджений у медичну практику Росії, України та інших держав СНД.

Професор Г. Т. Писько створив школу Українських хіміотерапевтів, запровадив у медичну та ветеринарну практику етоній, тіоній, додезоній та мікстовій.

Учні професора очолюють інститути, кафедри та науково-дослідні лабораторії у вищих навчальних закладах України (Український сільсько-господарський університет, Київський, Кримський, Тернопільський, Чернівецький медінститути, Чернівецький національний університет, Інститут харчової хімії і технології Харчопрому и НАН України та ін.).

У 1985 році вийшла друком стаття «Теория направленного синтеза антимикробных веществ в рядах четвертичных аммониевых соединений». Ця теорія дала можливість отримати ряд високоактивних антимікробних та протигрибкових препаратів, які представляють практичний інтерес. Серед них тіоній і додезоній, які у 1988 та 1991 роках були запроваджені у ветеринарну та парфюмерно-косметичну практику.

За його безпосередньою участю був розроблений та надрукований «Справочник по клинической фармакологии и фармакотерапии», який є практичним посібником для фармацевтів та терапевтів.

Г. Т. Писько є автором 859 наукових праць, у тому числі 229 ПДК, 247 ОБУВ, 72 методик визначення хімічних речовин у воді та повітрі, 52 винаходів, 272 публікацій; більше 500 впроваджень на державному рівні. Ним було розроблено і впроваджено новий науковий напрямок: фармакологія і токсикологія антимікробних поверхнево-активних речовин четвертинного амонію.

У січні 1992 року професор Писько Г. Т. призначається заступником директора з наукової роботи і керівником науково-дослідного медико-токсикологічного центру /заново відкритого Інституту харчової хімії та технології Харчпрому та НАН України/.

В організованому Центрі працюють різнопрофільні спеціалісти, завдяки чому комплексно вирішуються наукові проблеми. Серед них створення ресурсо-енергозберігаючих технологій при переробці харчової сировини, виробництво нових харчових продуктів та їх медико-біологічна оцінка займають провідне місце. Велике значення надається створенню нових лікувально-профілактичних продуктів для ентерального харчування важкохворих. Ведуться активні пошуки нових лікарських препаратів, антисептичних і дезінфікуючих засобів для харчової та переробної промисловості, медичної практики та ветеринарії. Вивчається нешкідливість водно-спиртових сполук, напоїв на їх основі, екструдованих продуктів та ін.

Незважаючи на поважний вік, Писько Г. Т. приймає активну участь у громадському житті. Він – член Республіканської проблемної комісії «Фармакологія» МОЗ України, член Фармакологічного комітету МОЗ України.

Григорій Тимофійович працює у науковій Раді Інституту Фармакології і Токсикології з присудження вчених ступенів, експерт АТН та ін.

Широко відзначався в Буковинській медичній академії у 1998 році 70-річний ювілей Г. Т. Піська.

*Викладач БДМА проф. В. М. Круцяк
вітає ювіляра*

*Ювіляр – професор Григорій
Тимофійович Пісько*

Пісько Григорій Тимофійович неодноразово був представлений на Дошці Пошани, нагороджений медалями, знаком «Відмінник хімічної промисловості», почесними грамотами Міністерства хімічної промисловості та ЦК профспілок робітників хімічної та нафтохімічної промисловості НАН України.

Наукова спадщина Г. Т. Піська

Монографії, довідники, методичні рекомендації

1. Посібник до практичних занять з рецептури і фармакології / Г. Т. Пісько, С. П. Закривидорога, Т. Л. Невська [та ін.]. – К.: Держмедвидав УРСР, 1964. – 122 с.
2. Справочник по клинической фармакологии и фармакотерапии / Г. Т. Пісько, И. С. Чекман, А. П. Пелешук [и др.]. – К.: Здоровья, 1966. – 733 с.
3. Применение этония для профилактики и лечения гнойно-воспалительных заболеваний / Г. Т. Пісько, Л. В. Тимошенко, О. В. Гудзь [и др.] // Методические рекомендации МЗ УССР. – К., 1967. – 20 с.
4. Поражение печени четыреххлористым углеродом / Г. Т. Пісько, Н. П. Скакун, И. П. Мосейчук [и др.] – М., 1969. – 105 с.
5. Применение сульфохлорантина для санитарной обработки оборудования, инвентаря, тары предприятий и цехов, вырабатывающих конди-

- терские изделия с кремем / Г. Т. Писько, О. В. Гудзь, В. Г. Овчинников [и др.] // Методические рекомендации МЗ УССР.– К., 1989.– 17 с.
6. Лечение больных острым перитонитом / Г. Т. Писько, В. Н. Короткий, Л. П. Чепкий [и др.] // Методические рекомендации МЗ УССР.– К., 1990.– 16 с.
 7. Оценка последовательного действия этилового алкоголя и пестицидов / Г. Т. Писько, Л. Г. Глухова, Б. С. Компанец // Методические рекомендации.– Винница, 1990.– 16 с.
 8. Методические указания по применению дихлорантина для обеззараживания минеральной воды для наружного применения в виде ванн и купаний в бассейне / Г. Т. Писько, В. Г. Овчинников, Н. А. Смирнова [и др.].– М.: ГСУ МЗ СССР, 1991.– 5 с.

Наукові статті

1. Писько Г. Т. Некоторые фармакологические свойства корня дикого щавеля / Г. Т. Писько // Сборник студенческих научных работ ЧМИ.– Вып. 1.– 1955.– С.27-29.
2. Писько Г. Т. Лечебные свойства корня дикого щавеля при гипертонической болезни./Г.Т. Писько // Врачебное дело.– 1957.– № 1.– С.3.
3. Заболотный Н. С. Об эффективности лечения больных желудочно-кишечными заболеваниями отваром из конского щавеля / Н. С. Заболотный, Г. Т. Писько // Сборник научных работ Черновицкой областной клинической больницы.– Вып. 1.– Черновцы, 1958.– С.152-154.
4. Писько Г. Т. Вивчення деяких хімічних та фізико-хімічних властивостей препаратів із корня кінського щавлю / Г. Т. Писько // Фармацевтичний журнал.– 1959.– № 5.– С.30-35.
5. Писько Г. Т. Изучение некоторых фармакологических свойств корня конского щавеля в остром и хроническом опыте на животных / Г. Т. Писько // Сборник научных работ Черновицкого мединститута.– Вып. 9.– Черновцы, 1959.– С.157-164.
6. Писько Г. Т. Лечение экспериментальной нитуитриновой гипертонии у собак настойкой из корня конского щавеля / Г. Т. Писько // Сборник студенческих научных работ ЧМИ.– Вып. 10.– 1959.– С. 226-229.
7. Писько Г. Т. К фармакологии корня конского щавеля / Г. Т. Писько // Фармакология и токсикология.– 1959.– № 6.– С.532.
8. Писько Г. Т. Фармакология и клиническое применение некоторых гипотензивных препаратов / Г. Т. Писько, Е. Ю. Равенская // Врачебное дело.– 1961.– № 6.– С.146.
9. Денисенко В. П. Направленный синтез и фармакохимиотерапевтическое изучение двучетвертных аммониевых соединений производных гексаметилендиамина и этилендиамина, эффективных против возбудителя склеромы дыхательных путей / В. П. Денисенко, Г. Т. Писько // X-я Всесоюзная конференция фармакологов, токсикологов, химио-

- терапевтов, посвященная вопросам заболеваний сердечно-сосудистой системы: материалы докладов. – Волгоград, 1962. – С.270-271.
10. Писько Г.Т. Влияние галеновых препаратов из зари лекарственной на сердечно-сосудистую систему / Г.Т. Писько, Т.Л. Невская // Итоговая конференция Черновицкого мединститута: тезисы. – Черновцы, 1962. – С. 77-79.
 11. Писько Г.Т. К фармакологии и клиническому применению некоторых гипотензивных препаратов / Г.Т. Писько // Врачебное дело. – 1962. – № 3. – С. 29-32.
 12. Писько Г.Т. До механізму гіпотензивної дії настійки кореня кінського щавлю / Г.Т. Писько // Фізіологічний журнал. – 1963. – № 3. – С.398-400.
 13. Писько Г.Т. Синтез аммониевых солей, производных гексаметилен- и этилен диамина и исследование их свойств / Г.Т. Писько // 8-я Украинская республиканская конференция по органической химии: тезисы докладов. – Львов, 1963. – С.51-52.
 14. Писько Г.Т. Вплив деяких похідних етилен- та гексаметилендіаміну на серцево-судинну систему в хронічних та гострих дослідях на собаках / Г.Т. Писько // Конференція по проблемі патології серцево-судинної системи: тези доповідей. – Івано-Франківськ, 1964. – С.238-239.
 15. Писько Г.Т. Вплив настійки із кореня кінського щавлю на серцево-судинну систему пойкилотермних та гомойотермних тварин / Г.Т. Писько // Конференція по проблемі патології серцево-судинної системи: тези доповідей. – Івано-Франківськ, 1964. – С.235-238.
 16. Писько Г.Т. К фармакологии бис-четвертичных аммониевых эфиров – производных гексаметилен- и этилендиамина // С.П. Закривидорога, Т.Л. Невская, Г.Т. Писько // Фармакология и токсикология: сборник научных работ. – Вып. 1. – К., 1964. – С.74-80.
 17. Писько Г.Т. Экспериментальное изучение химиотерапевтического действия производных этилен – и гексаметилендиамина на палочку Фриша-Волковича / Г.Т. Писько // Журнал ушных, носовых и горловых болезней. – 1964. – № 2. – С.52-56.
 18. Писько Г.Т. Экспериментальное изучение химиотерапевтического действия одного из производных гексаметилендиамина на палочку Фриша-Волковича / Г.Т. Писько, В.П. Денисенко // Фармакология и токсикология. – 1964. – № 2. – С.222-225.
 19. Писько Г.Т. Антимікробні властивості та фармакологічна дія препарату «Ц» / Г.Т. Писько // Мікробіологічний журнал. – 1965. – № 6. – С.58-60.
 20. Писько Г.Т. Влияние препаратов «Н» и «С» на выработку агглютининов при иммунизации кроликов живой культурной палочкой Фриша-Волковича / Г.Т. Писько // 41-я итоговая научная конференция ЧМИ: тезисы докладов. – Черновцы, 1965. – С.32-33.
 21. Писько Г.Т. О холинэргических сдвигах в организме при введении препаратов «Н» и «С» / Г.Т. Писько // Нейрогуморальная регуляция в норме и патологии: тезисы докладов к межвузовской научной конференции. – Ужгород, 1965. – С.226.

22. Писько Г. Т. Химиотерапевтическое действие производных этилен- и гексаметилендиамин на палочку Фриша – Волковича / Г. Т. Писько, В. П. Денисенко // Здоровоохранение Белоруссии.– 1965.– № 6.– С.34-35.
23. Писько Г. Т. К вопросу о влиянии препарата «П» на периферическую кровь, биохимические, электрокардиографические и гистологические показатели в хроническом опыте на собак / Г. Т. Писько // Фармакология и токсикология: сборник научных работ.– Вып. 2.– К., 1966.– С.143-145.
24. Писько Г. Т. О Влиянии препарата «С» на организм / Г. Т. Писько // Врачебное дело.– 1966.– № 10.– С.77-79.
25. Писько Г. Т. Антимикробные свойства производных этилен- и гексаметилендиамин / Г.Т. Писько // Антибиотики: республиканский межведомственный сборник.– Вып. 2.– К., 1967.– С.147-150.
26. Писько Г. Т. Изучение фармакологических и антимикробных свойств третично-четвертичных соединений, производных этилендиамин. Фармакологические и противомикробные свойства препаратов «Ю», «Х» и «Т» / Г. Т. Писько // Антибиотики: республиканский межведомственный сборник.– Вып. 2.– К., 1967.– С. 151-156.
27. Писько Г. Т. К вопросу о влиянии препаратов «Н» и «С» на периферическую кровь, биохимические, электрокардиографические и гистологические показатели в хроническом опыте на собаках / Г. Т. Писько // Токсикология и фармакология пестицидов и других химических соединений.– К., 1967.– С.126-127.
28. Лечение хронических гнойных средних отитов у детей этонием / В. И. Денисенко, П. И. Гезунтерман, Н. И. Наконечная, А. А. Кравец, Г. Т. Писько // Актуальные вопросы отоларингологии: сборник.– К., 1967.– С.205-206.
29. Вивчення протимікробних властивостей та токсичності амонійових сполук етилен-, гексаметилен- і гептаметилендіаміну / Г. А. Троян, Г. Т. Пісько, С. П. Закривидорога [та ін.] // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки Радянської влади: матеріали Ювілейної наукової конференції.– К., 1969.– С.174-176.
30. Пісько Г. Т. Застосування етонію в акушерсько-гінекологічній практиці / Г. Т. Пісько, Т. В. Борима, Р. М. Ніцович // Педіатрія, акушерство і гінекологія.– 1969.– № 4.– С.42-44.
31. Писько Г. Т. О десенсибилизирующих свойствах этония / Г.Т. Писько // Аллергия и реактивность организма: материалы 1-го Всесоюзного симпозиума. Т. 1.– М.– Львов, 1969.– С.238-239.
32. Писько Г. Т. Общее действие и токсичность препаратов N3 и N14 / Г. Т. Писько, С. П. Закривидорога, Ю. А. Кирпенко // Антибиотики: республиканский межведомственный сборник.– Вып. 4.– К., 1969.– С.24-28.

33. Про фармакологічні властивості та антимікробну дію етонію / Г. Т. Писько, Л. І. Гладишевська, Ю. О. Кирпенко [та ін.] // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки радянської влади: матеріали Ювілейної наукової конференції. – К., 1969. – С.170-172.
34. Эффективность применения растворов этония при комплексном лечении хронического субкомпенсированного тонзиллита у детей / Г. Т. Писько, П. И. Гезунтерман, А. А. Кравец [и др.] // Журнал ушных, носовых и горловых болезней. – 1969. – № 6. – С.29-30.
35. Застосування етонієвої мазі для лікування піодермії у дітей / А. А. Кравець, М. Є. Липець, Н. І. Наконечна, Г. Т. Писько // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1970. – № 5. – С.20-21.
36. Писько Г. Т. Влияние этония на окислительно-восстановительный процесс в лучевых язвах кожи / Г. Т. Писько, В. И. Молдован // Медицинская радиология. – 1970. – № 3. – С.49-52.
37. Писько Г. Т. Зависимость фармакологического строения в ряду бис-четвертичных этилен- и гексаметилендиамин / Г. Т. Писько // Фармакология и токсикология. – 1970. – № 5. – С.551-557.
38. Писько Г. Т. Данные лечения местных лучевых повреждений этонием и метацилом / Г. Т. Писько, Р. С. Кохановская, Н. П. Мишенда // Врачебное дело. – 1971. – № 2. – С.106-108.
39. Синтез и некоторые биологические свойства арилбутенильных производных пиперидина / Н. И. Ганущак, Г. Т. Писько, В. С. Буряк [и др.] // Химико-фармацевтический журнал. – 1971. – № 9. – С.8-11.
40. Синтез и фармакологические свойства новых производных пиперидина, содержащих разные заместители в ароматическом ядре и бутенильной цепи / Г. Т. Писько, Т. Л. Невская, Н. И. Ганущак [и др.] // Физиологические активные вещества: республиканский межведомственный сборник. – Вып. 5. – К., 1973. – С.85-90.
41. Синтез и фармакологические свойства новых производных пиперидина / Р. Б. Косуба, Г. Т. Писько, Т. Л. Невская [и др.] // Химико-фармацевтический журнал. – 1973. – № 4. – С.14-17.
42. Токсикологические и фармакологические свойства четвертичных аммониевых соединений, производных пиперидина / Г. Т. Писько, Т. Л. Невская, А. М. Груздев [и др.] // 2-й съезд фармакологов УССР: материалы (30 мая – 1 июня 1973 г., г. Львов). – К: Здоров'я, 1973. – С.186.
43. Писько Г. Т. Порівняльна характеристика антимікробної активності антибіотиків і поверхнево активних речовин / Г. Т. Писько, І. С. Петруник, В. К. Патратій // Буковинський медичний вісник. – 1997. – № 1. – С.54-56.
44. Перекисное окисление некоторых четвертичных аммониевых соединений в нормализации этого процесса / Г. Т. Писько, М. Ю. Коломоец, В. Н. Васылюк, И. Ф. Мещишен // Врачебное дело. – 1998. – № 3. – С.52-56.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.].– Чернівці: БДМА, 2004.– С.94-95.
2. Заморський І.І. Історія кафедри фармакології та фармації / І.І. Заморський // Буковинський медичний вісник.– 2004.– № 4.– С.178-182.
3. Кобилянський С.Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С.Д. Кобилянський, В.П. Пішак, Б.Я. Дробніс.– Чернівці: Медакадемія, 1999.– С.210-211.
4. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В.П. Пішака] – Чернівці, 1994.– С.68-708.
5. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998рр.) / [за ред. В.П. Пішака].– Чернівці: БДМА, 1999.– С.130.

РАДЗИХОВСЬКИЙ БОРИС ЛЕОНІДОВИЧ

Народився Борис Леонідович Радзіховський 4 серпня 1909 року в селі Нова Олексіївка Генічеського району Херсонської області у сім'ї селянина.

Після закінчення середньої школи у 1928 році вступив до Дніпропетровського медичного інституту, який закінчив у 1932 році. Будучи студентом, Борис Леонідович з другого курсу і до кінця навчання в інституті викладає математику на підготовчих курсах Дніпропетровського медінституту. Після закінчення інституту, упродовж 1932-1934 років працював лікарем-окулістом поліклініки заводу «Комунар» (м. Запоріжжя) і одночасно викладав фізичну хімію у Запорізькому виробничому інституті. Відпрацювавши три роки в поліклініці, Борис Леонідович вступив до клінічної ординатури офтальмологічної клініки Дніпропетровського медичного інституту, яку закінчив у 1937 році

Роздуми вченого над науковими проблемами.

Б.Л. Радзіховський у роки навчання в Дніпропетровському медичному інституті (1928-1932)

В той же час він виконував обов'язки позаштатного асистента на кафедрі очних хвороб. Після закінчення клінічної ординатури, Б.Л. Радзіховський був направлений на роботу лікарем-офтальмологом у Молочаївську районну лікарню, де завідував очним відділенням.

Працюючи практичним лікарем і маючи схильність до наукових пошуків та високу любов до праці, Борис Леонідович займався також науковими дослідженнями. Результати наукової праці друкував у медичних журналах. Одночасно Б.Л. Радзіховський налагодив наукові зв'язки з Українським інститутом експериментальної офтальмології (м.Одеса), де привернув до себе увагу академіка В.П. Філатова, і під його керівництвом виконав кандидатську дисертацію на тему: «Лечение трахомы отсасыванием», яку успішно захистив у 1940 році на Вченій раді Одеського медичного інституту.

З початком Великої Вітчизняної війни, з 23 червня 1941 року Б.Л. Радзіховський був мобілізований до лав Червоної Армії, і упродовж перших 4-х місяців працював на посаді начальника очного відділення евакошпиталю № 1798, а потім був призначений головним офтальмологом спеціалізованого очного евакошпиталю № 1389 (м. Горький), де прослужив до вересня 1945 року.

У складних воєнно-польових умовах Борис Леонідович аналізує та науково обробляє величезний клінічний матеріал і оформляє докторську дисертацію «Рентгенолокализация инородных тел глаза», яку успішно захистив у червні 1945 року на Вченій раді Центрального інституту удосконалення лікарів (м.Москва).

За направленням Міністерства охорони здоров'я України з 9 грудня 1945 року Б.Л. Радзіховський приступив до роботи на посаді завідувача кафедри очних хвороб Чернівецького медичного інституту.

Колектив кафедри і очного відділення та субординатори у 1953 році.

Борис Леонідович був першим завідувачем кафедри, засновником і організатором її багатогранної роботи.

Щоб забезпечити навчальний процес на належному рівні Б.Л. Радзіховському у перші роки роботи в Чернівцях довелося у важких повоєнних умовах створювати матеріально-технічну базу кафедри, готувати кваліфіковані кадри викладачів для навчального процесу та практичних лікарів для боротьби з очною захворюваністю в області, проводити велику методичну роботу, щоб розробляти на кафедрі основні напрямки наукових досліджень.

Щотижневі клінічні обходи професора Б.Л.Радзіховського – школа підвищення професійних знань офтальмологів міста і районів області.

Борис Леонідович особисто щоденно проводив наукові дослідження упродовж 3-4 годин. Після роботи часто з метою пошуку потрібних йому праць заходив у бібліотеку, а вдома до пізньої ночі їх опрацьовував. Потім знайомив колег з науковими досягненнями в офтальмології. Науководослідницька робота на кафедрі, особливо молодих науковців, була під контролем професора. Борис Леонідович постійно цікавився у молодих науковців, як вони проводять пошук потрібної літератури в бібліотеці і чи правильно її реферують, давав при цьому цінні поради. Проглядав матеріали наукових досліджень і вчив ретельно та правильно їх аналізувати. Результати наукових досліджень періодично заслуховувалися на засіданнях наукового товариства офтальмологів області та наукових конференціях. Це давало позитивні результати – всі дисертаційні роботи виконувалися достроково й успішно захищалися.

Школа підвищення педагогічної майстерності. Колектив кафедри

Борисом Леонідовичем надруковано біля 140 наукових статей, він автор понад 10 винаходів та біля 20 раціоналізаторських пропозицій.

Його науково-дослідницька робота була присвячена вивченню проблем глаукоми, рефракції і акомодатії ока, розробці нових офтальмологічних методик дослідження. Борис Леонідович Радзіховський зокрема був автором 5 монографій: «Офтальмоскопическая диагностика (с офтальмоскопическим атласом)» (1957), «Близорукость» (1963), «Старческая дальнозоркость» (1965), «Астигматизм человеческого глаза» (1969), «Чувствительность роговицы и её диагностическое значение в патологии глаза и организма» (у співавторстві з В. І. Лучиком) (1974).

У монографії «Офтальмоскопическая диагностика (с офтальмоскопическим атласом)» узагальнено великий власний матеріал професора з дослідження очного дна і створено особисто Борисом Леонідовичем перший у вітчизняній літературі кольоровий атлас норми і патології очного дна. Дослідження очного дна проводилось у прямому вигляді електричним офтальмоскопом, власноручно сконструйованим Б. Л. Радзіховським.

Велика науково-дослідницька робота професора Б. Л. Радзіховського з питань рефракції і акомодатії узагальнена у монографіях «Близорукость», «Старческая дальнозоркость» і «Астигматизм человеческого глаза».

У монографії «Чувствительность роговицы и её диагностическое значение в патологии глаза и организма» Борисом Леонідовичем проаналізований великий матеріал наукових досліджень сконструйованим власноруч альгезиметром і апробованим сумісно з аспірантом В. І. Лучиком на великій кількості очей у здорових людей різного віку та з різними їх захворюваннями, а також при різних загальній патології організму.

Під його керівництвом виконано й захищено 9 кандидатських дисертацій (С. А. Авербух, А. М. Водовозов, К. С. Титенко, С. І. Курченко, Т. Б. Воронова, В. Ф. Кондрацький, Г. Д. Ловля, В. І. Лучик, Г. М. Телегіна) та одна докторська – А. М. Водовозов. Професор Б. Л. Радзіховський вніс вагомий внесок у роботу з організації офтальмологічної служби та зниження очної захворюваності на Буковині. З любов'ю готував науково-викладацькі кадри та кваліфікованих лікарів-офтальмологів для практичної охорони здоров'я.

Виховній роботі у навчальному процесі Борисом Леонідовичем надавалася важлива роль у формуванні майбутнього лікаря. Своїм особистим прикладом він демонстрував кращі риси людини і лікаря – такі як порядність та сумлінність. Атмосфера взаємоповаги та порозуміння на кафедрі відіграла також важливу виховну роль у формуванні майбутнього лікаря. Професор вважав, що кожне практичне заняття зі студентами і прочитана лекція повинні мати елементи виховання. Спілкування викладача зі студентами та хворими на практичному занятті, його зовнішній вигляд, культура мови та поведінки, повинні формувати кращі риси у майбутнього лікаря.

Борис Леонідович на громадських засадах працював позаштатним офтальмологом області упродовж 30 років, беззмінно очолював обласне наукове товариство офтальмологів, був членом правління Всесоюзного та Всеукраїнського наукових товариств офтальмологів та активно працював у редакційній раді «Офтальмологічного журналу».

Професор Б. Л. Радзіховський успішно поєднував педагогічну, науково-дослідницьку та лікувальну роботу з громадською діяльністю: три рази обирався депутатом міської і два рази районної ради м. Чернівці, багато років очолював місцевий комітет інституту.

Професор Б.Л. Радзіховський проводить кафедральну нараду

У 1964 р. Борису Леонідовичу присвоєно звання Заслуженого діяча науки України. Урядом України він нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, п'ятьма медалями і знаком «Відмінник охорони здоров'я» та численними грамотами. З нагоди 50-річчя Чернівецького медичного інституту його портрет занесений до Галереї портретів фундаторів наукових шкіл та засновників кафедр університету.

З нагоди проведення у Чернівцях XII Міжнародного офтальмологічного симпозіуму (Одеса-Генуя) 1 липня 2001 року, на будинку, де мешкав Борис Леонідович, встановлено меморіальну дошку.

23 жовтня 2009 року проведена науково-практична конференція, присвячена 100-річчю від дня народження Б.Л. Радзіховського за участю офтальмологів України.

Б.Л. Радзіховський раптово помер у 1975 році. Його прах покоїться на Руському цвинтарі м. Чернівці.

Могила Б.Л. Радзіховського

Наукова спадщина Б. Л. Радзіховського

Монографії

1. Радзіховський Б. Л. Офтальмологіческая діагностика (с офтальмологіческим атласом): монографія / Б. Л. Радзіховський. – Черновці: ЧМИ, 1957. – 210 с.
2. Радзіховський Б. Л. Близорукость: монографія / Б. Л. Радзіховський. – Л.: Медгиз, 1963. – 196 с. : с чертеж.
3. Радзіховський Б. Л. Старческа дальнозоркост: монографія / Б. Л. Радзіховський. – Л.: Медицина, 1965. – 159 с.
4. Радзіховський Б. Л. Астигматизм человеческого глаза: монографія / Б. Л. Радзіховський. – М.: Медицина, 1969. – 196 с. : ил.
5. Радзіховський Б. Л. Чувствительность роговицы и ее диагностическое значение в патологии глаза и организма: монографія/ Б. Л. Радзіховський. – К.: Здоров'я, 1974. – 88 с. : с ил.

Наукові статті

1. Радзіховський Б. Л. Отсасывание как способ лечения трахомы/Б. Л. Радзіховський // Вестник офтальмологии – 1939. – № 1. – С. 112-114.
2. Радзіховський Б. Л. Cellulitis orbitae малярийной этиологии/ Б. Л. Радзіховський // Вестник офтальмологии. – 1939. – № 5. – С. 87-90.
3. Радзіховський Б. Л. О применении насоса Комовского в хирургической практике / Б. Л. Радзіховський // Хирургия. – 1939. – № 1. – С. 172-174.
4. Радзіховський Б. Л. Местное применение рыбьего жира для лечения кератомалации/ Б. Л. Радзіховський // Вестник офтальмологии. – 1940. – № 6. – С. 435-437.
5. Радзіховський Б. Л. К технике отделения птеригиума от роговицы/Б. Л. Радзіховський // Вестник офтальмологии. – 1940. – Т. 17. – С. 139-141.
6. Радзіховський Б. Л. Тонметр Маклакова новой конструкции / Б. Л. Радзіховський // Вестник офтальмологии. – 1940. – Т. 17. – С. 765-767.
7. Радзіховський Б. Л. Опыт лечения трахомы отсасыванием / Б. Л. Радзіховський // Вестник офтальмологии. – 1940. – Т. 17. – С. 655-658.
8. Радзіховський Б. Л. К профилактике роговичных осложнений после извлечения инородных тел / Б. Л. Радзіховський // Советская медицина. – 1940. – № 1. – С. 21-24.
9. Радзіховський Б. Л. Местное применение хинина для лечения трещин сосков // Акушерство и гинекология. – 1940. – № 1. – С. 25-27.
10. Радзіховський Б. Л. Подконъюнктивальная имплантация кетгута как новый лечебный фактор/ Б. Л. Радзіховський // Вестник офтальмологии. – 1941. – № 4. – С. 394-397.
11. Радзіховський Б. Л. О фуглярации вакуумными электродами / Б. Л. Радзіховський // Советская медицина. – 1941. – № 1. – С. 23-25.

12. Радзиховский Б. Л. Новый рентгено-геометрический способ дифференциальной и локальной диагностики инородных тел глаза / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1944. – № 1. – С.19-23.
13. Радзиховский Б. Л. Секвестротомия при огнестрельных остеомиелитах орбиты / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1944. – № 4. – С.34-36.
14. Радзиховский Б. Л. К вопросу о слезотечении при анофтальме у лиц носящих глазной протез / Б. Л. Радзиховский // Врачебное дело. – 1947. – № 9. – С.798-802.
15. Радзиховский Б. Л. Индикатор для проекции глазного дна и внутриглазных инородных тел на поверхности склеры / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1948. – № 3. – С.33-34.
16. Радзиховский Б. Л. Дальнейшие наблюдения над лечебным действием субконъюнктивальных имплантаций кетгута / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1948. – № 1. – С.35-37.
17. Радзиховский Б. Л. Местное применение пенициллина при ползучей язве роговицы и других наружных заболеваниях переднего отрезка глаза // Офтальмологический журнал. – 1948. – № 4. – С.165-170.
18. Радзиховский Б. Л. Опыт рентгенологической локализации инородных тел по способу автора / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1949. – № 3. – С.126-130.
19. Радзиховский Б. Л. Клиническое наблюдение над заболеванием глаз после возвратного тифа / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1949. – № 3. – С.17-19.
20. Радзиховский Б. Л. Десятилетний опыт применения тканевой терапии в виде имплантаций кетгута / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал – 1950. – № 4. – С.163-168.
21. Радзиховский Б. Л. Новый способ наложения роговичных швов / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1950. – № 4. – С.37-38.
22. Радзиховский Б. Л. Блефаростат новой конструкции / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1950. – № 6. – С.39-40.
23. Радзиховский Б. Л. Оксигенотерапия в виде подконъюнктивальных инъекций перекиси водорода / Б. Л. Радзиховский // Врачебное дело. – 1950. – № 5. – С.449-450.
24. Радзиховский Б. Л. Вакуумный тонометр / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1951. – № 2. – С.37-39.
25. Радзиховский Б. Л. Новая конструкция пинцета автора для наложения роговичных швов / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1951. – № 3. – С.152-153.
26. Радзиховский Б. Л. Местное применение пенициллина при ползучих язвах роговицы и других заболеваниях переднего отрезка глаза / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1951. – № 4. – С.165-168.
27. Радзиховский Б. Л. Условные зрачковые реакции как метод исследования больших полушарий / Б. Л. Радзиховский // Врачебное дело. – 1951. – № 4. – С.293-296.

28. Радзиховский Б. Л. К вопросу о поражении глаз при туляремии / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1952. – № 1. – С. 56-58.
29. Радзиховский Б. Л. Глазной пульс / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1953. – № 2. – С. 104-109.
30. Радзиховский Б. Л. Новый упрощенный метод гониоскопии / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1954. – № 1. – С. 49-50.
31. Радзиховский Б. Л. К технике наложения швов при пластических операциях / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1955. – № 4. – С. 238-239.
32. Радзиховский Б. Л. Пульс патологически измененного глаза / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1956. – № 5. – С. 259-263.
33. Радзиховский Б. Л. ПАСК в терапии туберкулезных и туберкулезно-аллергических заболеваний глаз / Б. Л. Радзиховский, К. С. Титенко // Офтальмологический журнал. – 1957. – № 1. – С. 3-5.
34. Радзиховский Б. Л. Дальнейшее усовершенствование гониоскопии по методу автора / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1957. – № 2. – С. 76-78.
35. Радзиховский Б. Л., К технике измерения диаметра зрачков / Б. Л. Радзиховский, А. М. Водовозов // Офтальмологический журнал. – 1957. – № 5. – С. 113-114.
36. Радзиховский Б. Л. Новая модель трепана для корнеосклеральной трепанации и задней склерэктомии / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1957. – № 1. – С. 40-41.
37. Радзиховский Б. Л. О патогенезе глаукомы / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1959. – № 3. – С. 140-144.
38. Радзиховский Б. Л. Магнитный трепан для иссечения диска при частичной сквозной пересадке роговицы / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1959. – № 8. – С. 496-498.
39. Радзиховский Б. Л. Операция ириденклеиза в модификации автора «Трепаноириденклеиза» / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1960. – № 3. – С. 30-34.
40. Радзиховский Б. Л. Новый метод офтальмоскопии в прямом виде / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1960. – № 4. – С. 41-43.
41. Радзиховский Б. Л. Новая модель бинокулярной лупы / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1960. – № 7. – С. 439-440.
42. Радзиховский Б. Л. Изменение слепого пятна под влиянием работы на близком расстоянии при различных видах рефракции / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1961. – № 5. – С. 294-301.
43. Радзиховский Б. Л. К технике экстракции вторичной катаракты / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1961. – № 6. – С. 369-371.
44. Радзиховский Б. Л. Техника операции экстракции хрусталика, полностью вывихнутого в стекловидное тело / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1962. – № 5. – С. 297-300.

45. Радзиховский Б. Л. Роговичный трепан / Б.Л. Радзиховский // Бюллетень изобретений и товарных знаков. – 1963. – № 22. – С.64-66.
46. Радзиховский Б. Л. Новый метод офтальмоскопического исследования крайней периферии глазного дна // Вестник офтальмологии. – 1963 – № 1. – С.73-74.
47. Радзиховский Б. Л. Новая методика определения суточных колебаний внутриглазного давления и ее значение в диагностике глаукомы / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1963. – № 3. – С.59-63.
48. Радзиховский Б. Л. Близорукость / Б. Л. Радзиховский // Медицинская сестра. – 1963. – № 8. – С.34-39.
49. Радзиховский Б. Л. Результаты исследования крайней периферии глазного дна миопических глаз / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1964. – № 5. – С.70-73.
50. Радзиховский Б. Л. Дальнейшие наблюдения над эффективностью операции ириденклеиза в модификации БЛ. Радзиховского/ Б. Л. Радзиховский, В. Ф. Кондрацкий // Офтальмологический журнал. – 1964. – № 6. – С.407-411.
51. Радзиховский Б. Л. Влияние окрашенного света на проявление пресбиопии / Б.Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1965. – № 3. – С.7-12.
52. Радзиховский Б. Л. Начинающаяся старческая катаракта и пресбиопия/ Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1965. – № 6. – С.3-6.
53. Радзиховский Б. Л. Новая компрессионно-эластонометрическая проба и ее значение в диагностике глаукомы / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1966. – № 5. – С.349-355.
54. Радзиховский Б. Л. Работы офтальмологов Украинской ССР в области рефракции и аккомодации глаза за 50 лет (1917-1967) / Б. Л. Радзиховский, С. М. Дашевский, Т. В. Шлопак // Офтальмологический журнал. – 1967. – № 1. – С.367-373.
55. Радзиховский Б. Л. Новый метод субъективного исследования рефракции (динаморефрактометрия) / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1967. – № 2. – С.9-13.
56. Радзиховский Б. Л. Астигматизм / Б.Л.Радзиховский // Медицинская сестра. – 1968. – № 1. – С.9-13.
57. Радзиховский Б. Л. Применение нового препарата этония при некоторых заболеваниях переднего отрезка глаза / Б. Л. Радзиховский, К. С. Титенко, Г. Д. Ловля // Офтальмологический журнал. – 1969. – № 2. – С.85-89.
58. Радзиховский Б. Л. Влияние на чувствительность роговицы некоторых лекарственных средств, вводимых в конъюнктивальный мешок / Б. Л. Радзиховский, В. И. Лучик // Офтальмологический журнал. – 1969. – № 6. – С.428-431.
59. Радзиховский Б. Л. Чувствительность роговицы у новорожденных и детей грудного возраста / Б. Л. Радзиховский, В. И. Лучик // Вестник офтальмологии. – 1969. – № 6. – С.84-85.

60. Радзиховский Б. Л. Десятилетний опыт применения операции трепаноириденклизиса при глаукоме / Б. Л. Радзиховский, К. С. Титенко // Офтальмологический журнал. – 1970. – № 2. – С. 111-117.
61. Радзиховский Б. Л. Фокальная офтальмоскопия с помощью модифицированного электрического скиаскопа / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1970. – № 5. – С. 323-325.
62. Радзиховский Б. Л. Результаты суточной тонометрии, эластотонометрии и компрессионно-тонометрической пробы Б. Л. Радзиховского у больных гипертонической болезнью / Б. Л. Радзиховский, Н. Н. Меркулова // Офтальмологический журнал. – 1970. – № 7. – С. 522-526.
63. Радзиховский Б. Л. Магнитный альгезиметр / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1971. – № 2. – С. 10-13.
64. Радзиховский Б. Л. Чувствительность роговицы при заболеваниях сосудистого тракта / Б. Л. Радзиховский, В. И. Лучик // Офтальмологический журнал. – 1971. – № 2. – С. 102-104.
65. Радзиховский Б. Л. Исследование угла передней камеры электрическим офтальмоскопом с помощью офтальмогониопериферического автора / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1971. – № 4. – С. 243-246.
66. Радзиховский Б. Л. О классификации первичной глаукомы / Б. Л. Радзиховский // Вестник офтальмологии. – 1971. – № 6. – С. 77-79.
67. Радзиховский Б. Л. Сравнительная оценка альгезиметров Б. Л. Радзиховского, предназначенных для исследования чувствительности роговицы при лежачем и сидячем положении испытуемых / Б. Л. Радзиховский, В. И. Лучик // Офтальмологический журнал. – 1972. – № 7. – С. 521-524.
68. Радзиховский Б. Л. Суточные колебания границ поля зрения при периметрии по методике Б. Л. Радзиховского и их значение в диагностике глаукомы / Б. Л. Радзиховский, Г. М. Телегина // Офтальмологический журнал. – 1973. – № 1. – С. 21-24.
69. Радзиховский Б. Л. Чувствительность роговицы / Б. Л. Радзиховский, В. И. Лучик // Офтальмологический журнал. – 1973. – № 3. – С. 232-236.
70. Радзиховский Б. Л. Результаты исследования чувствительности роговицы у миопов / Б. Л. Радзиховский, В. И. Лучик // Офтальмологический журнал. – 1973. – № 5. – С. 395-397.
71. Радзиховский Б. Л. Усовершенствованный иглодержатель / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1973. – № 7. – С. 555-556.
72. Радзиховский Б. Л. Результаты исследования чувствительности роговицы у больных гипертонической болезнью / Б. Л. Радзиховский, В. И. Лучик // Врачебное дело. – 1974. – № 1. – С. 31-35.
73. Значение суточной периметрии, тонометрии и суточных колебаний чувствительности роговицы в ранней диагностике глаукомы / Б. Л. Радзиховский, К. С. Титенко, Г. Д. Ловля, В. И. Лучик // Офтальмологический журнал. – 1974. – № 7. – С. 489-493.

74. Радзиховский Б. Л., Результаты исследования суточной реакции давления пяти- и десятиграммовыми тонометрами / Б. Л. Радзиховский, Г. Д. Ловля // Офтальмологический журнал. – 1974. – № 4. – С. 274-278.
75. Радзиховский Б. Л. Вторичная фактопическая глаукома / Б. Л. Радзиховский, К. С. Титенко // Офтальмологический журнал. – 1974. – № 8. – С. 243-249.
76. Радзиховский Б. Л. Значение суточной периметрии, тонометрии и суточных колебаний чувствительности роговицы в ранней диагностике глаукомы / Б. Л. Радзиховский // Офтальмологический журнал. – 1974. – № 8. – С. 489-494.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМУ, 2004. – 228 с.
2. Кучук О. П. Радзіховський Борис Леонідович – вчений, педагог, фундатор офтальмології на Буковині / О. П. Кучук, Г. Д. Ловля, Я. І. Пенішкевич // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 4. – С. 142-144.
3. Борис Леонидович Радзиховский (К 60-летию со дня рождения). // Вестник офтальмологии. – 1969, № 6. – С. 88-89.: с портр.
4. Борис Леонидович Радзиховский (К 60-летию со дня рождения). // Офтальмологический журнал. – 1970, № 1. – С. 76.: с портр.
5. Борис Леонидович Радзиховский (1909-1975). [Некролог] // Офтальмологический журнал. – 1975. – № 3. – С. 236.: с портр.
6. Памяти Бориса Леонидовича Радзиховского // Вестник офтальмологии. – 1975. – № 3. – С. 92.: с портр.
7. Радзіховський Борис Леонідович. Життя і творчість / [В. П. Пішак, В. І. Лучик, Г. Д. Ловля, О. П. Кучук]. – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 180 с.
8. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту: біографічний довідник [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С. 6.
9. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С. 110.

САВЕНКО СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Сергій Миколайович Савенко народився 20 березня 1901 року в селі Сасіновка Пирятинського району на Полтавщині у сім'ї залізничника. Після закінчення Прилукської гімназії навчався в Київському медичному інституті, який закінчив у 1927 році. Ще в студентські роки С.М. Савенко проявив великий потяг до науки, зокрема до неврології.

Після закінчення медичного інституту Сергій Миколайович Савенко працював ординатором клініки нервових хвороб інституту удосконалення лікарів, а згодом займав посаду завідувача патоморфологічного відділу і неврологічного відділення Українського психоневрологічного інституту м. Києва. Він був учнем академіка АМН СРСР Б.М. Маньковського.

*Психіатричний гурток Київського медичного інституту
(1926 р.)*

У січні 1936 року С.М. Савенко присвоєно науковий ступінь кандидата медичних наук без захисту дисертації. 17 червня 1941 року Сергій Миколайович захистив докторську дисертацію на тему: «Рак мозга, кли-

ника и патологическая анатомия», в якій вперше розкрив різні аспекти первинного і метастатичного раку головного мозку.

Під час Великої Вітчизняної війни С. М. Савенко знаходиться в діючій Червоній Армії на посаді начальника польового армійського лазарету, лікаря-невропатолога, начальника неврологічного відділення психоневрологічного військового госпіталю.

Рішенням Вищої Агестаційної Комісії Сергію Миколайовичу Савенко 21 жовтня 1944 року було присвоєно науковий ступінь доктора медичних наук.

Наказом Наркома охорони здоров'я України 22 квітня 1945 року С. М. Савенко призначається завідувачем кафедри нервових хвороб Чернівецького медичного інституту і на цій посаді він пропрацював до 1973 року, а з вересня 1973 року до останніх днів свого життя був науковим консультантом цієї кафедри.

Психіатрична лікарня (де розташовувалась кафедра і клініка нервових хвороб) (1945 р.)

З Чернівецьким медичним інститутом пов'язано понад 30 років його творчого життя.

До приїзду С. М. Савенко в Чернівці в інституті не було ні кафедри, ні клініки нервових хвороб, лише кілька неврологічних ліжок, розташованих в одному із відділень психіатричної лікарні. Завдяки активній організаторській роботі С. М. Савенка уже в червні 1945 року відкривається кафедра і клініка нервових хвороб.

Наукові дослідження доктора медичних наук, професора С. М. Савенка були різноманітними за напрямками і відзначались глибиною наукового пошуку.

Значна увага приділялась вивченню патологічних змін нервової системи при полізонних нейроінфекціях на Буковині. Велику увагу Сергій Миколайович приділяв дослідженню крайової патології Північної Буковини.

Однією з важливих проблем, яку вивчав С. М. Савенко та його учні, були нейроінфекції. Вивчена невропатологія висипного і поворотного тифів, описана клініка і гістопатологія гострої прогресуючої форми поліомієліту, досліджені маловідомі форми неспецифічного ураження спинного мозку при туберкульозі – некротичний мієліт і гострий туберкульозний менінгомієліт.

Колектив кафедри нервових хвороб на чолі з проф. С. М. Савенко

Він вперше вивчив кліщовий енцефаліт і буковинську геморагічну горячку, які спостерігались у гірських лісистих районах Чернівецької області, описав їх клініку, патогістологію і лікування. Проведені фундаментальні дослідження нейросифілісу, його мезенхімальних і паренхіматозних форм, класифікація, патогенез, клініка і лікування. Результати наукових досліджень нейроінфекції підсумовані у збірнику наукових праць

кафедри «Острые и хронические нейроинфекции» (1957р.) та у монографії «Вирусные энцефалиты» (1959).

С. М. Савенко та його учні впродовж десятиліть вивчали судинну патологію головного мозку. Наукові дослідження порушень мозкового кровообігу (біохімічні, електрофізіологічні, нейрогістологічні) були спрямовані на уточнення їх патогенезу, клініки, лікування і реабілітації. Його фундаментальні дослідження не втратили свого значення і сьогодні.

С. М. Савенко вдало поєднував наукову, педагогічну і лікувально-діагностичну роботу з великою громадською діяльністю. Він обирався депутатом Чернівецької міської Ради народних депутатів, був членом всесоюзної і республіканської комісії з проблеми «Основні захворювання нервової системи», членом вченої ради Міністерства охорони здоров'я України та членом правління Всеукраїнського науково-медичного товариства невропатологів і психіатрів, членом редакційної ради журналу «Лікарська справа», вченим секретарем Вченої ради Чернівецького медичного інституту.

*Професори ЧМІ: С. М. Савенко (зав. кафедри неврології),
Б. Л. Радзіховський (зав. кафедри очних хвороб) та Л. Б. Теодор
(зав. кафедри акушерства та гінекології)
Травень 1961 р.*

Вся діяльність Сергія Миколайовича Савенка – це великий внесок у становлення і розвиток Чернівецького медичного інституту та вітчизняної неврологічної науки.

Вчена рада Буковинської державної медичної академії за поданням кафедри та обласного науково-медичного товариства невропатологів, психіатрів і наркологів 28 квітня 1994 року присвоїла кафедрі нервових хвороб та психіатрії ім'я професора Сергія Миколайовича Савенка.

Портрет С. М. Савенка занесено до галереї портретів фундаторів наукових шкіл Буковинського державного медичного університету і засновано щорічну студентську стипендію ім. професора Сергія Миколайовича Савенка.

Наукова спадщина С.М. Савенка

Наукові дослідження доктора медичних наук, професора Сергія Миколайовича Савенко були різноманітними за напрямком і відзначались глибиною наукового пошуку. Йому належать 184 наукові праці, в яких висвітлені питання фундаментальної та прикладної невропатології, в тому числі кілька збірників наукових праць.

Монографії

1. Савенко С. Н. Рак мозга, клиника и патологическая анатомия: дис. доктора мед. наук / Савенко Сергей Николаевич. – К., 1945.
2. Савенко С. Н. Вирусные энцефалиты: монография / С. Н. Савенко. – Черновцы, 1959. – 255 с.
3. Савенко С. Н. Рассеянный склероз и диффузный периаксиальный энцефалит: монография / С. Н. Савенко. – К.: Здоров'я, 1966. – 240 с. с илл.

Наукові статті

1. Савенко С. Н. К клинической характеристике некоторых форм нейроинфекции на Буковине / С. Н. Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1949. – Т. 18, № 2 – С. 18-22.
2. Савенко С. Н. К патологической анатомии сезонного (летнего) клещевого энцефаломиелита на Буковине / С. Н. Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1949. – Т. 18, № 2 – С. 22-24.
3. Савенко С. Н. Ранние сифилитические менингиты / С. Н. Савенко. // Ученые записки Черновицкого медицинского института. – Т. 1. – Черновцы. – 1949. – С. 128-138.
4. Савенко С. Н. Клиника и патологическая анатомия диффузного периаксиального энцефалита. / С. Н. Савенко // Патогенез нейроинфекционных заболеваний и реактивность организма. – К. – 1950. – С. 108-129.

5. Савенко С. Н. К клинике и гистопатологии заболевания типа геморрагической лихорадки на Буковине/ С. Н. Савенко, Ю. Г. Рузинова // Неврология и психиатрия.– 1951.– Т. 20, № 2.– С.56-61.
6. Савенко С. Н. К клинике и гистопатологии карциноматоза оболочек мозга / С.Н.Савенко // Врачебное дело.– 1955.– № 1.– С.21-24.
7. Савенко С. Н. О лечении тропацином больных с экстрапиримидным синдромом / С.Н. Савенко, Н. С. Соловьева // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова.– 1955.– № 6 – С.601.
8. Савенко С. Н. К гистопатологии острой прогрессирующей формы полиомиелита/С.Н.Савенко, Н. М. Шинкерман // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова.– 1956.– Т. 26, вып. 9.– С.736-739.
9. Савенко С. Н. К вопросу поражений спинного мозга при первичных формах туберкулеза / С.Н.Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова.– 1957.– Т. 27, вып. 1.– С.18.
10. Савенко С. Н. К гистопатологии восходящих форм первичного рассеянного энцефаломиелита / С.Н.Савенко, Г. Ф. Колесников // Острые и хронические нейроинфекции: сборник научных трудов Черновицкого медицинского института.– Вып. 6.– Черновцы.– 1957.– С.13-31.
11. Савенко С. Н. Динамика поглощения J131 щитовидной железой у больных с рассеянным склерозом / С.Н.Савенко, И. Н. Таубер // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова.– 1961.– Т. 61, № 8.– С.1146-1149.
12. Савенко С. Н. Биоэлектрическая активность головного мозга у больных с нарушениями мозгового кровообращения/ С.Н. Савенко, И. Н. Таубер // Врачебное дело.– 1962.– № 10.– С.48-52.
13. Савенко С. Н. К клинике и диагностике подострого склерозирующего лейкоэнцефалита/ С. Н. Савенко, Н. Г. Тарариев // Врачебное дело.– 1965.– № 3.– С.73-77.
14. Савенко С. Н. Выступление на конференции, посвященной памяти Б. Н. Маньковского: краткое содержание (25-28 ноября 1963 г., Киев) / С.Н.Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова.– 1965.– Т. 65, вып. 1.– С.150-151.
15. Савенко С. Н. К вопросу о взаимоотношениях лифтузного периаксиллярного энцефалита Шильдера, концентрического склероза Бало и множественного склероза/С.Н.Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова.– 1965.– Т. 65, вып. 3.– С.335-340.
16. Савенко С. Н. К патогенезу изменений мочевых экскреций катехоламинов при церебро-кардиальных проявлениях гипертонической болезни и атеросклероза / С. Н. Савенко, И. К. Владковский // Гипертоническая болезнь, атеросклероз и коронарная недостаточность.– Львов.– 1966.– С.297-299.
17. Савенко С. Н. Значение функциональных проб при нарушении церебрального кровообращения / С.Н. Савенко, Н. Г. Тарариев, И.Н Таубер. // Актуальные вопросы неврологии и психиатрии.– Донецк.– 1966.– С.29-31.

18. Савенко С.Н. Иммунологическая и клиническая характеристика экспериментального аллергического энцефаломиелита / С.Н.Савенко, И.Н. Таубер // Вопросы психиатрии и неврологии.– 1966.– Вып. 12.– С.149-158.
19. Савенко С.Н. Динамика клинико-иммунологических и гистопатологических изменений экспериментального аллергического энцефаломиелита / С.Н. Савенко, И.Н. Таубер // Журнал невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова.– 1967.– Т. 67, № 2.– С.171-175.
20. Савенко С.Н. К патогенезу симпатико-адреналовой дисфункции при церебро-кардиальных проявлениях гипертонической болезни и атеросклероза / С.Н.Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова.– 1968.– Т. 38.– С.391-396.
21. Савенко С.Н. Реактивность биоэлектрических потенциалов головного мозга больных атеросклерозом в восстановительном периоде после перенесенного инсульта / С.Н.Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова.– 1968.– № 1.– С. 65-70.
22. Савенко С.Н. О трудностях диагностики некоторых демиелинизирующих заболеваний нервной системы/ С.Н. Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова.– 1970.– Вып. 1.– С.18-31.
23. Савенко С.Н. О клинике и патоморфологии острого диссеминированного энцефаломиелита/С.Н.Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова.– 1971.– Вып. 7.– С.980-987.
24. Савенко С.Н. Об обмене гистамина у больных с расстройствами мозгового кровообращения при гипертонической болезни и церебральном атеросклерозе / С.Н. Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова.– 1975.– Т. 75, вып. 8 – С.1162-1166.
25. Савенко С.Н. Аутоиммунные факторы у больных с нарушениями мозгового кровообращения при гипертонической болезни и атеросклерозе сосудов головного мозга/ С.Н. Савенко, Е.Н. Палиенко // Журнал невропатологии и психиатрии им. С.С. Корсакова.– 1975.– Т. 75, № 1.– С.3-7.
26. К вопросу о метастатическом раке мозга / С.Н.Савенко, В.В. Волошин, В.С. Животашук [и др.] // Неврология и психиатрия: республиканский межведомственный сборник.– 1977.– Вып. 6.– С.12-14.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.]; [за ред. В.П. Пішака.].– Чернівці: БДМА, 2004.– С.113-115.
2. Дишук І.П. До історії кафедри психіатрії Чернівецького медичного інституту // І.П.Дишук // Історія української психіатрії.– Харків, 1994.– Т. 1.– С.44-45.

3. Дишук І. П. Сторінки історії кафедри нервових хвороб Чернівецького медичного інституту / І. П. Дишук // Український вісник психоневрології. – 1996. – Т. 4, вип. 2(9). – С. 99-103.
4. Дишук І. П. Сергій Миколайович Савенко (до 100-річчя від дня народження) / І. П. Дишук // Буковинський медичний вісник. – 2001. – Т. 5, № 1. – С. 219-221.
5. Наукові здобутки вчених-психіатрів Буковинського краю / І. П. Дишук, С. М. Русина, Р. І. Рудницький, В. І. Курик. – Чернівці: БДМУ, 2010. – № 2(54). – С. 153-155.
6. Пашковський В. М. До історії кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С. М. Савенка / В. М. Пашковський, В. К. Чернецький, І. П. Дишук // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. 2, № 2. – С. 78-86.
7. Сагалаєв С. П. Сторінки історії психіатричної допомоги на Буковині: 1902-2002 роки / С. П. Сагалаєв, Г. П. Касько. – Чернівці: Місто, 2002. – 60 с.
8. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.); [за ред. В. П. Пішака] – Чернівці: БДМА, 1999. – С. 148.

САМСОН ОЛЕНА ІЛАРІОНІВНА

Олена Іларіонівна Самсон народилася 18 квітня 1921 року в місті Кременчук на Полтавщині. З відзнакою закінчила середню школу і, отримавши відмінний атестат, мріяла про навчання у медичному інституті. У 1940 році вступає до Башкирського медичного інституту.

У 1944 році Самсон О.І. переїжджає до Харкова. Тут вона у 1946 році закінчила навчання і, отримавши диплом лікаря з відзнакою, залишається в інституті на науковій роботі.

Кандидатська дисертація Олени Іларіонівни Самсон на тему: «Серцево-судинна система при виразковій хворобі» була виконана на кафедрі госпітальної терапії лікувального факультету Харківського медичного інституту у 1949 році під керівництвом відомого науковця, професора В.Л. Когана-Ясного.

Майбутні вчені. З подругою Ніною Дейнекою. (Харків, 1946 р.)

Під час роботи над кандидатською дисертацією О.І. Самсон використала 292 вітчизняних та 57 іноземних джерела літератури. За темою кандидатської дисертації було надруковано 27 наукових робіт.

Захист дисертації відбувся у 1950 році. Незабаром Олена Іларіонівна отримує звання кандидата медичних наук та переїжджає до Чернівців, з якими буде пов'язане все її подальше життя.

Упродовж 1950-1954 рр. О.І. Самсон працює асистентом, а з 1954 по 1960 роки – доцентом кафедри госпітальної терапії Чернівецького медичного інституту.

О.І. Самсон – асистент кафедри госпітальної терапії ЧМІ. (1950 р.)

У 1958 році в Ленінграді на засіданні Вченої ради інституту фізіології ім.І.П. Павлова О.І. Самсон успішно захищає докторську дисертацію на тему: «Клініко-експериментальне обґрунтування новокаїнової терапії при виразковій хворобі», присвячену патогенетичному лікуванню виразкової хвороби.

С. М. Рісс (член-кор. АМН СРСР) висловив одностайну думку офіційних та неофіційних опонентів стосовно неординарного, талановитого підходу дисертанта до вирішення питань лікування виразкової хвороби, і в неповних сорок років Олена Іларіонівна отримує звання професора.

З того часу творчий шлях О.І. Самсон був присвячений гастроентерології.

Медичний світ поповнився прекрасним науковцем, і з 1960 року Олена Іларіонівна обирається професором кафедри госпітальної терапії Чернівецького медичного інституту.

Ця надзвичайна жінка, окрім покликання вченого, мала видатний талант організатора. Упродовж 1961-1963 років вона працювала деканом лікувального факультету Чернівецького медичного інституту.

З 1965 по 1967 роки Олена Іларіонівна – завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб, а з 1968 по 1991 роки – завідувач кафедри факультетської терапії.

Колектив кафедри факультетської терапії (1975 р.)

Олена Іларіонівна Самсон – автор 274 наукових праць (21 з яких – надрукована за кордоном), у тому числі: 10 монографій, зокрема «Клінічна гастроентерологія», «Етапне лікування виразкової хвороби», «Лікувальне застосування мінеральних вод Буковини при захворюваннях шлунка і дванадцятипалої кишки» та багато інших. Вона підготувала 8 навчальних посібників, автор 48 винаходів і раціоналізаторських пропозицій.

Наукові розробки О. І. Самсон схвалюють вчені як в нашій країні, так і за кордоном. Кафедра факультетської терапії підтримувала тісний зв'язок з науковими центрами країн Європи, зокрема медичною Академією Болгарії, Данії, Франції, Угорщини, Норвегії.

Вона була також активним учасником цілого ряду міжнародних медичних конгресів, симпозіумів, пленумів, з'їздів.

Академік Атанас Малчев (Болгарія) в гостях у колективу кафедри факультетської терапії (1973 р.)

Професор О.І. Самсон читала лекції в Болгарській академії медичних наук та студентам медичних факультетів університетів у Софії і Пловдиві, була обрана Почесним членом Болгарського наукового товариства гастроентерологів, а в 1992 р. – членом Європейської Асоціації гастроентерологів (Осло, Норвегія).

О.І. Самсон була організатором I пленуму правління Всесоюзного наукового товариства гастроентерологів, п'яти республіканських конференцій, читань ім. С. П. Боткіна АМН СРСР та президії правління Всесоюзного наукового товариства терапевтів.

*Наукова конференція ЦНДІ гастроентерології
Москва, 1978 р.*

Більше 20 років Олена Іларіонівна очолювала товариство терапевтів області, не раз обиралась членом правління президій українських товариств терапевтів і гастроентерологів. За роки роботи товариства виділені в самостійні секції: гастроентерології, геронтології, пульмонології та імунології, нефрології, клінічної ендокринології. 15 років вона працювала в редакційній раді журналу «Лікарська справа».

Колектив кафедри факультетської терапії (1985 р.)

Олена Іларіонівна Самсон не лише талановитий вчений, терапевт, гастроентеролог, а перш за все, багатогранна особистість: поетеса, мала неабиякі музичні здібності, гарно співала, декламувала вірші, їй було притаманне почуття гумору. Разом з тим вона була вимогливою до себе та оточуючих. Лекції, семінари, клінічні розбори хворих, які вона проводила, вирізнялись ерудицією, високою культурою, науковою новизною, практичною спрямованістю.

Професор О.І. Самсон – Вчитель з великої літери, перед яким схиляють голови сотні і сотні медиків. Вона виховала п'ятьох докторів наук (О.І. Волошин, В.М. Чорнобривий, Г.С. Стеценко, М.Ю. Коломоєць, Т.М. Христин) та 22 кандидати медичних наук.

В останні роки свого життя професор О.І. Самсон активно розробляла геронтологічні аспекти гастроентерології. Її було обрано членом Європейської асоціації геронтологів і геріатрів.

Останню лекцію, присвячену діагностиці та лікуванню виразкової хвороби, Олена Іларіонівна прочитала студентам 2 березня 1997 року, а 4 березня її не стало.

З ім'ям О.І. Самсон пов'язане становлення і розвиток гастроентерологічної служби в Україні. З ініціативи та при її безпосередній участі в Україні вперше були створені гастроентерогічні кабінети при поліклініках, розроблений та впроваджений в практику метод реабілітаційного відновного лікування, організовані стаціонарні відділення реабілітації для гастроентерологічних хворих.

Професор Олена Іларіонівна Самсон нагороджена 2-ма орденами «Знак Пошани», медаллю ім. С.П. Боткіна. Вона – заслужений діяч науки та техніки України. З 1988 року почесний громадянин м. Чернівці.

З нагоди 50-річчя Чернівецького медичного інституту її портрет занесено до Галереї портретів фундаторів наукових шкіл Буковинського медичного університету.

Виступ на 7-ій науковій сесії Центрального науково-дослідного інституту гастроентерології. (Москва. 31січня-2 лютого 1980 р.)

1975 рік. ВООЗ, центр гігієни.

Наукова спадщина О. І. Самсон

Підручники, монографії, навчальні посібники

1. Самсон Е. И. Профилактическое противорецидивное лечение больных язвенной болезнью: методические рекомендации / Е. И. Самсон. – Черновцы, 1969. – 32 с.
2. Самсон Е. И. Противорецидивное лечение больных язвенной болезнью: методические указания / Е. И. Самсон. – Черновцы: ЧМИ, 1969. – 23 с.
3. Самсон Е. И. Профилактическое лечение язвенной болезни / Е. И. Самсон. – К.: Здоров'я, 1971. – 183 с.
4. Самсон Е. И. Схема истории болезни: методические указания для студентов IV курса / Е. И. Самсон, П. М. Ляшук. – Черновцы, 1972. – 29 с.
5. Самсон Е. И. Пролонгированное профилактическое лечение язвенной болезни: методические рекомендации / Е. И. Самсон, М. Ю. Коломеец. – Черновцы, 1975. – 34 с.
6. Самсон Е. И. Дифференцированное лечение язвенной болезни, сочетающейся с хроническим холециститом: методические рекомендации. / Е. И. Самсон, М. Ю. Коломеец. – Черновцы, 1977. – 30 с.
7. Самсон Е. И. Этапное лечение и реабилитация больных язвенной болезнью / Е. И. Самсон. – К.: Здоров'я, 1979. – 160 с.
8. Лечебное применение минеральных вод Буковины при заболеваниях желудка и 12-перстной кишки. / Е. И. Самсон, В. А. Калугин, Л. С. Малюх, В. Г. Глубоченко. – К.: Здоров'я, 1981. – 71 с.
9. Самсон Е. И. Лечебная физкультура при заболеваниях желудка и кишок / Е. И. Самсон, Н. Г. Триняк. – К.: Здоров'я, 1983. – 63 с.

10. Самсон Е.И. Использование сухой белковой смеси в диетическом питании: методические рекомендации / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец, А.И. Волошин.– Черновцы, 1983.– 29 с.
11. Восстановительное лечение язвенной болезни на этапах медицинской реабилитации: методические рекомендации / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец, В.А. Калугин, Т.Н. Христинич.– Черновцы: ЧМИ, 1985.
12. Самсон Е.И. Поликлиническая терапия: учебное пособие / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец – К.: Вища школа, 1985.– 264 с.
13. Самсон О.І. Профілактика виразкової хвороби. Поради лікаря. / О.І. Самсон, О.Ф. Гоцуляк. – К.: Здоров'я, 1986. – 40 с.
14. Самсон Е.И. Профилактика язвенной болезни. / Е.И. Самсон, О.Ф. Гоцуляк.–[2-е изд., перераб. и доп.].– К.: Здоров'я, 1986.– 36 с.
15. Восстановительное лечение хронического колита на этапах медицинской помощи: методические рекомендации / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец, А.И. Волошин [и др.].– Черновцы, 1988.– 24 с.
16. Самсон Е.И. Дифференцированное лечение язвенной болезни, сочетающейся с хроническим холециститом: методические рекомендации / Е.И. Самсон.– Черновцы, 1989.– 36 с.
17. Восстановительное лечение хронического (неязвенного) колита на этапах медицинской реабилитации: методические рекомендации / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец, А.И. Волошин [и др.].– М., 1990.– 32 с.

Наукові статті

1. Самсон Е.И. К вопросу о полной атриовентрикулярной блокаде / Е.И. Самсон // Врачебное дело.– 1948.– № 7.– С.4.
2. Самсон Е.И. Опыт применения лекарственного и условнорефлекторного сна с лечебной целью при язвенной и гипертонической болезнях / Е.И. Самсон // Врачебное дело.– 1953.– № 1.– С.91-92.
3. Самсон Е.И. Состояние сердечно-сосудистой системы при эндемическом зобе / Е.И. Самсон, С.А. Чуракова, Г.Г. Сергеева // Врачебное дело.– 1954.– № 9.– С.855-856.
4. Самсон Е.И. Применение минеральной воды Черновицкого источника при лечении больных язвенной болезнью / Е.И. Самсон // Врачебное дело.– 1955.– № 10.– С.997.
5. Самсон Е.И. Отдаленные результаты лечения язвенной болезни сном и новокаином/ Е.И. Самсон // Клиническая медицина.– 1956.– № 10.– С.54-55.
6. Самсон Е.И. О влиянии внутривенных вливаний новокаина на течение язвенной болезни / Е.И. Самсон // Терапевтический архив.– 1956.– № 8.– С.47-52.
7. Самсон Е.И. Особенности секреторно-двигательной функции желудка при язвенной болезни/ Е.И. Самсон // Клиническая медицина.– 1957.– Т. 34, (приложение).– С.17.

8. Самсон Е.И. Механизм терапевтического действия внутривенно введенного новокаина при язвенной болезни/ Е.И. Самсон // Врачебное дело.– 1957.– № 11.– С.117-119.
9. Самсон Е.И. Особенности фоновых плетизмограмм и безусловных сосудистых рефлексов у больных язвенной болезнью / Е.И. Самсон // Врачебное дело.– 1957.– № 7.– С.763-765.
10. Самсон Е.И. Клиническое обоснование новокаиновой терапии при язвенной болезни / Е.И. Самсон // Врачебное дело.– 1957.– Приложение.– С.30-31.
11. Самсон Е.И. Изменение высшей нервной деятельности при внутреннем введении новокаина / Е.И. Самсон // Журнал высшей нервной деятельности им. И.П. Павлова.– 1958.– Т. 8, вып. 6.– С. 911-918.
12. Самсон Е.И. Комплексное лечение больных язвенной болезнью новокаином, атропином и гемотрансфузиями / Е.И. Самсон // Сборник научных работ Черновицкого мединститута.– Вып. 7.– Черновцы, 1958.– С.302-308.
13. Самсон Е.И. К вопросу об оценке состояния высшей нервной деятельности в клинике внутренних болезней: выступление в дискуссии, вызванной статьей И.И. Сперанского, посвященной этому вопросу / Е.И. Самсон // Терапевтический архив.– 1959.– № 8.– С.90-91.
14. Самсон Е.И. Дальнейшее наблюдение над отдаленными результатами лечения больных язвенной болезнью/ Е.И. Самсон // Сборник научных трудов Черновицкого мединститута.– Вып. 10.– Черновцы, 1959.– С.27-30.
15. Самсон Е.И. Сравнительная оценка ближайших и отдаленных результатов лечения больных язвенной болезнью / Е.И. Самсон // Клиническая медицина.– 1959.– № 10.– С.79-83.
16. Самсон Е.И. Изменение моторной и секреторной функций желудка при внутривенных вливаниях новокаина / Е.И. Самсон // Фармакология и токсикология.– 1959.– № 3.– С.43-47.
17. Самсон Е.И. Особенности течения язвенной болезни у лиц пожилого возраста / Е.И.Самсон // Терапевтический архив.– 1961.– № 3.– С.54-58.
18. Самсон Е.И. Особенности функционального состояния желудка при холецистите / Е.И. Самсон, И.К. Кондрацкая // Врачебное дело.– 1961.– № 3.– С.41-44.
19. Самсон Е.И. К вопросу о механизме новокаиновой терапии при преждевременном старении (экспериментальные данные) / Е.И. Самсон // Вопросы геронтологии и гериатрии.– Л., 1962.– С.128-131.
20. Самсон Е.И. К вопросу о функциональных взаимоотношениях между высшими отделами центральной нервной системы и внутренними органами при хроническом гастрите / Е.И. Самсон // Механизмы кортико-висцеральных взаимоотношений.– Баку, 1962.– С.93-95.
21. Самсон Е.И. Влияние тысячелистника на течение хронических гастритов / Е.И. Самсон, Ф.А. Бараш // Научная сессия, посвященная

проблемам хронического гастрита (28-31 января 1963 г.): тезисы докладов. – Л., 1963. – С.48-49.

22. Самсон Е.И. Электрофоретическая характеристика белков сыворотки крови у больных язвенной болезнью в связи с гемотрансфузиями белков / Е.И. Самсон // Терапевтический архив. – 1963. – Т. 35, № 6. – С.50-56.
23. Самсон Е.И. Особенности белкового обмена у больных язвенной болезнью желудка и двенадцатиперстной кишки/Е.И. Самсон // Врачебное дело. – 1964. – № 3. – С.32-37.
24. Самсон О.І. Терапевтична ефективність нового серцевого глікозиду еризимозиду при хронічній недостатності кровообігу (за даними векторкардіографії і капіляроскопії) / О.І. Самсон, О. М. Синчук // Конференція по проблемі патології серцево-судинної системи: тези доповідей. – Івано-Франківськ, 1964. – С.244-246.
25. Самсон Е.И. Функциональное состояние сердечно-сосудистой системы у больных эндемическим зобом на Буковине / Е.И. Самсон, Г.Г. Сергеев, С. А. Чуракова // Физиология и патология эндокринной системы. – Харьков, 1964. – С.222-223.
26. Самсон Е.И. Особенности белкового обмена при язвенной болезни у людей пожилого возраста по данным электрофореза белков сыворотки крови/ Е.И. Самсон, Л.Ф. Кимлач // Научная конференция, посвященная вопросам аллергии и реактивности органов и систем организма при эндокринных расстройствах: тезисы докладов. – К., 1964. – С.150-152.
27. Самсон Е.И. Особенности двигательной функции желудка у больных язвенной болезнью/ Е.И. Самсон // Клиническая медицина. – 1965. – № 5. – С.45-49.
28. Самсон Е.И. О результатах противорецидивного лечения больных язвенной болезнью / Е.И. Самсон, Л. Ф. Кимлач, Н.Б Вайнер // Советская медицина. – 1965. – № 6. – С.57-61.
29. Самсон Е.И. Клиническая характеристика течения язвенной болезни у лиц пожилого возраста / Е.И. Самсон, В.М. Попова // Проблемы гериатрии в клинике внутренних болезней. – К., 1965. – С.393-396.
30. Самсон Е.И. Особенности двигательной функции 12-перстной кишки при различных заболеваниях пищеварительной системы/ Е.И. Самсон, Н.К. Мигован // 41-я итоговой научная конференция: тезисы докладов. – Черновцы, 1965. – С.113-115.
31. Самсон Е.И. Влияние противорецидивного лечения на течение язвенной болезни/Е.И. Самсон, Л.Ф. Кимлач // Терапевтический архив. – 1965. – № 8. – С.68-71.
32. Самсон О.І. Показники функціонального і морфологічного стану шлунка у хворих хронічним холециститом / О.І. Самсон, Н.К. Мігован // Патологія і фізіологія органів травлення. – Чернівці, 1966. – С.100-102.

33. Самсон Е.И. Функциональное и морфологическое состояние желудка у больных хроническим холециститом / Е.И. Самсон, Н.К. Мигован // Материалы республиканской конференции терапевтов УССР (20-22 июня 1966 г.). – Донецк, 1966. – С.233-235.
34. Самсон Е.И. Характеристика двигательной функции 12-перстной кишки при заболеваниях желудочно-кишечного тракта (по данным дуоденографии и дуоденогонометрии)/Е.И. Самсон, Н.К. Мигован // Терапевтический архив. – 1966. – № 1. – С.34-37.
35. Самсон О.І. Вміст катехоламінів та 17-оксикортикостероїдів у сечі хворих виразковою хворобою / О.І. Самсон // Патологія і фізіологія органів травлення. – Чернівці, 1966. – С.98-100.
36. Самсон Е.И. О результатах диспансеризации больных язвенной болезнью/Е.И. Самсон, Л.Ф. Кимлач // 2-я тематическая конференция «Социально-гигиенические и общегигиенические вопросы здоровья населения»: тезисы докладов. – Ивано-Франковск, 1966. – С.37-39.
37. Самсон Е.И. Радиотелеметрическое исследование желудка в динамике в связи с применением некоторых лекарственных средств / Е.И. Самсон // Терапевтический архив. – 1967. – № 11. – С.99-101.
38. Самсон Е.И. Характеристика функций желудка у больных хроническим холециститом / Е.И. Самсон, Н.К. Мигован // Современные проблемы гастроэнтерологии. – Днепропетровск, 1967. – С.388-389.
39. Самсон Е.И. Характеристика мукополисахаридов слизистой оболочки желудка при хроническом холецистите/Е.И.Самсон, Н.К. Мигован // Гистохимия в нормальной и патологической морфологии. – Новосибирск, 1967. – С.203-205.
40. Самсон Е.И. Характеристика гемодинамических показателей у больных хронической недостаточностью кровообращения в связи с лечением эризимозидом/ Е.И. Самсон, Д.Г. Лукьянчук // Фармакология болезней сердечно-сосудистой системы: труды НИИ краевой медицины. – Вып. I. – Ташкент, 1968. – С.63-65.
41. Самсон Е.И. Радиотелеметрическое исследование рН желудочного содержимого и давления в желудке у больных хроническим гастритом / Е.И. Самсон // Проблемы профилактики и лечения заболеваний желудочно-кишечного тракта. – М., 1969. – С.80-84.
42. Самсон Е.И. Изменение рН и давления в желудке у больных хроническим гастритом и язвенной болезнью (по данным радиотелеметрии)/Е.И. Самсон // Клиническая медицина. – 1969. – № 10. – С.40-43.
43. Самсон О.І. Етапи розвитку гастроентерології на Північній Буковині / О.І. Самсон, В.І. Шарова // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки Радянської влади. – К., 1969. – С.14-17.
44. Особливості функціонального і морфологічного стану шлунка у хворих на хронічний гастрит і виразкову хворобу/О.І. Самсон, І.К. Мохунь, В.С. Самоїд [та ін.] // Розвиток медичної науки та охорони

здоров'я на Північній Буковині за роки Радянської влади. – К., 1969. – С.78-81.

45. Самсон Е. И. Морфологические и гистохимические особенности слизистой оболочки желудка при хроническом холецистите / Е.И. Самсон, Н.К. Мигован // Современные проблемы гастроэнтерологии (Холецистопанкреати-ты). – Вып. 1. – К., 1969. – С.77-83.
46. Самсон Е. И. О профилактике рецидивов язвенной болезни / Е. И. Самсон // Современные проблемы гастроэнтерологии (язвенная болезнь). – Вып. 2. – К., 1969. – С.22-128.
47. Самсон Е. И. О профилактическом лечении больных язвенной болезнью/Е.И.Самсон // 1-й Национальный конгресс по гастроэнтерологии: «Проблемы язвенной болезни». – София: Медицина и физкультура, 1970. – С.136-138.
48. Самсон Е. И. Вопросы профилактического лечения язвенной болезни / Е.И. Самсон // Терапевтический архив. – 1970. – № 10. – С.21-24.
49. Самсон Е. И. О профилактике рецидивов язвенной болезни / Е. И. Самсон // Современные проблемы гастроэнтерологии (язвенная болезнь). – Вып. 2. – К., 1970. – С.67-73.
50. Самсон Е. И. Клинично исследоване на терапевтичната ефективност на алмагел и алмагел А при язва на дванадесетопръстника / Е. И. Самсон // Современна медицина. БР.7. – София, 1970. – С.37-41.
51. Самсон Е. И. Патогенетическое обоснование профилактического лечения язвенной болезни/ Е. И. Самсон // Клиническая медицина. – 1971. – № 6. – С.3-10. [резюме на англ. языке].
52. Самсон Е. И. Влияние S-метилметионина (витамина U) на кислотообразующую функцию желудка при язвенной болезни/ Е. И. Самсон // Врачебное дело. – 1971. – № 12. – С.33-35.
53. Самсон Е. И. Радиотелеметрические показатели кислотообразующей функции желудка у больных хроническим гастритом и язвенной болезнью / Е.И.Самсон // Гастроэнтерология. (Нарушение секреторной функции органов пищеварения): республиканский межведомственный сборник. – Вып. 3. – К., 1971. – С.76-79.
54. Самсон Е. И. Пепсинообразующая функция желудка у больных язвенной болезнью в зависимости от периода заболевания и лечения алмагелем / Е.И. Самсон, М. С. Ярома // Клиническая медицина. – 1971. – № 10. – С.53-56.
55. Самсон Е. И. Результаты предупредительной терапии язвенной болезни / Е. И. Самсон, Г. М. Голенищева // Гастроэнтерология: республиканский межведомственный сборник. – Вып. 4. – К., 1972. – С.72-74.
56. Самсон Е. И. Радиотелеметрические показатели функционального состояния желудка у больных хроническим гастритом в связи с применением некоторых лекарственных средств/ Е. И. Самсон // Труды XVI-го Всесоюзного съезда терапевтов. – М., 1972. – С.67-69.
57. Самсон Е. И. Радиотелеметрические показатели функционального состояния желудка при язвенной болезни в пожилом возрасте / Е.И. Сам-

- сон // 9-й международный конгресс гастроэнтерологов: тезисы. – К., 1972. – С.235-237.
58. Самсон Е. И. Особенности функционально-морфологического состояния гастродуоденальной системы при осложненной язвенной болезни / Е.И. Самсон // I-й Всесоюзный съезд гастроэнтерологов: тезисы докладов. – М., 1973. – С.121-123.
 59. Самсон Е. И. Лечебное применение нового антацида – алмагеля А и алмагеля при язвенной болезни/ Е. И. Самсон // Терапевтический архив. – 1973. – № 4. – С.81-83.
 60. Самсон Е.И. Особенности течения язвенной болезни на Буковине / Е.И. Самсон // Научная конференция «Военно-медицинские аспекты современной гастроэнтерологии»: тезисы докладов. – Л., 1973. – С.17-19.
 61. Самсон Е.И. Влияние кислородных коктейлей и березового сока на функции желудка при язвенной болезни и хроническом гастрите / Е.И. Самсон, Л. С. Малюх // Гастроэнтерология: республиканский межведомственный сборник. – Вып. 6. – К.: Здоров'я, 1974. – С.83-87.
 62. Вопросы экономической эффективности пролонгированного лечения язвенной болезни/Е.И. Самсон, Ц.В. Ясинский, Б.Я. Дробнис, Т.Ю. Косяченко // Врачебное дело. – 1974. – № 7. – С.149-153.
 63. Самсон Е. И. Гастрофиброскопические особенности при осложненной язвенной болезни / Е.И. Самсон, С. Т. Гайдичук, Л. С. Малюх // Клиническая медицина. – 1974. – Т. 52, № 1. – С.96-99.
 64. Самсон Е. И. О некоторых нейро-гуморальных нарушениях у больных с осложненной язвенной болезнью/Е.И. Самсон // Клиническая медицина. – 1975. – Т. 53, № 8. – С.39-42.
 65. Роль наследственной отягощенности и некоторые энзимологические аспекты в клинике язвенной болезни / Е. И. Самсон, В. А. Кравченко, П. М. Ляшук, В. Н. Чернобровый // Клиническая медицина. – 1975. – № 6. – С.74-81.
 66. Самсон Е. И. Сульфгидрильные соединения в слизистой оболочке желудка при язвенной болезни/ Е. И. Самсон, С. Т. Гайдичук // Врачебное дело. – 1975. – № 1. – С.12-15.
 67. Самсон Е. И. К клинике и диагностике предъязвенных состояний / Е.И Самсон, А. И. Волошин // Клиническая медицина. – 1975. – № 10. – С.17-23.
 68. Самсон Е. И. Показатели функционального состояния поджелудочной железы и желудка у больных язвенной болезнью в зависимости от периода заболевания/ Е. И. Самсон // Всесоюзный симпозиум (29-31 мая 1975 г.): тезисы докладов. – Л., 1975. – С.31-33.
 69. Гастрофиброскопические изменения и нарушения биохимизма желчи у больных хроническим холециститом и гастритом/ Е. И. Самсон, И. К. Мохунь, Н. И. Лобода [и др.] // Гастроэнтерология: республиканский межведомственный сборник. – Вып. 7. – К.: Здоров'я, 1975. – С.94-98.

70. Самсон Е.И. Особенности гистологических и гистохимических изменений в слизистой оболочке желудка при атрофическом гастрите как предраковом состоянии/ Е.И. Самсон, С.Т. Гайдичук // Актуальные проблемы терапии.– К.: Здоров'я, 1976.– С.265-266.
71. Организация восстановительного лечения / Е.И. Самсон, К.М. Козлюк, А.Д. Ярменчук [и др.] // Организация восстановительного лечения.– К., 1977.– С.31-32.
72. Самсон Е.И. Профилактическое лечение язвенной болезни / Е.И. Самсон // Клиническая медицина.– 1977.– № 10.– С.112-116.
73. Особенности функционально-морфологического состояния гастродуоденальной системы при язвенной болезни, сочетающейся с холециститом / Е.И.Самсон, В.Н. Чернобровый, Л.С. Малюх [и др.] // Терапевтический архив.– 1978.– № 7.– С.132-136.
74. Самсон Е.И. Диспансеризация и профилактическое лечение больных язвенной болезнью / Е.И. Самсон // Клиническая гастроэнтерология.– К.: Здоров'я, 1978.– С.130-134.
75. Самсон Е.И. Зональный дискэлектрофорез в полиакриламидном геле белков сыворотки крови у доноров/ Е.И. Самсон, О.Ф. Гоцуляк // Лабораторное дело.– 1979.– № 4.– С.212-242.
76. Самсон Е.И. Спорные вопросы учения о хронических гастродуоденитах / Е.И. Самсон, А.И. Волошин // Клиническая медицина.– 1979.– № 2.– С.106-109.
77. Самсон Е.И. Опыт медицинской реабилитации больных язвенной болезнью в Черновицкой области / Е.И. Самсон // Гастроэнтерология: республиканский межведомственный сборник.– Вып. 11.– К.: Здоров'я, 1979.– С.60-62.
78. Морфологические показатели слизистой оболочки желудка у больных язвенной болезнью и хроническим гастритом в динамике восстановительного лечения минеральными водами Буковины/ Е.И. Самсон, Л.С. Малюх, В.А. Калугин [и др.] // Курортология и физиотерапия: республиканский межведомственный сборник.– Вып. 13.– К.: Здоров'я, 1980.– С.117-119.
79. Самсон Е.И. Экономическая эффективность применения средств лечебной физкультуры в восстановительно-этапном лечении язвенной болезни / Е.И. Самсон // Врачебное дело.– 1982.– № 9.– С.23-25.
80. Самсон Е.И. Опыт реабилитационно-этапного лечения больных язвенной болезнью в Черновицкой области / Е.И. Самсон, Г.Д. Луканев // XI-й съезд терапевтов УССР: тезисы докладов.– Харьков, 1982.– С.35-36.
81. Самсон Е.И. Совершенствование преподавания раздела поликлинической помощи в субординатуре / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец // Врачебное дело.– 1983.– № 10.– С.112-114.
82. Самсон Е.И. Этапное лечение больных язвенной болезнью, сочетающейся с хроническим гепатитом / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец // Врачебное дело.– 1983.– № 5.– С.66.

83. Самсон Е.И. Данные электрофореза белков сыворотки крови в полиакриламидном поражении печени / Е.И. Самсон, О.Ф. Гоцуляк // Врачебное дело. – 1983. – № 9. – С.85.
84. Лечение больных язвенной болезнью, сочетающейся с хроническим панкреатитом / Е.И. Самсон, Л.С. Малюх, А.И. Волошин [и др.] // Клиническая медицина. – 1984. – № 2. – С.96-101.
85. Самсон Е.И. Опыт работы отделения профилактики ЦРБ по подготовке и проведению ежегодной диспансеризации сельского населения / Е.И. Самсон, М.Ю. Коломоец // Врачебное дело. – 1985. – № 5. – С.8-11.
86. Самсон Е.И. Перспективы совершенствования реабилитационно-этапного лечения больных язвенной болезнью/Е.И. Самсон, Л.Д. Кушнир // Терапевтический архив. – 1985. – № 2. – С.61-63.
87. Самсон Е.И. Пути дальнейшего совершенствования реабилитационно-этапного лечения больных язвенной болезнью / Е.И. Самсон // Гастроэнтерология. – Вып. 18. – К., 1986. – С.105-108.
88. Совершенствование методов лечения хронического язвенного колита/ Е.И. Самсон, Л.С. Малюх, Т.Н. Христинич [и др.] // Врачебное дело. – 1987. – № 6. – С.26-29.
89. Самсон Г.И. Преимущество педиатрической и терапевтической служб в совершенствовании профилактики язвенной болезни в молодом возрасте / Е.И. Самсон, О.Ф. Гоцуляк // Клиническая медицина. – 1988. – Т. 66, № 10. – С.96-99.
90. Совершенствование поликлинической помощи сельскому населению / Е.И. Самсон, Т.Н. Христинич, Л.М. Нестерова, А.П. Зубович // Советское здравоохранение. – 1988. – № 7. – С.35-40.
91. Самсон Е.И. Роль условно патогенной микрофлоры в развитии хронического язвенного колита/ Е.И. Самсон, М.В. Яцкив, И.И. Сидорчук // Врачебное дело. – 1988. – № 11. – С.16-18.
92. Самсон Е.И. Особенности эпидемиологических показателей хронических (неязвенных) колитов на Буковине / Е.И. Самсон, Н.Ю. Граблюк, Р.Ф. Сторонский // Врачебное дело. – 1988. – № 12. – С.42-44.
93. Самсон Е.И. Патогенетическое обоснование восстановительной терапии хронических (неязвенных) колитов / Е.И. Самсон, Л.С. Малюх // Врачебное дело. – 1988. – № 9. – С.16-19.
94. Самсон Е.И. Отдаленные результаты профилактического лечения язвенной болезни / Е.И. Самсон, Л.Д. Кушнир // Врачебное дело. – 1988. – № 2. – С.82-84.
95. Самсон О.І. Хронобіологічна організація панкреатодуоденальної зони / О.І. Самсон, В.П. Пішак, Т.М. Христинич // Лікарська справа. – 1994. – № 7-8. – С.7-13.
96. Показатели личностного теста у больных хроническим гепатитом на стационарном этапе восстановительного лечения / Е.И. Самсон, Л.С. Малюх, О.Ф. Гоцуляк [и др.] // Новое в диагностике и лечении

заболеваний органів пищеварення: матеріали научн.–практичної конференції (14-15 грудня 1994 г.) – Харків, 1994. – С.41-42.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів БДМА (1944-1999 рр.) – Чернівці, 1999. – С.151.
2. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.97-101
3. Захарова Т. Самсон Олена Іларіонівна (до 85-річчя від дня народження) // Для вашого здоров'я (медичний вісник Буковини). – 2006. – № 2.
4. Наукова і клінічна спадщина ПРОФЕСОРА О.І. САМСОН (До 90-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 2011. – Т. 15, № 2. – С.252-254.
5. Олена Іларіонівна Самсон (До 75-річчя від дня народження) // Лікарська справа. Врачебное дело. – 1996. – № 1-2. – С.203-205.
6. Пішак В.П. О.І. Самсон – вчений, педагог, організатор/ В.П. Пішак, М.А. Яцків, В.О. Калугін. – Чернівці: Медик, 2001. – 80 с.

СОКОЛ ОЛЕКСАНДРА СЕМЕНІВНА

Олександра Семенівна Сокол (Тарабан) народилася 4 травня 1919 року в селі Rogoziv Бориспільського району на Київщині в селянській сім'ї.

У 1942 році з відзнакою закінчила 1-й Київський медичний інститут, після чого пішла добровольцем на фронт. До 1946 року працювала лікарем у військових медичних частинах.

Упродовж 1946-1949 років Олександра Семенівна навчалась в аспірантурі і одночасно працювала асистентом кафедри інфекційних хвороб Київського медичного інституту ім. О. Богомольця.

В 1949 році О. С. Сокол захистила кандидатську дисертацію за темою: «Переливання крові як метод лікування черевного тифу». У 1952 році закінчила докторантуру і продовжувала працювати асистентом кафедри інфекційних хвороб Київського медичного інституту ім. О. Богомольця.

Міністерством охорони здоров'я України у 1953 році О. С. Сокол призначають завідувачем кафедри інфекційних хвороб Чернівецького державного медичного інституту. В 1954 році їй присвоєно звання доцента.

Докторську дисертацію за темою: «Особливості дії деяких серцево-судинних препаратів у інфекційних хворих» Олександра Семенівна успішно захистила у 1956 році в Інституті інфекційних хвороб АМН СРСР (нині – НДІ епідеміології й інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського АМН України).

На посаді завідувача кафедри ЧМІ Олександра Семенівна Сокол працювала до 1962 року. Одночасно у 1955-1957 роках вона обіймала посаду декана, а протягом 1957-1962 років – проректора (тоді ця посада називалася «заступник директора») з навчальної і наукової роботи інституту.

У 1959 році О. С. Сокол була затверджена у вченому званні професора.

Колектив кафедри інфекційних хвороб ЧМІ в обласній клінічній лікарні (1964 р.)

Наукові дослідження на кафедрі проводилися з урахуванням їх актуальності для практичної охорони здоров'я Буковини, зокрема вивчались питання клініки та епідеміології буковинської геморагічної лихоманки; шлунково-кишкових захворювань на Буковині, зумовлених гельмінтами і найпростішими; функціонального стану серцево-судинної системи у хворих на вірусний гепатит; черевного тифу та харчових токсикоінфекцій. Досліджувались також прояви і механізми вегето-судинних розладів при інфекційному гепатиті. Значна кількість робіт була присвячена питанням лікування інфекційних хворих, епідеміології ряду інфекцій, вивченню порушень обміну у хворих на вірусний гепатит та їх лікуванню. Вивчався вплив на перебіг гепатиту гемотерапії, антиретиккулярної цитотоксичної сироватки, глютамінової кислоти та інше. Результати цих досліджень широко впроваджувались у лікувальну практику. Вивчення епідеміологічної ефективності коров'як вакцини і масова вакцинація нею дітей привела до ліквідації епідемічних спалахів цього захворювання на Буковині.

У серпні 1962 року професор О.С. Сокол (Тарабан) була переведена на посаду завідувача кафедри інфекційних хвороб Київського медичного інституту ім. О. Богомольця.

За 27 років її роботи на цій посаді колектив кафедри зберіг і розвинув традиційний науковий напрям, який Олександра Семенівна розпочала ще в Чернівецькому медичному інституті, приділяючи особливу увагу вірусним інфекціям. Вивчаючи природні і пристосувальні реакції організму, О.С. Сокол у 1965 році запропонувала спосіб лікування неускладненого грипу та інших ГРЗ без застосування хімічних антипіретиків, який у майбутньому отримав широке визнання в країні. Вона також обґрунтувала недоцільність використання кортикостероїдів у лікуванні неускладнених гострих вірусних гепатитів. За цей період значно зміцнилась матеріальна база кафедри, було відкрито нове інфекційне відділення базової клінічної лікарні, а у 1979 році – добудова нового корпусу з боксованими палатами.

Багатий клінічний досвід викладений нею у семи монографіях (у співавторстві) та 160 наукових працях, у яких висвітлені оригінальні підходи

до розуміння патогенезу і лікування багатьох інфекційних хвороб. Ці дослідження не втратили свого значення і сьогодні.

За час науково-педагогічної діяльності Олександра Семенівна підготувала шість докторів (серед них – академік АМНУ Ж. І. Возіанова, професори П. М. Козюк, В. П. Ліпковський, Я. П. Лагенко, Т. М. Чорна) та 34 кандидати наук, серед яких 3 – були співробітниками кафедри інфекційних хвороб Чернівецького медінституту.

О. С. Сокол була ініціатором створення і впродовж 20 років очолювала Республіканське наукове товариство інфекціоністів, регулярні з'їзди і конференції якого сприяли втіленню наукових досягнень у практику, підвищенню фахового рівня лікарів-інфекціоністів, поширенню медичних знань серед населення. I-й Всесоюзний з'їзд інфекціоністів визнав клінічну базу кафедри кращою в країні.

О. С. Сокол багато зробила для покращання медичного забезпечення і уніфікації викладання інфекційних хвороб в Україні.

Професор О. С. Сокол з колегами під час роботи конференції зав. кафедрами інфекційних хвороб медінститутів України (м. Харків, 1980 р.)

За її ініціативи видані методичні рекомендації для викладачів, підготовлені співробітниками різних медичних інститутів за єдиною схемою, що сприяло удосконаленню викладання цієї дисципліни і підвищення якості підготовки лікарських кадрів.

За участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни вона була нагороджена бойовими орденами Вітчизняної війни I та II ступеня, а за трудові досягнення – орденами «Знак пошани» та Трудового Червоного прапора. У 1983 році Олександрі Семенівні Сокол було присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки України.

Після залишення посади завідувача кафедри вона до 1993 року працювала професором-консультантом кафедри.

3 червня 2001 року після тяжкої хвороби професор Олександра Семенівна Сокол пішла з життя.

Професор О. С. Сокол з учнями та колегами (27.07.1962 р.)

Наукова спадщина О. С. Сокол

Монографії, навчальні посібники

1. Сокол А. С. Печеночно-почечная недостаточность / А.С. Сокол, Е. Е. Карманова, А. Ф. Киселева. – К.: Здоров'я, 1977. – 135 с.
2. Сокол А. С. Тропические паразитарные болезни человека и животных: учебное пособие / А.С. Сокол, П. А. Овчаренко, В. Ф. Галат. – К.: Изд-во УСХА, 1992. – 168 с.

Наукові статті

1. Сокол А. С. К методике определения количества циркулирующей крови сахарным способом / А.С. Сокол // Терапевтический архив. – 1954. – № 5. – С.85-86.

2. Сокол А.С. Редкий случай тяжелого балантидиоза / А.С. Сокол, Е.Р. Цитрицкий, Н.М. Шинкерман // Медицинская паразитология и паразитарные болезни. – 1954. – № 4. – С.324-325.
3. Сокол А.С. Терапевтическая эффективность некоторых антибиотиков у больных осложненным коклюшем и корью / А.С. Сокол, Ю.Ю. Косовский, А.У. Беспала // Педиатрия. – 1954. – № 4. – С.47-49.
4. Сокол А.С. Кожно-сосудистые пробы у инфекционно больных / А.С. Сокол // Врачебное дело. – 1955. – № 2. – С.137-140.
5. Сокол А.С. Пенициллинотерапия больных брюшным тифом, осложненным пневмониями / А.С. Сокол // Врачебное дело. – 1955. – № 9. – С.892.
6. Сокол А.С. Терапевтическая эффективность синтомицина и левомицетина у больных тифопаратифозной группы / А.С. Сокол, Ю.Ю. Косовский, А.У. Беспала // Врачебное дело. – 1955. – № 9. – С.893.
7. Сокол А.С. К патогенезу брюшнотифозной интоксикации у собак в различные возрастные периоды / А.С. Сокол // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1956. – № 1. – С.38-41.
8. Сокол А.С. Кожно-сосудистые реакции при адренало-диониновой пробе у здоровых людей / А.С. Сокол // Фізіологічний журнал. – 1956. – № 2. – С.107-110.
9. Роль гельминтов и патогенных простейших при затяжных дизентериеподобных заболеваниях у взрослых / А.С. Сокол, Н.Н. Эфрон, Ю.Ю. Косовский [и др.] // Сборник научных работ Черновицкого медицинского института. – Вып. 5. – Черновцы, 1956. – С.132-138.
10. Сокол А.С. К вопросу о природе спорадических случаев повторного сыпного тифа / А.С. Сокол, Ю.Ю. Косовский // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунологии. – 1957. – № 3. – С.104-105.
11. Лечение сердечно-сосудистых расстройств у больных инфекционными болезнями / А.С. Сокол // Врачебное дело. – 1957. – № 6. – С.569-573.
12. Сокол А.С. К вопросу о механизме действия атропина на сердце / А.С. Сокол // Сборник научных работ Черновицкого медицинститута. – Вып. 7. – Черновцы, 1958. – С.312-315.
13. Сокол А.С. Клинико-эпидемиологическая характеристика болезни Боткина у детей дошкольного возраста / А.С. Сокол // Педиатрия. – 1958. – № 4. – С.15-18.
14. Сокол А.С. Клинико-эпидемиологическая характеристика гриппа и гриппоподобных заболеваний в Черновицкой области / А.С. Сокол // Сборник научных работ Черновицкой областной клинической больницы. – Вып. 1. – Черновцы, 1958. – С.135-138.
15. Сокол А.С. О механизме изменений ритмической деятельности сердца у инфекционных больных / А.С. Сокол // Сборник научных работ Черновицкого медицинститута. – Вып. 7. – Черновцы, 1958. – С.316-319.
16. Сокол А.С. Антибиотики в лечении инфекционных больных / А.С. Сокол // Сборник научных работ Черновицкого медицинститута. – Вып. 9. – Черновцы, 1959. – С.207-210.

17. Сокол А. С. К характеристике особенности фазности изменений деятельности сердца при брюшнотифозной интоксикации у собак в различные возрастные периоды / А. С. Сокол // Бюллетень экспериментальной биологии и медицины. – 1959. – Т. 45, № 9. – С.57-62.
18. Сокол А. С. Сравнительная оценка некоторых способов лечения дизентерийных больных / А. С. Сокол, Ю. Ю. Косовский // Сборник научных работ Черновицкого мединститута. – Вып. 9. – Черновцы, 1959. – С.211-214.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук [та ін.]; [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.103-107.
2. Ганіткевич Ярослав. Історія української медицини в датах та іменах / Я. Ганіткевич. – Львів, 2004. – С.287-288.
3. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С.192-194.
4. Сокол А. М. Олександра Семенівна Сокол – один із фундаторів інфекційної служби на Буковині / А. М. Сокол // Буковинський медичний вісник. – 2009. – Т. 13, № 1. – С.156-157.
5. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С.23-25.
6. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.162.

ТАТАРЕНКО НІНА ПАВЛІВНА

Ніна Павлівна Татаренко (1900-1986) – відомий український психіатр, представник патофізіологічного напрямку в психіатрії, учениця і послідовник академіка АН УРСР В. П. Протопопова.

Н. П. Татаренко народилася 23 жовтня 1900 р. у м. Богучар Воронезької області в сім'ї службовців.

У 1917 році Ніна Павлівна з золотою медаллю закінчила Валуйську жіночу гімназію і вступила до Жіночого медичного інституту Харківської медичної спілки, додавши при цьому до своїх 17 років ще один. Це було необхідно для вступу до цього вищого медичного закладу.

Навчання в інституті було перервано революційними подіями. Деякий час Н. П. Татаренко працювала сестрою милосердя в шпиталях. У 1921 році її навчання відновилось вже в Харківському медичному інституті.

Ніна Павлівна почала трудову діяльність у 1924 році Чорноморській лікарні м. Новоросійська як лікар-стажист. Після піврічного загального стажу вона повернулася до Харкова і продовжила працювати в якості лікаря-стажиста-психіатра в Радянській психоневрологічній лікарні № 4 ім. Я. М. Свердлова (так у той час за рішенням Харківської губвиконкому № 55 від 30.03.1919 р. була перейменована Сабурова дача).

С 1925 по 1928 р. Ніна Павлівна була аспірантом кафедри психіатрії Харківського медичного інституту, якою завідував академік АН УРСР В. П. Протопопов.

Одночасно з навчанням в аспірантурі Н. П. Татаренко продовжувала працювати у психіатричній клініці. Вже тоді вона проявила велике прагнення до науково-дослідної діяльності.

Після закінчення аспірантури Ніна Павлівна протягом багатьох років працювала завідуючою гострим прийомним психіатричним відділенням і була асистентом Українського державного інституту клінічної психіатрії та соціальної психогієни, який був створений в 1926 році шляхом реорганізації Харківської психіатричної лікарні (Сабурової дачі) з ініціативи професора В. П. Протопопова.

Н. П. Татаренко – старший науковий співробітник Української психоневрологічної академії 1935 р.

В Українській психоневрологічній академії Н. П. Татаренко працювала старшим асистентом (1932-1935), потім старшим науковим співробітником, а в подальшому, після 1935 року – старшим науковим співробітником Українського науково-дослідного інституту (1935-1941). При цьому одночасно завідувала клінікою інституту і була консультантом його наукової частини.

У 1936 році ВАК при Раді Міністрів СРСР затвердила Н. П. Татаренко у науковому ступені кандидата медичних наук без захисту дисертації за сукупністю наукових робіт. До цього затвердження було опубліковано 13 фундаментальних дослідницьких робіт.

У період Другої світової війни Ніна Павлівна перебувала в евакуації в м. Кизил-Орда (Казахська РСР), де завідувала військово-експертним відділенням Республіканської психіатричної лікарні і була консультантом військового шпиталю.

Після звільнення м. Харкова та реевакуації Н. П. Татаренко завідувала психіатричною клінікою Українського науково-дослідного психоневрологічного інституту (1943-1945).

У 1945 р. колишньому директору 1-го Харківського медичного інституту Д. С. Ловлі керівництво СРСР доручило створити у Чернівцях медичний інститут. В цей час, після реевакуації у Харків, були *об'єднані в один* два Харківських медичних інститутів, і Дмитро Сергійович запропонував бажаним викладачам поїхати з ним до Чернівців.

Вирішила поїхати на нове місце і Н. П. Татаренко.

31 липня 1945 р. Н. П. Татаренко, вже відомий клініцист і патофізіолог, після проведеного конкурсу була призначена на посаду завідувача кафедрою психіатрії Чернівецького державного медичного інституту. На цій посаді вона працювала до 1951 року.

Адміністративний корпус обласної психоневрологічної лікарні. 1947 р.

Ніна Павлівна за короткий час зуміла організувати навчальну, наукову та лікувальну роботу. Під її керівництвом і за її особистої участі здійснювалося становлення психіатричної допомоги області. Основну увагу вона звертала на підготовку лікарів-психіатрів, удосконалення їх освіти, надання консультативної допомоги душевнохворим. На протязі усієї своєї роботи у Чернівецькому медичному інституті Н. П. Татаренко здійснювала велику практичну допомогу лікарям обласної психіатричної лікарні, під її керівництвом та при особистій участі йшло становлення психіатричної допомоги населенню Буковини.

Першими асистентами кафедри психіатрії були кандидати медичних наук Н. М. Зогіна, Є. Г. Дайн, М. Й. Клейман.

У 1947 році М. П. Татаренко захистила докторську дисертацію за темою: «До психопатології фантомних явищ у свіжеампутованих».

У 1948 році Ніна Павлівна була затверджена у вченому званні професора, а у 1951 році була обрана на посаду завідуючої кафедрою психіатрії Харківського державного медичного інституту.

У 1952 році Н. П. Татаренко опублікувала монографію «К психопатології та патофізіології фантомних явлень у свежеампутированных», в якій подана глибока патофізіологічна трактовка фантома і рекомендовані шляхи терапії.

Після переїзду до Харкова Ніна Павлівна завідувала кафедрою психіатрії медичного інституту і за сумісництвом працювала на посаді заступника директора з наукової частини Українського науково-дослідного психоневрологічного інституту.

У 1954 р. вона направлена у відрядження на 6 місяців радником з питань фізіології вищої нервової діяльності в галузі психіатрії в Академію наук Угорської Народної Республіки

Повернувшись з Угорщини, Н. П. Татаренко продовжила роботу на кафедрі психіатрії ХМІ, якою керувала протягом 19 років.

У своїй науковій діяльності М. П. Татаренко завжди залишалася ученицею і послідовником академіка АН УРСР В. П. Протопопова.

Н. П. Татаренко (5-та справа) з співробітниками психіатричного відділення Сабурова дача, 1968 р.

Більшість клінічних робіт Ніни Павлівни присвячені найменш вивченим питанням психіатрії та суміжних з нею інших нейронаук. У цих роботах представлено не тільки уточнення старих або опис нових клінічних чинників, а й вперше зроблені спроби патофізіологічного трактування цих даних.

У роботі про онейроїдні стани професор Н. П. Татаренко дала ретельний опис клініки цих станів і провела аналіз клінічної картини з точки зору вчення про гіпнотичні фази. Ряд наукових робіт присвячений іпохондрії, де вказується на роль процесів інертності в механізмі утворення цих станів і їх схожість з нав'язливими явищами і параноєю як клінічними проявами процесів застійності у центральній нервовій системі.

Подальша науково-дослідна діяльність Н. П. Татаренко відображала її прагнення творчо розвивати вчення І. П. Павлова в області психіатрії, тобто патофізіологічний напрямок.

Всього перу Ніни Павлівни належать 139 наукових робіт, в тому числі монографії і підручники.

У 1971 р. за її редакцією та при її безпосередній участі був виданий перший підручник українською мовою «Психіатрія».

Н. П. Татаренко підготувала 6 докторів і 33 кандидати медичних наук, більше 40 аспірантів та клінічних ординаторів. Її учні очолили кафедри психіатрії та відділи науково-дослідних інститутів у різних містах різних країн, де вони успішно продовжують розвивати ідеї свого вчителя.

Н. П. Татаренко з учнями, 1960 р.

Померла Ніна Павлівна Татаренко 25.02.1986 року, її прах покоїться на одному з кладовищ м. Харкова.

Професор Н. П. Татаренко, без сумнівів, внесла великий внесок у розвиток медичної науки України. Її принциповість, цілеспрямованість, широта наукових інтересів і оригінальність мислення, сумлінність, наполегливість у праці є хорошим прикладом для молоді, яка присвятила себе психіатричній науці.

Наукова спадщина Н. П. Татаренко

Монографії, підручники

1. Психіатрія: підручник для студентів медінститутів / За заг. ред. Н. П. Татаренко. – Київ: Вища школа, 1971. – 324 с.
2. Татаренко Н. П. К психопатологии и патофизиологии фантома свежеемпутированных / Н. П. Татаренко – К.: Госмедиздат УССР, 1952. – 155 с.

Наукові статті

1. Татаренко Н. П. Рефлекторні механізми у шизофреніків. – 1928 р.
2. Татаренко Н. П. Про порушення умовно-рефлекторної діяльності у хворих старечим психозом. – 1934 р.
3. Татаренко Н. П. Досвід роботи трудового профілакторію Соцстраху для психічно хворих. – 1934 р.

4. Татаренко Н. П. До проблеми регуляції вищої моторики у шизофреніків. – 1934 р.
5. Татаренко Н. П. Роль «ендогенних» чинників в екзогенному психозі. – 1935 р.
6. Татаренко Н. П. Афазісподібні порушення мови у шизофреніків. – 1938 р.
7. Татаренко Н. П. Досвід аналізу шизоїдних реактивних психозів. – 1940 р.
8. Татаренко Н. П. До патофізіології та теорії фантомних явищ у ампутантів. – 1945 р.
9. Татаренко Н. П. К психопатологии и теории фантомных явлений у ампутантов / Н. П. Татаренко // Харьковский НИИ неврологии и психиатрии: труды. Т. 34-1945. – С. 271-281; 380-384.
10. Татаренко Н. П. О чистых акрихиновых психозах / Н. П. Татаренко // Врачебное дело. – 1946. – № 5. – С. 231-234.
11. Татаренко Н. П. До патофізіологічного обґрунтування психопатології шизофренічних станів. – 1947 р.
12. Татаренко Н. П. К патофизиологическому обоснованию психопатологии «острых шизофрений» / Н. П. Татаренко // Труды УПНИ. Т. 34-1947. – С. 28-32.
13. Татаренко Н. П. О некоторых клинических формах экзогенных психозов (об экзогенном онейроиде) / Н. П. Татаренко // ЧМИ. Ученые записки. – Т. 1, вып. 2. – Черновцы, 1949. – С. 120-127.
14. Татаренко Н. П. До психопатології синдромів, пов'язаних із станом інертного збудження. – 1951 р.
15. Татаренко Н. П. Некоторые вопросы учения И. П. Павлова о патологии высшей нервной деятельности и их применение в медицине / Н. П. Татаренко // Врачебное дело. – 1951. – № 11. – С. 965-970.
16. Татаренко Н. П. К психопатологии синдромов, связанных с явлением инертного возбуждения в коре головного мозга / Н. П. Татаренко // Журнал высшей нервной деятельности. – 1951. – № 4. – С. 603-607.
17. Татаренко Н. П. К развитию учения И. П. Павлова в психиатрической клинике / Н. П. Татаренко // Невропатология и психиатрия. – 1952. – № 3. – С. 3-8.
18. Татаренко Н. П. До теорії та практики лікування тривалим переривчастим сном у психіатричній клініці. – 1953 р.
19. Татаренко Н. П. К этиологии шизофрении / Н. П. Татаренко // ЧМИ. Научная сессия, посвященная 10-летию существования института: тезисы докладов. – К. – Черновцы, 1954. – С. 14.
20. Татаренко Н. П. Некоторые вопросы клиники и патофизиологии состояний навязчивости / Н. П. Татаренко // Неврозы: труды конференции, посвященной проблеме неврозов. – Петрозаводск, 1956.
21. Татаренко Н. П. Некоторые клинико-атопфизиологические особенности больных с неблагоприятно текущей шизофренией / Н. П. Татаренко, В. М. Милявский // Актуальные вопросы клинической и судебной психиатрии. – Л., 1970. – С. 224-229.

22. Татаренко Н. П. О влиянии некоторых фармакологических агентов (фенамин, сера) на состояние основных нервных процессов при неблагоприятно текущей шизофрении / Н. П. Татаренко, В. М. Милявский // Невропатология и психиатрия. – Вып. 1. – К., 1971. – С.161-165.
23. Татаренко Н. П. Некоторые вопросы патогенеза и клиники неврозов / Н. П. Татаренко // Неврозы. – Харьков, 1974. – С.104-106.
24. Татаренко Н. П. Клинико-физиологические обоснования психотерапии дизэнцефального синдрома / Н. П. Татаренко, Н. К. Липгарт // Врачебное дело. – 1974. – № 7. – С.103-106.
25. Татаренко Н. П. Начало, формы, типы течения и исход шизофрении/Н.П. Татаренко, В.М. Милявский // Шизофрения. – К., 1975. – С.58-90.
26. Татаренко Н. П. Психопатология шизофрении и диагностика некоторых ее форм / Т. М. Городкова, А. Н. Корнетов, С. М. Лившиц и др.; под общ. ред. И. А. Полищука. // Шизофрения. – К.: Здоров'я, 1976. – С.33-55.
27. Татаренко Н. П. Клініко-фізіологічні обґрунтування психотерапії дієнцефального синдрому. – 1978 р.
28. Татаренко Н. П. Исследование некоторых физиологических механизмов у больных шизофренией при острых состояниях, ремиссиях и рецидивах / Н. П. Татаренко, А. Л. Гусов, С. И. Павловский // Неврология и психиатрия. – К., 1978. – Вып. 7. – С.70-72.
29. Татаренко Н. П. «Внутренняя картина болезни» при шизофрении и ее значение для клиники / Н. П. Татаренко // Медицинские исследования. – 2001. – Т. 1, вып. 1. – С.140-143.
30. Татаренко Н. П. Клинико-физиологические обоснования психотерапии дизэнцефального синдрома / Н. П. Татаренко, Н. К. Липгарт // Врачебное дело. – 1974. – № 7. – С.103-106.
31. Татаренко Н. П. Исследование некоторых физиологических механизмов у больных шизофренией при острых состояниях, ремиссиях и рецидивах / Н. П. Татаренко, А. Л. Гусов, С. И. Павловский // Неврология и психиатрия. – К., 1978. – Вып. 7. – С.70-72.

Бібліографія

1. Бірюкович П. В., Протопопов В. П./ П. В. Бірюкович, В. П. Протопопов – К.: Здоров'я, 1977. – С.33.
2. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоець, І. Й. Сидорчук [та ін.] – Чернівці: БДМА, 2004. – С.114.
3. Волошин П. В. История Украинского научно-исследовательского института клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии / П. В. Волошин // История украинской психиатрии: сб. научн. работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической психиатри-

- ческой больницы № 15 (Сабуровой дачи); под общ. ред. И. И. Кутько и П. Т. Петрюка. – Харьков, 1994. – Т. 1. – С.3-7.
4. Волошин П. В. 25-річчя відновлення власних клінік і лабораторної бази Інституту неврології, психіатрії та наркології АМН України / П. В. Волошин, Н. О. Марута // Український вісник психоневрології. – 2004. – Т. 12, вип. 1. – С.6-9.
 5. Гавенко В. Л. Ніна Павлівна Татаренко – великий Учитель, Учёный, Врач, Человек / В. Л. Гавенко, Г. А. Самардакова, Т. П. Мозговая; под общ. ред. П. Т. Петрюка, А. Н. Бачерикова // Актуальные вопросы современной психиатрии и наркологии: сб. научн. работ Института неврологии, психиатрии и наркологии АМН Украины и Харьковской областной клинической психиатрической больницы № 3 (Сабуровой дачи), посвященный 210-летию Сабуровой дачи; – К. – Харьков, 2010. – Т. 5.
 6. Гавенко Л. В. Ніна Павлівна Татаренко / Л. В. Гавенко // Вчені Харківського державного медичного університету. – Х., 2003. – С.232-233.
 7. Дішук І. П. До історії кафедри психіатрії Чернівецького медичного інституту / І. П. Дішук // История украинской психиатрии: сб. научн. работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии Харьковской городской клинической больницы № 15. – Т. 1. – Х., 1994. – С.44-45.
 8. Из истории психиатрии на Украине: Полтавская и Харьковская психиатрические больницы / Под общ. ред. И. И. Кутько, П. Т. Петрюка // История украинской психиатрии: сб. научн. работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической психиатрической больницы № 15 (Сабуровой дачи) – Харьков: Б. и., 1994. – Т. 1. – С.128-130.
 9. Крижанівський О. В. Видатний вклад школи академіка В. П. Протопопова в розвиток української психіатрії / О. В. Крижанівський, Л. О. Крижанівська; под общ. ред. И. И. Кутько и П. Т. Петрюка // История украинской психиатрии: сб. научн. работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической психиатрической больницы № 15 (Сабуровой дачи). – Харьков, 1994. – Т. 1. – С.13-17.
 10. Кузнецов В. Н. Патофизиологическая школа академика В. П. Протопопова в украинской психиатрии / В. Н. Кузнецов // История украинской психиатрии: сб. научн. работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической больницы № 15. – Т. 1. – Х., 1994. – С.82-85.
 11. Лесовой В. Н. Ученый, врач, педагог (К 110-летию со дня рождения Н. П. Татаренко) / В. Н. Лесовой, Ж. Н. Перцева // Universitates. Наука и просвещение. – Харьков, 2011. – № 1. – С.82-90.
 12. Лихтенштейн. Е. И. Помнить о больном / Е. И. Лихтенштейн. – К.: Вища школа, 1978. – С.149.

13. Наукові здобутки вчених-психіатрів Буковинського краю / І. П. Дишук, С. М. Русіна, Р. І. Рудницький, В. І. Курик // Буковинський медичний вісник. – 2010. – Т. 14, № 2. – С. 153-155.
14. Некрологи. Нина Павловна Татаренко // Журнал невропатологии и психиатрии имени С. С. Корсакова. – 1986. – Т. 86. – Вып. 7. – С. 1097-1098.
15. Нина Павловна Татаренко (К 80-летию со дня рождения) // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1981. – Т. 81, № 6. – С. 936-937.
16. Петрюк П. Т. Профессор Нина Павловна Татаренко – известный украинский психиатр, представитель патофизиологического направления в психиатрии (к 105-летию со дня рождения) / П. Т. Петрюк, А. П. Петрюк // Психічне здоров'я. – 2005. – Вып. 4. – С. 84-85.
17. Петрюк П. Т. Академік Віктор Павлович Протопопов – видатний вітчизняний психіатр і фізіолог, відомий засновник патофізіологічного напрямку в психіатрії (до 125-річчя з дня народження) / П. Т. Петрюк, А. П. Петрюк // Український вісник психоневрології. – 2005. – Т. 13, вип. 1. – С. 123-127.
18. Роль и место кафедры психиатрии ХМИ в истории развития психиатрии на Украине // История украинской психиатрии: сб. научн. работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической психиатрической больницы № 15 (Сабуровой дачи) / Под общ. ред. И. И. Кутько, П. Т. Петрюка. – Харьков, 1994. – Т. 1. – С. 40-42.
19. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С. 34.
20. Сторінки історії: Бібліографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) / За ред. В. П. Пішака. – Чернівці, 1999. – С. 168.
21. Стрельцова Н. И. 100 лет со дня рождения доктора медицинских наук, профессора Татаренко Нины Павловны (из воспоминаний) / Н. И. Стрельцова // Український вісник психоневрології. – 2000. – Т. 8, вип. 3 (25). – С. 88-90.

ТЕОДОР ЛЮДВІГ БОРИСОВИЧ

Людвіг Борисович Теодор народився у 1897 р. у сім'ї службовця в Ростові-на-Дону. У 1908-1916 рр. навчався у Дніпропетровській гімназії. У 1916 році поступив, а у 1921 р. – закінчив медичний факультет Ростовського медичного інституту, де залишився працювати на кафедрі акушерства та гінекології.

У 1918 році добровільно пішов до лав Червоної Армії, на фронті Л. Б. Теодор перебував до 1920 року.

У Ростовському медичному інституті протягом 20 років він працював на різних посадах: ординатора (1921-1925 рр.), асистента (1925-31 рр.), доцента, а з 1938 року – на посаді професора.

Упродовж 1938-41 рр. очолював кафедру акушерства і гінекології і одночасно працював деканом, а згодом – проректором з науково-навчальної роботи. Отримав звання доктора медичних наук у 1937 році, у 1938 році – став професором.

Підсумком його наукових досліджень у той період стала монографія «Аутоотрансплантація яєчників в передню камеру глаза кролика» (1938 р.)

У 1941-1942 рр. Людвіг Борисович Теодор очолював хірургічне відділення військового шпиталю. Був відізваний з армії і направлений у м. Фергану, де працював (1942-1946 рр.) завідувачем кафедри акушерства 4-го Московського медичного інституту, а згодом – Астраханського медичного інституту. У 1946-1948 рр. завідував гінекологічною клінікою Ростовського інституту онкології та радіології.

*Міський пологовий будинок № 1
(кафедра акушерства і гінекології з курсом дитячої та підліткової гінекології)*

У 1948 р. Людвіг Борисович Теодор пройшов за конкурсом на посаду завідувача кафедри акушерства і гінекології Чернівецького медичного інституту, де працював по 1963 рік.

Людвіг Борисович був одним із засновників кафедри.

Більшість співробітників цієї кафедри мали достатній практичний стаж, але не мали досвіду у викладанні та науковій роботі. Тому до 1951 р. на кафедрі виконувались поодинокі наукові роботи, не було жодної захищеної дисертації.

Професор Л.Б. Теодор і асистенти кафедри 1950 р.

Умови для навчання були недосконалими, лікувальна база знаходилась у незадовільному стані, не вистачало наочних посібників, таблиць та апаратури. Тому багато часу приділялося удосконаленню методів викладання предмету, розробці методичних матеріалів для студентів, а також поповненню матеріальної бази кафедри.

Під керівництвом Людвіга Борисовича Теодора розроблялися питання діагностики і лікування запальних процесів жіночих статевих органів, діагностики термінів вагітності, своєчасного виявлення гестозів вагітних, лікування онкологічних захворювань жіночої статеві системи, гінекологічної патології. Вченими кафедри за цей час було написано 33 наукові праці, підготовлено і захищено 14 кандидатських і 1 докторська дисертації. У власному доробку Людвіг Борисович мав 36 опублікованих праць, 1 монографію.

Професор Л.Б. Теодор у 1945-1951 рр. одночасно працював обласним акушером-гінекологом Чернівецької ради з пологової допомоги при МОЗ СРСР та УРСР.

*Професори С. М. Савенко, Б. Л. Радзіховський, Л. Б. Теодор
на святковій демонстрації (травень 1961 р.)*

Під керівництвом професора Л. Б. Теодора асистентом М. О. Лозинським розроблена і впроваджена в практику методика тканинної терапії, психопрофілактичної підготовки вагітних до пологів, виправлення неправильних положень плода, вивчення проблем маткових кровотеч і пізніх гестозів та своєчасної діагностики токсикозу вагітних.

З 1954 року для навчального процесу використовувався онкологічний диспансер, де велися дослідження онкологічних захворювань жіночої статеві системи.

Професор Теодор Л. Б. і працівники кафедри багато уваги приділяли лікувальній роботі, організації допомоги при пологах у місті та області, наполегливо працювали над підвищенням кваліфікації лікарів.

Професор Л. Б. Теодор та колектив кафедри (1957 р.)

28 серпня 1963 року професор Теодор Людвіг Борисович раптово помер від обширного інфаркту міокарда.

Похований видатний вчений на Востряківському кладовищі у Москві.

Наукова спадщина Л. Б. Теодора

1. Теодор Л. Б. Спроба психофілактичного обезболювання родів/ Л. Б. Теодор, М. І. Донігевич // Педіатрія, акушерство і гінекологія .– 1951.– № 3.– С.28-30.
2. Теодор Л. Б. Клініка і лікування передлежання дитячого місця / Л. Б. Теодор // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1953.– № 5.– С.45-50.
3. Теодор Л. Б. Профилактика и лечение асфиксии плода и новорожденного новым отечественным препаратом—анторфином: тезисы 10-го Все-

- союзного съезда акушеров-гинекологов / Л. Б. Теодор, И. Н. Рембез. – М., 1957. – С.215-216.
4. Теодор Л. Б. Физиологические методы стимуляции функции молочной железы / Л. Б. Теодор // Гипофалактия. – К., 1957. – С.106-109.
 5. Теодор Л. Б. Течение и исход родов при преждевременном отхождении вод/Л.Б Теодор // Сборник науч. работ ЧМИ, Вып. 7. – Черновцы, 1958. – С.331-336.
 6. Теодор Л. Б. Применение нового ганглиоблокирующего препарата гексоната в акушерстве/ Л. Б. Теодор // 2-й Всесоюзный съезд акушеров-гинекологов: труды. – М.,1961. – С.13.
 7. Изменение свертывающей системы крови при акушерских и гинекологических кровотечениях / Л.Б.Теодор, Н. А. Васюк, Е. Г. Кантоништа, В. Н. Паляница // 9-й Всесоюзный съезд акушеров- гинекологов: труды – М., 1965. – С.231-234.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М. Ю. Коломоець, І. Й. Сидорчук та ін. [за ред. В. П. Пішака] – Чернівці: БДМА, 2004. – С.151.
2. Гусар Ю. Працював головним акушером Чернівецької області / Ю. Гусар // Буковинське віче – 2012 р. – № 22(2184).
3. Венцківський Михайло Каспарович і кафедра акушерства і гінекології Буковинського державного медичного університету: бібліографія / [упоряд.: С. П. Польова, І. Р. Ніцович] – Чернівці: Медуніверситет, 2008. – С.82-83.
4. Польова С. П. Розвиток акушерської служби Північної Буковини / С. П. Польова, І. Р. Ніцович // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2009. – Т. 8, № 4. – С.92-93.
5. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.170.

ТУРКЕВИЧ МИКОЛА ГЕРВАСІЙОВИЧ

Туркевич Микола Гервасійович народився 21 жовтня 1894 р. в с. Лотеніка Холмської губернії (зараз це територія сучасної Польщі).

В сім'ї народилося шестеро дітей. Борис став видатним ученим-анатомом, брати Анатолій, Юрій і Олександр загинули під час громадянської війни, а сестра Ніна померла від іспанки в 15 років.

Микола Туркевич почав вчитися у Холмській гімназії. Там він захопився біологією, фізикою, малюванням. Спочатку малював олівцем, а потім перейшов на олію і акварелі. Його картини збереглися і до сьогодні.

У 1916 році, наслідуючи старшого брата Бориса, він вступає до Донського медичного інституту на медичний факультет. З першого курсу він захопився анатомією і досяг великих успіхів в оволодінні методиками анатомічних досліджень. Завдяки його працьовитості, здібностям і завзятості на нього звернуло увагу керівництво кафедри, і його, студента 4-го курсу, залучили до викладання на кафедрі анатомії людини, де він і працював до закінчення університету. На кафедрі він познайомився з майбутньою дружиною Розою Рувимівною Соркіною, з якою одружився у 1920 році.

У 1921 р. Туркевич закінчив університет і почав працювати помічником прозектора на кафедрі топографічної анатомії і оперативної хірургії.

Через рік сім'я переїздить в м. Житомир на Україну. Там М. Г. Туркевич створює і очолює електроводолікарню. Вона працює і сьогодні і носить ім'я свого засновника.

Житомир, 1927 рік. Серед співробітників Житомирської водолікарні.

З 1931 року в Білоруському медінституті починається стрімкий науковий зріст Миколи Гервасійовича. Його науковим керівником стає С. І. Лебьодкін. Туркевич багато викладає, друкує наукові статті. С. І. Лебьодкін, Д. М. Голуб, П. Я. Герке, М. Г. Туркевич та М. О. Журавицька склали кістяк білоруської школи ембріологів. За цей період М. Г. Туркевич фактично закінчив роботу над кандидатською дисертацією, матеріали якої були опубліковані в німецьких наукових журналах. Він виконав низку цінних наукових досліджень, присвячених розвитку мозку, які неодноразово цитувались в морфологічній літературі, як новий внесок в морфологію. За сукупність наукових праць М. Туркевичу без офіційного захисту присудили вчений ступінь кандидата медичних наук.

Старший брат, Борис Гервасійович Туркевич, на той час очолював кафедру нормальної анатомії в Узбецькому державному університеті в м. Самарканді, і коли звільнилась посада доцента, він запросив брата переїхати до Самарканду, що той і зробив.

З групою студентів на практичному занятті. Самарканд. 1935 р.

Спочатку працював на кафедрі нормальної анатомії, а згодом – топографічної анатомії, паралельно займаючись розробкою питань еволюційної ембріології. Вивчаючи «епифизарную область крыши промежуточного мозга человека», М. Г. Туркевич у 1933 р. вперше зробив опис нової анатомічної структури – прекомісурального органа.

У 1935 році Туркевич переїздить до Ленінграду і влаштовується на посаду старшого наукового співробітника інституту ім. П. Ф. Лесгафта. А з вересня 1936 року працює на посаді доцента кафедри анатомії 3-го Ленінградського медичного інституту, де, крім наукової роботи, займається викладацькою діяльністю. Невдовзі з'являється ціла низка фундаментальних статей з морфології циркумвентрикулярної системи мозку ссавців і людини.

З 1936 року М. Туркевич очолює відділ морфології людини інституту ім. П. Ф. Лесгафта. В жовтні 1937 року блискуче захищає докторську дисертацію «Развитие эпифизарной области крыши промежуточного мозга у человека и некоторых млекопитающих».

*З групою студентів на практичному занятті.
Самарканд. 1935 р.*

Призов на війну з білофінами в 1938-1940 рр. на деякий час перериває наукову діяльність М. Г. Туркевича. Його демобілізували і перевели на посаду доцента кафедри анатомії Військово-морської медичної академії, яку очолював видатний анатом Б. О. Долго-Сабуров.

Все закінчилось у жовтні 1943 року... Арешт, безпідставне звинувачення в шпигунстві, відоме «Ленинградское дело». Його засудили до 10 років тюремного ув'язнення з наступним безтерміновим засланням.

У 1953 році М. Г. Туркевича відправляють у заслання в с. Возвишенка Булаєвського району Петропавлівської області з обов'язковою реєстрацією в міліції та з обмеженням пересування. Його дружина і мати залишають квартиру в Ленінграді і перебираються у Возвишенку. Там вони працювали лікарями.

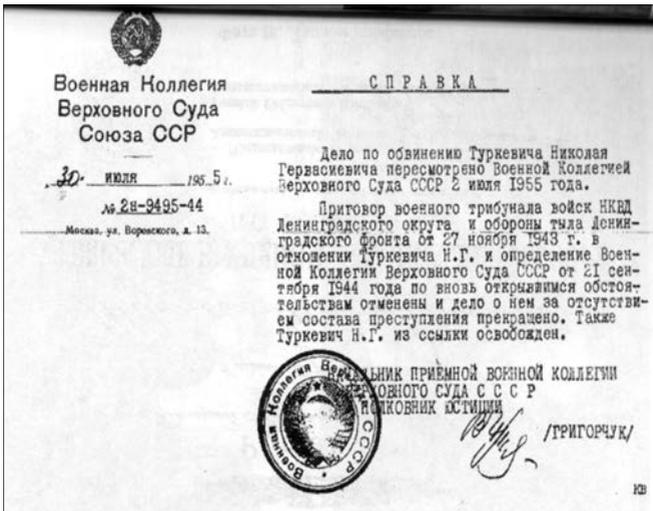

У засланні з донькою Людмилою (с. Возвишенка, 1953 р.)

У засланні з онучкою Наталею, 1953 р.

Після смерті Сталіна родичі починають клопотання про перегляд справи і 30 липня 1955 року М. Г. Туркевича реабілітують.

Довідка про звільнення

У 1956 році Туркевича обирають за конкурсом на посаду завідувача кафедри анатомії Чернівецького медичного інституту, яку він і очолював до 1970 року.

***Колектив кафедри анатомії людини Чернівецького медичного інституту.
Князева Т.В., Козуб М.М., Фішер Г.Г., Влюшина А.А., Туркевич М.Г.,
Малішевська В.А., Круцяк В.М., Шевчук К.С., Степанова В.І. м. Чернівці 1965 р.***

У 1957 році йому було присвоєно вчене звання професора.

Туркевич багато займається наукою. Вивчення ембріогенезу заднього мозку людини закінчилися новим відкриттям в ІV шлуночку, в місці відходження епітеліальної пластинки судинного сплетення. В 1957 році в роботі «Еще об одном эмбриональном органе головного мозга человека» він описав анатомічну структуру під назвою «Орган ІV мозгового желудочка».

У Чернівцях на вул. Українській в 1958 році зібралася і жила вся велика родина Туркевича.

Захоплення ембріологічними дослідженнями Микола Гервасійович передає своїм учням і співробітникам, створює першу на Буковині школу анатомів-ембріологів.

***Колектив кафедри анатомії людини Чернівецького медінституту.
Марчук Ф.Д., Козуб М.М., Власов В.О., Степанова В.І., Шевчук К.С.,
Князева Т.В., Туркевич М.Г., Фішер Г.Г., Малішевська В.А., Круцяк В.М.,
Староста І.В. м. Чернівці, 1962 р.***

Професор М. Г. Туркевич багато працює, читає лекції, які крім студентів відвідують і асистенти кафедри, займається науковою роботою.

У 1963 році виходить друком фундаментальна робота «Эмбриональное развитие сосудистых сплетений IV мозгового желудочка и губчатого органа у человека» а в 1964 році – «Изолинейная реконструкция на наклонной плоскости», тоді ж вийшла велика стаття «М.Г. Привес. Учебник нормальной анатомии человека», де дуже ретельно були проаналізовані всі невідповідності і здійснені всі необхідні доповнення до цього популярного підручника з анатомії людини.

***Після державного іспиту з анатомії людини. У першому ряду сидять: доц. Г.Г.Фішер, проф. Б.Л.Радзіховський, проф. М.Г.Туркеви доц. В.П.Рябишенко і крайня справа ас. В.А.Малішевська.
м. Чернівці 1963 р.***

У 1967 році побачила світ монографія М. Г. Туркевича «Реконструкция микроскопических объектов по гистологическим срезам», в якій він систематизував усі відомі методи реконструкції з корективами, і описав ряд но-

вих засобів. Ця книга одразу стала настільною для науковців при проведенні морфологічних досліджень. Академік АМН СРСР В.М. Терновський, з яким Микола Гервасійович був у близьких дружніх стосунках, так відгукнувся про монографію: «...Ваша «Реконструкция микроскопических объектов по гистологическим срезам» очень содержательна и методически очень важна и нужна. У нее есть один недостаток – тираж маленький...»

У 1971 році М.Г. Туркевич вийшов на пенсію.

23 квітня 1975 року Микола Гервасійович Туркевич помер. Не стало вчителя, але залишились його роботи, численні учні, музей та студентська стипендія його імені і портрет, що висить на стіні його робочого кабінету на кафедрі.

Найкращою пам'яткою про видатного вченого – яскраву особистість, стала наукова конференція, присвячена 100-річчю від дня народження М.Г. Туркевича і збірник статей «Актуальні питання морфогенезу».

І сьогодні, майже через 40 років з дня його смерті, 21 жовтня, в день його народження, на могилі завжди лежать живі квіти. Ми живі, доки нас пам'ятають. Це секрет людського безсмертя.

Два роки назад кафедрі анатомії людини присвоєно ім'я М.Г. Туркевича.

Виготовлена меморіальна дошка, яка встановлена перед лекційною залом учбового корпусу мед університету по вул. Ризькій.

Наукова спадщина М.Г. Туркевича

Наукові праці М.Г. Туркевича відзначалися глибиною і оригінальністю думок. Багато нового він вніс в медичну і порівняльну ембріологію.

1. Туркевич Н.Г. Развитие эпифиза у человека / Н.Г. Туркевич // Известия Белорусской Академии наук. (1933 г.)
2. Туркевич Н.Г. Развитие Сильвиева водопровода у человека. (1935 г.)
3. Туркевич Н.Г. Ядра Сильвиева водопровода у человека. (1936 г.)
4. Туркевич Н.Г. Развитие Сильвиева водопровода у зародыша быка. (1936 г.)
5. Туркевич Н.Г. Анатомическое строение Сильвиева водопровода у человека. (1936 г.)
6. Туркевич Н.Г. Особенности строения эпендимы водопровода у дикобраза. (1937 г.)
7. Туркевич Н.Г. Еще об одном эмбриональном органе головного мозга человека / Н.Г. Туркевич // Архив анатомии, гистологии и эмбриологии. – 1957. – № 6. – С.45-50.
8. Туркевич Н.Г. Новый метод реконструкции гистологических объектов на вертикальную плоскость / Н.Г. Туркевич // Архив анатомии, гистологии и эмбриологии. – 1958. – № 2. – С.101-105.
9. Туркевич Н.Г. Эмбриональное развитие сосудистых сплетений IV мозгового желудочка и «губчатого органа» у человека // Архив анатомии, гистологии и эмбриологии. – 1963. – № 4. – С.81-93.

10. Туркевич Н.Г. М.Г. Привес «Учебник нормальной анатомии человека»/Н.Г.Туркевич // Архив анатомии, гистологии и эмбриологии. – 1964. – № 4. – С.116-118.
11. Туркевич Н.Г. Изолинейная реконструкция на наклонной плоскости / Н.Г. Туркевич // Архив анатомии, гистологии и эмбриологии. – 1964. – № 8. – С.111-116.
12. Туркевич Н.Г. Реконструкция микроскопических объектов по гистологическим срезам / Н.Г. Туркевич – М.: Медицина, 1967. – 175 с.
13. Туркевич М.Г. Порівняльний морфогенез деяких органів людини і тварини / М.Г. Туркевич, В. А. Малішевська, Г.Г. Фішер [та ін.] // Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки радянської влади. – К., 1969. – С.51-53.
14. Туркевич Н.Г. Развитие ствола ромбовидного мозга у человека. / Н.Г. Туркевич // Известия научного института им. П.Ф. Лесягафта. – 1940. – Т.ХХІІІ. – С.217-243.

Бібліографія

1. Ахтемійчук Ю. Т. Професор М. Г. Туркевич – визначний анатом України / Ю. Т. Ахтемійчук, Б. Г. Макар, М. Д. Лютик // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2004, № 3 – С.94.
2. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / [за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці: БДМА, 2004. – С.71.
3. Лютик М. Д. Кафедра анатомії людини Буковинського державного медичного університету: історичний нарис / М. Д. Лютик, В. П. Пішак, С. М. Луканьова – Чернівці: Букрек, 2009. – С.79-90.
4. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998)/[за ред. В. П. Пішака.] – Чернівці: БДМА, 1999. – С.176.
5. Туркевич Микола Гервасійович – видатний вчений, педагог, гуманіст: до 110- річнниці від дня народження/ В. П. Пішак, М. Д. Лютик, Б. Г. Макар [та ін.] – Чернівці: Медакадемія, 2004, – 144 с.

ХЕНКІН ВАЛЕНТИН ЛЬВОВИЧ

Хенкін Валентин Львович народився 12 березня 1902 року в м. Ростов-на-Дону. У 1926 р. закінчив медичний факультет Північно-Кавказького університету. До 1938 р. працював на кафедрі факультетської хірургії цього ж університету, а згодом – завідувачем хірургічного відділення однієї з ЦРЛ Ростовської області. У 1939 р. захистив кандидатську дисертацію і працював доцентом на кафедрі госпітальної хірургії Ростовського медичного інституту.

Упродовж 1941-1945 рр. В.Л. Хенкін працював армійським хірургом 56-ї армії, головним хірургом окремої Приморської армії, начальником відділення Головного військового госпіталю ім. Бурденка у Москві. В 1946 р. В.Л. Хенкін повернувся на роботу на кафедру госпітальної хірургії Ростовського медичного інституту, де захистив докторську дисертацію на тему: «Пересадка щитовидної залози» (1949 р.). Професор – з 1952 р. У 1950-1955 рр. – завідувач кафедри госпітальної хірургії та декан медичного факультету Ужгородського університету. З 1955 р. працював завідувачем кафедри госпітальної хірургії Чернівецького медичного інституту, а з 1962 по 1970 роки – завідувачем кафедри факультетської хірургії цього ж інституту.

Клінічний розбір хворих проводить проф. В.Л. Хенкін (1968)

З-під пера професора В. Л. Хенкіна вийшло понад 100 наукових праць, три монографії. Він активно працював над проблемами розвитку торакальної та серцево-судинної хірургії, пластичної хірургії при щілинах губи і піднебіння, опіках. Професором В. Л. Хенкіним на Буковині створена школа хірургів, які гідно продовжили його справу.

Оперує проф. В.Л. Хенкін (1967)

Клініка під керівництвом блискучого клініциста професора В. Л. Хенкіна по суті відкрила нові шляхи в організації широкомасштабної невідкладної допомоги, впроваджуючи ранню госпіталізацію та прогресивну хірургічну тактику.

Під його керівництвом підготували і захистили докторські та кандидатські дисертації цілий ряд Буковинських науковців – вихованців нашого медичного університету.

Спільна методична нарада кафедри факультетської хірургії та хірургічного відділення ОКЛ (1970)

Професор Хенкін В. Л. був головою Чернівецького обласного наукового товариства хірургів.

У 1962 році професора В. Л. Хенкіна було переведено на посаду завідувача кафедри факультетської хірургії.

З 1971 по 1974 рік Валентин Львович Хенкін працює науковим консультантом кафедри факультетської хірургії.

За заслуги у період Великої вітчизняної війни професор Хенкін В. Л. відзначений двома орденами Червоної Зірки, Орденом Вітчизняної війни 1-го ступеня та трьома медалями.

Він був головою Чернівецького обласного наукового товариства хірургів. Портрет Валентина Львовича занесено до галереї портретів фундаторів наукових шкіл університету.

Наукова спадщина В. Л. Хенкіна

Монографії

1. Хенкин В. Л. Ранения кровеносных сосудов (Из опыта Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.) / В. Л. Хенкин. – Ростов-на-Дону: Ростиздат, 1947. – 59 с.
2. Хенкин В. Л. Очерки об операции резекции легких по поводу туберкулеза / В. Л. Хенкин. – Черновцы, 1959. – 194 с.

Наукові статті

1. Хенкин В. Л. К вопросу исследования функциональной деятельности сердца в хирургии / В. Л. Хенкин // Казанский медицинский журнал. – 1931. – № 1. – С. 43-47.

2. Хенкин В.Л. Первичное восстановление сфинктера при ампутации раковопораженной прямой кишки (Способ автора)/В.Л. Хенкин // Современная хирургия. – 1936. – № 4. – С.636-639.
3. Хенкин В.Л. К вопросу о множественном эхинококкозе (экспериментальное и клиническое исследование) / В.Л. Хенкин // Хирургия. – 1938. – № 9. – С.86-90.
4. Хенкин В.Л. Заворот слепой кишки / В.Л. Хенкин // Хирургия. – 1940. – № 4. – С.136-140.
5. Хенкин В.Л. Аутопластическая пересадка щитовидной железы на одну артерию по методу профессора Богораза / В.Л. Хенкин // Хирургия. – 1940. – № 2. – С.71-77.
6. Хенкин В.Л. Опыт лечения ранений кровеносных сосудов в войсковом районе / В.Л. Хенкин // Хирургия. – 1944. – № 9. – С.50-57.
7. Хенкин В.Л. Гомопластика пересадки щитовидной железы/В.Л. Хенкин // Хирургия. – 1946. – № 5. – С.19-25.
8. Хенкин В.Л. О ганглионевромах грудной полости / В.Л. Хенкин // Врачебное дело. – 1953. – № 7. – С.373-374.
9. Хенкин В.Л. Острая артериальная непроходимость / В.Л. Хенкин // Врачебное дело. – 1954. – № 3. – С. 211-216.
10. Хенкин В.Л. О ранениях сердца/В.Л. Хенкин // Хирургия . – 1955. – № 9. – С.68-69.
11. Хенкин В.Л. Врожденный вывих бедра и его хирургическое лечение / В.Л.Хенкин // Научные записки Ужгородского университета. – Т. 19. – Львов, 1956. – С.13-19.
12. Хенкин В.Л. Случай оперативного лечения лимфогранулематоза грудины / В.Л. Хенкин, С. Г. Борткесман // Новый хирургический архив. – 1960. – № 2. – С.112-113.
13. Хенкин В.Л. Значение новокаиновой блокады аортально-сердечных сплетений при лечении больных стенокардией / В.Л. Хенкин // Врачебное дело. – 1961. – № 6. – С.39-42.
14. Хенкин В.Л. Кишечные свищи после аппендэктомии/ В.Л. Хенкин // Клиническая хирургия. – 1964. – № 12. – С.23-25.
15. Хенкин В.Л. Об удалении больших врожденных пигментных пятен/В.Л. Хенкин // Хирургия. – 1965. – № 7. – С.131-132.
16. Хенкин В.Л. Диагностика и лечение хрящевых опухолей легкого (гемартромы, хондромы)/В.Л.Хенкин // Клиническая хирургия. – 1966. – № 2. – С.77-79.
17. Хенкин В.Л. Функциональное состояние коры надпочечников после удаления последующей гомопересадки щитовидной железы / В.Л. Хенкин // Клиническая хирургия. – 1968. – № 10. – С.17-22.
18. Хенкин В.Л. Влияние адреналэктомии и последующей пересадки надпочечников на функцию щитовидной железы в эксперименте / В.Л.Хенкин // Клиническая хирургия. – 1968. – № 10. – С.17-22.

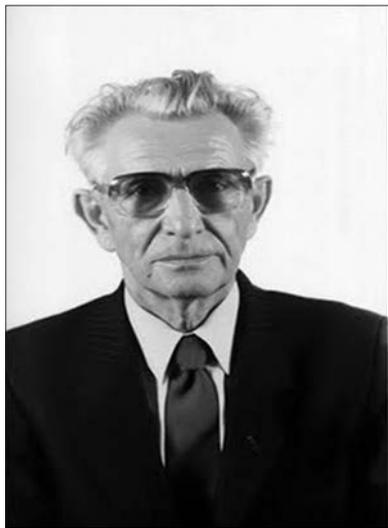
19. Хенкин В.Л. Влияние удаления щитовидной железы и последующей пересадки надпочечников на функцию щитовидной железы в эксперименте / В.Л. Хенкин // Клиническая хирургия. – 1968. – № 10. – С.17-22.
20. Хенкин В.Л. Отдаленные результаты гомотрансплантации щитовидной железы на сосудистой ножке в клинике / В.Л. Хенкин // Клиническая хирургия. – 1969. – № 7. – С.1-5.
21. Хенкин В.Л. Пересадка эндокринных желез / В.Л. Хенкин // Клиническая хирургия. – 1970. – № 5. – С.10-16.
22. Хенкин В.Л. Функция надпочечников у больных панкреатитом и холцистопанкреатитом / В.Л. Хенкин // Клиническая хирургия. – 1971. – № 11. – С.12-16.
23. Хенкин В.Л. Гомопересадка гипофиза в клинике / В.Л. Хенкин // Клиническая хирургия. – 1973. – № 12. – С.16-19.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоець, Сидорчук І.Й. та ін.; [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.132.
2. Гусар Ю. Головний хірург Приморської академії / Ю. Гусар // Буковинське віче. – 2012. – № 15.
3. Іфтодій А.Г. Кафедра госпітальної хірургії БДМА: історія, фахівці, досягнення / А.Г. Іфтодій, І.В. Шкварковський, В.І. Гребенюк // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2004. – № 2. – С.91-92.
4. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.) [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.185.
5. Творча спадщина професора В.Л. Хенкіна / І. Ю. Полянський, Я.Ю. Войтів, Ф.В. Гринчук та ін. // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2013. – № 1. – С.98-101.

ЧЕРНЕЦЬКИЙ ВАСИЛЬ КИРИЛОВИЧ

Василь Кирилович Чернецький – відомий вчений, педагог, талановитий клініцист-невропатолог, організатор і виконавець наукових досліджень, доктор медичних наук, професор кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М. Савенка Буковинського державного медичного університету, голова Чернівецького обласного товариства невропатологів, психіатрів та наркологів.

Василь Кирилович Чернецький народився 30 січня 1924 року в с. Мазурове Кривоозерського району Миколаївської області в сім'ї робітни-

ка- коваля. Мати була кравчиня. У цьому селі він жив 6 років.

Наступив важкий період колективізації на селі (1930-32 рр.), і батько змушений був шукати роботу за спеціальністю. Влаштувався на роботу в ковальський цех МТС (сmt. Любашівка, Одеської області), куди переїхала вся сім'я.

Через відсутність власної квартири сім'я переїздила ще декілька разів (сmt. Криве озеро та ін.). Подальші роки були ще важчими – грянув голод 1933 року, якому передувала небувала засуха 1932 року.

В. К. Чернецький з матю (1957 р.)

Від трагічних наслідків сім'ю В. К. Чернецького врятувало те, що його батько був робітником, на якого поширювалася карткова система. Хоча вона була мізерною, та завдяки їй, а також шкільним сніданкам діти вижи-

ли. Важке голодне дитинство пробудило недитячу зрілість та тяжкі роздуми про майбутнє, про недобррозичливе відношення серед людей, особливо у період колективізації. Це закарбувалося в пам'яті на все життя. Однак матеріальна скрута не зломилася волю сім'ї Чернецьких. Навпаки, це її згуртувало. Четверо дітей стали активно допомагати батькам у веденні домашнього господарства, обробці підсобної ділянки землі, виділеної МТС.

Сім'я була прогресивна і дружня. Вона складалася з шести чоловік, у тому числі чотирьох братів: Володимира, Василя, Григорія та Ігоря. Батьки віддавали все для того, щоб їх сини вивчилися й одержали вищу освіту. Це потім справдилось. У шестирічному віці В.К. Чернецький пішов до школи. Дуже старанно вчився, був відмінником, часто одержував похвальні грамоти. Він з вдячністю згадує перших вчителів залізничної школи смт. Любашівка: Павла Миколайовича Смика та Віру Аврамівну Смик, які зуміли прищепити любов до навчання, до Батьківщини, до роботи (в школі була майстерня). Не дивлячись на матеріальні труднощі, в дитячі роки домінували ентузіазм, віра в майбутнє, щирі відносини між дітьми та дружба.

Сім'я Чернецьких (1951 р.) – сини закінчували вищі навчальні заклади (Одеса)

Крім навчання в школі, В.К. Чернецький пристрасно цікавився художньою літературою, поезією, особливо історичними романами та іншою історичною літературою, публіцистикою, серією книг «Жизнь замечательных людей» та ін.

У червні 1941 р. 17-річним юнаком В.К. Чернецький закінчив Кривоозерську середню школу. На другий день після випускного вечора – 22 червня 1941 року розпочалася найжорстокіша і найкривавіша в історії людства Велика Вітчизняна війна, яка спричинила важке потрясіння народу.

*Випускники середньої школи 1941 р. (с.мт. Криве Озеро).
А на наступний день почалася Велика Вітчизняна війна*

Війна залишила важкий відбиток на всьому подальшому житті сім'ї В. К. Чернецького та його родичів. Через півтора місяця від початку війни німецькі, румунські та італійські частини увірвалися в село, де проживала сім'я В. К. Чернецького. Уже в перші тижні окупації села підлітки й юнаки, в тому числі В. К. Чернецький та його брат Григорій, стали збирати зброю, яку залишила Червона армія, для передачі партизанам загону «Буревісник», який формувався в Савранському лісі (Одеська область). Вдома були сховані гвинтівка, гранати, патрони, снаряди.

Важке випробування прийшлося витримати сім'ї Чернецьких у період майже 3-річної окупації (батько був заручником) – домінував страх та очікування арешту, якого не встигли здійснити окупанти. Радянські війська звільнили село Мазурове, де проживав В. К. Чернецький, у березні 1944 року.

У цьому місяці він був мобілізований в діючу армію. Брав участь у жорстоких боях Великої Вітчизняної війни на території України, Румунії, Польщі та Німеччини у складі 1-го Українського фронту, спочатку як командир відділення протитанкової роти, а потім – мінометник. Особливо запеклі бої з великими втратами радянських військ та фашистів були при форсуванні річок Вісла (Польща) та Одер (Німеччина).

На все життя Василь Кирилович Чернецький запам'ятав бій 10-11 серпня 1944 року на плацдармі річки Віслока (притока р. Вісла), де німецькі фашисти, не дивлячись на великі втрати, кинули в бій танкові частини і піхоту. Більше десяти танкових атак протягом дня було відбито. У страшних пожарищах гинули солдати. У цій жорстокій битві В. К. Чернецький як командир відділення протитанкової роти зі своїми бойовими побратимами зуміли підбити декілька німецьких танків і зупинити ворога, який намагався відкинути радянські частини за р. Віслоку. Але протитанкова рота понесла тяжкі втрати: із 30 солдат і офіцерів залишилось тільки 3 солдати. У стрілецькому батальйоні зосталось тільки 16 із 390 солдат та 2 офіцери. Цей героїчний вчинок В. К. Чернецького був відзначений двома орденами:

«Вітчизняної війни» та «Червоної Зірки», якими нагороджували в основному офіцерів Радянської армії.

21 серпня 1944 року В. К. Чернецький був легко поранений.

Не менш жорстокі бої були на Сандомирському плацдармі (р. Вісла), а потім на р. Одер (Німеччина), де Василь Кирилович воював як мінометник, особливо при форсуванні ріки та закріпленні на плацдармі. 13 лютого 1945 року в день оточення міста Бреслау (Німеччина, тепер Польща) Василь Кирилович був важко поранений з масивною кровотечею. Врятували життя В. К. Чернецькому медсестри фронтового госпіталю, які дали свою кров. Переливання крові були проведені ще п'ять разів. Донорами були громадяни Росії і Грузії. Впродовж семи місяців Василь Кирилович лікувався в евакогоспіталі м. Тбілісі, а згодом був доставлений у супроводі медсестри госпіталю в рідне село Мазурове для продовження амбулаторного лікування. Півтора року не загоювалася рана і тому Чернецький В. К. був визнаний інвалідом Вітчизняної війни II групи з втратою працездатності.

Марна втрата п'яти років в період окупації, коли В. К. Чернецький переніс важке захворювання, а потім участь у жорстоких боях на фронті з важким пораненням, не могло не позначитись на подальшому виборі життєвого шляху.

Лікування в госпіталі (М. Тбілісі, 1945 р.)

Не дивлячись на такі суворі випробування, у 1946 році В. К. Чернецький вступає до Одеського медичного інституту, який закінчив у 1952 році. Важко було вчитися, особливо перші два роки: не давали спокою наслідки важкого поранення (не міг довго сидіти), матеріальні нестатки і тяготи проживання і самообслуговування в гуртожитку, в якому не було необхідних зручностей. Попри всі труднощі, Василь Кирилович успішно навчався, починаючи з третього курсу був відмінником, відвідував факультативний цикл наукових лекцій академіка В. П. Філатова, академіка-невропатолога Г. І. Маркелова.

Студентські роки, 9 група Одеського медичного інституту (1950 р.)

Державні іспити він склав на «відмінно», а два із семи на «відмінно з відзнакою», тому був запрошений в аспірантуру на кафедри патофізіології та факультетської терапії інституту. Але матеріальні труднощі не дозволили здійснити мрію – займатися наукою. В інституті він активно включився в громадську роботу. Після закінчення медінституту його направляють на роботу в м. Дніпродзержинськ Дніпропетровської області, де через два місяці призначають головним лікарем міської станції швидкої медичної допомоги.

На цій посаді виявилися його організаторські здібності. За два роки він добився корінного покращання роботи станції. Поряд з основною роботою працював за сумісництвом на посаді невропатолога, викладав у медичному училищі та завідував Будинком санітарної освіти. Василя Кириловича поважали не тільки колектив станції швидкої медичної допомоги, а й медична спільнота міста.

Василь Кирилович – головний лікар станції швидкої медичної допомоги (м. Дніпродзержинськ, 1957 р.)

У лютому 1959 року В. К. Чернецький поступає до клінічної ординатури, а в червні – за конкурсом до аспірантури Харківського науково-дослідного інституту неврології та психіатрії, яку успішно закінчив у 1962 році. Кандидатська дисертація була затверджена ВАК СРСР у березні 1964 року.

Після аспірантури В. К. Чернецького залишають на роботу в цьому ж інституті. Він обирається спочатку на посаду молодшого, а з лютого 1964 року – старшого наукового співробітника відділу неврології, яким керував відомий вчений, заслужений діяч науки України, професор Л. Б. Литвак.

Плідна робота у цьому відділі, невгамовна тяга до знань, нестандартні підходи до вирішення проблем клінічної нейроонкології дали свої результати.

Відділ неврології Харківського НДІ неврології та психіатрії на чолі з професором Л. Б. Литваком (сидить в центрі, 1962 р.)

У 1966 році була запланована, а в 1972 році виконана докторська дисертація «Патологія базальних вузлів при внутрішньочерепних пухлинах (в клініко-морфологічному висвітленні)». Науковими консультантами були професори Л. Б. Литвак та Х. Н. Зільберштейн. Проте захист цієї дисертації, через перебудову ВАК – затвердження спеціалізованих вчених рад з захисту докторських дисертацій, відбувся лише в 1979 році.

У вересні 1981 року В. К. Чернецького обирають за конкурсом завідувачем кафедри нервових хвороб та психіатрії з курсом нейрохірургії Чернівецького державного медичного інституту (сьогодні Буковинський державний медичний університет).

Саме в БДМУ у повній мірі розкрився його науково-педагогічний та організаторський талант і високий професіоналізм клініциста-невропатолога. Працездатність та самовідданість науці В. К. Чернецького та керованого ним колективу кафедри знайшли своє віддзеркалення в основних напрямках неврологічних досліджень. Поряд з ним на кафедрі працювали досвідчені викладачі та науковці: невропатологи – доценти Ю. Г. Прасол, Д. В. Куліков, асистенти, кандидати меднаук І. Я. Кричун, В. М. Паляниця; психіатри – доценти І. П. Дишук, В. М. Підкамінний, асистент к. м. н. В. І. Курик.

Починаючи з 1981 року під керівництвом В.К. Чернецького наукові дослідження були об'єднані загальним науковим напрямком (комплексними темами), оновлена база наукових досліджень (лабораторії біохімії, електрофізіології, рефлексотерапії та ін.).

За його ініціативи була створена творча співдружність з кафедрами гістології (Г.І. Мардар, Г.І. Кокошук), соціальної гігієни та організації охорони здоров'я (Ц.В. Ясинський), медичної хімії (І.Ф. Мещишен), кафедри географії ЧДУ, Інститутом неврології АМН СРСР (до 1991 року), Білоруським НДІ кардіології (чл. – кор. АН БРСР Г.І. Сидоренко), Харківським НДІ неврології та психіатрії, НДІ нейрохірургії (м. Київ).

В. К. Чернецький, Ю. Г. Прасол, І. Я. Кричун – на кафедрі нервових хвороб та психіатрії з курсом нейрохірургії йде обговорення наукових проблем.

Поряд з цим проводились епідеміологічні та клінічні дослідження серед населення окремих регіонів Північної Буковини з розробкою системи прогнозування мозкових інсультів для удосконалення їх первинної профілактики з урахуванням медико-географічних, геліофізичних та кліматичних факторів.

Професор В. К. Чернецький веде клінічне обстеження хворого (БДМА, 1986 р.)

Основні напрями наукових досліджень В.К. Чернецького стосуються питань нейроонкології з використанням гістологічних та гістотопографічних методів (кандидатська і докторська дисертації), реабілітації рухових порушень при мозкових інсультах, розробки клінічних, електрофізіологічних (РЕГ, ЕЕГ), гістохімічних та інших критеріїв діагностики різних стадій ХНМК, ішемічних інсультів, в тому числі уніфікованих. Також вирішення питань первинної профілактики гострого розвитку мозкового інсульту шляхом використання систем прогнозування мозкових інсультів (Ц. В. Ясинський).

Коло наукових інтересів В.К. Чернецького включало питання суміжних дисциплін, про що свідчить участь у виконанні наукових досліджень та публікації їх результатів брало участь 110 наукових співробітників (авторів, співавторів) БДМУ та інших наукових закладів України, у тому числі 33 професори, 41 доцентів, кандидатів медичних наук, 36 практичних лікарів, 30 студентів, клінінаторів та лікарів-інтернів.

У діяльності В.К. Чернецького значне місце займали питання впровадження наукових розробок у практику: 10 методів діагностики та 36 методів лікування.

Творчі досягнення професора В.К. Чернецького відображені в 300 опублікованих наукових працях, серед яких 15 монографій, 15 навчальних посібників, 29 методичних рекомендацій та інформаційних листів.

Різноманітна наукова діяльність В.К. Чернецького відзначена урядовими нагородами: орден «Знак Пошани», двома значками «Відмінник охорони здоров'я», Почесними грамотами, у тому числі і Почесною грамотою МОЗ України (2003 р.), відзнакою «Почесний професор академії» (2004 р.), дипломами за кращі наукові роботи, включаючи студентські, та грошовими преміями.

Його ім'я занесено до «Книги пошани» Буковинського державного медичного університету.

Значну увагу В.К. Чернецький приділяє підготовці наукових і практичних кадрів. Під його керівництвом виконано 2 кандидатські дисертації (Н. В. Васильєва, І. І. Кричун), підготовлено 12 клінінаторів і 1 аспірант, 137 лікарів-інтернів та 150 практичних лікарів на робочих місцях.

Продуктивній праці В.К. Чернецького сприяли добрі стосунки в сім'ї. Його дружина Нінель Василівна, лікар-фізіотерапевт, завжди допомагала у виконанні наукової роботи. Донька Олена закінчила Харківський університет, філологічний факультет, захистила кандидатську дисертацію і працює на посаді доцента Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Творчі досягнення професора В.К. Чернецького відзначені вагомими здобутками у творчій діяльності – тільки за 2000-2003 рр. ним опубліковано 46 наукових праць. Серед них одна монографія та 4 навчальних посібники.

Як голова Ради ветеранів війни та праці БДМУ брав участь в комісіях по визначенню соціальних та медичних проблем ветеранів, організації зустрічей до Дня Перемоги та ін.

Поряд з цим він цікавився минулим своїх предків, збирав відомості про них за останні 200 років та надрукував дві книги: «Родовід Чернецьких, 1800-2000 рр.» та «Родовід Злочевських, 1800-2000 рр.» по лінії матері.

***В. К. Чернецький – голова Ради ветеранів війни та праці.
Святкування дня Перемоги з ветеранами БДМУ (1993 р.)***

За воєнні заслуги та багаторічну успішну наукову та лікарську діяльність професора В.К. Чернецького було відзначено 24 урядовими нагородами, у т.ч. – 5 орденами та 19 медалями. Його висока працездатність, чесність та безкорисливість у відношенні до хворих і співробітників, а також відданість справі медичної науки, охороні здоров'я та воєнні заслуги завжди будуть прикладом для наступних поколінь вчених-медиків та лікарів.

6 січня 2012 року професор В.К. Чернецький пішов з життя.

Наукова спадщина В. К. Чернецького

Монографії

1. Чернецький В.К. Диагностика и лечение ранних стадий сосудистой патологии мезга / В.К. Чернецький, А.С. Точилоський, А.Е. Руденко – Черновцы: ЧМИ, 1991.– 205 с.
2. Мозговой инсульт: реабилитация двигательных нарушений/В.К. Чернецький, И.Я. Кричун, Д.В. Куликов [и др.].– Черновцы: ЧМИ, 1995.– 95 с.

3. Хроническая недостаточность мозгового кровообращения: прогнозирование, компенсация, диагностика и лечение / В.К. Чернецкий, А. И. Мардарь, Ц. В. Ясинский [и др.]. – Черновцы: БДМА, 2000. – 119 с.
4. Чернецкий В.К. Наукові здобутки – в практику / В.К. Чернецкий. – Чернівці: БДМА, 2004. – 42 с.
5. Чернецкий В.К. Невідкладна допомога при гострих неврологічних захворюваннях: монографія. Розділи 1, 2 / В.К. Чернецкий. – Чернівці, 2006. – 48 с.
6. Чернецкий В.К. Невідкладна допомога при гострих неврологічних захворюваннях: монографія. Розділи 3, 4 / В.К. Чернецкий. – Чернівці, 2006. – 48 с.
7. Чернецкий В.К. Невідкладна допомога при гострих неврологічних захворюваннях: монографія. Розділи 5, 6, 7 / В.К. Чернецкий. – Чернівці, 2006. – 42 с.
8. Чернецкий В.К. Невідкладна допомога при гострих неврологічних захворюваннях: монографія. Розділи 8, 9, 10, 11 / В.К. Чернецкий. – Чернівці, 2006. – 46 с.
9. Чернецкий В.К. Невідкладна допомога при гострих неврологічних захворюваннях: монографія. Розділи 12, 13, 14, 15 / В.К. Чернецкий. – Чернівці, 2006. – 49 с.

Навчальні посібники

1. Чернецкий В.К. Методи дослідження в клініці нервових хвороб: посібник для студентів, лікарів-інтернів та невропатологів / В.К. Чернецкий – Чернівці: БДМА, 1997. – 100 с.
2. Чернецкий В.К. Принципи побудови топічного і клінічного діагнозу. Задачі з нервових хвороб: посібник для студентів медичних вузів та лікарів-інтернів / В.К. Чернецкий – Чернівці: Прут, 1998. – 104 с.
3. Стівбур мозку: методи дослідження, синдроми інтра- та екстрастобурових пошкоджень. Принципи побудови топічного діагнозу: посібник із загальної неврології для студентів та лікарів-інтернів / В.К. Чернецкий, В.М. Пашковський, І.Я. Кричун, В.М. Паляниця. – Чернівці: Прут, 1999. – 80 с.
4. Анатомо-фізіологічні особливості та топічна діагностика рівня ураження різних відділів нервової системи: посібник із загальної неврології для студентів вузів та лікарів-інтернів / В.К. Чернецкий, В.М. Пашковський, І.Я. Кричун [та ін.]. – Чернівці: Прут, 2000. – 80 с.
5. Чернецкий В.К. Методи дослідження в клініці нервових хвороб: посібник для студентів медичних ВНЗ, лікарів-інтернів та невропатологів / В.К. Чернецкий – Чернівці: Прут, 2000. – 88 с.
6. Чернецкий В.К. Невідкладна допомога при гострих неврологічних захворюваннях: посібник для студентів, лікарів-інтернів та невропатологів / В.К. Чернецкий. – Чернівці: Прут, 2003. – 122 с.

7. Чернецький В. К. Нормативні і клінічні протоколи надання медичної допомоги при неврологічних захворюваннях: посібник для лікарів-інтернів, студентів та неврологів / В. К. Чернецький, В. М. Пашковський, З. А. Мудрик. – Чернівці, 2008. – 70 с.
8. Невідкладна допомога при гострих неврологічних захворюваннях: посібник / В. М. Пашковський, В. К. Чернецький, І. І. Кричун[та ін.]. – К.: Здоров'я, 2009. – 260 с.

Наукові статті

1. Чернецкий В. К. Клинические особенности опухолей зрительного бугра / В. К. Чернецкий // IV-я Объединенная научная конференция молодых нейрохирургов: труды. – Л., 1961. – С. 37-40.
2. Чернецкий В. К. Клинико-морфологические особенности опухолей венотралагеральных отделов зрительного бугра / В. К. Чернецкий // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1964. – № 8. – С. 1126-1131.
3. Чернецкий В. К. Клинико-морфологические особенности опухолей с двусторонним поражением зрительного бугра / В. К. Чернецкий // Вопросы нейрохирургии. – 1964. – № 4. – С. 15-19.
4. Чернецкий В. К. Особенности вторичных симптомов при опухолях зрительного бугра (клинико-морфологические исследование) / В. К. Чернецкий // Вопросы клиники, патофизиологии и лечения психических заболеваний: сборник научных трудов. – Луганск, 1964. – С. 143-145.
5. Чернецкий В. К. Синдром сосудистого мозгового инсульта при опухолях базальных узлов / В. К. Чернецкий // Актуальные вопросы неврологии и психиатрии: сборник научных трудов. – Донецк, 1966. – С. 62-64.
6. Чернецкий В. К. О вариантах судорожного синдрома при опухолях базальных узлов у детей (клинико-морфологические исследование) / В. К. Чернецкий // Клиника и лечение эпилепсии: сборник научных трудов. – К., 1967. – С. 84-85.
7. Чернецкий В. К. Об экстрапирамидной патологии при опухолях зрительного бугра / В. К. Чернецкий // Журнал невропатологии и психологии им. С. С. Корсакова. – 1967. – Т. 67, № 5. – С. 663-669.
8. Чернецкий В. К. Клинико-электромиографическая характеристика первичных и вторичных пояснично-крестцовых радикулитов / В. К. Чернецкий // Вопросы неврологии и психиатрии: сборник. – К.: Здоров'я, 1968. – С. 51-52.
9. Чернецкий В. К. Особенности вторичного таламического синдрома при глиальных опухолях головного мозга разной локализации в зависимости от характера вторичных процессов ликворо-гемодисциркуляции / В. К. Чернецкий // Глиомы головного мозга: сборник научных трудов. – К., 1968. – С. 107-108.
10. Таранская А. Д. Особенности психических нарушений при глиальных опухолях базальных узлов головного мозга в зависимости от вторич-

ных процессов ликворной и сосудистой дисциркуляции / А. Д. Таранская, В. К. Чернецкий // Глиомы головного мозга: сборник научных трудов. – К., 1968. – С.113-114.

11. Клинико-электромиографическая характеристика первичных и вторичных пояснично-крестцовых радикулитов / В.К.Чернецкий, М.И. Демарина, Ю.К. Деркач // Вопросы неврологии и психиатрии: сборник научных трудов. – К.: Здоров'я, 1968. – С.51-52.
12. Некоторые варианты эпилептического синдрома при интрацеребральных опухолях / А.Д. Филатова, М.И. Демарина, В.К. Чернецкий, Ф.С. Брусиловский // Клиника и лечение эпилепсии: сборник научных трудов. – К., 1968. – С.79-80.
13. Чернецкий В. К. Клинические варианты расстройств мозгового кровообращения при опухолях базальных узлов / В. К. Чернецкий // Вопросы неврологии и психиатрии: – Ивано-Франковск, 1969. – С.99-101.
14. Чернецкий В. К. Некоторые особенности экстрапирамидной патологии при опухолях головного мозга у детей (клинико-морфологическое исследование) / В. К. Чернецкий, В. И. Канторович // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1969. – Т. 69, № 2. – С.188-196.
15. Чернецкий В. К. Клинические особенности глиом медиальных отделов головного мозга с двусторонним поражением зрительных бугров и подкорковых узлов / В.К. Чернецкий // Проблемы нейрохирургии: сборник научных трудов. – К., 1970. – Вып. 3. – С.88-93.
16. Литвак Л. Б. Таламический синдром при внутричерепных опухолях головного мозга, располагающихся вне зрительного бугра / Л. Б. Литвак, В. К. Чернецкий // Актуальные вопросы невропатологии и нейрохирургии. – Свердловск, 1970. – С.103-109.
17. Чернецкий В. К. Некоторые рентгенологические и патоморфологические корреляции при опухолях зрительного бугра и подкорковых узлов головного мозга / В. К. Чернецкий, Н. С. Харон // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 1971. – Т. 71, № 9. – С.1312-1319.
18. Чернецкий В. К. Некоторые дифференциально-диагностические особенности подкорковой патологии в клинике ишемического и геморрагического инсульта в остром периоде / В. К. Чернецкий, А. С. Точилковский // Дифференциальная диагностика кровоизлияний в мозг в остром периоде. – Л., 1971. – С.91-93.
19. К вопросу об эффективности иглотерапии при заболеваниях периферической нервной системы / В. К. Чернецкий, Н. В. Лебедева, Н. В. Чернецкая, А. С. Точилковский // Теоретическое обоснование и клиническое применение иглоукалывания. – Л., 1972. – С.52-53.
20. Чернецкий В. К. Ранние стадии хронической цереброваскулярной недостаточности при атеросклерозе и гипертонической болезни / В. К. Чернецкий, С. М. Филиппова // Врачебное дело. – 1976. – № 12. – С.21-24.
21. Вопросы ранней диагностики атеросклероза и гипертонической болезни, протекающих с хронической цереброваскулярной недостаточностью

- тью / В. К. Чернецкий, М. И. Демарина, Т. В. Крыженко, А. С. Точилковский // Ранняя диагностика и профилактика нервных и психических заболеваний. – Харьков, 1976. – С.22-23.
22. Клинико-электромиографическая характеристика нарушений мышечного тонуса и моторики при атеросклерозе, протекающем с психическими расстройствами / Ю.С. Мартынов, В.К. Чернецкий, Л.В. Малкова, А.С. Точилковский // Возрастные особенности психических заболеваний: труды Всесоюзного и Удмурдского научного общества невропатологов и психиатров. – Ижевск, 1976. – С.51-52.
 23. Чернецкий В.К. Новый метод лечения сложных гиперкинезов различного генеза / В.К. Чернецкий, А. С. Точилковский // Современные проблемы лечения и реабилитации: сборник научных трудов. – К.: Наукова думка, 1979. – С.199-200.
 24. Клинико-диагностические критерии хронической венозной недостаточности у больных ишемической болезнью мозга (атеросклероз, гипертоническая болезнь) / В.К. Чернецкий, Т.В. Крыженко, М.И. Демарина [и др.] // Венозная патология головного и спинного мозга: сборник научных трудов. – Краснодар, 1979. – С.56-57.
 25. Особенности изменения обмена биогенных моноаминов при хронической хронической ишемической болезни мозга и их значение в диагностике / В.К. Чернецкий, Т.В. Крыженко, А.С. Точилковский [и др.] // Актуальные вопросы неврологии, психиатрии и нейрохирургии. – Рига, 1979. – С.125.
 26. Лечение сосудистого паркинсонизма / В.К. Чернецкий, А. С. Точилковский, Т. В. Крыженко, М. И. Демарина // Современные проблемы лечения и реабилитации. – К.: Наукова думка, 1979. – С.170-172.
 27. Чернецкий В.К. Изменения структуры вегетативно-сосудистых нарушений в ранних стадиях хронической недостаточности мозгового кровообращения / В.К. Чернецкий, Т.В. Крыженко // Неврология и психиатрия: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1980. – С.45-48.
 28. Метод «пучковой» иглотерапии в лечении заболеваний периферической нервной системы / П. В. Волошин, В. К. Чернецкий, В. Ф. Клеманцов [и др.] // Теория и практика иглотерапии: материалы III-й Всесоюзной конференции. – М., 1981. – С.77-78.
 29. Принципы организации интенсивной терапии при острых сосудистых заболеваниях мозга в городах и сельской местности / В. К. Чернецкий, А. С. Точилковский, Т. С. Крыженко // 7-й Всесоюзный съезд невропатологов и психиатров: тезисы докладов. – М., 1981. – С.327-330.
 30. Принципы диагностики и организации профилактики хронической недостаточности мозгового кровообращения при атеросклерозе и гипертонической болезни / В. К. Чернецкий, Т. В. Крыженко, Л. Я. Батандюк, Т. С. Мищенко // Неврология и психиатрия: межведомственный сборник. – К., 1982. – Вып. 11 – С.14-17.
 31. Ясинский Ц. В. Новые подходы к диспансеризации острых нарушений мозгового кровообращения с помощью основанных на микро-ЭВМ си-

- стемах прогнозирования / Ц.В. Ясинский, В.К. Чернецкий // Неврология и психиатрия: межведомственный сборник. – К., 1986. – С.6-10.
32. Цитохимический метод исследования депо катехоламинов (КА) в эритроцитах крови в суточном режиме и значение его для диагностики острой алкогольной интоксикации и абстинентного синдрома/В.Л. Кислюк, В.Д. Березинский, В.К. Чернецкий, А.И. Мардарь // Актуальные проблемы наркологии: материалы Всесоюзной научной конференции молодых ученых и специалистов. – К., 1986. – С.46-47.
 33. Ясинский Ц. В. Диагностика доклинических форм острых нарушений мозгового кровообращения у больных атеросклерозом с помощью вычислительных систем / Ц. В. Ясинский, В. К. Чернецкий // Прогнозирование и профилактика сосудистых заболеваний мозга. – Минск, 1986. – С.131-135.
 34. Значение изменений депонирования катехоламинов в эритроцитах крови в диагностике сахарного диабета, протекающего с цереброваскулярной недостаточностью / А. И. Мардарь, Г. И. Кокошук, В. К. Чернецкий [и др.] // Современные проблемы экспериментальной и клинической эндокринологии: тезисы докладов IV съезда эндокринологов УССР. – К., 1987. – С.239-240.
 35. Ясинский Ц. В. Новый подход к диспансеризации больных с острыми нарушениями мозгового кровообращения, основанных на использовании микро-ЭВМ / Ц. В. Ясинский, В. К. Чернецкий // Неврология и психиатрия: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1987. – Вып. 16. – С.4-6.
 36. Изменения содержания депонирующих катехоламинов в эритроцитах крови при острой и хронической алкогольной интоксикации в клинике и эксперименте / А. И. Мардарь, В. К. Чернецкий, И. Я. Кричун, В. Л. Кислюк // Неврология и психиатрия: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1988. – Вып. 18. – С.97-100.
 37. Чернецкий В. К. Прогнозирование отдаленных последствий закрытой черепно-мозговой травмы, сопровождающейся цереброваскулярной недостаточностью / В.К. Чернецкий, Д. В. Куликов // Неврология и психиатрия: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1988. – Вып. 18. – С.129-132.
 38. Сосудистые нарушения и изменения адаптационных механизмов при отдаленных последствиях черепно-мозговой травмы / В. К. Чернецкий, Д. В. Куликов, И. Я. Кричун, В. Н. Паляница // Неврология и психиатрия: республиканский межведомственный сборник. – К.: Здоров'я, 1990. – Вып. 19. – С.24-27.
 39. Мардарь А. И. Содержание катехоламинов в эритроцитах как диагностический тест / А. И. Мардарь, В. К. Чернецкий, И. Я. Кричун // Актуальные вопросы морфологии: тезисы докладов III съезда анатомов, гистологов, эмбриологов и топографоанатомов Украинской ССР (19-21 сентября 1990 г.). – Черновцы, 1990. – С.202.

40. Восстановительное лечение травматических повреждений лицевого нерва / Д. В. Куликов, В. К. Чернецкий, Ж. Л. Флакман, В. С. Тымчук // *Нейрохирургия: республиканский межведомственный сборник.* – К.: Здоров'я, 1991. – Вып. 24. – С.85-88.
41. Чернецкий В. К. Проблема хронічної недостатності мозкового кровообігу: механізми формування, порушення судинної регуляції та стану адаптації / В. К. Чернецкий // *Вчені Буковини – народній охороні здоров'я.* – Чернівці, 1994. – С.251-252.
42. Чернецкий В. К. Адаптогенные влияния рефлексотерапии (РТ) на регуляцию сердечно-сосудистой деятельности как основа выбора адекватного лечения больных с хронической недостаточностью мозгового кровообращения / В. К. Чернецкий, В. Н. Паляница, И. Я. Кричун // *Актуальные аспекты органической патологии нервной системы: материалы международной конференции.* – Одесса, 1995. – С.62-63.
43. Динамика изменений цитохимических и морфологических показателей эритроцитов при нарушениях мозгового кровообращения у больных гипертонической болезнью / А. И. Мардарь, В. К. Чернецкий, И. Я. Кричун [и др.] // *Журнал невропатологии и психиатрии.* – 1998. – № 3. – С.23-26.
44. Чернецкий В. К. Методи лікування больових синдромів при вертеброгенних радикулітах з ускладненнями після мануальної терапії (МТ)/ В. К. Чернецкий, О. Д. Хоменко // *Актуальні питання травматології та ортопедії: матеріали наукової конференції:* – Чернівці, 1998. – С.96-97.
45. Кричун І. І. Ефективність гірудотерапії в комплексному лікуванні тромботичних ішемічних інсультів (клініко-гістохімічний аналіз)/І. І. Кричун, В. К. Чернецкий // *Нетрадиційні методи діагностики на лікування: матеріали III-ї науково-практичної конференції (22-23 жовтня 1999 року).* – К., 1999. – С.162-163.
46. Гірудотерапія в комплексному лікуванні дискогенних попереково-крижових радикулітів з компресійним синдромом та спинальною і периферичною венозною недостатністю / В. К. Чернецкий, В. М. Пашковський, О. Д. Хоменко [та ін.] // *Нетрадиційні методи діагностики та лікування: матеріали III-ї науково-практичної конференції (22-23 жовтня 1999 року).* – К., 1999. – С.145-147.
47. Чернецкий В. К. Прогнозування ефективності реабілітації у постінсультних хворих / В. К. Чернецкий, Г. І. Мардар, О. Д. Хоменко [та ін.] // *Реабілітація в неврології і нейрохірургії: тези доповідей науково-практичної конференції невропатологів та нейрохірургів Західних областей України, (21-22 червня 2000р., м. Радехів).* – Радехів, 2000. – С.5-6.
48. Чернецкий В. К. Клінічні, реонцефалографічні та гістохімічні особливості перебігу ішемічних інсультів в залежності від стану венозного та колатерального кровообігу/ В. К. Чернецкий // *Буковинський медичний вісник.* – 2001. – Т. 5, № 1 – С.121-125.

49. Чернецкий В. К. Клинический анализ диагностических ошибок и осложненный мануальной терапии при вертеброгенной шейной патологии / В. К. Чернецкий, А. Д. Хоменко, В. М. Пашковский // IV-а міжнародна конференція з народної та нетрадиційної медицини. – К.: Інтермед, 2002. – С. 317-319.
50. Чернецкий В. К. Шляхи становлення сімейної медицини: проблема невідкладної неврологічної допомоги у містах і сільській місцевості / В. К. Чернецкий, В. М. Пашковский, В. М. Паляниця // IX-й Конгрес світової федерації українських лікарських товариств, присвячений 25-річчю СФУЛТ, (19-22 серпня 2002 р., м. Луганськ): тези доповідей. – Луганськ – К., Чикаго, 2002. – С. 67.
51. Перспективи комплексного лікування демієлінізуючих захворювань нервової системи (аналіз результатів лікування 150 хворих) / В. К. Чернецкий, І. К. Дикусарова, Л. Д. Кліміна, О. Д. Хоменко // IX-й Конгрес світової федерації українських лікарських товариств, присвячений 25-річчю СФУЛТ (19-22 серпня 2002 р., м. Луганськ): тези доповідей. – Луганськ – К., Чикаго, 2002. – С. 334.
52. Чернецкий В. К. Підсумки та перспективи наукових досліджень судинної патології мозку / В. К. Чернецкий, В. М. Пашковский // Актуальні питання неврології, психіатрії та наркології: матеріали науково-практичної конференції неврологів, психіатрів та наркологів України, присвяченої 100-річчю з дня заснування Чернівецької обласної психіатричної лікарні, (3-5 жовтня 2002 р., м. Чернівці). – Чернівці, 2002. – С. 72-81.
53. Инсулинотерапия и стимуляция метаболических процессов головного мозга в комплексном лечении больных в поздних стадиях хронической недостаточности мозгового кровообращения / В. К. Чернецкий, В. М. Пашковский, И. И. Кричун, И. Я. Кричун // Вісник Вінницького державного медичного університету. – 2002. – Т. 6 (1). – С. 132.
54. Чернецкий В. К. Проблема первинної профілактики гострого розвитку мозкового інсульту на доклінічному етапі (клініко-катамнестичні дослідження) / В. К. Чернецкий, Г. І. Мардар // Клінічна та експериментальна патологія. – 2002. – Т. 1, № 1. – С. 97-101.
55. Ефективність гірудотерапії в комплексному лікуванні хронічної недостатності мозкового кровообігу / В. К. Чернецкий, В. М. Пашковский, Г. І. Мардар, О. Д. Хоменко // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. 2, № 1. – С. 117-119.
56. Пашковский В. М. До історії кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С. М. Савенка / В. М. Пашковский, В. К. Чернецкий, І. П. Дишук // Клінічна та експериментальна патологія. – 2004. – С. 101-104.
57. Принципы поэтапной диагностики как основа предупреждения острого развития мозговых инсультов / В. К. Чернецкий, В. М. Пашковский,

- Л. Д. Климина [и др.] // Міжнародний неврологічний журнал. – 2005. – № 3. – С. 125-126.
58. Критерії клінічної, біохімічної та гістохімічної діагностики перед інсультних станів / В. М. Пашковський, В. К. Чернецький, І. І. Кричун [та ін.] // Буковинський медичний вісник. – 2005. – Т. 9, № 4. – С. 39-41.
 59. Чернецький В. К. Клініко-параклінічний аналіз діагностичних помилок і ускладнень мануальної терапії при вертеброгенній патології / В. К. Чернецький, В. М. Пашковський, О. Д. Хоменко // Клінічна та експериментальна патологія. – 2006. – Т. V, № 2. – С. 104-107.
 60. Чернецький В. К. Клініко-патоморфологічні варіанти епілептиформних нападів при пухлинах базальних вузлів головного мозку / В. К. Чернецький // Буковинський медичний вісник. – 2006. – Т. V, № 3. – С. 93-95.
 61. Клинические варианты эпилептиформных приступов при опухолях подкорковых узлов головного мезга / В. К. Чернецький, В. М. Пашковський, Л. Д. Хоменко [та ін.] // Вісник епілептології. – 2006. – 1(15-16). – С. 82-83.
 62. Діагностика синкопальних пароксизмів при спонтанній гіпоглікемії / В. К. Чернецький, П. М. Ляшук, І. І. Білоус [та ін.] // Вісник психіатрії та психофармакотерапії. – 2006. – № 2 (10). – С. 201-202.
 63. Діагностичне значення пароксизмальних станів при вертебрально-базиллярній недостатності мозкового кровообігу / В. К. Чернецький, В. М. Пашковський, В. М. Паляниця // Вісник психіатрії та психофармакотерапії. – 2006. – № 1 (9). – С. 147-148.
 64. Шляхи удосконалення якості практичної підготовки студентів медичного факультету / В. М. Пашковський, І. І. Кривецька, В. К. Чернецький [та ін.] // Актуальні проблеми організації та методичного забезпечення навчально-виховного процесу на шляху до інтеграції у Європейський освітній простір: матеріали 42-ої навчально-методичної конференції професорсько-викладацького складу Буковинського державного медичного університету (19 травня 2008 р.). – Чернівці, 2008. – С. 52-53.
 65. Чернецький В. К. Перспективи удосконалення комп'ютерного тестового контролю в системі навчання лікарів-інтернів / В. К. Чернецький, І. І. Кривецька, В. М. Паляниця // Актуальні проблеми організації та методичного забезпечення навчально-виховного процесу на шляху до інтеграції у Європейський освітній простір: матеріали 42-ої навчально-методичної конференції професорсько-викладацького складу Буковинського державного медичного університету (19 травня 2008 р.). – Чернівці, 2008. – С. 82-83.
 66. Особливості вторинної профілактики лакунарних інсультів при дисциркуляторній енцефалопатії / В. К. Чернецький, В. М. Пашковський, В. М. Паляниця [та ін.] // Сучасні проблеми неврології і психіатрії: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Тернопільської обласної комунальної клінічної психоневрологічної лікарні та 50-річчю кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної пси-

хології ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського (30-31 жовтня 2008 р.).– Тернопіль: Новий колір, 2008.– С.109-110.

67. Алгоритми тлумачення МРТ у хворих з патологією хребетного каналу / І.І. Кривецька, В.В. Кривецький, В.К. Чернецький [та ін.] // Сучасні проблеми неврології і психіатрії: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Тернопільської обласної комунальної клінічної психоневрологічної лікарні та 50-річчю кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського (30-31 жовтня 2008 р.).– Тернопіль: Новий колір, 2008.– С.46.–47.
68. Вирішені та неvirішені питання вторинної профілактики транзиторних ішемічних атак та ішемічних інсультів / В.К. Чернецький, В.М. Пашковський, І.І. Кривецька [та ін.] // Український вісник психоневрології.– 2010.– Т. 18, вип. 3(64).– С.112.
69. Решенные и нерешенные вопросы вторичной профилактики транзиторных ишемических атак и ишемических инсультов / В.К. Чернецький, І.І. Кривецька, В.М. Пашковський, В.М. Паляниця // Індикатори якості надання неврологічної, психіатричної та наркологічної допомоги: матеріали наукового симпозиуму та Пленуму науково-практичного товариства з міжнародною участю (м. Чернівці, 23-25 вересня 2010 р.) // Український вісник психоневрології.– 2010.– Т. 18, вип. 3(64).– С.111.
70. Нові дані про патогенез і лікування діабетичної полінейропатії з домінуванням прогресуючого проксимального в'ялого парепареза ніг / В.К. Чернецький, П.М. Ляшук, І.І. Білоус, І.В. Бойко // Для вашого здоров'я: медичний вісник Буковини.– 2010.– № 2 (105).

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С. 66, 114.
2. Василь Кирилович Чернецький (до 75-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 1998. – Т. 2, № 4. – С.232-234.
3. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С.Д. Кобилянський, В.П. Пішак, Б.Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – С. 178, 199.
4. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.); [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С.191.
5. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С.35.
6. Пішак В. П. в. к. Чернецький – вчений, клініцист-невропатолог, педагог (80 років від дня народження та 60 років наукової, педагогічної та практичної діяльності) / В.П. Пішак, В.М. Пашковський, І.П. Дишук. – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 127 с. (Серія «Вчені Буковини»).
7. Чернецький Василь Кирилович (до 80-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 2004. – Т. 8, № 1. – С.205-206.
8. Чернецький Василь Кирилович (до 85-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 2009. – Т. 13, № 1. – С.162-163.
9. Чернецький В. К. (до 85-річчя від дня народження). Наукові здобутки (бібліографія та окремі статті). – Чернівці. – 2009. – 56 с. (Вчені Буковини).

ШІНКЕРМАН НАУМ МОЙСЕЙОВИЧ

Про життєвий шлях професора Наума Мойсейовича Шінкермана розповідають документи, які зберігаються в архівах Буковинського та Одеського державних медичних університетів, та документація організованої ним кафедри. Безцінна для нас «Історія кафедри патологической анатомии Черновицкого медицинского института (1944-1969)», яка була написана Н. М. Шінкерманом на 39 сторінках машинописного тексту вже після того як він залишив кафедру.

Н. М. Шінкерман народився 4 червня 1907 року, батько – Мошко Менделевич – годинникових справ майстер, мати – Мона Ісаківна – домогосподарка. А ще слід урахувати, що першу освіту майбутній професор здобував у революційні часи в невеличкому містечку Подільської губернії (нинішня територія Одеської області). І виходячи з вищесказаного, особливо вражають здібності літератора у професора медицини.

У 1920 році родина переїхала до Одеси.

Після закінчення медичного інституту до 1935р. він працював на посаді ординатора у одному із сіл Одеської області, потім дворічна служба в якості молодшого лікаря полка у лавах Радянської Армії, а лише потім доля майбутнього професора-патологоанатома назавжди пов'язана з науковою стежею, на якій він залишив про себе особливу пам'ять і як педагог, і як лікар, і як науковець.

Викладацька робота на посаді асистента, кандидатська дисертація на тему: «Первинний рак легень», посада виконувача обов'язків доцента кафедри патологічної анатомії – такі ключові кар'єрні етапи «одеського періоду» Н. М. Шінкермана. Одночасно Наум Мойсейович виконував роботу прозектора у 2-й клінічній лікарні м. Одеси.

У червні 1941 року, коли Друга світова війна охопила територію СРСР, Н. М. Шінкерман був призваний до лав Радянської армії, де пройшов шлях від лікаря-спеціаліста (патологоанатома) до Головного патологоанатома 4-го Українського Фронту. За заслуги був нагороджений двома орденами Червоної Зірки, п'ятьма бойовими медалями, Чехословацьким Воєнним Хрестом.

Після закінчення війни у військовому званні майора він був призначений на посаду Головного патологоанатома Прикарпатського військового округу, на якій був до липня 1946 року.

Одночасно за сумісництвом (з вересня 1945 року) виконує обов'язки завідувача кафедри патологічної анатомії Чернівецького медичного інституту, який був організований у жовтні 1944 року.

Навчальний процес у 1945 році розпочався за наявності лише 5 мікроскопів та декількох таблиць, привезених із Харкова. У зв'язку з відсутністю в області на той час патогістологічної лабораторії, не вивчався не тільки біопсійний та некробіопсійний матеріали, але й не виготовлялися навчальні мікроскопічні препарати. Невелика кількість їх була привезена асистентом Н. С. Васнецовим з кафедри патологічної анатомії Одеського медичного інституту. Тому важливою подією в історії кафедри у вересні 1945 року була організація патогістологічної лабораторії. Кількість біопсійного матеріалу, що досліджувався, поступово зростала. Робота патогістологічної лабораторії докорінно поліпшила якість навчального процесу.

5 листопада 1965 року було організоване Чернівецьке обласне наукове товариство патологоанатомів та судово-медичних експертів, яке стало центром наукової роботи та підвищення лікарської кваліфікації його членів. Звіти товариства, яке очолювали завідувачі кафедри, регулярно публікувалися у московському журналі «Архив патологии».

Слід відзначити, що у 1945 році патологоанатомічна служба на Буковині практично не функціонувала, а на кафедрі викладали спеціалісти не патологоанатомічного профілю. У зв'язку із цим, на плечі професора Н. М. Шінкермана лягло тяжке завдання створення не тільки повноцінної кафедри патологічної анатомії, але і організації прозекторської роботи на Буковині у всіх її напрямках.

Тому Наума Мойсейовича слід вважати засновником кафедри патологічної анатомії та всієї патологоанатомічної служби на Буковині

Обговорення на заняттях зі студентами цікавого випадку з патологічної анатомії біля секційного столу

Значний обсяг організаторської роботи за медичним профілем, активна участь у немедичній публіцистиці, а, можливо, і вимоги того часу пояснюють порівняно невелику кількість опублікованих ним особисто чи у співавторстві наукових медичних праць – трохи більше п'ятдесяти (з початку наукової діяльності і на момент захисту докторської дисертації у Наума Мойсейовича було опубліковано 24 наукові праці). Проте, в активі Наума Мойсейовича значаться:

- докторська дисертація на тему: «Материалы к патолоанатомической и нормальной морфологии щитовидной железы в Буковинском эндемическом очаге зубной болезни» (1955 р.);
- монографія;
- створений музей макро- і мікропрепаратів;
- плеяда учнів: 8 докторських та 8 кандидатських дисертацій з різних галузей медицини.

Особливо слід відзначити таких відомих в Україні та за її межами дослідників Н. М. Шінкермана – академіка АМН України, чл. – кор. НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, професора Д. Д. Зербіно та дійсного члена Міжнародної Академії Патології (Нью-Йорк, США) професора В. С. Прокопчука.

У 1957 р. доктор медичних наук Н. М. Шінкерман затверджений Вищою Агестаційною комісією (тоді вона займалася також і присвоєнням вчених звань) у вченому званні професора.

***Кафедральна нарада під головуванням професора Н. М. Шінкермана.
(ліворуч: Е. М. Александрова, С. Д. Тащук, праворуч: В. С. Прокопчук.)***

Продовжується багатогранна діяльність професора Н. М. Шінкермана. Лекції студентам і лікарям, змістовні кафедральні наради, діагностична робота, клініко-патологоанатомічні конференції, розробка нових наукових напрямків, громадська діяльність. Про це свідчать друквані документи, фотографії і спогади очевидців, які і нині працюють на кафедрі.

***Колектив кафедри у 1964 році
1 ряд – Е.М.Александрова, Г.А. Голубь, Н. М. Шінкерман, С.Д. Тащук,
М. О. Колачева; 2 ряд – В. А. Костилєва, В.Л. Фастівський,
Н. А. Іпат'єва, Г.Л. Гунько, Н. В. Кириєнко;
3 ряд – І. М. Буланко, В. С. Прокопчук.***

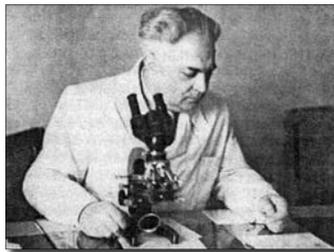

Професор Н. М. Шінкерман проводить демонстраційне заняття зі студентами та клінічними ординаторами.

Головним науковим напрямком кафедри було і є вивчення патології лімфатичної системи та щитоподібної залози в ендемічній Буковинській зоні. При чому проблема зобу виявилась цікавою, ще дуже мало вивченою проблемою. Також це стосується вивчення крово- та лімфообігу в інших ендокринних органах. У 1968 р. ім'я Н. М. Шінкермана, одночасно із його виходом на заслужений відпочинок, наказом по медичному інституту було занесено на Дошку пошани, а у 1969 р. – внесено до «Книги пошани інституту». Його портрет занесено до Галереї портретів фундаторів наукових шкіл Буковинського медичного університету.

Залишивши кафедру, професор Н. М. Шінкерман деякий час ще працював прозектором в обласній клінічній лікарні, а потім виїхав на постійне проживання у м. Москву, де жив до свого 91-го дня народження, пішовши з життя 25 жовтня 1997 року.

Наукова спадщина Н. М. Шінкермана

Наукові статті

1. Шинкерман Н. М. Редкий случай тяжелого балантидиоза / Н.М. Шинкерман, А. С. Тарабан, Е. Р. Изитрицкий // Медицинская паразитология и паразитарные болезни. – 1954. – № 4. – С.324-325.

2. Шинкерман Н. М. Злокачественные опухоли щитовидной железы в Буковинском очаге эндемической зобной болезни / Н.М.Шинкерман // Сборник научных работ Черновицкого медицинского института. – Черновцы, 1956. – Вып. 5. – С.62-68.
3. Шинкерман Н. М. К гистологической характеристике щитовидной железы в условиях буковинской местности / Н.М. Шинкерман // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1956. – № 4. – С.46-49.
4. Шинкерман Н. М. К гистологии острой прогрессирующей формы полимиелита/Н.М. Шинкерман, С. Н. Савенко // Журнал невропатологии и психиатрии им.С.С. Корсакова. – 1956. – № 9. – С.736-739.
5. Шинкерман Н. М. К патоморфологии щитовидной железы при тиреотоксикозах/Н.М. Шинкерман // Врачебное дело. – 1956. – № 5. – С.85-87.
6. Шинкерман Н. М. К патоморфологической характеристике Буковинской зобной эндемии/Н.М. Шинкерман // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1956. – № 6. – С.66-72.
7. Шинкерман Н. М. Сравнительная гистологическая характеристика щитовидной железы населения Буковины на высоте и в период угасания зобной эндемии/Н.М. Шинкерман // Сборник научных трудов Львовского медицинского института. – Львов, 1958. – Т. 17. – С.223.
8. Шинкерман Н. М. Материалы к нормальной анатомии щитовидной железы/Н.М. Шинкерман // Сборник научных работ ЧМИ, 1959. – Вып. 9. – С.237-246.
9. Шинкерман Н. М. Происхождение и причины лимфоидноклеточных инфильтратов щитовидной железы / Н.М.Шинкерман // Сборник научных работ ЧМИ. – 1960. – Вып. 11. – С.93-99.
10. Шинкерман Н. М. К патологоанатомической классификации зоба / Н.М. Шинкерман // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1960. – № 5. – С.201-204.
11. Шинкерман Н. М. Применение минимальных доз радиоактивного йода J-131 для гистоавторадиографического исследования узлов и экстранодулярной тиреоидной ткани при эндемическом зобе / Н.М. Шинкерман, А. П. Красовский // Медицинская радиология. – 1963. – № 9. – С.29-34.
12. Шинкерман Н. М. Соответствует ли гормонообразовательная функция тиреоидной паренхимы способности ее поглощать йод? / Н.М. Шинкерман // Кортико-висцеральные взаимоотношения и гормональная регуляция. – Харьков, 1963. – С.299-303.
13. Шинкерман Н. М. О работе Черновицкого областного общества патологоанатомов за 1963-1964 гг./Н.М. Шинкерман, А. А. Дикштейн // Архив патологии. – 1965. – № 11. – С.92-93.
14. Шинкерман Н. М. Содержание нуклеиновых кислот, аминосульфгидрильных и дисульфгидрильных групп в зобноизмененных и нормальных по весу щитовидных железах/ Н. М. Шинкерман, Г. П. Рушковский // Физиология и патология щитовидной железы. – Ташкент, 1966. – С.83-90.

15. Шинкерман Н. М. Современные методы терапии туберкулеза мужских половых органов и особенности их морфологических реакций при лечении стрептомицином/Н.М.Шинкерман, Л. И. Роман // Урология.– 1967.– № 2.– С.21-24.
16. Шинкерман Н. М. Сравнительная оценка различных гистохимических методов определения нуклеиновых кислот в нормальных и злобных измененных щитовидных железах / Н. М. Шинкерман, Г. П. Рушковский // Гистохимия в нормальной и патологической морфологии.– Новосибирск: Наука, 1967.– С.393-395.
17. Шинкерман Н. М. История кафедры патологической анатомии Черновицкого медицинского института (1944-1969 гг.)/Н. М. Шинкерман.– Черновцы: ЧМИ, 1969.– 39 с.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / [за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: БДМА, 2004.– С.89-91.
2. Історія кафедри патологічної анатомії та судової медицини Буковинської державної медичної академії / Е. М. Александрова, І. С. Давиденко, І. Ф. Курченко, С. Д. Ташук // Клінічна анатомія та оперативна хірургія.– 2004.– Т. 3, № 1.– С.73-80.
3. Ляшук П. М. Внесок вчених Буковинської державної медичної академії у вивчення ендокринної патології / П. М. Ляшук, В. П. Пішак // Буковинський медичний вісник.– Чернівці: БДМА, 1998.– Т. 2, № 2.– С.7-10.
4. Патологоанатомічна діагностика хвороб людини: здобутки, проблеми, перспективи // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю з дня народження професора Н. М. Шинкермана (засновника кафедри та патологоанатомічної служби на Буковині)[за ред. В. П. Пішака].– Чернівці: Медуніверситет, 2007.– 222 с.
5. Пішак В. П. Професор-патолог Н. М. Шинкерман: історія життя у документах (до 100-річчя з дня народження) / В. П. Пішак, І. С. Давиденко // Патологія.– 2007.– Т. 4, № 2.– С.95-98.
6. Прокопчук В. С. Професор Наум Мойсейович Шинкерман (4 червня 1907 р. – 25 жовтня 1997 р.) / В. С. Прокопчук // газета «Для вашого здоров'я».– 1997.– № 7.– С. 7.
7. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.); [за ред. В. П. Пішака] – Чернівці: БДМА, 1999.– С.148.
8. Шинкерман Н. М. История кафедры патологической анатомии Черновицкого медицинского института (1944-1969 гг.) / Н. М. Шинкерман.– Черновцы: ЧМИ.– 1970.– 39 с.

ЩУПАК НАТАН БОРИСОВИЧ

Натан Борисович Щупак народився 2 травня 1902 р. у м. Липовець на Вінничині в сім'ї службовця.

Свою трудову діяльність розпочав 17-річним юнаком. Навчаючись у трудовій школі, давав приватні уроки. Після закінчення школи працював у Липовецькому повітовому виконкомі діловодом, а після завершення короткотермінових вчительських курсів учителював у трудовій школі.

У 1927 р. він закінчив Київський медичний інститут. Протягом 1928-1940 рр. був спочатку аспірантом, асистентом, а потім – доцентом кафедри терапії цього ж інституту. У роки

Великої Вітчизняної війни служив на посаді завідувача терапевтичного відділення польового госпітально, армійським терапевтом.

У формуванні Натана Борисовича Щупака як вченого і педагога вирішальну роль відіграло його навчання в аспірантурі та робота асистентом кафедри факультетської терапії під керівництвом одного з основоположників Київської терапевтичної школи академіка М. Д. Стражеска. у 1936 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Лямбліоз», а у 1948 р. – докторську на тему: «Болезнь Боткина, ее место среди других инфекционных желтух военного времени».

У 1939 р. йому присвоєно вчене звання доцента, а в 1950 р. – професора. У 1949 році Н. Б. Щупак переїжджає до Чернівців і з 1949 р. по 1966 р. очолює кафедру факультетської терапії Чернівецького медичного інституту.

У 1966 р. за станом здоров'я Щупак Н. Б. звільняється з роботи і переїздить до Києва.

Професор Щупак Н. Б. є автором 89 наукових праць, у тому числі 8 монографій, серед них: «Хвороба Боткіна» (1948), «Лямбліоз кишечника та жовчних шляхів» (1952), «Позалегеновий туберкульоз у клініці внутрішніх хвороб» (1962), які і досі не втратили своєї актуальності. Визначні заслуги його в галузі гепатології (всебічне вивчення хронічного гепатиту), фтизіатрії, ендокринології та організації терапевтичної служби на Буковині.

За 17 років роботи в Чернівецькому медичному інституті професором Щупаком Н. Б. проведена велика робота з організації навчальної роботи на кафедрі, підготовки наукових та лікарських кадрів. Під його керівництвом підготовлено й захищено дві докторські та 14 кандидатських дисертацій.

Чернівецька обласна клінічна лікарня та кафедра факультетської терапії на початку ХХ століття

Серед учнів Н.Б. Щупака слід відзначити таких вчених, як О.О. Волошук, Л.С. Клочкова, П.М. Ляшук, А.П. Аніпко, Б.І. Шевченко, В.П. Пішак, Г.Д. Луканьов та інші, які продовжують традиції свого наставника – вченого, педагога, лікаря.

Н.Б. Щупаком закладено основний науковий напрямок кафедри-гастроентерологія. Його фундаментальні роботи з гепатології не втратили і сьогодні свого наукового та практичного значення. Поряд з питаннями гастроентерології в останні роки Щупак Н.Б. багато уваги приділяв фтизіатрії, особливо позалегеневим формам туберкульозу.

Великий внесок зробив Н.Б. Щупак в роботу керованої ним клініки, а також у справу навчання терапевтів області як організатор і декан інституту удосконалення кваліфікації лікарів без відриву від виробництва. Багато уваги приділяв підвищенню якості лікувальної роботи в базовому терапевтичному відділенні обласної клінічної лікарні, на його обходи хворих приходили терапевти з інших лікувальних закладів міста.

Щупак Натан Борисович виконував значну громадську роботу, обирався депутатом міської ради, головою обласного товариства терапевтів, членом правління республіканського та всесоюзного товариств терапевтів. Він був нагороджений орденом Червоної Зірки, двома медалями та знаком «Відмінник охорони здоров'я», йому багаторазово оголошувалися подяки в наказах по інституту та облздороввідділу.

З нагоди 50-річчя Чернівецького медичного інституту його портрет занесено до галереї фундаторів наукових шкіл академії. З 1994 р. засновано щорічну студентську стипендію ім. професора Н.Б. Щупака.

Наукова спадщина Н. Б. Щупака

Монографії

1. Щупак Н. Б. Лямблиоз / Н. Б. Щупак. – К., 1939. – 83 с.
2. Щупак Н. Б. Болезнь Боткина / Н. Б. Щупак – К., 1939. – 72 с.
3. Щупак Н. Б. Лямблиоз кишечника и желчных путей/ Н. Б. Щупак – К., 1952. – 96 с.
4. Щупак М. Б. Хвороби печінки і жовчних шляхів / Щупак М. Б. – К., 1959. – 235 с.
5. Щупак Н. Б. Внелегочный туберкулез в клинике внутренних заболеваний / Н. Б. Щупак – К., 1962. – 191 с.
6. Щупак М. Б. Харчування хворої людини / М. Б. Щупак, Г. А. Дунаєвський – К., 1973. – 196 с.
7. Щупак М. Б. Харчування при хронічних захворюваннях печінки і жовчних шляхів / М. Б. Щупак, П. Д. Лещенко – К., 1975. – 22 с.
8. Щупак М. Б. Харчування і здоров'я людини. / М. Б. Щупак., Г. А. Дунаєвський – К., 1976. – 134 с.

Наукові статті

1. Щупак Н. Б. Миома желудка/ Н. Б. Щупак // Врачебное дело. – 1932. – № 5-6. – С. 43-44.
2. Щупак Н. Б. Клініка лямбліозних захворювань печінки/ Н. Б. Щупак // Медицинский журнал Украинской академии наук. – 1935. – Т. 4, вып. 3-4. – С. 47-49.
3. Щупак Н. Б. Применение дуоденального зонда в терапии сердечных заболеваний / Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1936. – Т. 10, № 11. – С. 1503-1507.
4. Щупак Н. Б. Патогены или лямблии?/ Н. Б. Щупак // Терапевтический архив. – 1937. – Т. 4. – С. 60-61.
5. Щупак Н. Б. К симптоматологии тункулярного тромбоза/ Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1939. – № 5. – С. 66-69.
6. Щупак Н. Б. Функциональная проба инсулинового аппарата поджелудочной железы/ Н. Б. Щупак // Терапевтический архив. – 1939. – № 6. – С. 97-104.
7. Щупак Н. Б. Функциональная проба инсулинового аппарата поджелудочной железы/ Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1940. – № 1. – С. 41-43.
8. Щупак Н. Б. Несколько замечаний о клинических формах холецистоангиопатии / Н. Б. Щупак // Терапевтический архив. – 1941. – № 2. – С. 151-159.
9. Щупак Н. Б. Лямблиозные энтероколиты и колиты/ Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1943. – № 3. – С. 69-71
10. Щупак Н. Б. К клинике, лечению и профилактике лептоспирозных желтух / Н. Б. Щупак // Советская медицина. – 1943. – № 10. – С. 13-15.

11. Щупак Н. Б. Профилактика терапевтических заболеваний в действующей армии в условиях стабильной обороны / Н. Б. Щупак, Ф. С. Сук // Военная медицина в ВОВ. – 1945. – № 2. – С.111-112.
12. Щупак Н. Б. К вопросу о желтушных лептоспирозных заболеваниях / Н. Б. Щупак // Военная медицина в ВОВ. – 1945. – № 2. – С.113-114.
13. Щупак Н. Б. Хиноплазмин как эффективное противомаларийное средство / Н. Б. Щупак // Военная медицина в ВОВ. – 1947. – № 7. – С.140-141.
14. Щупак Н. Б. О роли периферического кровообращения в патогенезе недостаточности кровообращения/ Н. Б. Щупак // Советская медицина. – 1949. – № 11. – С.7-9.
15. Щупак Н. Б. Angiocholitis lenta как клиническая форма хрониемпсиса и его лечение/ Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1949. – № 12. – С.22-27.
16. Щупак Н. Б. Некоторые сердечно-сосудистые реакции у больных туберкулезным полисерозитом / Н. Б. Щупак // Врачебное дело. – 1951. – № 12. – С.1089-1090.
17. Щупак Н. Б. Письмо в редакцию (По поводу статьи Т. С. Гальперинной и Л. Я. Олейник «О диагностической ценности пробы с двойной сахарной нагрузкой» в журн.»Клиническая медицина», 1953, № 8)/ Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1954. – № 6. – С.93.
18. Щупак Н. Б. Об отечном синдроме при туберкулезных полисерозитах / Н. Б. Щупак // Терапевтический архив. – 1955. – № 8. – С.83-86.
19. Щупак Н. Б. О ревматическом и туберкулезном полиартрите / Н. Б. Щупак // Врачебное дело. – 1957. – № 6. – С.395-396.
20. Щупак Н. Б. Об опухолевидных образованиях туберкулезной этиологии в брюшной полости/ Н. Б. Щупак // Терапевтический архив. – 1957 – № 4. – С.41-46.
21. Щупак Н. Б. К клинике туберкулезных полиартритов / Н. Б. Щупак // Советская медицина. – 1957. – С.83-87.
22. Щупак Н. Б. О псевдоабдоминальной форме грудной жабы / Н. Б. Щупак // Терапевтический архив. – 1957. – Т. 29, вып. 8. – С.88-90.
23. Щупак Н. Б. К клинике и диагностике туберкулезных гепатитов / Н. Б. Щупак // Врачебное дело. – 1957. – № 1. – С.15-18.
24. Щупак Н. Б. О геморрагическом капилляротоксикозе туберкулезной этиологии / Н. Б. Щупак // Терапевтический архив. – 1958. – Т. 30, № 12. – С.80-83.
25. Щупак Н. Б. О нефрозах и нефритах туберкулезной этиологии / Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1958. – № 10. – С.117-120.
26. Щупак Н. Б. Скоротечная форма болезни Боткина/ Н. Б. Щупак // Врачебное дело. – 1960. – № 5. – С.465-468.
27. Щупак Н. Б. О «масках» туберкулеза в клинике внутренних заболеваний / Н. Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1961. – № 7. – С.22-26.
28. Щупак Н. Б. О туберкулезном бациллярном нефрите/ Н. Б. Щупак // Врачебное дело. – 1963. – № 3. – С.8-11.

29. Щупак Н. Б. Существует ли туберкулезный полиартрит Понсэ? / Н.Б. Щупак // Клиническая медицина. – 1966. – № 12. – С.73-77.
30. Щупак Н. Б. К клинике и диагностике хронического дуоденита / Н.Б. Щупак // Советская медицина. – 1966. – № 2. – С.34-37.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.]; [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С.108-109.
2. Ляшук П. М. Професор Н. Б. Щупак. Газета « Для вашого здоров'я». – 1994. – № 6.
3. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту: біографічний довідник / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С.6.
4. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.). – Чернівці: БДМА, 1999. – С.197.
5. Н.Б.Щупак (До 100-річчя від дня народження): біографічний нарис / В. Пішак, П. Ляшук, Б. Шевченко.[та ін.]. – Чернівці: БДМА, 2002. – 42 с.

ЮХИМЕЦЬ ОЛЕКСІЙ ДЕМ'ЯНОВИЧ

Олексій Дем'янович Юхимець – один із фундаторів медичної освіти Буковині, відомий вчений, досвідчений хірург, талановитий керівник, визнаний громадський діяч.

Олексій Дем'янович народився 5 вересня 1918 року в с. Лотівка Шепетівського району, що на Хмельниччині, у багатодітній селянській родині. Сім'я мала невеличке господарство, потім працювала в колгоспі. Батько довгий час очолював сільську громаду.

З раннього дитинства Олексію довелося і за молодшими братами та сестрою доглядати, і по господарству батькам допомагати. Вже тоді виявлялися риси, притаманні йому і в дорослому житті: наполегливість, працелюбність, дисциплінованість, а також потяг до знань. Це особливо визначилося під час навчання в 5-7 класах середньої школи, що була розташована в райцентрі за 6 кілометрів від рідного села. Щоденно в літню спеку та зимову холоднечу по сільському бездоріжжю впродовж 3-х років ходив юнак до Грицева здобувати знання.

Після успішного закінчення школи вступив до Шепетівського медичного технікуму. Під час студіювання основ медичних знань відзначався старанністю та великою зацікавленістю. Саме в цей час виявилися організацькі здібності Олексія, його громадська активність та риси лідера.

Технікум закінчив на «відмінно», і в цей час доля завдала першого тяжкого удару – раптово помирає батько. Олексій опинився перед нелегким вибором – серце рвалося до рідної оселі, до осиротілих братів та сестри, що потребували допомоги, а за розподілом після технікуму отримав призначення у віддалене село Полонського району. Вирішив так, як вимагав громадський обов'язок перед обраною професією. Такої ж позиції дотримувався і в усьому подальшому житті. У 1940 році Олексія Юхимця призвали до лав Червоної Армії, де він виконував обов'язки санітарного інструктора танкового батальйону. З перших днів війни брав участь у бойових діях у складі 1-ї Гвардійської танкової бригади. Під час запеклих боїв під Москвою отримав тяжке поранення, тривалий час лікувався у тиловому госпіталі м. Фрунзе. У 23 роки став інвалідом. Після одужання залишився на роботі в госпіталі, працював старшим фельдшером хірургічного відділення до самого кінця війни. Одночасно, за порадою старших товаришів-медиків, вирішив продовжувати освіту і вступив на вечірнє відділен-

ня Киргизького медичного інституту. Перший курс закінчив на «відмінно», але коли в 1944 році госпіталь був передислокований до м. Вітебськ, навчання довелося перервати. Знову довелося робити вибір. Він прийняв рішення – що більше потрібний у госпіталі.

Випускник Чернівецького медичного інституту 1949 р.

Після війни доля закинула його на Буковину, відкрилася можливість продовжити навчання у Чернівецькому медичному інституті, який щойно був створений. У студентські роки поєднував успішне навчання з активною громадською діяльністю, неодноразово обирався на керівні громадські посади, отримував іменну Сталінську стипендію. Схильність до хірургії виявилася вже на третьому курсі. Перші навички наукової роботи отримав у талановитого вченого та педагога М. П. Новікова, під керівництвом якого виконав та опублікував дві наукові праці.

*Навчання в ЧМІ. Разом з однокурсниками. 1949 р.
(Юхимець О. Д. – 1-й ряд, 3-й зліва)*

У 1949 р. Олексій Дем'янович з відзнакою закінчив медичний інститут і за рішенням вченої ради залишився в інституті для навчання в клінічній ординатурі. З цього часу і до самого виходу на пенсію життя його було нерозривно пов'язане з кафедрою факультетської хірургії. По закінченню клінічної ординатури, яка визначила подальший напрямок його практичної діяльності та наукового пошуку, з 1952 року Олексій Дем'янович працює на посаді асистента кафедри. У 1957 році захищає кандидатську дисертацію на тему: «Лікування інфікованих ран терпентином (живицею) з Буковинської піхти». У 1958 році він обирається на посаду доцента, а з 1971 по 1980 рр. очолює кафедру факультетської хірургії.

Колектив кафедри під керівництвом Олексія Дем'яновича зробив вагомий внесок у вирішення таких актуальних проблем медицини, як хірургічна інфекція та ендемічний зоб на Буковині. Продовжуючи вивчення цього напрямку, розпочате одразу після війни працівниками кафедри, він значно поглибив та розширив діапазон досліджень, особливу увагу приділяючи вивченню клінічних, біохімічних та морфологічних особливостей зобу на Буковині, вдосконаленню його хірургічного лікування, проблемам реабілітації оперованих хворих.

Колектив кафедри факультетської хірургії на чолі з доц. О. Д. Юхимцем.

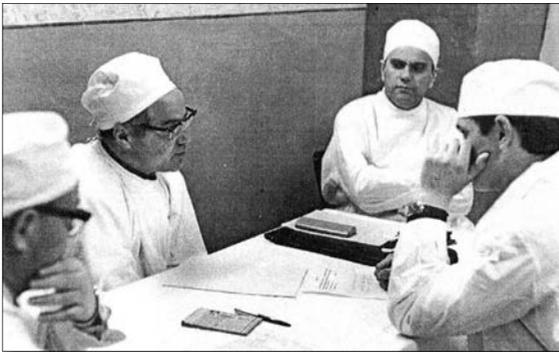
Майже у 800 хворих на зоб, більшість з котрих оперував безпосередньо Олексій Дем'янович, вивчені найближчі та віддалені результати хірургічного лікування.

Проведені дослідження мали вагоме значення у ліквідації зобу, як ендемічного захворювання на Буковині. Великий матеріал (понад 1000 всебічно обстежених хворих на вузлові форми зобу) був покладений в основу докторської дисертації, робота над якою внаслідок несприятливих обставин так і не була доведена до кінця. Результати дослідження були узагальнені у фундаментальній монографії «Клініка та хірургічне лікування вузлових форм зобу».

Разом із співробітниками кафедр мікробіології та хімії медичного інституту О. Д. Юхимець брав безпосередню участь у синтезі, вивченні та впровадженні у практику нового антимікробного препарату – декаметоксину, на який було отримано авторське свідоцтво. Багаторічний науковий пошук, плідна клінічна та навчально-методична праця знайшли своє відображення у 132 наукових працях, 2 навчальних посібниках, монографії, авторському свідоцтві, понад 20 раціоналізаторських пропозиціях.

Під керівництвом Олексія Дем'яновича виконано 5 кандидатських дисертацій.

Олексій Дем'янович Юхимець був не тільки хорошим медиком, талановитим ученим, а й здібним організатором. Це особливо виявилось у роки, коли він очолив медичний інститут (1962-1974). Саме в 60-70-х роках Чернівецький медичний інститут займає гідне місце серед медичних закладів України. За цей час, в основному, були вирішені питання підготовки науково-педагогічних кадрів, організації навчального та науково-дослідного процесів. Випускників Чернівецького медичного інституту з радістю приймали на роботу в лікувальні заклади різних регіонів СРСР. Однак подальший розвиток інституту, з урахуванням щорічного збільшення кількості студентів і зростаючих вимог до рівня підготовки фахівців, гальмувався незадовільною матеріально-технічною базою. За повоєнні роки в інституті не було збудовано жодного навчального корпусу чи гуртожитку, потреба в яких була нагальною.

Перед О. Д. Юхимцем, як ректором, постало складне завдання: не зменшуючи зусиль у подальшому вдосконаленні навчального процесу, наукової роботи, звернути особливу увагу на розвиток матеріальної бази. У порівняно короткий термін було збудовано 4 гуртожитки на 1596 місць. Це дозволило забезпечити житлом всіх приїжджих студентів, виділити кімнати для студентських сімей. У гуртожитках були створені необхідні умови для навчання та відпочинку. І не дивно, що у 1969 році на Всесоюзному конкурсі гуртожитки Чернівецького медичного інституту за відмінну організацію культурно-побутових умов для студентів були відзначені гра-

мотою Міністерства охорони здоров'я СРСР та ЦК профспілки медичних працівників.

Велика робота була проведена з реконструкції приміщень колишньої ткацької фабрики, переданих інституту. Тут були створені умови для роботи кафедри фізичного виховання, лікувальної фізкультури та лікарського контролю, функціонування спортивних секцій та гуртків, оздоровлення студентів, розв'язано ще чимало інших питань матеріального забезпечення діяльності інституту.

Вміння ректора бачити головні проблеми дало можливість вирішити ще одне важливе завдання – створення спортивно-оздоровчої бази для студентів та викладачів інституту на березі Дністра у селі Репуженці. З допомогою Чернівецького олійно-жирового комбінату та при активній участі студентів і співробітників інституту впродовж 4-х років на спортивно-оздоровчу базу було проведено воду, електропостачання, побудовано їдальню на 160 місць та добротні дерев'яні будиночки на 186 місць, на мальовничому березі Дністра обладнано пляж.

Велику увагу під час керівництва інститутом Олексій Дем'янович приділяв подальшому розвитку науково-дослідної роботи. Саме в 60-70 роках найбільший внесок зробили науковці інституту у розробку таких проблем медицини, як фізіологія ендокринних залоз, зокрема лікування і профілактика ендемічного зобу на Буковині, вивчення, лікування і профілактика хвороб органів травлення, серцево-судинної системи, синтез та виробництво нових лікарських препаратів. У розробку цих питань великий внесок зробили провідні вчені інституту: М. М. Ковальов, Н. Б. Щупак, О. І. Самсон, Г. А. Троян, С. М. Савенко, В. М. Круцяк та ін.

З актуальних наукових проблем проведено багато інститутських, республіканських та всесоюзних наукових конференцій, запропоновано для практики вагомі наукові рекомендації.

Це сприяло обміну передовим досвідом, впровадженню нових досягнень науки в практику, підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників і лікарів. Тільки за 1963-1974 рр. в інституті було підготовлено 34 доктори та 174 кандидати медичних наук.

Великий вплив мав О. Д. Юхимець на організацію та вдосконалення навчального процесу. З його особистої ініціативи була проведена робота по впровадженню в навчальний процес програмованого навчання та контролю знань студентів, щорічна організація науково-практичних конференцій, присвячених новим формам навчання. Для викладачів інституту був створений факультет педагогічної майстерності як школи удосконалення, особливо молодих науковців. Доброю традицією став запропонований Олексієм Дем'яновичем огляд кафедр перед початком нового навчального року.

Значну увагу ректор приділяв розвитку художньої самодіяльності – за його сприяння гурток пісні і танцю інституту став ансамблем «Трембіта» і отримав у 1965 році звання «Народного ансамблю пісні і танцю». На республіканському ювілейному огляді він був нагороджений золотою медаллю, а на всесоюзному – срібною медаллю та дипломом II ступеня.

О. Д. Юхимець з учасниками народного ансамблю пісні і танцю «Трембіта»

Незважаючи на величезний обсяг роботи з керівництва навчальним закладом, О. Д. Юхимець ні на день не полишав педагогічної, наукової, лікувальної роботи, операційного столу. Щовечора у його квартирі лунав дзвінок чергового лікаря клініки, який інформував про стан здоров'я особливо тяжких хворих.

Біля ліжка важкохворого пацієнта

На якому посту не працював би Олексій Дем'янович, він завжди віддавав всі сили, енергію і знання справі, якій присвятив все життя. Йому завжди були притаманні цілеспрямованість, зібраність, вміння вирішувати складні завдання і брати на себе відповідальність, глибоке розуміння життя, життєстверджувальний оптимізм, принципова вимогливість до себе та інших. І поряд з цим – доброта, скромність, чуйність, безкорисливість.

За бойові подвиги і трудові заслуги О. Д. Юхимець нагороджений орденами Вітчизняної війни I ступеня, Трудового Червоного Прапора, орденом Знак Пошани, медаллю «За відвагу» та дванадцятьма іншими медалями.

Доля не раз завдавала Олексію Дем'яновичу жорстоких та несправедливих ударів, але це не зменшило його доброзичливості і людяності, не змінило його відданості інституту та улюбленій справі. Після виходу на заслужений відпочинок Олексій Дем'янович не замкнувся у колі родини, не став байдужим. Завжди жваво цікавився справами інституту та кафедри, з 1995 року був почесним членом Вченої ради, неодноразово брав участь у її засіданнях. Активно співпрацював з радою ветеранів Великої Вітчизняної війни Чернівецької області.

Ветерани Великої Вітчизняної війни ЧМІ святкують 40-річчя Перемоги

З характерним для нього завзяттям віддавався улюбленому захопленню – садівництву, на яке раніше не вистачало часу.

На улюбленій дачі

У пам'яті друзів, співробітників, дітей Олексій Дем'янович назавжди залишиться яскравою та неординарною особистістю, яка гармонійно поєднувала у собі мудрість філософа, оптимізм працелюба та реалії вченого.

Наукова спадщина О. Д. Юхимця

Монографія

1. Клиника и хирургическое лечение узловых форм зоба / М.М.Ковалев, А. П. Красовский, В. С. Сходницкий, А. Д. Юхимец; [под ред. М. М. Ковалева].– К.: Здоров'я, 1966.– 426 с.

Наукові статті

1. Юхимец А. Д. Случай травматической диафрагмальной грыжи / А. Д. Юхимец, Ф. Ф. Синицина // Врачебное дело.– 1953.– № 1.
2. Юхимец А. Д. Опыт лечения ожогов терпентином / А. Д. Юхимец // Научная сессия Черновицкого мединститута: тезисы докладов.– К., 1954.
3. Юхимец А. Д. К вопросу о противомикробных свойствах терпентина из Буковинской пихты / А. Д. Юхимец, А. Г. Василенко // Фармакологические и лечебные свойства терпентина (живицы) из Буковинской пихты.– Львов, 1955.
4. Юхимец А. Д. Влияние терпентина на окислительные процессы в регенерирующей ткани при заживлении ран / А. Д. Юхимец, Л. Н. Заман-

- ский, А. И. Лопушанский // Фармакологические и лечебные свойства терпентина (живицы) из Буковинской пихты. – Львов, 1955.
5. Юхимец А. Д. Терпентиновая мазь при лечении инфицированных ран и гнойно-воспалительных заболеваний / А. Д. Юхимец // Фармакологические и лечебные свойства терпентина (живицы) из Буковинской пихты. – Львов, 1955.
 6. Юхимец А. Д. К вопросу лечения отморожений терпентиновой мазью / А. Д. Юхимец // Фармакологические и лечебные свойства терпентина (живицы) из Буковинской пихты. – Львов, 1955.
 7. Юхимец А. Д. Опыт применения терпентиновой мази в урологической практике / А. Д. Юхимец, Л. И. Роман // Фармакологические и лечебные свойства терпентина (живицы) из Буковинской пихты. – Львов, 1955.
 8. Юхимец А. Д. Влияние терпентина на обновление белковых тел в регенерирующей ткани экспериментальных ран / А. Д. Юхимец // Вестник хирургии. – 1956. – № 6.
 9. Юхимец А. Д., К вопросу о влиянии биостимуляторов на обмен веществ в регенерирующей ткани при заживлении ран / А. Д. Юхимец // 5-й съезд украинского общества физиологов, биохимиков, фармакологов: тезисы докладов. – К.: Изд-во АН УССР, 1956.
 10. Некоторые показатели роста хирургической помощи населению Буковины за годы советской власти / А. Д. Юхимец, Д. К. Гречишкин, М. М. Ковалев и др. // Научные работы Черновицкой облбольницы: сборник. – Вып. 1. – Черновцы, 1958.
 11. Юхимец А. Д. Лечение инфицированных ран терпентином / А. Д. Юхимец // Научные работы Черновицкой облбольницы: сборник. – Вып. 1. – Черновцы, 1958.
 12. Юхимец А. Д. Об отрицательных свойствах применения пенициллина в хирургической практике / А. Д. Юхимец, Л. И. Роман // Вестник хирургии. – 1958. – № 4.
 13. Юхимец А. Д. Морфологические изменения в ране под влиянием терпентина / А. Д. Юхимец // Научные работы Черновицкой облбольницы: сборник. – Вып. 9. – Черновцы, 1959.
 14. Юхимец А. Д. Кровяное давление и сосудистый тонус у больных зобом / А. Д. Юхимец // Научные работы Черновицкой облбольницы: сборник. – Вып. 10. – Черновцы, 1959.
 15. Юхимец А. Д. Некоторые вопросы хирургического лечения эндемического зоба у больных пожилого возраста / А. Д. Юхимец, М. М. Ковалев // Вопросы физиологии и патологии эндокринных желез. – Харьков, 1962.
 16. Содержание фосфорорганических соединений и сульфгидрильных групп в крови больных эндемическим зобом до и после операции / А. Д. Юхимец, Л. Н. Заманский и др. // Материалы научной кон-

ференции Черновицкого мединститута: тезисы докладов. – Черновцы, 1963.

17. Юхимец А. Д. Научно-исследовательская деятельность коллектива Черновицкого мединститута в области эндокринологии / А. Д. Юхимец, Н. М. Шинкерман // 39-я Итоговая научная конференция (Черновицкий мединститут): тезисы докладов. – Черновцы, 1963.
18. Юхимец А. Д. Окислительно-восстановительные процессы у больных узловым зобом до- и после операции / А. Д. Юхимец, М. М. Ковалев, Л. Н. Заманский // Проблемы эндокринологии и гормонотерапии. – 1964. – № 5.
19. Юхимец А. Д. Влияние антибиотиков и нуклеиновых кислот на обменные процессы регенерирующей ткани / А. Д. Юхимец, Л. Н. Заманский, Е. В. Капралова // Антибиотики. – Вып. 2. – К.: Здоров'я, 1967.
20. Юхимец А. Д. Научные исследования коллектива института по проблеме зоба / А. Д. Юхимец // Актуальные вопросы гистохимии и биохимии щитовидной железы. – К., 1968.
21. Юхимец А. Д. Гистохимические исследования зобноизмененных щитовидных желез в Буковинском эндемическом очаге / А. Д. Юхимец, Г. П. Рушковский // Актуальные вопросы гистохимии и биохимии щитовидной железы. – К., 1968.
22. Юхимец А. Д. О взаимосвязи нуклеиновых кислот и сукциндегидрогеназной активности в зобноизмененных щитовидных железах / А. Д. Юхимец, Г. П. Рушковский // Общие закономерности морфогенеза и регенерации. – К.: Здоров'я, 1968.
23. Юхимец А. Д. Микробиологическая характеристика стафилококков, выделенных в хирургическом отделении, их устойчивость к некоторым антибиотикам и декаметоксину / А. Д. Юхимец, Ю. Л. Волянский // Клиническая хирургия. – 1970. – № 7.
24. Юхимец А. Д. О взаимосвязи индивидуальной чувствительности к гипербарической оксигенации и функционального состояния щитовидной железы / А. Д. Юхимец // Применение кислорода под повышенным давлением в медицине. – М., 1971. – С.244-246.
25. Юхимец А. Д. Функциональное состояние щитовидной железы при гипербарической оксигенации / А. Д. Юхимец, Н. Г. Триняк // Патологическая физиология и экспериментальная терапия. – 1973. – № 3. – С.767.
26. Об этиологии и лечении больных неспецифическим язвенным колитом / А. Д. Юхимец, Т. К. Палий и др. // Врачебное дело. – 1978. – № 1. – С.67-71.
27. Обеззараживание хирургического шелка декаметоксином, антибиотиками и их сочетаниями / А. Д. Юхимец, Т. К. Палий и др. // Антибиотики. – 1978. – № 7. – С.629-633.
28. Юхимец А. Д. Профилактика нагноения раны после иссечения параректальных и копчиковых свищей с помощью декаметоксина / А. Д. Юхимец, А. Н. Клименко // Клиническая хирургия. – 1982. – № 2. – С.24-25.

Бібліографія

1. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку / В. П. Пішак, М. Ю. Коломоєць, І. Й. Сидорчук та ін.; [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – С. 15-16, 92-94, 143-145.
2. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – С. 66-68.
3. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998) / [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – С. 199.
4. О. Д. Юхимець – вчений, хірург, педагог / В. П. Пішак, І. Ю. Полянський, Г. П. Шамрей [та ін.]. – Чернівці: Медакадемія, 2003. – 104 с.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

1.	Борима Трохим Васильович	1914-1984	професор, завідувач кафедри акушерства і гінекології (1963-1982 рр.)
2.	Венцківський Михайло Каспарович	1895-1961	професор, завідувач кафедри акушерства і гінекології (1945-1948 рр.)
3.	Владковський Ігор Костянтинівич	1924-2014	професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб (1979-1990 рр.)
4.	Гладков Олександр Олександрович	1901-1983	професор, завідувач кафедри ЛОР-хвороб (1960-1974 рр.)
5.	Гржебін Зіновій Наумович	1893-1961	професор, завідувач кафедри дерматовенерології (1947-1956 рр.)
6.	Гудзенко Прокіп Микитович	1913-1982	професор, завідувач кафедри дитячих хвороб (1955-1965 рр.)
7.	Ельберг Володимир Олександрович	1891-1964	професор, завідувач кафедр факультетської терапії та госпітальної терапії (1945-1948 рр.)
8.	Закривидорога Степан Петрович	1905-1981	професор, завідувач кафедри фармакології (1946-1967 рр.)
9.	Калина Георгій Платонович	1902-1990	професор, завідувач кафедри мікробіології (1947-1955 рр.)
10.	Касько Ювеналій Семенович	1914-1995	професор, завідувач кафедри дерматовенерології (1956-1984 рр.)
11.	Кіршенблат Яків Давидович	1912-1980	професор, завідувач кафедри нормальної фізіології (1954-1980 рр.)
12.	Клочкова Людмила Семенівна	1923-1987	професор, завідувач кафедри фтизіатрії (1965-1984 рр.)

13.	Ковальов Михайло Маркович	1916-1990	професор, завідувач кафедри факультетської хірургії (1961-1962 рр.), ректор ЧМІ (1954-1962 рр.)
14.	Ловля Дмитро Сергійович	1895-1941	доцент, директор ЧМІ (1945-1954 рр.)
15.	Маліс Георгій Юрійович	1904-1961	професор, завідувач кафедри психіатрії (1953-1961 рр.)
16.	Малішевська Вікторія Антонівна	1922-2010	професор, завідувач кафедри нормальної анатомії (1970-1986 рр.)
17.	Маньковський Микита Борисович	1914-2014	професор, директор ЧМІ (1951-1954 рр.)
18.	Новиков Микола Павлович	1894-?	доцент, завідувач кафедр: топографічної анатомії та оперативної хірургії (1946-1960 рр.), загальної хірургії (1946-1947 рр.)
19.	Пахмурний Борис Андрійович	1931-1983	професор, завідувач кафедри патологічної фізіології (1966-1980 рр.)
20.	Пісько Григорій Тимофійович	1928-1999	професор, завідувач кафедри фармакології (1967-1972 рр.)
21.	Радзіховський Борис Леонідович	1909-1975	професор, завідувач кафедри очних хвороб (1945-1975 рр.)
22.	Савенко Сергій Миколайович	1901-1976	професор, завідувач кафедри нервових хвороб (1945-1973 рр.)
23.	Самсон Олена Ілларионівна	1921-1997	професор, завідувач кафедр пропедевтики внутрішніх хвороб (1965-1967 рр.), факультетської терапії (1967-1991 рр.)

24.	Сокол Олександра Семенівна	1919-2001	професор, завідувач кафедри інфекційних хвороб (1953-1962 рр.)
25.	Татаренко Ніна Павлівна	1900-1986	професор, завідувач кафедри психіатрії (1945-1951 рр.)
26.	Теодор Людвіг Борисович	1897-1963	професор, завідувач кафедри акушерства і гінекології (1948-1963 рр.)
27.	Туркевич Микола Гервасійович	1894-1975	професор, завідувач кафедри нормальної анатомії людини (1956-1970 рр.)
28.	Хенкін Валентин Львович	1902-1978	професор, завідувач кафедр госпітальної хірургії (1955-1962 рр.), факультетської хірургії (1962-1971 рр.)
29.	Чернецький Василь Кирилович	1924-2012	професор, завідувач кафедри нервових хвороб та психіатрії (1981-1992 рр.)
30.	Шинкерман Наум Мойсейович	1907-1997	професор, завідувач кафедри патологічної анатомії (1945-1968 рр.)
31.	Щупак Натан Борисович	1902-?	професор, завідувач кафедри факультетської терапії (1949-1966 рр.)
32.	Юхимець Олексій Дем'янович	1918-2001	доцент, завідувач кафедри факультетської хірургії (1971-1980 рр.)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахтемійчук Ю.Т. Новіков Микола Павлович / Ю.Т. Ахтемійчук, В.П. Пішак, І.У. Свистонюк. – Чернівці: БДМА, 2004. – 62 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
2. Ахтемійчук Ю.Т. Професор М.Г. Туркевич – визначний анатом України / Ю.Т. Ахтемійчук, Б.Г. Макар, М.Д. Лютик // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2004, № 3 – С.94.
3. Бедненко П.Ф. Памяти професора З.Н. Гржебина // Вестник дерматологии и венерологии. – 1962. – № 3. – С.94.
4. Безруков Л.О. Історія кафедри госпітальної педіатрії та дитячих інфекційних хвороб / Л.О. Безруков, С.А. Черевко // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. 2, № 2. – С.69-73.
5. Білоус В.І. Буковинська державна медична академія / В.І. Білоус, Т.А. Захарова // Буковинський медичний вісник. – 2002. – Т. 6, № 1. – С.194-199.
6. Біографічний словник завідувачів кафедр та професорів від медичного факультету університету Св. Володимира до Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця (1841-2011). У 2-х книгах/[за ред. В.Ф. Москаленка]. – К., 2010.
7. Бірюкович П.В. В.П. Протопопов / П.В. Бірюкович. – К.: Здоров'я, 1977. – С. 33.
8. Борис Леонидович Радзиховский (1909-1975): некролог // Офтальмологический журнал. – 1975. – № 3. – С.236.
9. Борис Леонидович Радзиховский. К 60-летию со дня рождения // Вестник офтальмологии. – 1969, № 6. – С.88-89.
10. Борис Леонидович Радзиховский. К 60-летию со дня рождения // Офтальмологический журнал. – 1970, № 1. – С.76.
11. Борисенко М.І. Гудзенко Прокіп Микитович / М.І. Борисенко // Енциклопедія Сучасної України у 25. Т. 7. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – С.104.
12. Буковинська державна медична академія. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів БДМА (1944-1999 рр.). – Чернівці: БДМА, 1999. – С. 151.
13. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (До 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук [та ін.]; [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 2004. – 228с.
14. Василь Кирилович Чернецький (До 75-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 1998. – Т. 2, № 4. – С. 232-234.
15. Венцівський Михайло Каспарович і кафедра акушерства і гінекології Буковинського державного медичного університету: бібліографія / [упоряд.: С.П. Польова, І.Р. Ніцович]. – Чернівці: Медуніверситет, 2008. – С. 82-83. – (Серія « Вчені Буковини»).

16. Виленский Ю. Никита Борисович Маньковский. Прощальная акварель // ДОМС: диабет, ожирение, метаболический синдром. – 2014. – № 6. – С.89-91.
17. Винничук С. Академик Н. Б. Маньковский и его вклад в развитие отечественной неврологии: фотокнига / С. Винничук, Т. Черенько. – К., 2008.
18. Волошин П. В. 25-річчя відновлення власних клінік і лабораторної бази Інституту неврології, психіатрії та наркології АМН України / П. В. Волошин, Н. О. Марута // Український вісник психоневрології. – 2004. – Т. 12, вип. 1. – С.6-9.
19. Гавенко В. Л. Ніна Павловна Татаренко – великий Учитель, Учений, Врач, Человек / В. Л. Гавенко, Г. А. Самардакова, Т. П. Мозговая; [под общ. ред. П. Т. Петрюка, А. Н. Бачерикова] // Актуальные вопросы современной психиатрии и наркологии: сборник научных работ Института неврологии, психиатрии и наркологии АМН Украины и Харьковской областной клинической психиатрической больницы № 3 (Сабуровой дачи), посвященный 210-летию Сабуровой дачи. – К. – Харьков, 2010. – Т. 5. <http://www.psychiatry.ua/books/actual/paper018.htm>.
20. Гавенко Л. В. Ніна Павлівна Татаренко / Л. В. Гавенко // Вчені Харківського державного медичного університету. – Харків, 2003. – С.232-233.
21. Ганіткевич Ярослав. Історія української медицини в датах та іменах / Я.Ганіткевич. – Львів, 2004. – С.287-288.
22. Гладков О. О. – вчений, педагог, лікар (До 100-річчя від дня народження) / В. П. Пішак, П. О. Мельник, О. Г. Плаксивий [та ін.]. – Чернівці: Медакадемія, 2001. – 84 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
23. Голубев Г. Н. Заболотный Д. К. / Г. Н. Голубев. – М.: Молодая гвардия, 1962. – С.36-37. – (Серія «Жизнь замечательных людей»).
24. Гусар Ю. Головний хірург Приморської армії/ Ю. Гусар // Буковинське віче. – 2012. – № 15.
25. Гусар Ю. Працював головним акушером Чернівецької області / Ю. Гусар // Буковинське віче – 2012. – № 22(2184).
26. Деген Ион. Портреты учителей. – Тель-Авив, 1992.
27. Дишук І. П. До історії кафедри психіатрії Чернівецького медичного інституту / І. П. Дишук // История украинской психиатрии. – Харьков, 1994. – Т. 1. – С.44-45.
28. Дишук І. П. Життєвий і творчий шлях професора Георгія Юрійовича Маліса / І. П. Дишук // Вісник психіатрії та психофармакотерапії. – 2005. – № 1. – С.122-126.
29. Дишук І. П. Сергій Миколайович Савенко (до 100-річчя від дня народження) / І. П. Дишук // Буковинський медичний вісник. – 2001. – Т. 5, № 1. – С.219-221.
30. Дишук І. П. Сторінки історії кафедри нервових хвороб Чернівецького медичного інституту / І. П. Дишук // Український вісник психоневрології. – 1996. – Т. 4, вип. 2(9). – С.99-103.
31. Дишук І. П. До історії кафедри психіатрії Чернівецького медичного інституту / І. П. Дишук // История украинской психиатрии: сборник на-

- учних работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии Харьковской городской клинической больницы № 15. – Т. 1. – Харьков, 1994. – С.44-45.
32. Енциклопедія Сучасної України. У 25 т. ; [за ред. М. Г. Железняк]. – К.: Інституд енциклопедичних досліджень НАН України, 2006.
 33. З.Н. Гржебін – визначний науковець, лікар, педагог / В. П. Пішак, О. І. Денисенко, Н. Б. Бродовська, Т. П. Височанська // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 1. – С.122-124.
 34. Заморський І. І. Історія кафедри фармакології та фармації / І. І. Заморський // Буковинський медичний вісник. – 2004. – № 4. – С.178-182.
 35. Заслужений діяч науки України М. Б. Маньковський // Медичні перспективи. – 2005. – Т. 10, № 1. – С.135-136.
 36. Заслуженому діятелю науки України професору Н. Б. Маньковському – 95 лет // Международный неврологический журнал. – 2009. – № 8. – С.140-141.
 37. Інтерв'ю с професором Н. Б. Маньковским // Лікування та діагностика. – 2002. – № 1. – С.2-8.
 38. Історія кафедри анатомії людини Буковинської державної медичної академії / Б. Г. Макар, М. М. Козуб, В. В. Кривецький [та ін.] // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2003. – № 4. – С.72-75.
 39. Історія кафедри госпітальної терапії, клінічної фармакології та професійних хвороб Буковинської державної медичної академії / М. Ю. Коломоєць, О. І. Федів, О. С. Хухліна [та ін.] // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. 2, № 2. – С.74-75.
 40. Історія кафедри отоларингології БДМУ / О. Г. Плаксивий, С. А. Левицька, І. В. Калущий [та ін.] // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2009. – Т. 8, № 4. – С.89.
 41. Історія кафедри патологічної анатомії та судової медицини Буковинської державної медичної академії / Е. М. Александрова, І. С. Давиденко, І. Ф. Курченко, С. Д. Ташук // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2004. – Т. 3, № 1. – С.73-80.
 42. Іфтодій А. Г. Кафедра госпітальної хірургії БДМА: історія, фахівці, досягнення / А. Г. Іфтодій, І. В. Шкварковський, В. І. Гребенюк // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2004. – № 2. – С.91-92.
 43. К 70-летию со дня рождения Г. П. Калины // Гигиена и санитария. – 1972. – № 5. – С.119-120.
 44. К 95-летию Никиты Борисовича Маньковского // Український неврологічний журнал. – 2010. – № 1. – С.5-6.
 45. Карпенко В. С. 55 років у хірургії / В. С. Карпенко. – К.: Навчальна книга, 2001. – 500 с.
 46. Карпенко В. С. 60 років у хірургії / В. С. Карпенко. – К.: Навчальна книга, 2003. – 512 с.
 47. Кафедра патофізіології Буковинського державного медичного університету: історія, сучасний стан проблеми, перспективи розвитку / Ю. С. Роговий, Л. О. Філіпова, В. А. Дорошко [та ін.] // Буковинський медичний вісник. – 2009. – Т. 13, № 1. – С.157-160.

48. Кобилянський С. Д. Історія медицини Буковини. Цифри і факти / С. Д. Кобилянський, В. П. Пішак, Б. Я. Дробніс. – Чернівці: Медакадемія, 1999. – 248с.
49. Косу́ба Р. Б. Професор С. П. Закривидорога – фундатор кафедри фармакології на Буковині / Р. Б. Косу́ба // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 1. – С.125-127.
50. Круцяк В. М. Морфологічні дослідження в Чернівецькому медичному інституті / В. М. Круцяк, Г. І. Кокошук, В. І. Проняєв // Вчені Буковини – народній охороні здоров'я. – Чернівці, 1984. – С.9-10.
51. Кучук О. П. Радзіховський Борис Леонідович – вчений, педагог, фундатор офтальмології на Буковині / О. П. Кучук, Г. Д. Ловля, Я. І. Пенішкевич // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 4. – С.142-144.
52. Лесовой В. Н. Ученый, врач, педагог (К 110-летию со дня рождения Н. П. Татаренко) / В. Н. Лесовой, Ж. Н. Перцева // Universitates. Наука и просвещение. – Харьков, 2011. – № 1. – С.82-90.
53. Лихтенштейн. Е. И. Помнить о больном / Е. И. Лихтенштейн. – К.: Вища школа, 1978. – С. 149.
54. Людмила Семенівна Ключкова (До 80-річчя від дня народження) // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. 2, № 1. – С.130-131.
55. Лютик М. Д. Кафедра топографічної анатомії та оперативної хірургії Буковинської державної медичної академії: історичний нарис / М. Д. Лютик, В. П. Пішак. – Чернівці: БДМА, 2001.
56. Лютик М. Д. Кафедра анатомії людини Буковинського державного медичного університету: історичний нарис / М. Д. Лютик, В. П. Пішак, С. М. Луканьова. – Чернівці: Букрек, 2009.
57. Ляшук П. М. Внесок вчених Буковинської державної медичної академії у вивчення ендокринної патології / П. М. Ляшук, В. П. Пішак // Буковинський медичний вісник. – 1998. – Т. 2, № 2. – С.7-10.
58. Майданник В. Г. Прокопій Микитович Гудзенко (До 90-річчя від дня народження) / В. Г. Майданник // ПАГ. – 2003. – № 6. – С.62-66.
59. Мислицький В. Ф. Пахмурний Борис Андрійович / В. Ф. Мислицький, В. П. Пішак. – Чернівці: Медакадемія, 2002. – 129 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
60. Михаил Маркович Ковалев (К 70-летию со дня рождения) // Клиническая хирургия. – 1986. – № 11. – С. 72-73.
61. Мяловицкая Е. А. Выдающийся ученый, защитник отечества, организатор науки – профессор Никита Борисович Маньковский / Е. А. Мяловицкая // Міжнародний неврологічний журнал. – 2006. – № 6. – С.128-130.
62. Натан Борисович Щупак (До 100-річчя від дня народження): біографічний нарис / В. П. Пішак, П. Ляшук, Б. Шевченко, А. Аніпко. – Чернівці: БДМА, 2002. – 42 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
63. Наукова і клінічна спадщина професора О. І. Самсон (До 90-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 2011. – Т. 15, № 2. – С.252-254.

64. Наукові здобутки вчених-психіатрів Буковинського краю / І. П. Дишук, С. М. Русіна, Р. І. Рудницький, В. І. Курик // Буковинський медичний вісник. – 2010. – Т. 14, № 2. – С. 153-155.
65. Нечитайло Ю. М. Гудзенко Прокопій Микитович / Ю. М. Нечитайло // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 2. – С. 89-93.
66. Никита Борисович Маньковський (К 90-літтю со дня рожденія) // Лікарська справа. – 2004. – № 8. – С. 99-100.
67. Ніна Павловна Татаренко (К 80-літтю со дня рожденія) // Журнал невропатології і психіатрії ім. С. С. Корсакова. – 1981. – Т. 81, № 6. – С. 936-937.
68. Ніна Павловна Татаренко: некролог // Журнал невропатології і психіатрії ім. С. С. Корсакова. – 1986. – Т. 86, вип. 7 – С. 1097-1098.
69. Олексій Дем'янович Юхимець – вчений, хірург, педагог / В. П. Пішак, І. Ю. Полянський, Г. П. Шамрей [та ін.]. – Чернівці: Медакадемія, 2003. – 104 с. – (Серія « Вчені Буковини »).
70. Олена Іларіонівна Самсон (До 75-річчя від дня народження) // Лікарська справа. Врачебное дело. – 1996. – № 1-2. – С. 203-205.
71. Памяти Бориса Леонидовича Радзиховського // Вестник офтальмологии. – 1975. – № 3. – С. 92.
72. Памяти Г. Ю. Малиса // Журнал неврологии и психиатрии им. Корсакова – 1962. – Т. 62, вып. 3. – С. 476.
73. Памяти професора П. Н. Гудзенко // Педиатрия. – 1983. – № 8. – С. 73-74.
74. Памяти професора Я. Д. Киршенבלата // Проблемы эндокринологии. – 1991. – Т. 27, № 4. – С. 88.
75. Патологоанатомічна діагностика хвороб людини: здобутки, проблеми, перспективи // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю з дня народження професора Н. М. Шинкермана (засновника кафедри та патологоанатомічної служби на Буковині) [за ред. В. П. Пішака]. – Чернівці: Медуніверситет, 2007. – 222 с.
76. Пашковський В. М. До історії кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С. М. Савенка / В. М. Пашковський, В. К. Чернецький, І. П. Дишук // Клінічна та експериментальна патологія. – 2003. – Т. 2, № 2. – С. 78-86.
77. Перцева Ж. М. Ловля Дмитро Сергійович / Ж. М. Перцева // Історія ХДМУ. 200 років. – Харків: Контраст, 2005. – С. 714-717.
78. Петрюк П. Т. Професор Ніна Павловна Татаренко – известный украинский психиатр, представитель патофизиологического направления в психиатрии (К 105-літтю со дня рожденія) / П. Т. Петрюк, А. П. Петрюк // Психічне здоров'я. – 2005. – Вип. 4. – С. 84-85.
79. Петрюк П. Т. Академік Віктор Павлович Протопопов – видатний вітчизняний психіатр і фізіолог, відомий засновник патофізіологічного напрямку в психіатрії (До 125-річчя з дня народження) / П. Т. Петрюк, А. П. Петрюк // Український вісник психоневрології. – 2005. – Т. 13, вип. 1. – С. 123-127.

80. Пішак В. П. Борима Трохим Васильович / В.П.Пішак, О.В. Кравченко, Н. М. Капоріна. – Чернівці: Медакадемія, 2002. – 120 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
81. Пішак В. П. в.к. Чернецький – вчений, клініцист-невропатолог, педагог. (80 років від дня народження та 60 років наукової, педагогічної та практичної діяльності) / В. П. Пішак, В. М. Пашковський, І. П. Дишук – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 127 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
82. Пішак В. П. Вклад науковців кафедри шкірних та венеричних хвороб Буковинського державного медичного університету в розвиток вітчизняної дерматовенерології / В. П. Пішак, О. І. Денисенко // Сучасні методи діагностики та лікування дерматозів й захворювань, що передаються переважно статевим шляхом: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (Чернівці, 3-4 листопада 2005 р.). – Чернівці: Колір-Друк, 2005. – С. 3-9.
83. Пішак В. П. Життєвий та науковий шлях професора Г. П. Калини / В. П. Пішак, І. Й. Сидорчук, С. Є. Дейнека // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 1. – С.128-129.
84. Пішак В. П. Кіршенблат Яків Давидович (До 90-річчя від дня народження) / В. П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С. С. Ткачук // Ендокринологія. – 2002. – Т. 7, № 2. – С.304.
85. Пішак В. П. Кіршенблат Яків Давидович / В. П. Пішак, Г. І. Ходоровський, В. І. Ясінський. – Чернівці: Медакадемія, 2003. – 136 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
86. Пішак В. П. Л. С. Ключкова – вчений, клініцист, педагог, організатор / В. П. Пішак, А. П. Аніпко, В. С. Самараш. – Чернівці: Медакадемія, 2003. – 110 с.
87. Пішак В. П. Микита Борисович Маньковський – видатний організатор медичної науки на Північній Буковині / В. П. Пішак // Буковинський медичний вісник. – 2014. – Т. 18, № 1. – С.204-205.
88. Пішак В. П. Наукова спадщина професора Я. Д. Кіршенבלата / В. Пішак, Г. Ходоровський, В. Ясінський // Буковинський медичний вісник. – 2003. – № 1-2. – С.6-10.
89. Пішак В. П. О. І. Самсон – вчений, педагог, організатор / В. П. Пішак, М. А. Яцків, В. О. Калугін. – Чернівці: Медик, 2001. – 80 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
90. Пішак В. П. Професор І. К. Владковський – вчений, педагог, лікар, велика особистість / В. П. Пішак, І. А. Плеш // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 3. – С.143-145.
91. Пішак В. П. Професор-патологоанатом Н. М. Шінкерман: історія життя у документах (До 100-річчя з дня народження) / В. П. Пішак, І. С. Давиденко // Патологія. – 2007. – Т. 4, № 2. – С.95-98.
92. Пішак В. П. Це була неординарна особистість... / В. П. Пішак // Буковинський медичний вісник. – 2000. – Т. 4, № 3. – С.249-250.
93. Польова С. П. Розвиток акушерської служби північної Буковини / С. П. Польова, І. Р. Ніцович // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2009. – Т. 8, № 4 – С.91-93.

94. Полянський І.Ю. Нариси з історії кафедри клінічної хірургії, ЛОР та очних хвороб Буковинської державної медичної академії / І.Ю. Полянський, В.В. Максим'юк // Клінічна та оперативна хірургія. – 2004. – № 2. – С.63-65.
95. Полянський І.Ю. професор Хенкін Валентин Львович (До 111-річчя від дня народження) / І.Ю. Полянський, Я.Ю. Войтів // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2013. – № 1.
96. Прокофій Никитич Гудзенко (К 60-летию со дня рождения) // Врачебное дело. – 1974. – № 1. – С.154-155.
97. Професор Клочкова Людмила Семенівна – фундатор фтизіатрії на Буковині / В.І. Сливка, В.О. Степаненко, Б.І. Квасницький, В.П. Шаповалов // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 3. – С.146.
98. Професор Я.Д. Кіршенблат – непересічна особистість, видатний науковець, учитель, педагог / В.П.Пішак, В.Ф. Мислицький, С.С. Ткачук, Г.І. Ходоровський // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – № 2. – С.94-96.
99. Радзіховський Борис Леонідович. Життя і творчість / В.П. Пішак В.І. Лучик, Г.Д. Ловля, О.П. Кучук]. – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 180 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
100. Роговий Ю.Є. Пахмурний Борис Андрійович – вчений від Бога / Ю.Є. Роговий, Л.О. Філіпова, В.А. Дорошко // Клінічна та експериментальна патологія – 2009. – Т. 8, № 3 (29). – С.152-153.
101. Розвиток медичної науки та охорони здоров'я на Північній Буковині за роки Радянської влади: матеріали ювілейної наукової конференції – К.: Здоров'я, 1969. – С.38-40.
102. Рыбаков С. И. Учитель и его окружение. Последние десять лет вместе. – Харьков: Права людини, 2014. – С. 160.
103. С.П. Закривидорога (К 60-летию со дня рождения) // Фармакология и токсикология. – 1986. – Т. 24, № 4. – С.27.
104. Сагалаев С.П. Сторінки історії психіатричної допомоги на Буковині (1902-2002 роки) / С.П. Сагалаев, Г.П. Касько. – Чернівці: Місто, 2002. – 60 с.
105. Сидорчук І.Й. Калина Георгій Платонович (До 100-річчя з дня народження) / І.Й. Сидорчук. – Чернівці: БДМА, 2002. – 64 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
106. Сокол А.М. Олександра Семенівна Сокол – один із фундаторів інфекційної служби на Буковині / А.М. Сокол // Буковинський медичний вісник. – 2009. – Т. 13, № 1. – С.156-157.
107. Сторінки історії Чернівецького медичного інституту: біографічний довідник [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: ЧМІ, 1994. – 99с.
108. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944-1998 рр.); [за ред. В.П. Пішака]. – Чернівці: БДМА, 1999. – 224с.
109. Стрельцова Н. И. 100 лет со дня рождения доктора медицинских наук, профессора Татаренко Нины Павловны (из воспоминаний) / Н. И. Стрельцова // Український вісник психоневрології. – 2000. – Т. 8, вип. 3. – С. 88-90.

110. Тарасенко Л. В. Історія кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії Буковинської державної медичної академії / Л. В. Тарасенко, О. В. Власова, П. М. Скорейко // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2003. – Т. 2, № 3. – С. 60-68.
111. Ташук В. К. Ігор Костянтинович Владковський – лікар, педагог, науковець / В. К. Ташук, В. П. Пішак // Буковинський медичний вісник. – 2004. – Т. 8, № 3-4. – С. 4-5.
112. Трахтенберг И. Никита Борисович Маньковский. Жизнь, судьба, память / И. Трахтенберг, Ю. Виленский // Новости медицины и фармации. – 2014. – № 20. – С. 27.
113. Трефаненко С. П. Зіновій Наумович Гржебін (До 110-річчя з дня народження) / С. П. Трефаненко // Буковинський медичний вісник. – 2003. – Т. 7, № 2. – С. 221-224.
114. Трефаненко С. П. Сторінки історії кафедри шкірно-венеричних хвороб і туберкульозу / С. П. Трефаненко, О. І. Денисенко, А. П. Аніпко // Клінічна та експериментальна патологія. – 2004. – Т. 3, № 4. – С. 131-135.
115. Трухина Г. М. К 100-летию со дня рождения Георгия Платоновича Капины / Г. М. Трухина // Журнал микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 2002. – № 3. – С. 120-122.
116. Туркевич Микола Гервасійович – видатний вчений, педагог, гуманіст: до 110-річниці від дня народження / В. П. Пішак, М. Д. Лютик, Б. Г. Макар [та ін.]. – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 144 с. – (Серія «Вчені Буковини»).
117. Чернецький Василь Кирилович (До 80-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 2004. – Т. 8, № 1. – С. 205-206.
118. Чернецький Василь Кирилович (До 85-річчя від дня народження) // Буковинський медичний вісник. – 2009. – Т. 13, № 1. – С. 162-163.
119. Шарган Г. З. З історії медицини рідного краю / Г. З. Шарган, О. Д. Закривидорога // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2007. – № 30. – С. 177-178.
120. Шинкерман Н. М. История кафедры патологической анатомии Черновицкого медицинского института (1944-1969 гг.) / Н. М. Шинкерман – Черновцы: ЧМИ, 1970. – 39 с.
121. Ю. С. Касько – фундатор дерматовенерології на Буковині / В. П. Пішак, М. Ю. Гаєвська, М. И. Перепічка [та ін.] // Клінічна та експериментальна патологія. – 2009. – Т. 8, № 2. – С. 91-93.
122. Юзько О. М. Історія кафедри акушерства і гінекології. / О. М. Юзько, І. Р. Ніцович // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2003. – № 4. – С. 76-82.
123. Яремчук В. І. Степан Петрович Закривидорога (До 100-річчя від дня народження) / В. І. Яремчук // Хист. Всеукраїнський медичний журнал молодих вчених. – 2005. – Вип. 7. – С. 156-157.

ЗМІСТ

ВІД УКЛАДАЧІВ	2
ЦИМБАЛ В. І. ПАМ'ЯТАЄМО НАШИХ ВЧИТЕЛІВ!	4
БОРИМА ТРОХИМ ВАСИЛЬОВИЧ.....	12
ВЕНЦКІВСЬКИЙ МИХАЙЛО КАСПАРОВИЧ.....	22
ВЛАДКОВСЬКИЙ ІГОР КОСТЯНТИНОВИЧ	29
ГЛАДКОВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ.....	39
ГРЖЕБІН ЗІНОВІЙ НАУМОВИЧ.....	47
ГУДЗЕНКО ПРОКІП МИКИТОВИЧ.....	53
ЕЛЬБЕРГ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ	62
ЗАКРИВИДОРОГА СТЕПАН ПЕТРОВИЧ	68
КАЛИНА ГЕОРГІЙ ПЛАТОНОВИЧ.....	78
КАСЬКО ЮВЕНАЛІЙ СЕМЕНОВИЧ.....	90
КІРШЕНБЛАТ ЯКІВ ДАВИДОВИЧ.....	97
КЛОЧКОВА ЛЮДМИЛА СЕМЕНІВНА	104
КОВАЛЬОВ МИХАЙЛО МАРКОВИЧ	115
ЛОВЛЯ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ	122
МАЛІС ГЕОРГІЙ ЮРІЙОВИЧ	128
МАЛІШЕВСЬКА ВІКТОРІЯ АНТОНІВНА	135
МАНГЕЙМ ОЛЕКСАНДР ЮХИМОВИЧ	141
МАНЬКОВСЬКИЙ МИКИТА БОРИСОВИЧ	154
НОВИКОВ МИКОЛА ПАВЛОВИЧ.....	164
ПАХМУРНИЙ БОРИС АНДРІЙОВИЧ.....	169
ПІСЬКО ГРИГОРІЙ ТИМОФІЙОВИЧ.....	177
РАДЗІХОВСЬКИЙ БОРИС ЛЕОНІДОВИЧ	190
САВЕНКО СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ.....	202
САМСОН ОЛЕНА ІЛАРІОНІВНА.....	210
СОКОЛ ОЛЕКСАНДРА СЕМЕНІВНА	225
ТАТАРЕНКО НІНА ПАВЛІВНА.....	231
ТЕОДОР ЛЮДВІГ БОРИСОВИЧ.....	240
ТУРКЕВИЧ МИКОЛА ГЕРВАСІЙОВИЧ	245
ХЕНКІН ВАЛЕНТИН ЛЬВОВИЧ	253
ЧЕРНЕЦЬКИЙ ВАСИЛЬ КИРИЛОВИЧ	258
ШІНКЕРМАН НАУМ МОЙСЕЙОВИЧ	277
ЩУПАК НАТАН БОРИСОВИЧ.....	284
ЮХИМЕЦЬ ОЛЕКСІЙ ДЕМ'ЯНОВИЧ	289
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	300
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	303

Підписано до друку 28.04.2015. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 14,28. Ум.-друк. арк. 17,28.
Тираж 50 пр. Зам. №57-2015.
Віддруковано СПД Лівак У.М. Реєстр № ІФ-28.
58018, м. Чернівці, вул. Головна 246/302. Тел.: 543474

Видавництво БДМУ
Свідоцтво державного реєстру
Серія ДК, №2610 від 12.09.2006 р.